

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2565)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.9 No.2 (February 2022)

💧 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

◆ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระเทพปัญญาสุธี

พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.,ดร.

พระราชปริยัติมุนี, ผศ.,ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.

◆ บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ กองบรรณาธิการ

พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ บัญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิศภาพรรณ คุวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิต ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

💧 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

💧 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

พระไกรสร ปิยสีโล

พระดิศรณ์ สิ่งเพียง

พระเดโช ปุญญวโร

พระบุรีศรี ศรีสุข

นายอภินันท์ คำหารพล

💧 ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

◆ จัดรูปเล่ม

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี (ปราบพาล)

◆ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2565 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 9 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 19 เรื่อง บทความวิชาการ 3 เรื่อง ในเล่มนี้ มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ สิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญา โดย พระครูใบฎีกาทวีศักดิ์ ได้ศรีโคตร และคณะ บทความฉบับนี้กล่าวถึง ปัญหาในเรื่องสิทธิของพระภิกษุหลังจากต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในปัจจุบันนี้ เมื่อมีกรณีที่พระภิกษุกระทำความผิดกฎหมายทางอาญาก็มีการดำเนินการตามกระบวนการแห่งกฎหมายดังกล่าว โดยในส่วนเบื้องต้นนั้นก็เห็นว่า พระภิกษุนั้นมีสิทธิพิเศษทางกฎหมายอาญาที่มีความแตกต่างจากบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป แต่เมื่อได้ศึกษาตามขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีสิทธิพิเศษที่แตกต่างจากบุคคลธรรมดาแต่อย่างใด คงมีสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนกันกับบุคคลทั่วไปนั่นเอง เนื่องจากว่าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้มีวิธีการดำเนินคดีทางอาญากับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาแตกต่างจากบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป มีเพียงแค่ระเบียบปฏิบัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการด้วยความละเอียด สุขุม รอบคอบ เป็นไปด้วยความสุภาพ อ่อนโยนเท่านั้น พระภิกษุเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของประเทศ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยยังระบุสิทธิของพระภิกษุไว้ไม่ชัดเจนพอว่าพระภิกษุมีสิทธิพิเศษและไม่มีบทบัญญัติตามกฎหมายของไทยที่สิทธิประการต่าง ๆ แก่พระภิกษุไว้เฉพาะและเป็นระบบแต่อย่างใด ปรากฏก็เพียงในกระบวนการทางอาญาบางขั้นตอน เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา โดยการคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิทธิเสรีภาพของพระภิกษุเช่น การจับกุม การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาพิพากษาคดี และการบังคับโทษในทางปฏิบัติมีปัญหาอยู่หลายขั้นตอน สังคมตะวันตกมีการตั้ง “ศาลศาสนา” มีอำนาจ

กว้างขวางสามารถแก้ไขปัญหของประชาชนและของพระได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องความเชื่อและศีลธรรม และมีอำนาจพิจารณาคดีที่เป็นความผิดต่อศาสนาทุกเรื่อง ความผิดที่กระทำการขัดต่อหลักสำคัญทางศาสนา ความผิดที่กระทำการอันเป็นปฏิกิริยาต่อศาสนาอย่างร้ายแรง และ ความผิดที่ประพฤติดิตศีลธรรม สังคมอารยะถือกันว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องมี มนุษย์ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนทั้งทางกายภาพและทางจิตใจเป็นคุณค่าสูงสุด องค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ องค์กรผู้ใช้อำนาจบริหาร หรือองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการ จะต้องเคารพเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุด พระภิกษุทำผิดกฎหมายอาญาก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมายที่ทางฝ่ายบ้านเมืองบัญญัติไว้ แต่พระภิกษุก็ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์อันเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับดำเนินการกับพระภิกษุที่กระทำผิดกฎหมายอาญาด้วยความผิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ระเบียบ กฎเกณฑ์ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
แนวทางกฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน	1
LEGAL GUIDELINE FOR REGISTERING OF THE LEGAL STATUS OF SAME-SEX COUPLES	
ปาไลดา จิรทิพย์	
บทบาทพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ตามรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์	14
THE NURSE'S ROLES IN HEALTH PROMOTION OF PEOPLE WITH HIV/AIDS ACCORDING TO PENDER'S HEALTH PROMOTION MODEL	
นิตยา กออิสรานภาพ, วสันต์ ศรีแดน และวรรณวิษา สำราญเนตร	
การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	32
A COMMUNITY DEVELOPMENT PLAN PREPARATION BAN MAI SUB - DISTRICT MUNICIPALITY, MUANG PATHUMTHANI DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE	
ภมร ชันธัตต์, นิเทศ ดินณะกุล, วิทยา สุจิรัตนรักษ์, กานดา วรรณเกียรติ และชนิสรา ผาสุข	
การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	48
GOOD GOVERNANCE PRINCIPALES USAGE IN THE ADMINISTRATION OF BANGDUE SUB-DISTRICT MUNICIPALITY, MUANG PATHUMTHANI DISTRICT PATHUMTHANI PROVINCE	
เบญยาศิริ งามสะอาด, ธนิศร ยืนยง, วุฒิเลิศ เทวกุล, การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน และสมนึก สอนเนย	

การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี 62

DECISION TO ELECT LOCAL POLITICIANS IN RANGSIT MUNICIPALITY PATHUMTHANI PROVINCE

การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน, ธนิศร ยืนยง, วุฒิเลิศ เทวกุล, เบญญาศิริ งามสะอาด และชนิสรา ผาสุข

การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ที่มีต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 77

THE RESULTS OF MUTIMEDIA LEARNING PACKAGE ON GETTING TO KNOW ABOUT COCONUTS AFFECTING ON LEARNING ACHIEVEMENT OF PRIMARY GRADE 2 STUDENTS

นันทวรรณ กล่อมดี, ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ และจิตติมา ปัญญาพิสิทธิ์

สิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญา 92

MONKS' RIGHTS UNDER CRIMINAL LAW

พระครูใบฎีกาทวีศักดิ์ ไต้ศรีโคตร, พระมหาประพันธ์ ไทยใหญ่, พระมหาสราวุธ โพธิ์ศรีขาม, พิทยพล กองพงษ์ และพวงเพชร พลวิเศษ

ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 109

KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING OF THE LOCAL GOVERNMENT OFFICIALS INPHITSANULOKE PROVINCE REGARDING THE LAND AND BUILDING TAX ACT OF2019

ปิยพงศ์ ประไพศรี, ชนาگانต์ ฉัตรมี, กาญจนา นันทพันธ์, ประสิทธิ์ เฝือกลิ้น และนารีรัตน์ไชย

สภาพการเรียนรู้การสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช 125

STATE OF ONLINE LEARNING DURING PANDEMIC OF CORONA VIRUS 2019 (COVID-19) OF BOROMARAJONANINAKHON SITHAMMARAT, COLLEGE OF NURSING

ปิยรัตน์ รอดแก้ว, อุทุมพร ดุลยเกษม และสิงห์ กาญจนอารี

**รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Results: OKRs เพื่อพัฒนา
ความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 2
โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส**

MANAGEMENT MODEL WITH OBJECTIVE AND KEY RESULTS: OKRS TO DEVELOP
LITERACY SKILL OF STUDENTS IN PRIMARY 1, 2 AT ANUBAN BANSOMTHAWIL
SCHOOL TAK BAI DISTRICT NARATHIWAT PROVINCE

นัฐกานต์ บกสกุล, เรชา ชูสุวรรณ, นพดล นิมสุวรรณ และชวลิต เกิดทิพย์

**แนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา
จังหวัดนครศรีธรรมราช**

POTENTIAL DEVELOPMENT OF VALUE CHAIN OF EDIBLE FERN COMMUNITY
ENTERPRISE, BAN SEMA, NAKHON SI THAMMARAT

เอื้องฟ้า เขากลม, มนทิรา สังข์ทอง และเมธาวีตร ภูธรภักดี

การบังคับจำนองและการบังคับหนี้จำนองในส่วนที่ขาด

FORECLOSURE AND ENFORCEMENT OF DEFICIENCY JUDGEMENT

จาตุรนต์ บุญยธนะ และตะวัน เดชภักดี

**พัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพะเชิงพุทธในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรค
โควิด 19 ของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม**

THE DEVELOPMENT GUIDELINES FOR PROMOTING BUDDHIST HEALTH IN THE
SITUATION OF THE COVID-19 EPIDEMIC OF MONKS IN KANTHARAWICHAH
DISTRICT, MAHA SARAKHAM PROVINCE

พระวิมาน คมภิรมย์

ความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย

THE SUCCESS IN OPERATION OF THE SENIOR CITIZENS COUNCIL OF THAILAND

ศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ และปิยากร หวังมหาร

**รูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทย สำหรับกลุ่มเจนเอเรชั่น
วาย**

SMEs 4 . 0 MARKET MANAGEMENT MODEL THAI BRAND CLOTHING OF
GENERATION Y GROUP

พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์, ธนากร รัชตกุลพัฒน์, อนงค์ ไต้วัลย์ และดรุณี ปัญรัตน์

การเสริมทักษะภาษาอาเซียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา 228

STRENGTHENING ASEAN LANGUAGE SKILLS AMONG STUDENTS OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY, NAKHON RATCHASIMA CAMPUS

พระครูบรรพตภาวนาวิธาน, พระครูขันติธรรมธาริ, พระครูถาวรกิจจารักษ์
และพระมหาอภิวินัย ภทฺทเมธี

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ในจังหวัด นครราชสีมา 241

THE MODEL TO PROMOTE HEALTH OF MONKS IN SITUATION COVID-19 IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระสมุทรธัญ สุนทรจาโร, พระมหาวรเมธ เตชธมโม, พระวิชาญ จนทาสโร
และพระใบฎีกาบุญส่ง บุญญาโค

กฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง 254

LAW ON PROTECTION AND PRESERVATION OF URBAN TREES

ณัฏชา ตีรวัฒนกุล

การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย 266

THE DEVELOPMENT OF ACTIVITY PACKAGE BY USING BRAIN BASED LEARNING FOR DEVELOPING LIFE SKILLS OF YOUNG CHILDREN

อรทัย เลอองกรณ์, วิไลวรรณ กลิ่นถาวร และสุธิษณา ไชธนายานนท์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 277

FACTORS INFLUENCING THE SOLID WASTE MANAGEMENT OF STREET VENDORS IN RATCHATHEWI DISTRICT, BANGKOK METROPOLIS

วิรุทธิ์ เอี่ยมสทเกียรติ และวิราสิริ วสิริสิริ

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 290

ECOTOURISM MANAGEMENT MODEL SUSTAINABLE TAPEE RIVER BASIN WITH COMMUNITY PARTICIPATION

รัชลดา สุวรรณวล, พระอธิการธวัชชัย แสงโสภณ และอำพล บุญญา

การเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคมโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชน: บทเรียน จากนานาชาติ 308

EHANCING SOCIAL JUSTICE THROUGH COMMUNITY JUSTICE: LESSONS FROM COUNTRIES

วิชา มหาคุณ และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

แนวทางกฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมาย
ของคู่รักเพศเดียวกัน*

LEGAL GUIDELINE FOR REGISTERING OF THE LEGAL STATUS
OF SAME-SEX COUPLES

ปาไลดา จิรทิพย์

Palida Jirathip

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: tip2122@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความคิดเห็นทางสังคมของไทยในเรื่องการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน และ 2) ศึกษาวิเคราะห์การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายการจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายคู่รักเพศเดียวกัน มี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กฎหมาย 2) วิชาการ 3) สังคมสงเคราะห์ และ 4) ประชาชนคู่รักเพศเดียวกัน จำนวนทั้งสิ้น 45 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิด ทฤษฎีทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมคือ คริสต์ถือว่ารักเพศเดียวกันเป็นบาป อิสลามถือว่าเป็นพฤติกรรมต้องห้ามต้องโทษละเมิดคำสอน ฮินดูถือว่ารักเพศเดียวกันเป็นบาป และพุทธศาสนาถือว่าผิดขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมไม่เหมาะสมและความเห็นการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายคือ ประเทศไทยมีเสรีภาพการกระทำใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและจารีตประเพณี สามารถทำได้โดยไม่มีความผิด แต่สังคมไทยยังเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และ 2) การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายคือ อเมริกามีการเรียกร้องสิทธินี้เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของคู่รักเพศเดียวกัน และประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรับรองสถานภาพทางกฎหมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคเท่าเทียม และถูกเลือกปฏิบัติ

* Received March 11, 2021; Revised November 13, 2021; Accepted February 21, 2022

จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียม โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเพศตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560

คำสำคัญ: กฎหมาย, การจดทะเบียนรับรองสถานภาพ, คู่รักเพศเดียวกัน, คู่รักต่างเพศ

Abstract

The purposes of this article were to: 1) study concept, Religious theories, customs, traditions, culture and Thai social opinion on registration of legal status of same-sex couples and 2) study and analyze the legal status of same-sex couples in accordance with human rights principles and constitution. This was qualitative research that analyzed data from documents, in-depth interviews by selecting a specific sample group who were 4 groups of representatives involved in the registration of same-sex couples's legal status: 1) legal, 2) academic, 3) social work, and 4) same-sex couples with totally 45 persons. It was found that 1) according with concept, religious theories, customs, traditions and culture were Christians consider homosexuality a sin, Islam consider forbidden behavior that violates teachings, Hindus consider homosexuality a sin and Buddhism is considered to be against traditions, inappropriate culture but Thai society still sees it as inappropriate behavior. And 2) for guaranteeing and protecting the legal status of same-sex couples is no statutory certification so this makes it not guaranteed and legal protection for cohabiting like heterosexual couples. The problem was not only restrictions on the rights and freedoms of individuals created inequality but also it was discriminated against. It was recommended the legal should be amended to the principles of rights, liberties and equality by regardless of gender differences according to the constitution, B.E. 2560.

Keywords: Legal, Registering of the Legal Status, Same-Sex Couples, Heterosexual Couples

บทนำ

สังคมของมนุษย์โลกเกิดขึ้นได้จากการที่สมาชิกของสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน มีขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา รวมทั้งกฎหมายให้ยึดเหนี่ยวปฏิบัติตาม การก่อตัวขึ้นของสังคมย่อมมีรากฐานมาจากการที่มนุษย์รู้จักการอยู่ร่วมกันเป็นหน่วยย่อยที่เรียกว่า “ครอบครัว” เป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุดในระบบสังคม (Social

System) เนื่องจากเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูสมาชิกเรียกว่า “กระบวนการกล่อมเกลாதาสังคม” เป็นกระบวนการที่ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกิดการเรียนรู้ และสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับสังคมและวัฒนธรรมโดยรวมได้อย่างกลมกลืน ช่วยให้สมาชิกแต่ละคนไม่ถูกกีดกันหรือต้องประสบกับความแปลกแยกสภาวะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม (บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, 2554) เมื่อมีการสมรสให้ความชอบธรรมกับความสัมพันธ์ทางเพศมีความสำคัญอย่างยิ่งมองว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก ซึ่งเป็นที่รวมความรัก ความผูกพัน ความรักเดียวใจเดียว และเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจของคนในสังคม ซึ่งถือเป็นเรื่องพื้นฐานของมนุษย์ การที่ชายหญิงจะมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวเป็นสามีภรรยา กันอย่างถูกต้องต้องผ่านขั้นตอนหรือพิธีการสมรสตามขนบธรรมเนียมประเพณี และต้องกระทำ อย่างถูกต้องตามกฎหมายผ่านการจดทะเบียนสมรสซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของคนสองคนในการ ตกลงแต่งงานและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2547) ปัจจุบันในสังคมไทยมีการ เปลี่ยนแปลงถึงค่านิยมการสมรสที่เปิดกว้างและยอมรับการอยู่กินฉันสามีภรรยาของพวกรักเพศ เดียวกันมากขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าในสังคมประกอบด้วยบุคคลที่มีรสนิยมทางเพศหรือเพศ วิถีที่หลากหลาย สังคมในปัจจุบันยังเริ่มยอมรับการอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยาโดยเปิดเผย ของบุคคลกลุ่มนี้ แต่มิได้มีการรับรองตามกฎหมายเฉกเช่นบุคคลในครอบครัว และประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 (สัญลักษณ์ นามจักร, 2555)

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นกฎหมาย สูงสุดที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งในทางสากลกำลังให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคล และเปิดกว้างให้กับบุคคล ทุกคน กล่าวคือ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน มิให้เลือกปฏิบัติ และให้ได้รับความคุ้มครอง อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่อย่างไรก็ตามแม้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเปิดกว้าง แต่ไม่ได้มี บทบัญญัติที่คุ้มครองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้แก่พวกรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ซึ่งทำให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิและเสรีภาพในความพึงพอใจทางเพศ (Sexual Orientation) ของตน ตามมาตรา 5 บัญญัติว่า “ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดเพศหรือ ศาสนาโดยย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน” มาตรา 28 บัญญัติว่า “บุคคล ย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน” และมาตรา 30 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายเท่าเทียมกัน” กล่าวถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกันไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศใด (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2564) จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีความขัดแย้ง กับสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน ที่ทำให้คู่รักเพศเดียวกันก็ไม่สามารถอ้างสิทธิความเท่า เทียมกันนี้ได้ กล่าวคือ เมื่อประสงค์จะใช้ชีวิตร่วมกันก็ไม่สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้

เนื่องจากกฎหมายอนุญาตเฉพาะแต่คู่รักต่างเพศเท่านั้น ทำให้มองได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์คุ้มครองประชาชนโดยพิจารณาเพศเป็นอวัยวะตามลักษณะทางชีวภาพของบุคคลเท่านั้น แต่ไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึก ความคิด และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (ยุทธนา สุวรรณประดิษฐ์, 2543)

จากปัญหาดังกล่าวตามกฎหมายไทยเงื่อนไขแห่งการจดทะเบียนสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อ บุคคลหนึ่งเป็น “ชาย” และอีกบุคคลหนึ่งเป็น “หญิง” เท่านั้น กฎหมายยังไม่ยอมรับการสมรสระหว่างชายกับชายด้วยกัน หรือหญิงกับหญิงด้วยกันหรือแม้แต่ชายหรือหญิงที่ได้ผ่าตัดแปลงเพศแล้ว เพราะกฎหมายก็ยังไม่ยอมรับว่าเป็น “ชาย” หรือ “หญิง” ในสายตาของกฎหมาย และเนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายยอมรับและรับรองการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน ทำให้การอยู่ร่วมกันของคู่รักเพศเดียวกันไม่อาจจดทะเบียนสมรสกันได้ เพราะขัดต่อเงื่อนไขของการสมรส (ยุทธนา สุวรรณประดิษฐ์, 2543) ทำให้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องของพวกเรารักเพศเดียวกันเพื่อเป็นหลักประกันประการสำคัญที่จะทำให้สถานะของตนเป็นที่ยอมรับในสายตาของกฎหมาย และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันให้ไม่ต่างจากชายและหญิง นอกจากนี้ภาครัฐควรมีการคุ้มครองและรับรองสิทธิให้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เมื่อยุคสมัยและสภาพสังคมในปัจจุบันที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป คนในสังคมเริ่มมีมุมมองและทัศนคติเปิดรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศเดียวกันเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งในทางสากลสังคมโลกขณะนี้กำลังให้ความสำคัญรับรองและคุ้มครองในเรื่องสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลเป็นอย่างมาก การที่กฎหมายไม่รับรองสถานภาพการจดทะเบียนของบุคคลเหล่านี้จึงเป็นการขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล โดยห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างเรื่องเพศ ตามหลักสิทธิมนุษยชน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จากสภาพการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน เพื่อให้กฎหมายมีความเหมาะสมและเป็นธรรมสำหรับการรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน โดยมีความสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเรารักเพศเดียวกัน ก่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเพศ มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิ หน้าที่และผลประโยชน์ของบุคคลทุกคน โดยให้เข้ากับสภาพสังคมที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป และเป็นแนวทางในการร่างกฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นสามารถบัญญัติออกมาใช้จริงได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความคิดเห็นทางสังคมของไทยในเรื่องการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ด้านรูปแบบการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายการจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายคู่รักเพศเดียวกัน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักกฎหมาย ประกอบด้วย ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ จำนวน 5 คน 2) นักวิชาการ ประกอบด้วย ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 5 คน 3) นักสังคมสงเคราะห์ ประกอบด้วย นักสิทธิมนุษยชน นักจิตวิทยา นักบวชในศาสนาพุทธ จำนวน 5 รูป/คน และ 4) ประชาชนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกัน จำนวน 30 คู่ จำนวนทั้งสิ้น 45 รูป/คน ซึ่งทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไป

1.2 เนื้อหา ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความคิดเห็นทางสังคมของไทยในเรื่องการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67- 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2561) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

และ 2) การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความคิดเห็นทางสังคมของไทยในเรื่องการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน (การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร) และระยะที่ 3 การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ (การสัมภาษณ์เชิงลึก) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความคิดเห็นทางสังคมของไทยในเรื่องการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน พบว่า

1. ศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลก เต็มไปด้วยมายาคติต่อความรักระหว่างเพศเดียวกัน แต่เดิมนั้นในคัมภีร์ของศาสนาคริสต์มองว่า การสมรสของคู่รักเพศเดียวกันนั้นเป็นความผิดที่ร้ายแรง ทำให้กลายเป็นสำนึกหรือสิ่งที่ฝังอยู่ในใจของชาวคริสต์เป็นเรื่องของศีลธรรมที่ฝังมาที่ถูกต้องถูกฝังมาเป็นเวลานาน ดังนั้น ศาสนาคริสต์มองว่าการที่ได้สมรสกับบุคคลเพศเดียวกันนั้นไม่ใช่เรื่องส่วนตัวและไม่ใช่เป็นเพียงแค่ความผิดของผู้กระทำที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่หากเกิดขึ้นแล้วในสังคมนั้นเป็นสิ่งที่สังคมและคนในสังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“วินัยทางศาสนาคริสต์นั้นไม่อาจให้การสนับสนุนการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันเนื่องจากในคัมภีร์นั้นได้มีการประณามความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศทุกรูปแบบอย่างรุนแรง” (นักวิชาการ, 2564)

2. ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่ไม่ยอมรับในเรื่องของความรักระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน และถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามต้องโทษละเมิดคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน ศาสนาอิสลามมองว่า การร่วมรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่ต้องห้ามต้องโทษเป็นการละเมิดคำสอนในอัลกุรอาน พฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นการต้องห้ามตามกฎหมายมุสลิมเพราะกฎหมาย

มุสลิมมีพื้นฐานมาจากศาสนา เห็นได้จากการที่กฎหมายมุสลิมมีบทลงโทษสำหรับพวกรักเพศเดียวกัน เห็นได้จากอัลกุรอานโองการที่ 81, 82 และ 83 ที่มีสาระสำคัญว่า

- พระอัลเลาะห์ไม่อาจทนต่อพวกรักเพศเดียวกันต่อไปได้ จึงมีบทลงโทษที่รุนแรง
- พระอัลเลาะห์ทรงเกลียดชังพวกรักเพศเดียวกันอย่างยิ่งจึงลงโทษตามความเหมาะสม
- จงอย่าเป็นผู้ละเมิดในเรื่องรักเพศเดียวกัน เพราะเป็นเรื่องที่ร้ายแรงอย่างหนึ่ง
- พวกรักเพศเดียวกันคือเหตุที่ทำให้สังคมได้รับการลงโทษ

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ไม่ยอมรับในเรื่องของความรักระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน และถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามต้องโทษละเมิดคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน” (นักสิทธิมนุษยชน, 2564)

3. ศาสนาฮินดู มีหลายนิกาย บางนิกายก็บัญญัติว่าการรักเพศเดียวกันเป็นบาป เพราะทำให้สันสายพันธุ์บ้างก็ว่าไม่เป็นบาปเพราะก็เป็นคนเหมือนกัน บ้างก็ว่าไม่บาปเพราะถูกลิขิตมาให้เป็นเช่นนั้น จากตำราโหราศาสตร์อินเดียที่มีการกล่าวไว้เรื่องการห้ามของดวงดาวอันทำให้เจ้าชะตาอ่อนแอในเรื่องเพศจนไม่เป็นเพศของตัวเองหรือรักเพศเดียวกัน ศาสนาฮินดูแม้ว่าศาสนานี้จะมีหลายนิกายหลายกลุ่ม และมีมุมมองเห็นต่างกันก็ตามแต่โดยส่วนใหญ่ถือว่าการรักเพศเดียวกันเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติชนิดหนึ่ง และไม่ถือว่าเป็นพฤติกรรมการรักเพศเดียวกันเป็นบาป ในแง่คัมภีร์ก็มีทั้งที่บันทึกถึงในแง่เป็นธรรมชาติและให้ความพึงพอใจแต่ก็มีข้อเขียนบางชิ้นที่ต่อต้าน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ศาสนาฮินดูไม่กล่าวโทษการรักเพศเดียวกันไม่ถือว่าการกระทำความผิดกล่าวเป็นบาปนั่นเองและนี่ก็เป็นสาเหตุให้ศาลฎีกาอินเดียตัดสินให้การรักเพศเดียวกันเป็นเรื่องถูกกฎหมายในอินเดีย”(ประชาชนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกัน, 2564)

4. ศาสนาพุทธ มีหลักคำสอนที่เป็นกลาง ๆ เรียกว่า “การปฏิบัติแบบมัชฌิมาปฏิปทา” คือ การยึดหลักทางสายกลางไม่สุดโต่งทางใดทางหนึ่ง มองอย่างความเป็นเหตุเป็นผล มองมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเอง เป้าหมายศาสนาคือการเข้าถึงนิพพานดับทุกข์เป็นที่สุด เมื่อมองในแง่การบรรลุนิพพานหรือในแง่จิตภาพแล้ว มนุษย์ทั้งชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน โอกาสเท่ากันในการพัฒนาตนเองที่จะเข้าถึงบรรลุนิพพานไม่จำกัดชาติชั้น หญิงชาย แต่ในเรื่องจริยธรรมมีข้อห้ามเกี่ยวกับเรื่องการรักเพศเดียวกัน อนึ่งแม้ศาสนาพุทธไม่ถือว่าพฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นบาป แต่ถือว่า การรักเพศเดียวกันเป็น “สิ่งผิดประเวณี” ซึ่งหมายถึง การมีความสัมพันธ์ทางเพศโดยใช้ร่างกาย เวลา สถานที่โดยไม่เหมาะสม และยังรวมถึงการใช้ปาก และทวารหนักในการร่วมเพศไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ตาม สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลักแบบเดิม ซึ่งจะมองพวกเขาว่าการรักเพศเดียวกันเป็นการผิดขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของไทย เป็นการไม่เหมาะสมในสังคมไทย”(นักบวชในศาสนาพุทธ, 2564)

5. **ความคิดเห็นทางสังคมคือ** สภาพสังคมและแนวโน้มในปัจจุบันที่ก่อให้เกิดการรักเพศเดียวกันจนนำไปสู่การจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายระหว่างคู่รักเพศเดียวกัน ซึ่งแม้ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ จะมีการยอมรับทางสังคมกันมากขึ้นก็ตาม แต่สำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเสรีการกระทำใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและจารีตประเพณี บุคคลก็สามารถทำได้ โดยไม่มีความผิด แม้ประเทศไทยจะไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการรักเพศเดียวกันเป็นความผิด แต่สังคมไทยบางส่วนยังมีความเห็นว่าพฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

การศึกษาวิเคราะห์การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ พบว่า มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปกฎหมายรับรองและคุ้มครองคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ

ประเทศ	กฎหมายรับรองและคุ้มครอง	รัฐธรรมนูญ
สหรัฐอเมริกา	- กฎหมายไม่อนุญาตหรือไม่มี การยอมรับการสมรสหรือการจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน โดยยกข้ออ้างเรื่องจารีตประเพณี ที่ปฏิบัติกันมา - กฎหมายยอมรับที่จะรับรอง และคุ้มครองความสัมพันธ์ของ คู่รักเพศเดียวกัน	- มาตรา 12 (Right to marry) ของ อนุสัญญาฯ นั้น รับรองเฉพาะแต่การ "สมรส" และการ "ก่อตั้งครอบครัว" ของชายและหญิงเท่านั้น - มาตรา 8 ศาลสิทธิมนุษยชนได้ให้การ รับรองว่าความสัมพันธ์ของคู่รักเพศ เดียวกันนั้นย่อมได้รับการคุ้มครองตาม มาตรา 8 เช่นเดียวกับกับความสัมพันธ์ ระหว่างชายหญิงเมื่อมีการก่อตั้ง ครอบครัว เนื่องจากถือได้ว่าเป็น "สิทธิ ในการก่อตั้งครอบครัว" เช่นกัน
ไทย	- กฎหมายอื่น ๆ ไม่มีบทบัญญัติ รับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ พวกกรักเพศเดียวกันไว้อย่าง ชัดเจน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สิทธิและเสรีภาพนั้นไม่อาจจะ จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ เพราะ ตามหลักนิติรัฐไม่มีเสรีภาพใดที่	- รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 - มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความ คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” - มาตรา 27 บัญญัติว่า “บุคคลย่อม เสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพ

ประเทศ	กฎหมายรับรองและคุ้มครอง	รัฐธรรมนูญ
	ได้รับความคุ้มครองโดยปราศจากขอบเขต	และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” - มาตรา 28 คือ “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยนอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า การพัฒนาการของกฎหมายสิทธิมนุษยชนในนานาประเทศ และประเทศไทยที่เกิดขึ้น เมื่อนำมาพิจารณาถึงเรื่องการสมรสหรือการรับรองสถานะทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน จึงเป็นเครื่องยืนยันว่าถือเป็น “สิทธิเสรีภาพ” อย่างหนึ่งของ “มนุษย์” เช่นกัน โดยต้องไม่ลืมว่าปัจเจกชนต้องมีอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง (Self-determination) และจากแนวความคิดเหล่านี้เองที่ทำให้กล่าวได้ว่า การสมรสหรือการรับรองสถานะทางกฎหมายของคู่รักควรเปิดกว้างให้กับบุคคลทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย หรือ จะเรียกว่าเป็นเสรีภาพที่มนุษย์สามารถเข้าถึงได้โดยไม่สมควรจะนำเรื่องการแบ่งแยกทางเพศมาเป็นอุปสรรค

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความคิดเห็นทางสังคมของไทยในเรื่องการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน

ศาสนาต่าง ๆ มีมุมมองในเรื่องความรัก การสมรส หรือการจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันที่แตกต่างกัน เช่น ศาสนาคริสต์มองว่า การสมรสของคู่รักเพศเดียวกันนั้นเป็นความผิดที่ร้ายแรง ทำให้กลายเป็นสำนึกหรือสิ่งที่ฝังอยู่ในใจของชาวคริสต์เป็นเรื่องของศีลธรรมที่ฝังงำที่ถูกลบฝังมาเป็นเวลานาน ศาสนาอิสลาม ไม่ยอมรับในเรื่องของ

จากการศึกษาวิเคราะห์การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ อเมริกามีการเรียกร้องสิทธินี้เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของคู่รักเพศเดียวกัน และทำให้สิทธินี้เป็นรูปธรรม คือ รัฐต้องพยายามหาทางออกให้แก่พวกคู่รักเพศเดียวกันกลุ่มนี้ ในกรณีที่รัฐนั้นยังไม่พร้อมที่จะรับรองการสมรสของคู่รักเพศเดียวกัน กล่าวคือ รัฐสามารถออกกฎหมายเพื่อ "รับรองสถานะทางกฎหมาย" ของคู่รักเพศเดียวกันนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรับรองทางทะเบียน เช่น PACS จะเห็นได้ว่าศาลสิทธิมนุษยชนใช้การตีความอย่างกว้างสำหรับคำว่า "สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว" ซึ่งเป็นผลดีต่อคู่รักเพศเดียวกัน ในส่วนของประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายไว้ในรัฐธรรมนูญถึงบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาการศึกษาอบรม

หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้ เป็นการคุ้มครองประชาชนทั่วไปให้มีระบุนิติธรรมตามที่ รัฐธรรมนูญ ชัยสาธิต กล่าวถึงการออกกฎหมายรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันให้แก่มนุษย์โดยนำเอาพฤติกรรมทางเพศมาเป็นหลักการสำคัญ รัฐไม่ได้ยึดหลักการและแนวคิดในการรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของมนุษย์โดยคำนึงถึงพฤติกรรมที่เกิดจากความรัก ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ที่มีเพศสรีระที่ต่างกัน หรือมนุษย์ที่มีเพศ สรีระเดียวกัน การรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของมนุษย์จึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นกับทุกรูปแบบของความรัก หากแต่ความเป็นจริงนั้นรัฐต้องออกกฎหมายรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันให้แก่กลุ่ม คนที่มีเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกันด้วยเช่นกัน รัฐไม่ได้นำแนวคิดที่มาจากทฤษฎีรูปแบบของการสมรส มาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาการออกกฎหมาย ซึ่งมีความแตกต่างจากรูปแบบการสมรสตาม เจอนใจของรัฐ ที่เป็นเรื่องที่รัฐสามารถกำหนดเงื่อนไขในการรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ให้แก่มนุษย์ ขึ้นมาเองในรูปแบบของกฎหมาย เมื่อพิจารณาถึงลักษณะโดยทั่วไปของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัวที่มีสภาพที่เป็นกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อความสามัคคีและภริยาและโยงไปสู่ความเป็นบิดามารดาและบุตรในภายภาคหน้าอันเป็นการเชื่อมโยงตามโครงสร้างทางกายภาพของตัวบทกฎหมาย หากมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับนี้เพื่อให้สิทธิดังกล่าวเกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่มีเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกันด้วยแล้วนั้น อาจเป็นการกระทบกระเทือนถึงรูปแบบและลักษณะ อันเป็นเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้ที่ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการที่จะออกกฎหมายรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันให้แก่คู่รักใน ทุกรูปแบบของความรัก โดยไม่คำนึงถึงเพศสรีระมาเป็นองค์ประกอบนั้น ควรออกกฎหมายแยกต่างหากอีกฉบับเป็นเอกเทศ โดยกฎหมายที่จะบัญญัติขึ้นใหม่นั้นจะต้องมีลักษณะที่พระราชบัญญัติ บันเทิงชีวิต เพื่อมิให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อระบบกฎหมายครอบครัวของไทยที่มีอยู่แต่ก่อนแล้ว และไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงวัฒนธรรมและความเชื่อในเรื่องประเพณีการแต่งงานที่มีมา (ณัฐวิทย์ ชัยสาธิต, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวคิด ทฤษฎี แนวความคิดทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความคิดเห็นทางสังคมของไทยในเรื่องการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน ศาสนาถือเป็นเรื่องที่มีความผูกพันมายาวนานกับวิถีชีวิตของมนุษย์ และมีผลผูกพันถึงเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ทัศนคติ และความเชื่อของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตาม เช่น ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ก็เข้าไปมีบทบาทถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ต้องการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอันนำไปสู่การสมรส ดังนั้นควรศึกษาถึงหลักเกณฑ์

คำสอน ความเชื่อของศาสนาซึ่งมีผลต่อคนในสังคมเสียก่อน ในส่วนของการวิเคราะห์ การรับรองและคุ้มครองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันตามหลักสิทธิมนุษยชน และรัฐธรรมนูญ ประเทศอเมริกานั้นไม่ยอมรับการสมรสหรือการจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน โดยยกข้ออ้างเรื่องจารีตประเพณีที่ปฏิบัติกันมา อ้างคำจำกัดความตามพจนานุกรมต่าง ๆ และถึงแม้ตัวบทกฎหมายจะเปิดโอกาสให้ศาลตีความได้กว้างขวาง เพียงใดก็ตาม ศาลก็ไม่ต้องการให้ตีความให้กว้างไปถึงขนาดยอมให้คู่รักเพศเดียวกันทำการสมรสหรือการจดทะเบียนรับรองสถานะทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันได้ ในส่วนของสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปโดยยอมรับในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น มีแนวความคิดว่าพฤติกรรมของการรักเพศเดียวกันไม่ใช่สิ่งผิดปกติหรือสิ่งชั่วร้ายแต่อย่างไร แต่ในกฎหมายนั้นยังไม่มีการรับรองการจดทะเบียนของคู่รักเพศเดียวกัน ดังนั้น กฎหมายไทยจึงควรบัญญัติกฎหมายรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน โดยบัญญัติกฎหมายพิเศษต่างหาก ที่ให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนกันได้ เพื่อได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายเสมือนกับการจดทะเบียนสมรสของคู่รักต่างเพศ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคู่ชีวิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และการคุ้มครองทางกฎหมายในการรับรองสิทธิการสมรสและสิทธิในการปกครองบุตรร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2547). จากคอลัมน์หมายเหตุการณ์; สงครามเชิงวัฒนธรรม : การแต่งงานของคนรักเพศเดียวกัน. เนชั่นสุดสัปดาห์, 13(614). (วันที่ 8 – 14 มีนาคม 2547).
- ชวินโรจน์ อีร์พัชรพร และภาณุมาศ ขัดเงางาม. (2560). สิทธิความเสมอภาคในการสมรสของบุคคล ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. วารสารสมาคมนักวิจัย, 22(2), 24-32.
- ณัฐวุฒิ ชัยสายัณห์. (2558). กฎหมายรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของ กลุ่มคนที่มีเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกัน. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธัญลักษณ์ นามจักร. (2555). การรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ. วารสารนักบริหาร, 33(2), 10-16.
- นักบวชในศาสนาพุทธ. (19 กันยายน 2564). แนวทางกฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน. (ปาลิดา จิรทิพย์, ผู้สัมภาษณ์)

- นักวิชาการ. (14 กันยายน 2564). แนวทางกฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน. (ปาไลดา จิรทิพย์, ผู้สัมภาษณ์)
- นักสิทธิมนุษยชน. (14 กันยายน 2564). แนวทางกฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน. (ปาไลดา จิรทิพย์, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2554). แนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ. วารสารวิทยาการจัดการ, 28(1), 33-48.
- ประชาชนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกัน. (19 กันยายน 2564). แนวทางกฎหมายในการจดทะเบียนรับรองสถานภาพทางกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกัน. (ปาไลดา จิรทิพย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ยุทธนา สุวรรณประดิษฐ์. (2543). สิทธิและเสรีภาพของรักร่วมเพศชายตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ:วิเคราะห์จากปัญหาสังคมไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้า ปรีณัติ.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

บทบาทพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ ตามรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์*

THE NURSE'S ROLES IN HEALTH PROMOTION OF PEOPLE WITH HIV/AIDS ACCORDING TO PENDER'S HEALTH PROMOTION MODEL

นิตยา กออิสรานูภาพ

Nittaya Kor-issaranuphab

วสันต์ ศรีแดน

Wasun Sridan

วรรณิษา สำราญเนตร

Wanwisa Samrannet

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Srimahasarakham Nursing College, Thailand

E-mail: nittaya@smnc.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความทางวิชาการ สำหรับพยาบาล และบุคลากรทางด้านสุขภาพ รวมถึงผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ บทบาทพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์และ เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ ซึ่งโรคเอดส์เป็นปัญหาทาง การแพทย์และสาธารณสุขที่สำคัญในทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ส่งผลให้ภูมิคุ้มกัน ในร่างกายบกพร่อง ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยการติดเชื้อฉวยโอกาสต่าง ๆ ส่งผลกระทบทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว สังคมและเศรษฐกิจ และการถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นผู้ พฤติกรรมที่ไม่ดี จากผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ปกปิด ข้อมูลหรือไม่กล้าขอคำปรึกษาและทำการรักษาพยาบาลถือเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับผู้ป่วย มากกว่าบุคลากรด้านอื่น ๆ จึงต้องมีความเข้าใจและมีแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรม สุขภาพเพื่อให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ปัจจุบันแผนการรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วย เอดส์จะมุ่งเน้นเพื่อลดจำนวนเชื้อไวรัสให้มากที่สุด เป็นเวลานานที่สุด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการติด เชื้อฉวยโอกาส ร่วมกับการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ก็เป็นส่วนสำคัญ ที่ส่งผลให้การรักษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นพยาบาลที่ เป็นผู้ดูแลหลักถือเป็นบุคคลสำคัญใน

* Received June 23, 2021; Revised December 20, 2021; Accepted February 11, 2022

การส่งเสริมการดูแลสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ไปถึงการส่งเสริมประสบการณ์สร้างแรงจูงใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนการช่วยให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์สามารถตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปฏิบัติกิจกรรมการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : บทบาทพยาบาล, การส่งเสริมสุขภาพ, ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์

Abstract

This academic article is suitable for nurses, health care personnel and also people interested in health promoting of HIV/AIDS patients in order to understand the nurse's roles and be a guideline to promote the appropriate behavior of people living with HIV/AIDS. AIDS is a major medical and public health problem in all region around the world, including Thailand. It leads to cause illness by various opportunistic infections to severe illness. As a result of this, it affects on physical, mental, family, economic aspects as well as social stigma from being viewed as a disease of the promiscuous behavior. According to these affects many patients conceal their illness from counseling and treatment. Nurse are considered people who closer to the patients than other personnel, therefore they have to understand the roles and guidelines for promoting health behaviors appropriately in HIV/ AIDS patients. Currently, treatment plans for people living with HIV/AIDS are focused on reducing virus loads as much as possible in order to prevent opportunistic infections. and the self-care of people living with HIV/AIDS plays an important role in making treatment more effective. Consequently, nurses and health care personnel are important people in promoting the health care of people living with HIV so as to result in participatory learning including the promotion of motivating experiences, changing attitude as well as encouraging those people make appropriate behavior changing and continue to perform self-health care activity effectively.

Keyword: Nurse's Roles, Health Promotion, People with HIV/AIDS

บทนำ

โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทางการได้รับเลือด การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน และมีการติดต่อจากแม่สู่ลูก โดยกลุ่มอาการเป็นโรคที่เกิดจากภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมหรือ

บกพร่องอันเนื่องมาจากการติดเชื้อไวรัสเอชไอวี ส่งผลให้ภูมิคุ้มกันในร่างกายบกพร่อง ร่างกายอ่อนแอ ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยการติดเชื้อฉวยโอกาสต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดการเจ็บป่วยวิกฤตรุนแรงและซับซ้อน มากกว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว สังคมและเศรษฐกิจ โดยการติดเชื้อเอชไอวีแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ 1) ระยะติดเชื้อเฉียบพลัน คือระยะที่รับเชื้อมาใหม่ ผู้ติดเชื้อบางรายมีอาการการคล้ายไข้หวัด บางรายไม่มีอาการ 2) ระยะไม่ปรากฏอาการคือ เป็นระยะที่ไม่มีอาการผิดปกติใด ๆ จึงทำให้ผู้ติดเชื้อสามารถแพร่ให้บุคคลอื่นได้ง่าย 3) ระยะมีอาการ ในระยะนี้จะมีอาการผิดปกติเกิดขึ้น เช่น เริ่มมีฝ้าขาวในปาก มีตุ่มคันขึ้นที่แขน ขา มีไข้เรื้อรังมากกว่า 2 สัปดาห์ ท้องเสียเรื้อรัง น้ำหนักลด เป็นต้น และ 4) ระยะเอดส์ คือระยะที่ภูมิคุ้มกันของร่างกายถูกทำลายลงไปมาก เม็ดเลือดขาวชนิด CD4 ลดลง มีการติดเชื้อฉวยโอกาส เสียชีวิตในที่สุดถ้าไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง (เกียรติ รักษ์รุ่งธรรม, 2557) ปฏิกริยาด้านลบและการถูกตีตราจากสังคมจากการถูกมองว่าเป็นโรคของคนไม่ดี มีพฤติกรรมส่ำสอน กลายเป็นคนที่มีมลทินภายในใจ นำมาซึ่งผลกระทบต่ोजิตใจและจิตวิญญาณ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน รวมทั้งเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

โรคเอดส์เป็นปัญหาทางการแพทย์และสาธารณสุขที่สำคัญในทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2555 องค์การเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS) รายงานจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ยังมีชีวิตอยู่ทั่วโลกประมาณ 35.3 ล้านคน ผู้ติดเชื้อรายใหม่ 2.3 ล้านคน (ศศิโสภิน เกียรติบุรณกุล, 2557) ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ยังมีชีวิตอยู่จำนวน 439,610 คน เป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่จำนวน 5,529 คน ซึ่งในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาพบว่ามีสัดส่วนผู้ติดเชื้อรายใหม่คือวัยผู้ใหญ่มากถึงร้อยละ 45 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ เป็นการรักษาเพื่อลดจำนวนเชื้อไวรัสให้มากที่สุด เป็นเวลานานที่สุด กดไม่ให้เชื้อไวรัสเพิ่มจำนวน และพยายามเพิ่มภูมิคุ้มกันของร่างกายให้มากขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการติดเชื้อฉวยโอกาสหรือเกิดผลร้ายจากการติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งวิธีการรักษาที่ดีที่สุดในปัจจุบัน คือ การให้ยาต้านไวรัสเอชไอวี (Antiretrovirus) หลายตัวร่วมกัน (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ได้แก่ การรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวี 3 ชนิดร่วมกัน (Tripple therapy) หรือที่เรียกว่า Highly Active Antiretroviral Therapy (HAART) เพื่อยืดระยะเวลาการติดต่อยาต้านไวรัสเอชไอวีออกไปให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ (เกียรติ รักษ์รุ่งธรรม, 2557) พยาบาลที่เป็นผู้ดูแลหลักถือเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม รวมไปถึงการส่งเสริมประสบการณ์การสร้างแรงจูงใจ

การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนการช่วยให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์สามารถตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลกระทบของโรคเอดส์

โรคเอดส์เป็นโรคที่ยังไม่มียารักษาให้หายขาดได้และยังไม่มีวัคซีนป้องกัน เมื่อผู้ป่วยได้รับเชื้อจะทำให้เกิดการทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายโดยตรงส่งผลให้ผู้ป่วยสุขภาพอ่อนแอ ติดเชื้อฉวยโอกาสได้ง่าย (กรณิการ์ วีระกุล, 2554) นอกจากนี้แล้วยังส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจและจิตวิญญาณ (ยุทธชัย ไชยสิทธิ์ และคณะ, 2560) รวมถึงครอบครัว สังคมและเศรษฐกิจ (วณิชา พิงชมพู และคณะ, 2558) ดังนี้

ผลกระทบด้านร่างกาย บุคคลใดที่ได้รับเชื้อเอชไอวีเข้าสู่ร่างกาย ในระยะแรก ผู้ป่วยจะแสดงอาการเพียงเล็กน้อยเหมือนอาการของไข้หวัด มีต่อมน้ำเหลืองทั่วไพบโต มีผื่นขึ้นตามตัวแต่ไม่คัน มีอาการระแวงเห็บพลัน หรืออาการคล้ายเยื่อหุ้มสมองอักเสบแบบไขข้อ (สุวรรณา บุญยะสิทธิ์พรณ, 2554) บางรายเหนื่อยหอบเนื่องจากมีการลุกลามของเชื้อเข้าสู่ระบบการหายใจ เมื่อปรากฏอาการของโรคของเอดส์เต็มขั้น ร่างกายผ่ายผอม ผิดรูปผิดร่าง ปรากฏอาการมะเร็งของผิวหนังทั่วร่างกาย บริเวณเยื่ออ่อนภายในช่องปากเป็นฝ้าขาวทำให้ไม่สามารถรับประทานอาหารได้ ร่างกายทรุดโทรมเกิดภาวะแทรกซ้อนติดเชื้อได้ง่าย ผู้ป่วยจะเสียชีวิตในที่สุด พยาบาลควรส่งเสริมให้ผู้ป่วยได้ทราบอาการต่าง ๆ และแนวทางในการป้องกันอาการแทรกซ้อนทางด้านร่างกายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถ้าไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม จะมีการลุกลามเชื้อเข้าสู่ระบบประสาทก่อให้เกิดอาการทางจิตประสาท (AIDS Dementia Complex หรือ ADC) มีความจำเสื่อม อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย หลงลืมก่อนวัย ไม่มีสมาธิ อ่อนเพลีย คลุ้มคลั่ง ซึมเศร้า บางรายแขนขาชา อัมพาตครึ่งซีก ชักกระตุก มีอาการทางสมองอื่น ๆ (เกียรติ รักษ์รุ่งธรรม, 2557)

ผลกระทบด้านจิตใจ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีอาจถูกมองว่าเป็นโรคของคนไม่ดี มีพฤติกรรมสับสน กลายเป็นคนที่มีมลทินภายในใจนำมาซึ่งผลกระทบต่อจิตใจ (Olagunju AT et al., 2012); (มิลาน ราช ชิกเดล, 2558) และจิตวิญญาณการถูกตีตราจากสังคม (ยุทธชัย ไชยสิทธิ์ และคณะ, 2560) บางรายยอมรับสภาพลักษณะตนเองไม่ได้ เกิดความทุกข์ทรมานใจเพิ่มมากขึ้น เมื่อไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เมื่อต้องออกจากงาน หรือเมื่อต้องขาดงานบ่อย ๆ จากอาการเจ็บป่วย บางรายคิดทำร้ายตนเอง ไม่อยากมีชีวิตอยู่ (วรรณนิภา แสนสุภา, 2555) ส่งผลให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ ไม่สามารถแสวงหาเป้าหมายของชีวิตที่มีความหมายได้ มีพฤติกรรมที่แสดงภาวะขาดการได้รับการตอบสนองทางจิตวิญญาณ เช่น การแสดงความไม่เข้าใจเกี่ยวกับความหมายของชีวิต ความตายและความเชื่อต่าง ๆ (มัตติกา ใจจันทร์ และพรนภา คำพราว, 2557) พยาบาลควรเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรคและการ

รักษา สร้างความไว้วางใจให้กับผู้ป่วยและช่วยประคับประคองจิตใจเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยความสะดวก

ผลกระทบต่อครอบครัว ครอบครัวที่มีผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว คือ ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เมื่อสมาชิกในครอบครัวติดเชื้อเอชไอวี ขณะยังไม่แสดงอาการ ความทุกข์ทางใจก็จะเกิดขึ้น ความเป็นห่วงวิตกกังวลต่อภาวะสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี กล่าวว่ามีผู้รู้ว่าการครอบครัวที่มีผู้ติดเชื้อเอชไอวีเพื่อนบ้านจะรังเกียจ การสูญเสียชีวิต ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา (กิตติยาภรณ์ โชคสวัสดิ์ ภิญโญ, 2554) ถ้าผู้ติดเชื้อเอชไอวีเป็นหัวหน้าครอบครัว บทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวจะต้องสูญเสียไป กระทั่งกระทบต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนบ้านสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัวโดยตรง ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวเสียไป ครอบครัวสูญเสียรายได้เมื่อเกิดการเจ็บป่วยบ่อย ๆ จำเป็นต้องดูแลรักษา ทำให้ขาดงาน ขาดรายได้ เมื่อมีอาการแทรกซ้อนจากโรคติดเชื้อฉวยโอกาสเกิดขึ้น อาจต้องหยุดงาน หรือถูกออกจากงานทำให้ครอบครัวเกิดภาระเพิ่มขึ้น (นิตยา กออิสรานูภาพ, 2554) พยาบาลควรสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย โดยการสร้างคุณค่าและให้ความสำคัญกับผู้ป่วย สอดคล้องกับการศึกษาของยุทธชัย ไชยสิทธิ์ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ฯ ที่พบว่า คู่สมรสมีความสำคัญในการช่วยเหลือและส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี (ยุทธชัย ไชยสิทธิ์ และคณะ, 2557)

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ในระดับประเทศ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน เพศชาย มีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัว เมื่อมีการเจ็บป่วยไม่สามารถทำงานหารายได้ให้ครอบครัวได้ และเป็นผู้ป่วยในครอบครัวทำให้ค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากค่ารักษาพยาบาล ส่งผลให้รายได้ของครอบครัวลดลง การสูญเสียรายได้ทั้งหมดของครอบครัวจะมีผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศตามมา (นิตยา กออิสรานูภาพ, 2554) คือต้องสั่งซื้อยาเคมี อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่มีราคาแพงจากต่างประเทศ ส่งผลให้เสียดุลทางเศรษฐกิจมากขึ้น (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560) หากผู้ป่วยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่าย พยาบาลมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือหากไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ตามมา รวมถึงผลกระทบด้านสังคม ทำให้สถาบันครอบครัวแตกแยก วัฒนธรรมเสื่อมถอย ประเทศชาติสูญเสียกำลังคนก่อนวัย ครอบครัวสูญเสียผู้นำ เด็กที่ได้รับผลกระทบมักเป็นกำพร้า แม้ไม่ติดเชื้อก็สูญเสียโอกาสเล่าเรียน ภาระการเลี้ยงดูตกแก่ปู่ ย่า ตา ยาย หรือบุคคลในสังคม (อรดี โชติเสน และคณะ, 2558)

โรคเอดส์ ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ป่วย ครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจ แต่ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ จากการที่ร่างกายอ่อนแอ ความสามารถในการทำหน้าที่หรือ

การทำงานลดลง สูญเสียรายได้ และเนื่องจากผู้ติดเชื้อเอชไอวีส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานและ เป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นผู้ติดเชื้อเอชไอวีจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะได้รับ การดูแลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตามถึงไม่มียาที่ รักษาให้หายได้ แต่วิธีการรักษาที่ดีที่สุดในปัจจุบัน คือ การรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวี ร่วมกับการดูแลสุขภาพของตนเอง บทบาทสำคัญของพยาบาลเชิงรุกในการส่งเสริมให้ผู้ติดเชื้อ เอชไอวี มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม เพื่อลดการต้อยาและการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวีใน อนาคต

ความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพ

การส่งเสริมสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อภาวะสุขภาพของบุคคล ทำให้มีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่จะทำให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้ตามปกติสุข โดยมีผู้ให้ความหมายของการสร้างเสริมสุขภาพดังนี้

องค์การอนามัยโลก ให้ความหมายของการสร้างเสริมสุขภาพโดยเน้นที่กระบวนการ เพิ่มความสามารถของบุคคลในการควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพและการควบคุม พฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม รวมถึงการปรับสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (World Health Organization, 2003)

Pender NJ. กล่าวว่า พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ บุคคลกระทำโดยมีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับความเป็นอยู่ที่ดี และการบรรลุเป้าหมายใน การมีสุขภาพที่ดีของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ในการควบคุมดูแลสุขภาพให้ได้ตาม เป้าหมายและปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ จนเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต (Pender N. J., 2006)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การสร้างเสริมสุขภาพเป็นพฤติกรรมใด ๆ ที่บุคคลแสดงออกทั้งที่ เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งนี้เพื่อต้องการให้มีสุขภาพที่ดีหรือดีขึ้นกว่าเดิม ไม่เกิดการ เจ็บป่วยหรือมีอาการเจ็บป่วยที่เพิ่มขึ้น

การแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในปัจจุบันยังต้องใช้งบประมาณและทรัพยากรเป็นจำนวน มาก ทั้งการควบคุม การป้องกันการแพร่กระจายโรค และการรักษา ซึ่งยังไม่มียาที่มารักษาให้ หายขาดได้ และส่วนใหญ่ผู้ติดเชื้อจะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อฉวยโอกาสหรือมีอาการของโรค แทรกซ้อนอื่น ๆ ซึ่งโรคติดเชื้อหรือโรคแทรกซ้อนเหล่านี้สามารถป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ ถ้าผู้ติด เชื้อมีการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ

ดังนั้นเพื่อเป็นการบรรเทาอาการเจ็บป่วย ป้องกันการเกิดโรคแทรกซ้อนที่จะส่งผลให้ ผู้ติดเชื้อเป็นผู้ป่วยเอดส์ระยะสุดท้ายเร็วเกินไป อีกทั้งยังป้องกันการแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้อื่นนั้น พยาบาลต้องนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการพยาบาลเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเอง ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม รวมไปถึงการ

ส่งเสริมประสบการณ์สร้างแรงจูงใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนการช่วยให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์สามารถตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปรับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพ (World Health Organization, 2003) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของ Pender เป็นรูปแบบที่ผสมผสานกรอบแนวคิดของศาสตร์ทางการแพทย์และพฤติกรรมศาสตร์ ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านชีวิตจิตสังคมสามารถอธิบายพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของบุคคลได้อย่างครอบคลุมและเป็นองค์รวม จึงมีความเหมาะสมกับพยาบาลในการนำแนวคิดนี้มาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์

แนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของ Pender เป็นรูปแบบที่ผสมผสานกรอบแนวคิดของศาสตร์ทางการแพทย์และพฤติกรรมศาสตร์ อธิบายถึงแนวทางในการประเมินกระบวนการที่ซับซ้อน ทางด้านชีวิตจิตสังคม (Biopsychosocial) โดยมุ่งเน้นที่ความสามารถของบุคคลและเชื่อว่าพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเกิดจากความต้องการที่จะเพิ่มระดับสุขภาพของตนเอง (Pender N. J., et al., 2002); (Pender N. J., 2006)

เพนเดอร์ (Pender N. J., et al., 2002) กล่าวว่า บุคคลมีองค์ประกอบของกาย ชีวะ และจิตที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม และสิ่งที่สำคัญคือต้องการที่จะดำรงชีวิตให้เกิดความผาสุก มีคุณภาพชีวิตและสุขภาพอยู่ในระดับที่สูงสุด พฤติกรรมสุขภาพของบุคคลเป็นการปฏิบัติกิจกรรมของบุคคลในการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพที่ดีไว้ โดยที่มุ่งศักยภาพของบุคคลอันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี ซึ่งพฤติกรรมสุขภาพนั้นจะเป็นไปได้ทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและเป็นกิจกรรมที่หลีกเลี่ยงภาวะสุขภาพด้านลบ โดยที่บุคคลปฏิบัติกิจกรรมนั้นจนเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันหรือแบบแผนในการดำเนินชีวิตอันเป็นผลมาจากมโนคติหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะและประสบการณ์ส่วนบุคคล (Individual characteristics and experiences) ซึ่งประกอบด้วย 2 ปัจจัยย่อย คือ พฤติกรรมเดิมที่เกี่ยวข้องและปัจจัยส่วนบุคคล 2) อารมณ์และความคิดที่เฉพาะเจาะจงต่อพฤติกรรม (Behavior-specific cognition and affect) ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 6 ปัจจัย คือการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรม การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรม การรับรู้สมรรถนะของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรม อารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม อิทธิพลระหว่างบุคคล และอิทธิพลจากสถานการณ์ และ 3) ผลลัพธ์ด้านพฤติกรรม (Behavior outcome) ได้แก่ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นเป้าหมายสุดท้ายและผลจากการปฏิบัติพฤติกรรมในแบบจำลองส่งเสริมสุขภาพ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพบางส่วนได้ผนวกเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวันผลที่ได้คือการปรับภาวะสุขภาพ

การเพิ่มความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกช่วงพัฒนาการของมนุษย์ ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน (Pender N. J., et al., 2002) ดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (Health responsibility) คือการที่บุคคลเอาใจใส่ และสนใจต่อการดูแลสุขภาพของตน เป็นการดูแลตนเองทั่ว ๆ ไป เช่น การดูแลรักษาสุขภาพทั่วไป การสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง รวมถึงการแสวงหาข้อมูลหรือความรู้ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การใช้ระบบบริการสุขภาพ การปฏิบัติตามแผนการรักษาของแพทย์เมื่อเกิดการเจ็บป่วย

2. การมีกิจกรรมและการออกกำลังกาย (Physical activity) เป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายโดยการทำหน้าที่ของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อซึ่งมีการสั่งการจากระบบประสาทหรือการปฏิบัติกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อเสริมสร้างและฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกาย รวมไปถึงแบบแผนการออกกำลังกาย ทั้งทางด้านวิธีการออกกำลังกายและความสม่ำเสมอในการออกกำลังกาย

3. โภชนาการ (Nutrition) เป็นพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ดี จะทำให้สุขภาพแข็งแรงชะลอความเสื่อมของร่างกายและป้องกันการเกิดโรคได้ การปฏิบัติในการรับประทานอาหารลักษณะนิสัยและแบบแผนในการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับโรค

4. การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relation) เป็นการมีสัมพันธภาพหรือ มีการติดต่อกับบุคคลอื่น การรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้านการกระทำหรือการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความสามารถและวิธีการในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นคงการพูดคุยพบปะอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิดกับบุคคลรอบข้าง

5. การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ (Spiritual growth) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความรักและความจริงใจต่อบุคคลอื่นมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่นให้ประสบความสำเร็จเป็นความสามารถในการพัฒนาศักยภาพทางด้านจิตวิญญาณอย่างเต็มที่ เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

6. การจัดการกับความเครียด (Stress management) เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดการผ่อนคลายความตึงเครียด การพักผ่อนอย่างเพียงพอ การปฏิบัติที่สามารถควบคุมหรือลดความเครียดได้

ถ้าผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์มีการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพทั้ง 6 ด้านนี้ ได้อย่างจริงจังและสามารถผสมผสานจนเป็นส่วนหนึ่งในแบบแผนการดำเนินชีวิตได้แล้วจะส่งผลให้ผู้ป่วยมีภาวะสุขภาพและการดำเนินของโรคที่ดีและการใช้ยาต้านไวรัสมีประสิทธิภาพเพื่อชีวิตที่ผาสุกต่อไป

การส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์

การให้บริการทางสาธารณสุขเป็นปัจจัยพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคม ผู้เขียนเล็งเห็นถึงความสำคัญบทบาทพยาบาลเชิงรุกในการส่งเสริมให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม เพื่อลดการติดยาและการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวีในอนาคตตามแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender N. J., et al., 2002) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (Health responsibility) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลเอาใจใส่ต่อสุขภาพของตนเอง โดยการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง การพบผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพ สอบถามปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพที่สงสัยและปฏิบัติตามคำแนะนำที่ได้รับ การรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง การสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับร่างกาย การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การไปตรวจตามแพทย์นัดและการแสวงหาความช่วยเหลือจากบุคลากรสุขภาพเมื่อจำเป็น รวมทั้งการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง (Pender N. J., et al., 2002) ผู้ติดเชื้อเอชไอวีควรปฏิบัติตามคำแนะนำการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม ได้แก่ การรับประทานยาได้ถูกต้องตามแผนการรักษา คือ ถูกขนาดทุกมื้อ ตรงเวลาและรับประทานยาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (Lawn SD, Kranzer K, & Wood R., 2009) โดยเฉพาะต้องมีความสม่ำเสมอของการรับประทานยาน้อยร้อยละ 95 จึงจะทำให้การรักษามีประสิทธิภาพ เมื่อมีอาการผิดปกติเกิดขึ้นให้รีบไปพบแพทย์ทันที การไปตรวจตามแพทย์นัดอย่างสม่ำเสมอ (ดาริกา ลิริสุทธาและสุวรรณา บุญยะสิทธิ์พรณ, 2560) เพื่อติดตามการดำเนินของโรค และเป็นการรักษาที่ต่อเนื่อง และทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสมกับการตรวจ เช่น การรับประทานยา การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การป้องกันโรคแทรกซ้อนจากการติดเชื้อ เนื่องจากผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์มีภาวะภูมิคุ้มกันเสื่อม จึงมีโอกาสดูดเชื้ออื่น ๆ ได้ง่ายกว่าคนปกติ หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่อับชื้นหรือฝุ่นละอองมากหรือที่มีคนหมู่มาก เช่น ตลาดนัด ศูนย์การค้า งานเทศกาลต่าง ๆ เพื่อป้องกันการติดเชื้อที่แพร่ทางเดินหายใจ เช่น ไข้หวัด วัณโรคปอด หลีกเลี่ยงการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับสัตว์บางประเภทหรือที่อาจแพร่กระจายเชื้อ เช่น สุนัข แมว นก เป็ด ไก่ หรือห่าน (นิตยา กออิสรานภาพ, 2554); (วรรณชาติ ตาเลิศ และสุวรรณา บุญยะสิทธิ์พรณ, 2557) พยาบาลมีบทบาทในการดูแลและให้คำแนะนำ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีให้อยู่ในที่อากาศบริสุทธิ์และอากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการรับเชื้อเพิ่ม ส่งเสริมให้มีการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ ได้แก่ การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ เป็นการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไปสู่ผู้อื่นและลดโอกาสในการแพร่กระจายเชื้อไปมาระหว่างกัน ควรทำความสะอาดเสื้อผ้าหรืออุปกรณ์ที่ใช้ส่วนตัวที่ปนเปื้อนเลือดหรือสารคัดหลั่ง โดยการแช่ด้วยน้ำยาฟอกผ้าขาวหรือน้ำยาฆ่าเชื้อนาน 30 นาที หรือต้มด้วยน้ำเดือดนาน 20 นาที จึงนำไปซัก

ตามปกติและตากแดดให้แห้ง ควรแยกอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัวที่อาจนำไปสู่การแพร่กระจายเชื้อ เช่น มีดโกน แปรงสีฟัน กรรไกรตัดเล็บ พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพตนเอง ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายด้วยการอาบน้ำฟอกสบู่บ่อยวันละ 1 – 2 ครั้ง ซ้ำระหว่างอวัยวะสืบพันธุ์ด้วยสบู่อ่อนและน้ำที่สะอาด แปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ด้วยแปรงสีฟันที่มีขนแปรงอ่อนนุ่ม นอนหลับพักผ่อนได้เพียงพออย่างน้อยวันละ 6 - 8 ชั่วโมง งดการดื่มเหล้าและการสูบบุหรี่ (เกียรติ รักษ์รุ่งธรรม, 2557); (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560); (นิตยา กออิสรานภาพ, 2554); (วรรณชาติ ตาเลศ และสุวรรณา บุญยะสิทธิ์พรณ, 2557)

2. การมีกิจกรรมและการออกกำลังกาย (Physical activity) เป็นการเคลื่อนไหวของร่างกาย โดยการทำหน้าที่ของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ หรือการปฏิบัติกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อเสริมสร้างและฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกาย รวมไปถึงแบบแผนการออกกำลังกาย ทั้งทางด้านวิธีการออกกำลังกายและความสม่ำเสมอในการออกกำลังกาย (Pender N. J., 2006) ผู้ติดเชื้อเอชไอวีควรมีวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและทำอย่างสม่ำเสมอ การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยกลุ่มนี้ ได้แก่ การออกกำลังกายแบบแอโรบิก (Aerobic exercise) เพราะจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของปอดและหัวใจซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่เป็นจังหวะ เช่น การปั่นจักรยาน การว่ายน้ำ การเดินเร็ว เป็นต้น การออกกำลังกายที่ไม่หักโหมจนเกินไปเพราะจะทำให้ระบบภูมิคุ้มกันเสื่อมเร็วขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับการเกิดโรคติดเชื้อฉวยโอกาส (Bopp, C.M. et al., 2003) การออกกำลังกายจะส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนและส่งเสริมการทำงานของอวัยวะทุกระบบในร่างกายให้แข็งแรง เช่น ผลต่อระบบการไหลเวียนเลือดและทำให้ผนังเส้นเลือดทั่วร่างกายได้รับการออกกำลังกาย อีกทั้งเป็นการป้องกันเส้นเลือดเปราะแข็ง อุดตันหรือแตกง่าย และป้องกันโรคหัวใจได้เป็นอย่างดี ระบบการหายใจ ระบบการเคลื่อนไหว ระบบการย่อยอาหารและระบบการขับถ่าย ส่งผลต่อระดับ CD4 ที่เพิ่มขึ้น (เอกภณ พงษ์เขตการณ, 2558) รวมทั้งมีผลทางด้านจิตใจ ทำให้ผ่อนคลายความเครียด การออกกำลังกายนั้นจะมีผลกระทบต่อการฟักจิตทางอ้อม จึงทำให้จิตประสาทตื่นตัวอยู่เป็นประจำและจิตเป็นสมาธิได้ง่าย ทำให้ความจำดี ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าซาลง ชีวิตมีแต่ความสุข ร่าเริง สดใส เพิ่มบุคลิกภาพให้ตนเอง ก่อนการออกกำลังกายควรมีการอบอุ่นร่างกาย (Warm - up) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันการเกิดการบาดเจ็บต่อกล้ามเนื้อและข้อ การออกกำลังกายจะช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และลดผลกระทบจากการเสื่อมของกล้ามเนื้อในระหว่างการบาดเจ็บและช่วยชดเชยให้กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้นภายหลัง พยาบาลมีบทบาทในการส่งเสริมการออกกำลังกาย โดยใช้เวลาน้อย 30 นาที จำนวน 3 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยต้องเว้นระยะห่างไม่มากเกินไป 2 วัน (เกียรติ รักษ์รุ่งธรรม, 2557); (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข,

2560); (สุวรรณา บุญยงสิทธิ์พรณ, 2554) แนะนำวิธีการที่เหมาะสมกับการจัดการกับอาการอ่อนเพลียที่เกิดขึ้นหลังการออกกำลังกาย ส่งเสริมให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับตนเอง

3. โภชนาการ (Nutrition) เป็นการปฏิบัติการรับประทานอาหาร ลักษณะนิสัยในการรับประทานอาหาร การเลือกรับประทานอาหารให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ เนื่องจากภาวะโภชนาการที่ดีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการมีภาวะสุขภาพที่ดี ช่วยในการป้องกันโรคและเป็นแหล่งพลังงานสำหรับการดำเนินชีวิต (Pender N. J., et al., 2002) มักพบว่าผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์มักขาดสารอาหารประเภทโปรตีน วิตามิน และเกลือแร่ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง ยิ่งเกิดโรคแทรกซ้อนต่างๆ ตามมา (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ควรรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ได้แก่ ข้าวและแป้ง เนื้อสัตว์ ไขมัน ผักและผลไม้ รับประทานอาหารครบ 5 หมู่ในแต่ละวัน (Pender N. J., 2006); (เกียรติศักดิ์ แผลมจริง และคณะ, 2561) ควรเป็นอาหารที่สะอาด ประสุกและเสร็จใหม่ ๆ ควรรับประทานอาหารตรงเวลาวันละ 3 มื้อและไม่ควรอดอาหารมื้อเช้าเพราะเป็นมื้อที่ให้ประโยชน์ต่อร่างกายสูง ดื่มน้ำสะอาดหรือน้ำต้มสุกอย่างน้อยวันละ 8 - 10 แก้ว (สุวรรณา บุญยงสิทธิ์พรณ, 2554) ควรมีการชั่งน้ำหนักตัวเพื่อปรับเปลี่ยนแบบแผนการรับประทานอาหารให้เหมาะสมกับน้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลงไป แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับอาหารสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ควรคำนึงถึงด้านปริมาณ คุณภาพและชนิดของสารอาหารที่รับประทานเข้าไปจะต้องเลือกประเภทของอาหารที่ครบถ้วน ได้แก่ สารอาหารโปรตีน คาร์โบไฮเดรต เกลือแร่ วิตามินและกากใยอาหาร อีกทั้งต้องหลีกเลี่ยงการรับเชื้อโรค สารพิษที่ปนเปื้อนในอาหารที่สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ ควรเลือกรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ ประสุกใหม่ สำหรับแนวทางในการปฏิบัติในการเลือกรับประทานอาหารสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี ได้แก่ (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560); (วนิษา พิงชมพู และคณะ, 2558); (สุวรรณา บุญยงสิทธิ์พรณ, 2554); (นิตยา กออิสรานภาพ, 2554); (เกียรติศักดิ์ แผลมจริง และคณะ, 2561); (Kuria EN, 2009) พยาบาลมีบทบาทในการให้คำแนะนำและจัดรูปแบบการให้ความรู้ในการรับประทานอาหารที่เหมาะสม ได้แก่

3.1 รับประทานอาหารพวกเมล็ดข้าว ข้าวสาลี ข้าวโพดและเมล็ดธัญพืชที่ไม่ได้ขัดสี ผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการใด ๆ มากเกินไป ได้แก่ ข้าวซ้อมมือ (ข้าวกล้อง) แป้งสาลีที่ไม่ได้ขัดสีเมล็ด ถั่วหลายชนิด งาและผลไม้เปลือกแข็งต่าง ๆ

3.2 รับประทานผักพื้นบ้านหลากหลายชนิดตามฤดูกาลเป็นประจำ เช่น ฟักทอง มะละกอ มะระจีน มะระขี้นก บวบ สะเดา ดอกแค (สุวรรณา บุญยงสิทธิ์พรณ, 2554)

เนื่องจากปกติแล้ว ผักพื้นบ้านมักจะปราศจากสารเคมี ยาฆ่าแมลง แต่ควรระวังชนิดผัก ที่ผู้ป่วย ย่อยยากและแพ้ง่าย

3.3 ใช้อาหารเสริมธรรมชาติที่สามารถใช้ขับหรือทำลายสารพิษในร่างกายได้ มีอาหารหลายอย่าง เช่น หัวผักกาด แครอท สาหร่าย ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง มะเขือเทศ มะละกอ พืชผักสด นำมาล้างให้สะอาดแล้วนำมาปรุงเป็นประจําหรือสัปดาห์ละ ๑-๒ ครั้งรับประทานผัก ผลไม้สดหรืออย่างน้อยก็รับประทานเป็นผักลวก หรือผักต้มเบา ๆ ก็ยังดีกว่าไม่รับประทานผัก เลย หากต้องการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ควรรับประทานผักและผลไม้ในรูปของน้ำผักคั้น น้ำผลไม้สดที่ ปั่นเองเป็นประจำ น้ำผักหรือผลไม้ปั่นควรงดการใส่น้ำแข็ง เกลือหรือน้ำตาลทราย การดื่มน้ำ ผักผลไม้ปั่นและสด จะได้เอนไซม์ วิตามิน เกลือแร่ สารเสริมภูมิคุ้มกันและสารที่มีคุณค่าทาง โภชนาการอีกมากมาย

3.4 พยายามรับประทานอาหารให้เป็นยา รับประทานอาหารหลาย ๆ ชนิด จากพืชผัก ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นพืชสมุนไพร ซึ่งต่อต้านและรักษาโรคบางอย่างได้ เช่น มะระ มะเขือ ผักตำลึง กระเทียม หอมแดง ฟักทอง แครอท ผักโขม ถั่วลิสง งา ขมิ้น กระชาย ฯลฯ

3.5 ดื่มน้ำบริสุทธิ์ ควรเว้นการดื่มน้ำเย็น แต่ควรดื่มน้ำต้มสุกและอุ่นหรือน้ำที่ อุณหภูมิห้องจะดีกว่า เพื่อการย่อยอาหารที่ดีและการทำงานของระบบทางเดินอาหาร ไม่ควร ดื่มน้ำระหว่างอาหารแต่ให้ดื่มหลังอาหารประมาณ 30 นาที

3.6 ห้ามดื่มเหล้า เบียร์หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาเสพติดและของมีนเมา ทั้งหลายอย่างเด็ดขาดเพราะเสี่ยงต่อการลดและทำลายระบบภูมิคุ้มกันหรือทำให้มีผลร้าย แรงอาการบางอย่างกำเริบได้

3.7 หลีกเลี่ยงอาหารและเครื่องดื่มรสหวานที่มีน้ำตาลทุกชนิด น้ำตาล สามารถรบกวนและทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย อาจใช้น้ำตาลทรายแดง น้ำอ้อย สารรส หวานสังเคราะห์หรือหญ้าหวานทดแทนน้ำตาลได้

3.8 หลีกเลี่ยงหรือลดอาหารหมักดองทุกชนิด เช่น กะปิ (ภาคกลาง) ปลา ร้า ขนมนจีน ปลา ส้ม แหนม ไส้กรอก (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ปูดอง น้ำปู (ภาคเหนือ) น้ำบูดู (ภาคใต้) เป็นต้น อาหารกระป๋องหรืออาหารบรรจุขวด ซึ่งมักมีสารกันบูดและสารเติมแต่ง ซึ่งเป็นสารเคมี ที่เพิ่มภาระให้ร่างกายในการกำจัดทิ้ง หากขับทิ้งได้ยากก็จะสะสมกลายเป็นพิษ ต่อร่างกาย

3.9 พยายามหลีกเลี่ยงอาหารจากเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เพราะ อาหารดังกล่าวทำให้มีอาการแพ้ได้ง่าย การรับประทานอาหารโปรตีนจากพืชประเภทธัญพืช และถั่วทำให้ได้สารอาหารและโปรตีนมากพอ อาหารหรือโปรตีนจากเนื้อสัตว์จะไม่มี ความ จำเป็น แต่ถ้าผู้ป่วย เลิก ละเนื้อสัตว์ไม่ได้ อาจเลือกอาหารจากปลาบางชนิดที่ไม่มีการปนเปื้อน สารเคมี และปรุงสุกก่อนรับประทาน ควรดื่มนมถั่วเหลืองแทนนมวัวเพราะโปรตีนจากถั่วจะถูก

ย่อยและถูกนำไปใช้ได้ง่ายกว่าและมีผลดีต่อสุขภาพมากกว่าโปรตีนจากสัตว์ ในกรณีที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ที่มีอาการท้องร่วงรุนแรง บางคนร่างกายสูญเสียความสามารถในการย่อยแลคโตสหรือบางรายมีอาการแพ้แลคโตสจากนมวัวได้

3.10 ควรระมัดระวังการปนเปื้อนจากเชื้อโรค พยาธิและสารพิษในอาหารจากภาชนะที่ใส่และใช้ปรุงอาหาร ควรทำให้สะอาดถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหาร หลีกเลี่ยงการนำพาเชื้อโรคโดยการตอมของแมลงวัน แมลงหวี่ สัตว์เลี้ยงและพาหะอื่น ๆ

4. การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relation) เป็นการติดต่อและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น การรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นคงทางสังคม การพูดคุยพบปะอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิดกับบุคคลรอบข้าง (Pender N. J., et al., 2002) ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์มักมีกิจกรรมทางสังคมลดลง มักแยกตัวจากสังคมเพราะการติดเชื้อเอชไอวียังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เป็นโรคที่สังคมรังเกียจและการสูญเสียสมรรถภาพทางกาย (ยุทธชัย ไชยสิทธิ์ และคณะ, 2560) ทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์แตกต่างจากคนอื่น อยากอยู่คนเดียว ไม่ต้องการมีกิจกรรมทางสังคม กลายเป็นคนหมกมุ่นกับตนเอง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองลดลงหรือเสื่อมลงและมีความคิดอยากฆ่าตัวตายซึ่งสภาวะเช่นนี้เป็นผลกระทบต่อด้านสุขภาพ ดังนั้นพยาบาลควรสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย โดยการสร้างคุณค่าและให้ความสำคัญกับผู้ป่วย มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและสนับสนุนการดำรงความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ ซึ่งจะทำให้ได้รับความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ ได้รับโอกาสได้รับกำลังใจ ความอบอุ่น ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่จากบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม เพราะการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลช่วยให้บุคคลเกิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสม (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560); (วนิษา พิงชมพู และคณะ, 2558); (สุวรรณา บุญยะลีพรรณ, 2554); (Pender N. J., 2006); (นปภัช เมืองมาและเดชา ลลิตอนันต์พงศ์, 2561)

5. การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ (Spiritual growth) เป็นความสามารถในการพัฒนาศักยภาพทางด้านจิตวิญญาณอย่างเต็มที่ ซึ่งประเมินจากการกระทำหรือการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิต จุดมุ่งหมายในชีวิตทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงความรัก ความหวัง การให้อภัย (Pender N. J., et al., 2002) ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต ต้องสูญเสียบทบาทในครอบครัวและหน้าที่การงาน (สุวรรณา บุญยะลีพรรณ, 2554) รวมทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิตระยะก่อนการเจ็บป่วยของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ต้องเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ และการที่ต้องดูแลรักษาสุขภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องนั้น ทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ไม่สามารถทำนาย

หรือคาดการณ์ในชีวิตของตนได้อย่างเต็มที่ มักมีความวิตกกังวลหวาดหวั่นต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต กลัวการเปลี่ยนแปลงในชีวิต กลัวความตายและกลัวการสูญเสียความรักจากบุคคลใกล้ชิด เนื่องจากผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ต้องพึ่งพาบุคคลเหล่านั้นมากขึ้นและเป็นเวลานาน ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้ตนเองในทางลบหรือความเสียรู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง (ยุทธชัย ไซยสิทธิ์ และคณะ, 2560) ดังนั้นบทบาทพยาบาลควรมีการจัด กิจกรรมเพื่อรักษาเยียวยาความรู้สึกด้านจิตอารมณ์ เพื่อปรับสภาพความรู้สึกนึกคิดให้อยู่ในสภาพจิตสมดุล จิตสงบไม่คิดฟุ้งซ่าน ลดความกดดัน ด้านอารมณ์ กิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การฝึกสมาธิ การปรับหรือทำให้ใจให้ยอมรับสภาพ การฝึกการผ่อนคลาย การปรึกษาหารือขอความช่วยเหลือ การหากลุ่มสนับสนุนด้านอารมณ์ การหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ การประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อและปฏิบัติตามแนวทางศาสนา (Earnshaw VA et al., 2015) และส่งเสริมการสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองให้มากที่สุด โดยปรับตัวให้เข้ากับงานอาชีพที่อาจเปลี่ยนไป ปรับสัมพันธภาพและบทบาทในสังคมและครอบครัว ควรพยายามช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันให้มากที่สุด (สุวรรณา บุญยะสิทธิ์พรณ, 2554)

6. การจัดการกับความเครียด (Stress management) ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์เมื่อเกิด Physical stress นั้น จะมีผลทำให้เกิดปัญหาทางด้าน Mental stress เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ป่วยต้องการจัดการปัญหาทางด้านร่างกาย เพื่อทำให้เกิดความผาสุกในชีวิต (สุวรรณา บุญยะสิทธิ์พรณ, 2554) ผู้ติดเชื้อเอชไอวีทุกคนจะมีความเครียด เพราะเป็นโรคที่มีแนวโน้มจะเสียชีวิตได้รวดเร็วหากไม่ดูแลตนเองอย่างถูกต้อง ปฏิบัติทางจิตใจที่พบบ่อยได้แก่ ความกลัว ความวิตกกังวล และซึมเศร้า ซึ่งเกิดมาจากความไม่แน่นอนของวิถีของโรคเอดส์ ความเครียดทางสังคมของผู้ติดเชื้อคือ การถูกประจาน การถูกตีตรา การถูกรังเกียจ ถูกทอดทิ้ง และถูกขับไล่ออกจากสังคม ซึ่งความเครียดมีความสัมพันธ์กับการดำเนินของโรค ทำให้โรคดำเนินไปอย่างรวดเร็ว (ยุทธชัย ไซยสิทธิ์ และคณะ, 2560); (Fang X et al., 2015) บทบาทพยาบาลควรมีการจัดกิจกรรมหรือการให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีจัดการกับความเครียดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีผู้ป่วยเอดส์ เพื่อที่จะช่วยให้สามารถปรับตัวและเผชิญความเครียดได้ดี ซึ่งวิธีการจัดการกับความเครียด ได้แก่ การมองโลกในแง่ดีหรือการคิดในด้านดี คือ การทำความเข้าใจว่าทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวล้วนเป็นประสบการณ์ที่บุคคลเลือกเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ดี จะทำให้มีความสุข และถึงแม้ว่าจำเป็นต้องเผชิญกับประสบการณ์ที่ไม่ดี ถ้ามีการปรับความคิดโดยการให้ความหมายของประสบการณ์ด้านนั้นดี ก็จะสามารถสร้างความคิดและสิ่งแวดล้อมที่ดีในใจได้และจะทำให้บุคคลมีความสุขเช่นกัน

สรุป

แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ เป็นรูปแบบที่มีแนวคิดในการบูรณาการศาสตร์ทางการแพทย์กับการพฤติกรรมศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านชีวิตสังคม ซึ่งพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นการปฏิบัติกิจกรรมของบุคคล ที่อาศัยแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมไม่เพียงแต่หลีกเลี่ยงโรคเท่านั้นแต่ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมเพื่อให้เกิดความผาสุกในชีวิตต่อไป เป็นแนวคิดที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์เนื่องจากการปฏิบัติกิจกรรมที่อยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์โดยมีแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ จากตนเอง ดังนั้นพยาบาลควรมีส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ตามแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ติดเชื้อ เปิดโอกาสให้ผู้ติดเชื้อได้ระบายความรู้สึกและการให้กำลังใจ จัดบริการให้คำปรึกษาและติดตามเกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อ เช่น การสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับร่างกาย การไปตรวจตามแพทย์นัด การหาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง การรับประทานยาได้ถูกต้องตามแผนการรักษา ส่งเสริมให้มีการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ การจัดกิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ติดเชื้อ แนะนำการรับประทานอาหารที่เหมาะสม เน้นให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลและการเห็นคุณค่าของผู้ติดเชื้อ เปิดโอกาสและกระตุ้นให้ผู้ติดเชื้อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และมีบทบาทในสังคม สนับสนุนให้ความช่วยเหลือและหาแนวทางในการเผชิญความเครียดของผู้ติดเชื้อ เพื่อเป็นการบรรเทาอาการเจ็บป่วย การป้องกันการเกิดโรคแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้น และคงไว้ซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพนั้นอย่างต่อเนื่องจนเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต อย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรณีการ์ วีระกุล. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือในการรักษาของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ในโครงการยาต้านไวรัสเอดส์ โรงพยาบาลทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร. ใน วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2562). แผนงานวิจัยด้านการป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพ พ.ศ. 2562 – 2564. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- กรุงเทพฯการพิมพ์. (2557). การดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีแบบผู้ป่วยนอก Ambulatory Care of HIV-infected Patients. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิยอนด์ เอนเทอร์ไพรซ์ จำกัด.

- กิตติยาภรณ์ โชคสวัสดิ์ภิญโญ. (2554). การเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลในครอบครัวต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์. *KKU Resjournal*, 16(4), 416–427.
- เกียรติ รักษ์รุ่งธรรม. (2557). แนวทางการตรวจรักษาและป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีประเทศไทย ปี 2557. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกียรติศักดิ์ แหลมจริง, พิมพ์มาศ เกิดสมบัติและอัมพิกา ใจคำ. (2561). พฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการในผู้ติดเชื้อเอชไอวีวัยรุ่น. *วารสารบำราศนราดูร*, 12(2), 70-80.
- ดาริกา สิริสุทธาและสุวรรณา บุญยะสิทธิ์พรณ. (2560). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีสูตรดื้อยา. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 35(1), 177–183.
- นปภัช เมืองมาและเดชา ลิตตอนันต์พงศ์. (2561). ความยืดหยุ่นและแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ณ ศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างไทยแลนด์-ออสเตรเลีย-เนเธอร์แลนด์ เพื่อการศึกษาวิจัยทางคลินิกด้านโรคเอดส์ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย. *Chula Med J*, 62(6), 947-963.
- นิตยา กออิสรานภาพ. (2554). พฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสเอชไอวี ณ โรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเลยชายแดนแม่น้ำโขง. ใน *วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลมหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- มัตติกา ใจจันทร์ และพรณา คำพราว. (2557). トラバアจากโรคเอดส์ ตัวอย่างความเจ็บปวดทางสังคม. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(3), 170-173.
- มิลาน ราช ชิกเดล. (2558). คุณภาพชีวิตของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสในอำเภอกัสสี ประเทศเนปาล เอดส์. ใน *วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ยุทธชัย ไชยสิทธิ์ และคณะ. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ที่รับยาต้านไวรัสเอชไอวี ณ โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในเขตชายแดนไทย-ลาว. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 32(2), 86-96.
- ยุทธชัย ไชยสิทธิ์ และคณะ. (2560). การเฝ้าระวังผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ที่มีภาวะบีบคั้นทางจิตวิญญาณ: บทบาทพยาบาล. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 35(3), 31–38.

- วนิษา พึ่งชมพู และคณะ. (2558). ความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบจากเอชไอวี/เอดส์ในจังหวัดเชียงใหม่. พยาบาลสาร, 42(3), 182–193.
- วรรณชาติ ตาเลิศและสุวรรณา บุญยะลีพรรณ. (2557). พฤติกรรมสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์วัยแรงงานที่ได้รับยาต้านไวรัสเอชไอวี ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสุรินทร์. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 32(1), 59–68.
- วรรณนิภา แสนสุภา. (2555). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองต่อความสม่ำเสมอในการรับประทานยาต้านไวรัสเอดส์และดัชนีชี้วัดสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาล. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิโสภณ เกียรติบุรณกุล. (2557). การดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีแบบผู้ป่วยนอก Ambulatory Care of HIV-infected Patients. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิยอนด์ เอนเทอร์ไพรซ์ จำกัด.
- สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2560). แนวทางการตรวจรักษาและป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุวรรณา บุญยะลีพรรณ. (2554). โรคเอดส์ : การพยาบาลแบบองค์รวม. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานา.
- อรติ โชติเสน,สุรเดช ประดิษฐ์บาทูภาและอารี ชิวเกษมสุข. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ กรณีศึกษา โรงพยาบาลสิรินธร สังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร. วารสารพยาบาลทหารบก, 16(1), 41–50.
- เอกภณ พงษ์เขตการณ. (2558). ผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการออกกำลังกายโดยใช้ท่าฤๅษีดัดตนต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายและระดับภูมิคุ้มกัน (CD4) ของผู้ป่วยโรคเอดส์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Bopp, C.M. et al. (2003). Clinical Implications of Therapeutic Exercise in HIV/AIDS. JANAC, 14(1), 73-78.
- Earnshaw VA et al. (2015). HIV stigma and physical health symptoms: do social support, adaptive coping, and/ or identity centrality act as resilience resources. AIDS Behav, 19(1), 41–49.
- Fang X et al. (2015). Resilience, stress, and life quality in older adults living with HIV/AIDS. Aging Ment Health, 19, 1015-1036.

- Kuria EN. (2009). Food consumption and nutritional status of people living with HIV/AIDS (PLWHA): a case of Thika and Bungoma Districts, Kenya. *Public Health Nutr*, 13 (4), 475-484.
- Lawn SD, Kranzer K, & Wood R. (2009). Antiretroviral Therapy for Control of the HIV-associated Tuberculosis Epidemic in Resource-Limited Settings. *Clinics in Chest Medicine*, 30(4): 685–699.
- Olagunju AT et al. (2012). HIV/AIDS and psychological distress: The experience of outpatients in a West African HIV clinic. *HIV & AIDS Review*, 11 (1), 31-35.
- Pender NJ. (2006). *Health Promotion in Nursing Practice*. 5th ed. New Jersey: Pearson Education.
- Pender NJ, Murdaugh CL, & Parsons MA. (2002). *Health Promotion in Nursing Practice*. 4th ed. New Jersey: Pearson Education.
- World Health Organization. (2003). *Adherence to long-term therapies: evidence for action*. Geneva: Pearson Education.

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี*
A COMMUNITY DEVELOPMENT PLAN PREPARATION
BAN MAI SUB - DISTRICT MUNICIPALITY, MUANG PATHUMTHANI
DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE

ภมร ชันธหัตถ์

Pamorn Khantahat

นิเทศ ดินณะกุล

Nithat Thinnakul

วิทยา สุจริตรักษ์

Withaya Sucharitharugse

กานดา ผรณเกียรติ์

Kanda Paronakian

ชนิสรา ผาสุก

Sanisra Parsook

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: dr_thanakrit@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 170 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านใหม่ โดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกนได้ จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม นำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ โดยรวมอยู่ใน

* Received August 13, 2021; Revised October 20, 2021; Accepted February 15, 2022

ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมากไปน้อย พบว่า อยู่ระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการวางแผน ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า คณะกรรมการที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ พบว่า 1) คณะกรรมการต้องมีข้อมูลครบถ้วนในการจัดทำแผน 2) คณะกรรมการต้องมีส่วนร่วมมากขึ้น 3) ข้าราชการต้องชี้แจงข้อมูลให้ครบถ้วน 4) คณะกรรมการต้องศึกษาบทบาทของตนเอง และ 5) ควรเน้นงานด้านสาธารณสุขให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดทำแผน, การพัฒนาชุมชน, เทศบาลตำบลบ้านใหม่ในจังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study level of community development plan preparation of Bannmai subdistrict municipality, Muang Pathumthani district, 2) compare community development plan preparation of Bannmai subdistrict municipality that classified by personal qualification factors and 3) propose community development preparation plan guidelines of Bannmai subdistrict municipality. The research methodology was quantitative. The conceptual framework of the study was created using theory of Department of Local Administration. The study population were 170 local development committees of Bannmai subdistrict municipality, Muang Pathumthani district, Pathumthani province. The sample size was 118 people determined by Krejcie & Morgan. The research instrument was a questionnaire. The reliability of the questionnaire was .89. The statistic used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t- test and One-way ANOVA. The study results revealed that 1) level of community development plan preparation of Bannmai subdistrict municipality as a whole were at moderate level. When considering each aspect indicated that 3 aspects were at moderate levels as orderly organized from high to low as following: evaluation aspect was at much level, followed by plan implementation aspect and planning aspect. 2) Compare community development plan preparation of Bannmai subdistrict municipality, classified by personal qualification factors found that the

committees with different genders, educational levels and work experiences showed no difference and without the hypothesis setting 3) Propose community development preparation plan guidelines of Bannmai subdistrict municipality found that 1) committees must have all completed information in planning preparation, 2) Committees must have more participation, 3) Civil servants must explain all completed information, 4) Committees must study the role itself, 5) Should focus on more public health.

Keywords: plan preparation, community development, Bannmai subdistrict municipality in Pathumthani province

บทนำ

ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาใช้ในการปกครองประเทศ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้บัญญัติเอาไว้ว่า ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองประเด็นใดได้บ้าง ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง แทบจะกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดมีระดับประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554) วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นโดยทั่วไปประเทศที่จัดให้มีปกครองท้องถิ่นมักมีวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายคล้ายคลึงกัน ได้แก่ 1) เพื่อสร้างความพอใจแก่ท้องถิ่นและลดการขัดแย้ง 2) เพื่อให้การจัดทำบริการแก่ประชาชนเป็นไปโดยรวดเร็ว 3) เพื่อให้การจัดทำบริการต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามความต้องการหรือเป้าหมายของประชาชน 4) เพื่อองค์การปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง 5) เพื่อให้องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน (สุรัชย์ เจนประโคน, 2554) หลักการกระจายอำนาจปกครองเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้องค์กรอื่นนอกจากองค์กรของราชการบริหารส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของราชการบริหารส่วนกลาง เพียงแต่ขึ้นอยู่กับความกำกับดูแลเท่านั้น อีกทั้งยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านได้อธิบายความหมายของการกระจายอำนาจ ในลักษณะคล้ายตาม โดยสรุปได้ว่า “หลักการกระจายอำนาจปกครอง” หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจในการปกครองบางส่วนให้หน่วย การปกครองอื่น

ที่ไม่ใช่ราชการบริหารส่วนกลางและมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการดำเนินการ โดยหน่วยการปกครองอื่นนั้นไม่อยู่ภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง แต่อยู่ภายใต้การ “กำกับดูแล” ของราชการส่วนกลางแทนโดยราชการส่วนกลางกำกับดูแลไม่ให้อำนาจการบริหารส่วนท้องถิ่น กระทำการเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนด (ประยูร กาญจนดุล, 2554)

หลักการกระจายอำนาจการปกครองหมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจในการปกครองบางส่วนให้หน่วยงานอื่นหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร โดยหน่วยการปกครองอื่นหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นต้องไม่อยู่ภายใต้การ “ควบคุมบังคับบัญชา” ของราชการส่วนกลาง แต่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล “ของราชการส่วนกลาง” แทนโดยราชการส่วนกลางกำกับดูแลไม่ให้อำนาจการบริหารส่วนท้องถิ่น กระทำการเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนด การกระจายอำนาจมีหลักสำคัญ คือ 1) มีหน่วยงานการปกครองเป็นนิติบุคคลแยกออกจากหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคมีงบประมาณและเจ้าหน้าที่เป็นของตนเอง 2) มีการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น เข้าไปทำหน้าที่บริหารงานซึ่งถือว่าเป็นหลักสำคัญของหลักการกระจายอำนาจ จนอาจกล่าวได้ว่า “ถ้าไม่มีการเลือกตั้ง ก็ไม่ถือว่ามีกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง” และ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีความเป็นอิสระในการทำงานราชการบริหารส่วนกลางทา หน้าที่กำกับดูแลให้การทำงานของหน่วยงานปกครองท้องถิ่นเป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น (มานิตย์ จุมปา, 2551)

เทศบาลเป็นหน่วยงานสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรหนึ่งที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและท้องถิ่น ดังนี้ 1) ทำให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้น เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นมีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง ย่อมทราบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดี จึงทำให้แก้ปัญหาได้ตรงความต้องการของประชาชน 2) ทำให้เกิดการดำเนินกิจการไปโดยสะดวกและรวดเร็ว เพราะการปกครองท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามดุลพินิจของตนโดยไม่ต้องขอคำแนะนำและปรึกษาจากส่วนกลางก่อน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีฐานะเป็นรัฐบาลของท้องถิ่น 3) ทำให้เป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนกลาง โดยการมอบกิจการบางอย่างให้กับท้องถิ่นไปจัดทำเอง ทำให้ส่วนกลางมีเวลาที่จะทำกิจการใหญ่ ๆ อันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมของประเทศได้มากขึ้น 4) ทำให้เกิดความรับผิดชอบในกิจกรรมของท้องถิ่น ผู้ที่ได้รับเลือกย่อมสนใจงานท้องถิ่น 5) ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น เช่น การสมัครรับเลือกตั้ง การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรม การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน รวมทั้ง การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ (ศิริินภา จันทา, 2562)

เทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จะต้องดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบบูรณาการ นโยบายกระทรวง กรม นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเทศบาลไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลสามปี เพื่อเป็นโครงการหรือกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และปัญหาความต้องการของประชาชน เป็นแผนชี้้นำการพัฒนาเทศบาลในภาพรวมระยะยาว แต่ได้ยึดมั่นว่าจะต้องใช้ระยะเวลาเท่าใดขึ้นอยู่กับปัญหาและความต้องการของประชาชนในขณะนั้น จึงสามารถปรับเปลี่ยนแบบได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ (เทศบาลบ้านใหม่, 2564) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 170 คน (เทศบาลบ้านใหม่, 2564) นำมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางของเครซีและมอร์แกนได้จำนวน 118 คน ทำการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยตามลักษณะส่วนบุคคล 4 ด้าน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายปิดให้ เลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัญหาด้านการวางแผน ปัญหาด้านดำเนินงานตาม แผน และปัญหาด้านการประเมินผล ให้เลือกตอบ 5 ระดับ โดยใช้แบบลิเคิร์ทสเกล มีการให้ คะแนน ดังนี้

	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็น 5 ระดับ ซึ่ง มีเกณฑ์ในการพิจารณาการให้คะแนนของเบสท์ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

จะได้เกณฑ์การวัดระดับคะแนนที่แบ่งเป็น 5 ระดับ

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์การให้คะแนนเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ให้เกณฑ์การวัด ระดับคะแนนค่าเฉลี่ยในการแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปาน กลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้นำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษา ไปทดสอบความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. หาความเที่ยงตรง

1.1 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับเนื้อหา

1.2 รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาทำการแจกแจงเป็นตาราง

1.3 รวมจำนวนข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้ความคิดเห็นในระดับ 3 และ 4

1.4 หาดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ตั้งแต่...

1.5 นำข้อคำถาม ไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แบบสอบถามมีความครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษาต่อไป

2. หาค่าความเชื่อมั่น

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทำการทดลองใช้กับกลุ่มประชาชนในตำบลคูสลอด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ .87

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2563 ถึง เดือน ธันวาคม 2563 โดยส่งสอบถามโดยตรงถึงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 ชุด ได้กลับคืนมา 118 ชุด คิดเป็น 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลโดยใช้คำร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ และระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test for Independent Samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F - test) เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe's test)

ผลการวิจัย

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 และเพศหญิงมีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมา มีอายุ 46 - 55 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 อายุ 56 ปี ขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และมีอายุ 26 - 35 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 และระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 มีประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 1 - 5 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 และประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3

ตารางที่ 1 การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการวางแผน	2.90	.21	ปานกลาง
2. ด้านการปฏิบัติตามแผน	3.24	.35	ปานกลาง
3. ด้านการประเมินผล	3.30	.36	ปานกลาง
รวม	3.12	.21	ปานกลาง

2. การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการวางแผน ตามลำดับ

2.1 การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการวางแผน ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการวางแผน

การวางแผนพัฒนาชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความเข้าใจขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล	2.95	.63	ปานกลาง
2. ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล	2.99	.91	ปานกลาง
3. การรับรู้ข่าวสารของทางราชการ	2.80	.50	ปานกลาง
4. การประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	2.81	.52	ปานกลาง
5. การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	2.82	.50	ปานกลาง
6. การระดมความคิดในการจัดแผนพัฒนาชุมชน	2.83	.43	ปานกลาง
7. การวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	2.78	.50	ปานกลาง
8. การกำหนดปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล	2.77	.47	ปานกลาง
9. การกำหนดแนวทางในการแก้ไขการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	3.08	.68	ปานกลาง
10. การพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาชุมชน	3.18	.79	ปานกลาง
รวม	2.90	.21	ปานกลาง

2.2 ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาชุมชน มีเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การกำหนดแนวทางในการแก้ไขการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และการรับรู้ข่าวสารของทางราชการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการปฏิบัติตามแผน

การปฏิบัติตามแผนพัฒนาชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การนำข้อมูลจากแผนพัฒนาชุมชนมาดำเนินการจัดทำแผนข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย	3.18	.66	ปานกลาง
2. ข้อมูลในแผนพัฒนาชุมชนเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย	3.27	.62	ปานกลาง
3. การปฏิบัติตามแผนพัฒนาตำบล	3.04	.75	ปานกลาง
4. ความเข้าใจในการนำแผนพัฒนาชุมชนไปสู่การปฏิบัติ	3.39	.71	ปานกลาง
5. การประสานงานระหว่างคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา	3.48	.68	มาก
6. การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามแผน	3.16	.60	ปานกลาง
7. ใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน	3.14	.73	ปานกลาง
รวม	3.24	.35	ปานกลาง

2.3 ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก

ได้แก่ การประสานงานระหว่างคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความเข้าใจในการนำแผนพัฒนาชุมชนไปสู่การปฏิบัติ และการปฏิบัติตามแผนพัฒนาตำบล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4 การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการประเมินผล

ด้านการประเมินผลพัฒนาชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. จำนวนคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาตำบล	3.03	.88	ปานกลาง
2. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาชุมชน	3.35	.67	ปานกลาง
3. ความเสียสละ ของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาตำบล	3.41	.65	มาก
4. การประชุมของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาชุมชน	3.51	.62	มาก
5. ความรับผิดชอบของบุคลากรในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	2.94	.79	ปานกลาง
6. การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาชุมชน	3.36	.53	ปานกลาง
7. การจัดทำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	3.52	.58	มาก
รวม	3.30	.36	ปานกลาง

2.4 ด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ปานกลาง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดทำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การประชุมของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาชุมชน ส่วนความเสียสละของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาตำบลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลเปรียบเทียบเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า คณะกรรมการที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาอภิปรายดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิชา กงพะลี ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเจียงาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเจียงาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยรวมไม่แตกต่างกัน (ญัฐนิชา กงพะลี, 2552) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านดำเนินงานตามแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่าจะมีความคิดเห็นต่อปัญหาการพัฒนาชุมชนได้ดีกว่าคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย เนื่องจากรับรู้ปัญหาของชุมชนและเข้าถึงชุมชนได้มากกว่า

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1.1 ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลบ้านใหม่ มีการพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาชุมชน และกำหนดแนวทางในการแก้ไขการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิชา กงพะลี ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเจียงาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเจียงาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ญัฐนิชา กงพะลี, 2552)

1.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลบ้านใหม่ มีการประสานงานระหว่างคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา และเข้าใจในการนำแผนพัฒนาชุมชนไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาดิษฐ์ อินทจักร ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอเวียงพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2553 - 2555) ของเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอเวียงพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (อาดิษฐ์ อินทจักร, 2552) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วม เพื่อการตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ และลักษณะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีเพียงแต่ลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

เท่านั้น ที่การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองมีเพียงแต่การเข้าร่วมประชุมประชาคม และเสนอแผนงานหรือโครงการ แล้วรอรับผลประโยชน์จากการดำเนินการเท่านั้น ปัญหาอุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร สมาชิกสภา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทศบาลตำบลบ้านใหม่ จัดทำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และความเสียหาย ของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาตำบลสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาดิษฐ์ อินทจักร ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลเวียงพร้าว อำเภอเวียงพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาลักษณะ และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2553 - 2555) ของเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอเวียงพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วม เพื่อการตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ และลักษณะการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล มีเพียงแต่ลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เท่านั้น ที่การมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองมีเพียงแต่การ เข้าร่วมประชุมประชาคม และเสนอแผนงานหรือโครงการ แล้วรอรับผลประโยชน์จากการ ดำเนินการเท่านั้น ปัญหาอุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาลไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในการจัดทำแผนพัฒนาของ เทศบาลเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชนผู้บริหาร สมาชิกสภา และเจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้อง (อาดิษฐ์ อินทจักร, 2552)

2. เปรียบเทียบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า

2.1 คณะกรรมการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเทศบาลตำบลบ้านใหม่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการมีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และนำแผนพัฒนาชุมชนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อกำหนดแนวทาง ในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร นิบุร ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลมะนัง ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549 - 2551) ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะนัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า ประชาชนที่มี

เพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2549 - 2551) ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะนังยง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (วราพร นิบุร์, 2550)

2.2 คณะกรรมการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเทศบาลตำบลบ้านใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการที่มีอายุมากกว่ามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนน้อยกว่าคณะกรรมการที่มีน้อย เช่น ในเรื่องสุขภาพร่างกายไม่ค่อยสบาย เพราะอายุเพิ่มขึ้น ทำให้ขาดการระดมความคิดในการจัดแผนพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรชัย อธิปฏิเวช ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกลางแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกลางแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล บุคลากรที่มีเพศอายุ การศึกษา อายุราชการ ตำแหน่งและสถานภาพสมรส ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง (ศรชัย อธิปฏิเวช, 2562)

2.3 คณะกรรมการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเทศบาลตำบลบ้านใหม่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการทุกคนต้องระดมความคิดในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารณีย์ ชนานุสาสน์ ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่าการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล บุคลากรที่มีเพศ อายุ รายได้และประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง (ปารณีย์ ชนานุสาสน์, 2562)

3. เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ ต้องเพิ่มเติมข้อมูลครบถ้วนในการจัดทำแผนการมีส่วนร่วมมากขึ้น ข้าราชการต้องเป็นศูนย์กลางชี้แจงข้อมูลให้ครบถ้วน และปัจจุบันควรเน้นงานด้านสาธารณสุขให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร นิบุร์ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลมะนังยงในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549 - 2551) ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะนังยง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีพบว่า ปัญหาของประชาชน ได้แก่ ประชาชนไม่เข้าใจในการจัดทำแผนและไม่ทราบประโยชน์และผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา รวมทั้งเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ประชาชนอยากให้มีการประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาพร้อมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา ได้แก่ การให้มีการ

ประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดแผนพัฒนา ควรให้มีการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ที่ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และควรรายงานผลให้ประชาชนทราบ (วราพร นิบุร, 2550)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลาง พบว่าปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนต้องมีข้อมูลที่จำเป็นในภาพรวมของตำบล บริบทของแต่ละหมู่ ชุมชนซึ่งมีความต้องการไม่เหมือนกันการมีส่วนร่วมของประชาชน คณะกรรมการข้าราชการต้องเป็นพี่เลี้ยงและที่สำคัญปัจจุบันเกิดโรคระบาด และมีบางข้อคำถามมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลบ้านใหม่ต้องประสานความร่วมมือจากการทำเวทีประชาคมมาเป็นข้อมูลในการจัดทำวิสัยทัศน์ร่วม การกำหนดประเด็นสาธารณะร่วมกันเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนและทำความเข้าใจคณะกรรมการพัฒนาปฏิบัติการร่วมกันในการพัฒนาตำบลและประเมินผลแผนพัฒนาชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐนิชา กองพะสี. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเจียงลาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เทศบาลบ้านใหม่. (2564). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านใหม่ พ.ศ. 2561-2566. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2564 จาก http://www.tambonbanmai.go.th/select_news.php?news_id=282
- ประยูร กาญจนดุล. (2554). คำอธิบายกฎหมายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปารณีย์ ชนานุสาสน์. (2562). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- มานิตย์ จุมปา. (2551). ความรู้พื้นฐานกฎหมายเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8, แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราพร นิบุร. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลมะนังยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549-2551) ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะนังย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลมะนังยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรชัย อธิปฏิเวช. (2562). ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกลางแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ศรินภา จันทา. (2562). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุรชัย เจนประโคน. (2554). ประวัติการปกครองท้องถิ่นไทย. เรียกใช้เมื่อ 28 มีนาคม 2560 จาก http://surachaichenprakhon.blogspot.com/2011/04/blog-post_1627.html

อาดิษฐ์ อินทรจักร. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเวียง
พร้าวอำเภอเวียงพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี*

GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES USAGE IN THE ADMINISTRATION
OF BANGDUE SUB-DISTRICT MUNICIPALITY, MUANG PATHUMTHANI
DISTRICT PATHUMTHANI PROVINCE

เบญยาศิริ งามสะอาด

Benyasiri Ngamsaad

ธนิศร ยืนยง

Thanisorn Yuenyong

วุฒิเลิศ เทวกุล

Utilert Devakul

การรุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน

Karunluck Bahalayodhin

สมนึก สอนเนย

Somnuek Sonnoei

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: dr_thanakrit@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดทฤษฎีของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลบางเตือ จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม นำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน

* Received August 13, 2021; Revised October 21, 2021; Accepted February 15, 2022

ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พนักงานเทศบาลตำบลบางเตือที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาและระยะเวลาการปฏิบัติงาน ต่างกันมี ความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานไม่แตกต่าง และ 3) เสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ได้แก่ 1) บุคลากรต้องศึกษากฎระเบียบให้ชัดเจน 2) การพิจารณาผลงานต้องดูองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วน 3) ต้องเพิ่มช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล และ 4) ต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การใช้หลักธรรมาภิบาล, การบริหารงาน, เทศบาลตำบลบางเตือ, จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study level of 2) to compare good governance principles usage in the administration and classified by personal factors Bangdue subdistrict municipality Pathumathani province and 3) to propose the guideline of good governance principles usage in the administration Bangdue subdistrictmunicipality Pathumathani province. The research methodology was a quantitative method. The conceptual framework used the theory of the Regulations of the Prime Minister Office. The population and samples were 140 personnel of Bangdue subdistrict municipality. The research instruments were questionnaire and the reliability was .87. The statistic used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t test, and One Way ANOVA. The study results revealed that 1) level of good governance principles usage in the administration as a whole was at much level, when considering each aspect were at much in 6 aspects. It found that accountability aspect was the highest average, followed by participation aspect, the rule of law aspect, transparency aspect, moral aspect and economy aspect was at less average. 2)The comparison of good governance principles usage in the administration and classified by personal factors, the personnel of Bangdue subdistrict municipality with different genders, ages, educational levels and the period of working showed no difference on good governance principles usage in the administration and 3) propose the guideline of good governance principles usage in the administration including 1) personnel must study the rules clearly 2) Considering the work must look at several

components 3) Must increase channels for people to access information and 4) Must Publicize more people to participate in activities.

Keywords: good governance principles usage, administration, Bangdue subdistrict municipality, Pathumathani province

บทนำ

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการที่เกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตย โดยมีการเสนอและกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรม คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่ใช้ในขณะนั้นได้บัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล หากมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องและระบบบริหารของรัฐบาลมีความยุติธรรมและเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งนำไปสู่การลดการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของบ้านเมืองได้ (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2544)

ธนาคารโลก หรือ World Bank ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า เป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ เพื่อการพัฒนา โดยนัยของความหมายของธนาคารโลก เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาล เพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรมมีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ ที่ทำให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝายนิติบัญญัติ และสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และตรวจสอบได้ องค์การสหประชาชาติหรือ United Nations (UN) ให้ความสำคัญกับ ธรรมาภิบาล เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใสธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2544)

สำหรับหลักการเรื่องธรรมาภิบาลก็ได้มีการกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ดังนี้ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่ง หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ทุกแห่งกำหนดแผนโครงการ เพื่อปรับปรุงงานที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐบาลได้พยายามปรับตัวเข้าสู่ระบบธรรมาภิบาลอย่างเห็นได้ชัด เช่น การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีลักษณะเด่นอันเป็นคุณต่อประเทศชาติและ

ประชาชนด้านโครงสร้างและแนวทางอันจะนำไปสู่การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นหลักประกันด้านคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางในทุก ๆ ด้าน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในระบบการเมืองการปกครองมีการวางแผนแนวทางและหลักการในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นรวมทั้งการส่งเสริมความเป็นอิสระและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปป.ช.) คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ประสิทธิ์ ดำรงชัย, 2557) ในส่วนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่กระทบต่อคุณภาพและสิ่งแวดล้อมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (ลิขิต อีริเวคิน, 2551) ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ข้าราชการและพนักงานของรัฐทุกตำแหน่งมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมอำนาวยความสะอาดและให้บริการแก่ประชาชน ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องและก่อให้เกิดความเสียหายเดือดร้อนรวมถึงไม่อำนาวยความสะอาดและให้บริการที่ดีกับประชาชนอาจถูกร้องทุกข์ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการผู้บริโภคร หรืออาจถูกฟ้องร้องในศาลปกครองได้ ขณะเดียวกันศาลปกครองก็ทำหน้าที่คุ้มครองข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ถูกกลั่นแกล้งหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการสั่งการของผู้บังคับบัญชาด้วย (สุจิต นิมิตกุล, 2553)

ในปัจจุบันการบริหารงานการใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานีจังหวัดปทุมธานี กำลังประสบกับปัญหาหลายประการ ซึ่งสังเกตได้จากยังมีปัญหามากมายที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานในปี พ.ศ.2559 เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึงทุกชุมชน สนามเด็กเล่นในชุมชนไม่พอเพียง ปัญหาการบุกรุกทางเท้าและจอดรถกีดขวางการจราจร ปัญหาทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ปัญหาต้นไม้พาดสายไฟ ปัญหาการดูแลผู้ป่วยในชุมชน การส่งเสริมอาชีพในชุมชน แสงสว่างบนทางสาธารณะในตอนกลางคืนไม่เพียงพอ ทำให้เกิดเหตุอันตรายบ่อยครั้ง ขาดแคลนถังขยะมีฝาปิด เพื่อป้องกันกลิ่นเหม็นและแมลงวันการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบยังไม่ทั่วถึง ปัญหาการปล่อยน้ำเสียลงในคลอง ไม่ผ่านการบำบัด ทำให้น้ำในคลองเน่า ปัญหาความปลอดภัยจากโจรขโมย ถนนมีทางเท้าน้อยเกินไป การส่งเสริมประเพณีพื้นบ้าน

ในชุมชน ปัญหายาเสพติดสำคัญมาก เป็นต้น (เทศบาลตำบลบางเตือ, 2559) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้ รูปแบบการวิจัย เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ทั้งหมดจำนวน 140 คน (เทศบาลตำบลบางเตือ, 2561)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list) เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เป็นจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรเทศบาลตำบลบางเตือที่มีต่อการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (RatingScale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกระดับความคิดเห็น จำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลางน้อย และน้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านหลักนิติธรรม	จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านหลักคุณธรรม	จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านหลักความโปร่งใส	จำนวน 5 ข้อ

4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	จำนวน 5 ข้อ
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	จำนวน 5 ข้อ
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	จำนวน 5 ข้อ
	รวม จำนวน 30 ข้อ

ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกระดับความคิดเห็น จำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรเทศบาลตำบลบางเคื่องที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเคื่อง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและและมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและและมีเกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความคิดเห็น	คะแนนข้อความเชิงบวก	คะแนนข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

จากตารางที่ 1 เกณฑ์ดังกล่าว สามารถจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1 - 5 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วง ได้ดังนี้

คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด
ระดับการวัด

$$\frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.8$$

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์การให้คะแนนเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรเทศบาลตำบลบางเคื่องที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเคื่อง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ให้เกณฑ์การวัดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยในการแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open - Ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเคื่อง อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย สำหรับการสร้างและการทดสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าแนวความคิด ทฤษฎี เอกสาร/บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเคื่อง อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี

3.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

4. วิธีการทดสอบเครื่องมือ

4.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องที่เที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ของข้อคำถามในแต่ละข้อ ว่าตรงตามจุดมุ่งหมายและสอดคล้องครอบคลุมเนื้อหาความถูกต้องของการศึกษารึหรือไม่ โดย นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรง

4.2 นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 30 ข้อ ใช้ได้จำนวน 30 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67 - 1.00

4.3 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

4.4 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

4.5 การทดสอบความเชื่อมั่น เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ศึกษาแต่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ บุคลากรเทศบาลนครรังสิต อำเภอมือง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbaach) ผลการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ .97

4.6 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ ถึง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ไปแจกให้กับบุคลากรของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ตามจำนวนที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยได้อธิบายเหตุผลการทำวิจัยและวิธีการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ และรอรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว

5.3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจากบุคลากรของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลโดยการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรเทศบาลตำบลบางเตือที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเทศบาลตำบลบางเตือที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ต่างกัน โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบ ความแปรปรวนทางเดียว ด้วย F - test (One - way ANOVA)

ตอนที่ 4 รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และนำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำบรรยาย

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย 2 ประเภท ได้แก่

6.2.1 สถิติการบรรยาย (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

6.2.2 สถิติเชิงอนุมานหรืออ้างอิง (inferential statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t - test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Least - Significant Different

ผลการวิจัย

1. ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของบุคลากรเทศบาลตำบลบางเตือ ที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวม

ตารางที่ 2 หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

การใช้หลักธรรมาภิบาล	μ	σ	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.83	.60	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.76	.62	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.82	.55	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.86	.65	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.96	.64	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.64	.66	มาก
รวม	3.80	.55	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างก็มีความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่าองค์กรต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) บุคลากรต้องศึกษาและเปรียบเทียบให้ชัดเจน 2) การพิจารณาผลงานต้องดูองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วน 3) ต้องเพิ่มช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล และ 4) ต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารองค์กรให้ความสำคัญในการบริหารงานอย่างจริงจัง ทั้งการสั่งการและการดูแลสมาชิกทั้งองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทศสุนีย์ โทมี่ ศึกษาเรื่องทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรธานี อภิปรายผลได้ว่า ซึ่งทัศนะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรธานีในแต่ละด้าน อภิปรายผลได้ว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอภิปรายได้ว่า (ทศสุนีย์ โทมี่, 2550)

1.1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีความรับผิดชอบในหน้าที่เข้าใจหลักกฎระเบียบทางราชการเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (สิรินทร์ พันธเกษม, 2551) ศึกษาเรื่องสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินกับการสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล อภิปรายผลได้ว่าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินศึกษา 3 มิติ คือ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ความโปร่งใส และความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งประชาชนให้คะแนนธรรมาภิบาลในระดับปานกลางและระดับมาก

1.2 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ สุศรีวานันต์ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเสนา อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อภิปรายผลได้ว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าการบริหารส่วนตำบลเสนา

นำหลักธรรมาภิบาลใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเสนา อภิปรายผลได้ว่า ประชาชนมีความคิดเห็นภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (ภัทรานิษฐ์ สุศรีวานัด, 2557)

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารรับฟังข้อมูลจากข้าราชการในแง่กฎหมายเป็นแนวทางในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทศสุนีย์ โตมี ศึกษาเรื่องทัศนคติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ อภิปรายผลได้ว่า ซึ่งทัศนคติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ในแต่ละด้าน อภิปรายผลได้ว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ทศสุนีย์ โตมี, 2550)

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเข้าถึงประชาชน ข้าราชการจึงทำให้กิจกรรมขององค์กรเกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอรุณพล อัจฉริยะชิน ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อกีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลบางพลับ อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อภิปรายผลได้ว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อกีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลบางพลับ อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน หลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อการตรวจสอบ ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเข้าใจในบทบาทของตนเองเป็นอย่างดี ต้องทำอะไร เมื่อใด อย่างไร หน้าที่ของตนเป็นอย่างดี ย่อมนำมาซึ่งความรับผิดชอบต่อตนเองและองค์กร ทศสุนีย์ โตมี ศึกษาเรื่องทัศนคติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ อภิปรายผลได้ว่า ซึ่งทัศนคติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ในแต่ละด้าน อภิปรายผลได้ว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ทศสุนีย์ โตมี, 2550)

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการทำงานงบประมาณตอบสนองกับชุมชนเป็นอย่างดี คุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนภฤต โพธิ์เงิน วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี อภิปรายผลได้ว่า 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี โดยรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยที่สุด อันดับแรก คือหลักการมี

ส่วนร่วม รองลงมา คือ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือหลักนิติธรรม และ 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี โดยรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยที่สุด อันดับแรก คือ ความสามารถในการสร้างความพึงพอใจ รองลงมา การพัฒนาองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผลลัพธ์การดำเนินการ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี 5 ด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านหลักนิติธรรม ทั้งนี้เนื่องจากสมมติฐานสี่ในหกข้อที่ทดสอบด้านหลักนิติธรรม ปรากฏว่าหลักนิติธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าควรมีการปรับปรุงการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยจากผลสำรวจความคิดเห็น เช่น ด้านหลักนิติธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม การให้บริการที่เท่าเทียมกัน การประเมินผลงานพนักงาน ความโปร่งใสของข้อมูลข่าวสาร การประหยัดค่าบริหารจัดการ การจัดหารายได้ และแหล่งทรัพยากร

2. ผลการเปรียบเทียบ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน อภิปรายได้ว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นพพล สุรนครินทร์ ได้วิจัยเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ผลเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน อบต. ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดของ อบต. และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อบต. อภิปรายผลได้ว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน อบต. ที่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจใน อบต. นั้น อภิปรายผลได้ว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน อบต. ที่ไม่แตกต่างกัน (นพพล สุรนครินทร์, 2547)

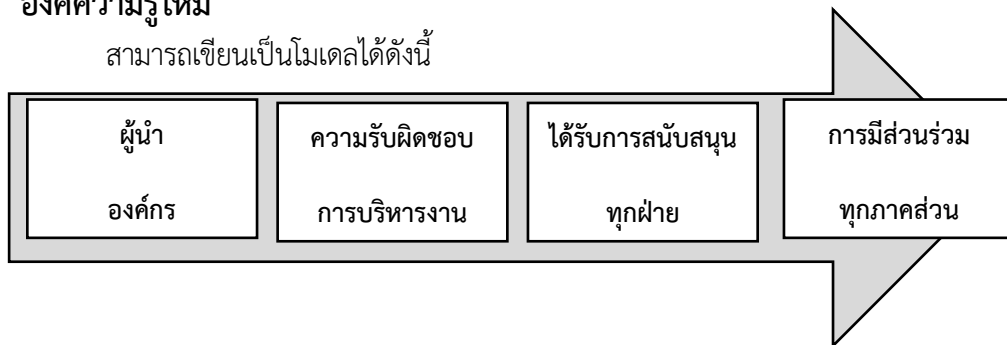
3. แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) บุคลากรต้องศึกษากฎระเบียบให้ชัดเจน ต้องได้รับการอบรมตามตำแหน่งหน้าที่ หรือการเปลี่ยนแปลงระบบการปฏิบัติงาน 2) การพิจารณาผลงานต้องดู

องค์ประกอบหลาย ๆ ส่วน เน้นย้ำหลักธรรมาภิบาลในองค์กร 3) ต้องเพิ่มช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ปัจจุบันใช้ระบบการออนไลน์มากขึ้น และ 4) ต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น และการสร้างเครือข่าย

องค์ความรู้ใหม่

สามารถเขียนเป็นโมเดลได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้โดยรวมยังมีบางข้อมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสมควรได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้แก่ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในเทศบาลต้องยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านมาบูรณาการ วิธีพิจารณาการทำงานข้าราชการต้องความรู้ความสามารถและผลการปฏิบัติงาน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม เป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานแก่พนักงาน ต้องปลูกฝังข้าราชการด้านความคุ้มค่าโดยวิธีการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่เพื่อลดค่าใช้จ่ายของเทศบาล และควรสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลต่าง ๆ ผ่านช่องทาง เช่น เว็บไซต์ ไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ทศสุณีย์ โตมี. (2550). ทศณะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์ . ใน วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

เทศบาลตำบลบางเตือ. (2559). รายงานประจำปี 2559. ปทุมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ.

- (2561). รายงานประจำปี 2561. ปทุมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ.
- ธนภุต โพธิ์เงิน. (2556). ปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี. ใน ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎี สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. คณะรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- นพพล สุรณัฏฐ์. (2547). การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตาม ทศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะและบุญมี ลี. (2544). ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า. ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า. ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า. ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- ประสิทธิ์ ดำรงชัย. (2557). ทิศทางประเทศไทยในการสร้างธรรมาภิบาลและการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชั่น. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2564 จาก <http://www.meechithailand.com:INTERNET>
- ภัทรานิษฐ์ สุศรีวานัด. (2557). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเสนา อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน คั่นคว่ำอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2551). วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2544). ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิรินทร์ พันธเกษม. (2551). สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินกับการสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุดจิต นิमितกุล. (2553). กระบวนการไทยกับการบริหารจัดการการปกครองที่ดี (good governance). กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- อรรถพล อัจฉริยชีวิน. (2562). ความคิดเห็นของประชาชนต่อกีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลบางพลับ อำเภอบางบาล จังหวัดนนทบุรี. ใน ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี*

DECISION TO ELECT LOCAL POLITICIANS IN RANGSIT MUNICIPALITY PATHUMTHANI PROVINCE

การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน

Karunluck Bahalayodhin

ธนิศร ยืนยง

Thanisorn Yuenyong

วุฒิเลิศ เทวกุล

Wutilert Devakul

เบญยาศิริ งามสะอาด

Benyasiri Ngamsaad

ชนิสรา ผาสุข

Sanisra Parsook

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: dr_thanakrit@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่น 2) เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดการวิจัยใช้งานวิจัยของวิชาญ รอดไพบุลย์ ประชากรที่ใช้วิจัย คือ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่เขตเทศบาล จำนวน 101,110 คน กลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกนได้จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม นำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมาไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

* Received August 13, 2021; Revised October 22, 2021; Accepted February 15, 2022

ด้านคุณสมบัติหัวคะแนน และด้านบทบาทหน้าที่และสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ ต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) เสนอแนวทางการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า เทศบาลนครรังสิตควรดำเนินการ ดังนี้ 1) การเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงประชาชนโดยการนำสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ 2) ข้าราชการต้องเป็นกลางทางการเมือง 3) สถานที่ให้ผู้สมัครใช้ร่วมกันในการพบประชาชน และ 4) ความโปร่งใสเกี่ยวกับการหาเสียง

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, การเลือกตั้ง, นักการเมืองท้องถิ่น, เทศบาลนครรังสิตในจังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this research article were: 1) study the level of decision making to elect local politicians, 2) comparing different demographics on how they elected local politicians and 3) to propose guidelines for decision making in the election of local politicians using a qualitative research methodology. The research was based on a conceptual framework first proposed by Wieharn Rodpaiboon. The population was based on 101,110 people living. The sample calculated the value by opening 400 Krejcie and Morgan prefabricated table was applied to determine a confidence level of .89. With this statistical approach percentages, arithmetic means, standard deviations, T-test and analysis of variance (Anova F - Test) were carried out. The results showed: 1) the level of decision making in the election of local politicians was high. When considering the majority of votes, there were four main issues in high levels, the qualification of the elected was scoring in highest average whilst the role and environment were the lowest average. 2) Comparing the decision to elect local politicians classified by different demographics such as gender, level of education having no different decisions to elect local politicians. However, the population living who have different age, occupation and income have different decision to elect the local politicians with the statistical significance of 0.05. Propose guidelines for decision to elect the local politicians as follows: 1) To add more options for public relations channels by applying social media such. 2) The officials must be

politically. 3) Arrange the proper places for meeting with people. 4) The election campaign transparency.

Keyword: Decision, election, local politicians, Rangsit Municipality

บทนำ

หลักการรวมอำนาจ เป็นหลักการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่รวมอำนาจทั้งหมดไว้ที่ศูนย์กลางการรวมอำนาจมีลักษณะอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) มีการรวมกำลังตำรวจและทหารอยู่ในบังคับบัญชาของส่วนกลาง 2) มีการส่งมอบอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายไว้ที่ส่วนกลาง และ 3) มีการกำหนดลำดับขั้นการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันลงไป หลักแบ่งอำนาจ เป็นการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่ส่วนกลางได้มอบหมายอำนาจหน้าที่บางส่วนไปให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ การแบ่งอำนาจมีลักษณะที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) เป็นการบริหารงานโดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งจากส่วนกลาง 2) เป็นการบริหารงานที่ใช้งบประมาณที่ส่วนกลางเป็นผู้จัดทำบริหารและควบคุม 3) การบริหารงานจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายของส่วนกลาง และ 4) ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายในกรอบอำนาจหน้าที่ที่ส่วนกลางมอบหมาย หลักการกระจายอำนาจ การที่รัฐบาลกลางหรือการบริหารราชการส่วนกลางยินยอมกระจายอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบให้กับท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยท้องถิ่นมีหน่วยงานที่เป็นของตนเองทำหน้าที่ในการบริหารงานหรือ ดำเนินงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ มีการจัดตั้งองค์กรเป็นนิติบุคคล มีเจ้าหน้าที่ ทรัพย์สิน ตลอดจนงบประมาณและรายได้เป็นของตนเองมีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554)

การจัดให้มีรูปแบบการปกครองท้องถิ่นนั้นได้ยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป้าหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ประการแรก คือ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หรือมีส่วนเข้ามาดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นด้วยตัวเอง เพื่อให้ประชาชนเลือกเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนในการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองตนเองในท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ ประการที่สอง ก็เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักปกครองตนเองซึ่งเป็นหัวใจประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (พนมศักดิ์ ปฏิมาประกรณ์, 2551)

นโยบายการบริหารราชการและการพัฒนาเทศบาลนครรังสิต 8 ด้าน ได้แก่ 1) นโยบายเร่งด่วน 2) นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค 3) นโยบายด้านสาธารณสุข 4) นโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา สังคม ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา 5) นโยบายด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว 6) นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) นโยบายด้านการบริหารจัดการ 8) นโยบายด้านส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ หรือ smart city ได้แก่ ด้านที่ 1 นโยบายเร่งด่วน “ปฏิบัติการเร่งด่วน นครรังสิตสู้โควิด-19” โดยเป็นการปฏิบัติการในภาวะเร่งด่วน เพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา หรือโควิด-19 ในพื้นที่เทศบาลนครรังสิต โดยคำนึงถึงหลัก “เน้นเชิงรุก และเสริมตั้งรับ” ด้านที่ 2 นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค ด้านที่ 3 ด้านสาธารณสุข ด้านที่ 4 ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และกีฬา 4.1 สนับสนุน ส่งเสริม เพิ่มศักยภาพในการพัฒนาสังคม เพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะผู้สูงอายุ เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว การวางแผนรองรับ และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ด้านที่ 5 ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจ จัดหาให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้า หรือตลาดกลาง และตลาดออนไลน์นครรังสิต หรือ smart market เพื่อเพิ่มช่องทางการค้าขาย สร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากของประชาชนชาวนครรังสิตให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืน ด้านที่ 6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลรวม โดยการประสานงานกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน ด้านที่ 7 นโยบายด้านการบริหารจัดการ ด้านที่ 8 นโยบายด้านส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ หรือ smart city ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ E - Service ศูนย์ดูแลเมืองอัจฉริยะ ด้วยการยกระดับคุณภาพชีวิตพี่น้องประชาชนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครรังสิต (ร้อยตำรวจเอก ดร. ตรีลุพธ์ ธูปกระจ่าง 7 มิถุนายน 2564)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความสำคัญของการนำมาซึ่งผู้นำทางการเมืองโดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่นในระดับเทศบาลนคร ซึ่งรอฟู้นำทางการเมืองมาแก้ไขด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ปัญหารถติด ปัญหาน้ำประปาไหลอ่อน ปัญหาน้ำฝนท่วมขัง ปัญหาตลาดสด สถานที่จอดรถ ปัญหาอาชญากรรมและที่สำคัญปัญหาอาชญากรรม ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เสนอแนวทางการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 101,110 คน (เทศบาลนครรังสิต, 2563) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 384 คน (Yamane, T., 1973) ซึ่งจะสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$\text{สูตรที่ใช้คือ} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง

วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คำนวณได้ดังต่อไปนี้

$$N = 158,392$$

$$e = .05$$

แทนค่าในสูตรข้างต้น

$$\begin{aligned} n &= \frac{158,392}{1 + 158,392 (0.05)^2} \\ &= 398.548 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครอบคลุมตามโครงสร้างของทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงคำถามให้มีความเหมาะสม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยคุณลักษณะบุคคลของประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ตามลักษณะตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นอัตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามแรงจูงใจ

ลักษณะคำถามในตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	5	1
ระดับความคิดเห็นมาก	4	2
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	3	3
ระดับความคิดเห็นน้อย	2	4
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	1	5

ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณา จะใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์แต่ละระดับ จะมีคะแนนอันตรภาคชั้น (class interval) เพื่อแปลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี การศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผลแต่ละระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

เกณฑ์การประเมินผลระดับความคิดเห็น

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
คะแนนค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	เห็นด้วยมาก
คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	เห็นด้วยน้อย
คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ในการปฏิบัติงานจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตำราวิชาการ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคำถาม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดข้อคำถามให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ

3. สร้างแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาเนื้อหาคำถาม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ทั้งทางด้านการใช้ภาษา ความถูกต้องของภาษา และครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

5. การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (try out) กับประชาชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีคุณสมบัติเบื้องต้น คือ เป็นประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง และไม่มีโอกาสถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's reliability coefficient alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .89

6. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการศึกษาต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร ในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด

2. จัดเก็บรวบรวม ตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามคืนมา ทั้งสิ้น 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ โดยใช้ค่า ร้อยละ (percentage)
2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t - test
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพและรายได้โดยใช้ค่า F - test เมื่อพบความแตกต่างจะใช้วิธีการทดสอบหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ scheffe' สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์กำหนดไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต โดยรวม

การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.65	0.63	มาก	1
2. ด้านการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.61	0.89	มาก	2
3. ด้านคุณสมบัติหัวหน้า	3.59	0.72	มาก	3
4. ด้านบทบาทหน้าที่และสิ่งแวดล้อม	3.52	0.67	มาก	4
รวม	3.59	0.59	มาก	

(n = 384)

พบว่า การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.65$,

S.D. = 0.63) รองลงมา ด้านการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.89) ด้านคุณสมบัติหัวคะแนน ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.72) และด้านบทบาทหน้าที่และสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = 0.67)

2. เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ ต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ค่านัยสำคัญ	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.42	-	✓
2. อายุ	0.00*	✓	-
3. ระดับการศึกษา	0.51	-	✓
4. อาชีพ	0.00*	✓	-
5. รายได้ต่อเดือน	0.00*	✓	-

3.เสนอแนวทางการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า เทศบาลนครรังสิต ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) การเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงประชาชนโดยการนำสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ เช่น face book, website, twitter 2) ข้าราชการต้องเป็นกลางทางการเมือง เช่น ข้อมูลการเลือกตั้งทุกฝ่ายต้องได้รับ 3) สถานที่ให้ผู้สมัครใช้ร่วมกันในการพบประชาชน และ 4) ความโปร่งใสเกี่ยวกับการหาเสียง เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่าย นโยบาย เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านคุณสมบัติหัวคะแนน และด้านบทบาทหน้าที่และสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชื่อเสียงทางสังคมของผู้สมัคร การออกเดินหาเสียงตามบ้าน

หวัคະແນທີ່ມີຄວາມນຳເຂົ້າຄືມີ ແລະ ຄວາມຂັ້ມຂັ້ງຂອງທີ່ມາງານຂອງຜູ້ສັມຖຸກມີຜົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໄປເລືອກຕັ້ງ ຈຶ່ງສອດຄ່ອງກັບຜົນງານສຶກສາຂອງ ວິຊາຊາ ຮອດໂພບູຣຸນ ໄດ້ສຶກສາງານວິຊາຊາເຣື່ອງປັຈຈັຍທີ່ມີຄວາມສັມພັນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໄປໃຊ້ສິທິເລືອກຕັ້ງນາຍກອນກຳການບຸກຄົນສ່ວນຈັງວັດຊລບຸຣີ ຜົນການສຶກສາພວກ ຄວາມຄິດເຫັນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງປັຈຈັຍຕ່າງ ໆ ທີ່ເຖິງກັບຄຸນສົມບັດຂອງຜູ້ສັມຖຸກຮັບເລືອກຕັ້ງການກຳເສີຍຂອງຜູ້ສັມຖຸກຮັບເລືອກຕັ້ງຄຸນສົມບັດເຖິງເຖິງບຸກຄົນແລະບຸກຄົນທີ່ຂອງອນກຳການບຸກຄົນສ່ວນຈັງວັດແລະສິ່ງແວດລ້ອມອື່ນ ໆ ໃນອຸຍື່ນໃນຣະດັບມາກ (ວິຊາຊາ ຮອດໂພບູຣຸນ, 2549) ສອດຄ່ອງກັບຜົນງານສຶກສາຂອງ ມັນເສຣຊຸ ໄຕຣຊລາສິນຣຸ ໄດ້ສຶກສາເຣື່ອງ ປັຈຈັຍທີ່ມີຜົນຕໍ່ການເລືອກຕັ້ງສາມາດສາຜູ້ແທນຣາຊກຸຈັງວັດຊລບຸຣີ ໃນການເລືອກຕັ້ງ ເມື່ອວັນທີ່ 23 ອັນວາກມ 2550 ຜົນການສຶກສາພວກ 1) ປັຈຈັຍທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດໃນການເລືອກຕັ້ງສາມາດສາຜູ້ແທນຣາຊກຸຈັງວັດຊລບຸຣີ ເມື່ອວັນທີ່ 23 ອັນວາກມ 2550 ຜົນການສຶກສາ ພວກ ດ້ານພຣກກເມືອງອຸຍື່ນໃນຣະດັບມາກ ໄດ້ແກ່ນໂຍບາຍຂອງພຣກ ແລະຄຸນສົມບັດຂອງພຣກຕາມລຳດັບ ດ້ານຄຸນສົມບັດເຖິງຕົວຂອງຜູ້ສັມຖຸກອຸຍື່ນໃນຣະດັບມາກ ໄດ້ແກ່ ຜູ້ສັມຖຸກມີຄວາມຈຶງໃຈແລະຮູ້ຈັກກັນເປັນການສ່ວນຕົວຕາມລຳດັບ ດ້ານເຖິງເຖິງເຖິງອຸຍື່ນໃນຣະດັບມາກ ໄດ້ແກ່ ທັງເຖິງເຖິງເຖິງຄວາມຈຶງໃຈ ແລະຮູ້ຈັກກັນເປັນການສ່ວນຕົວຕາມລຳດັບ (ມັນເສຣຊຸ ໄຕຣຊລາສິນຣຸ, 2550)

ເມື່ອພິຈາຣນາເປັນຣາຍດ້ານ ດັ່ງນີ້

1.1 ດ້ານຄຸນສົມບັດຜູ້ສັມຖຸກຮັບເລືອກຕັ້ງໂດຍຣວມອຸຍື່ນໃນຣະດັບມາກ ທັງນີ້ອາດເປັນເພຣະວ່າ ຜູ້ສັມຖຸກເປັນນັກການເມືອງທ້ອງຖິ່ນໃນເຂດເທຣບາລນກຣຸກຳໄຫຼ ຈັງວັດສງຊລາ ເປັນຜູ້ມີຊື່ສຳຄັນ ມີນໂຍບາຍດີ ແລະຜູ້ສັມຖຸກປະກອບອາຊີພທີ່ດີ ມີຜົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໄປເລືອກຕັ້ງ ຈຶ່ງສອດຄ່ອງກັບຜົນງານສຶກສາຂອງ (ນງພະງາ ກອຣວຸ, 2553) ສຶກສາເຣື່ອງການສຶກສາເຖິງຜົນໃນການຕັດສິນໃຈເລືອກ ນາຍກເທຣມນຕຣີຕຳບລນາເມືອງ ອຳເຄອເສລຸມີ ຈັງວັດຣ້ອຍເອັດ ຜົນຈາກການສຶກສາພວກ ຄຸນສົມບັດຂອງຜູ້ສັມຖຸກ ອຸຍື່ນໃນອັນດັບມາກ ສອດຄ່ອງກັບຜົນງານສຶກສາຂອງ ນັນຣິກາດອຸດມ ໄດ້ກຳການວິຊາຊາເຣື່ອງ ປັຈຈັຍທີ່ສຳຄັນຕໍ່ການໄປໃຊ້ສິທິເລືອກຕັ້ງນາຍກເທຣມນຕຣີເທຣບາລຕຳບລກຣະໂສມ ອຳເຄອຕະກ້ວຸ່ງ ຈັງວັດພັງງາ ຜົນການວິຊາຊາພວກ ປັຈຈັຍດ້ານນໂຍບາຍຂອງຜູ້ສັມຖຸກມີຜົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈຂອງປະຊາກຸນໃນຣະດັບມາກ

1.2 ດ້ານການກຳເສີຍຂອງຜູ້ສັມຖຸກຮັບເລືອກຕັ້ງ ໂດຍຣວມ ອຸຍື່ນໃນຣະດັບມາກ ທັງນີ້ອາດເປັນເພຣະວ່າ ຜູ້ສັມຖຸກເປັນນັກການເມືອງທ້ອງຖິ່ນໃນເຂດເທຣບາລນກຣຸກຳໄຫຼ ຈັງວັດປຸທຸມຳນີ ມີການອອກເດີນກຳເສີຍຕາມບ້ານແລະ ມີການປະກາຣຸກກຳເສີຍ ແລະມີການໃຊ້ຣໂມເຊນກຳເສີຍມີຜົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໄປເລືອກຕັ້ງ ຈຶ່ງສອດຄ່ອງກັບຜົນງານສຶກສາຂອງ ນັນຣິກາດອຸດມ ໄດ້ກຳການວິຊາຊາເຣື່ອງປັຈຈັຍທີ່ສຳຄັນຕໍ່ການໄປໃຊ້ສິທິເລືອກຕັ້ງນາຍກເທຣມນຕຣີເທຣບາລຕຳບລກຣະໂສມ ອຳເຄອຕະກ້ວຸ່ງ ຈັງວັດພັງງາ ຜົນການວິຊາຊາພວກ ປັຈຈັຍດ້ານນໂຍບາຍຂອງຜູ້ສັມຖຸກມີຜົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈຂອງປະຊາກຸນໃນຣະດັບມາກ (ນັນຣິກາດອຸດມ, 2553)

1.3 ด้านคุณสมบัติหัวคะแนน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี หัวคะแนนที่มีความน่าเชื่อถือ หัวคะแนนที่เป็นผู้นำท้องถิ่นและนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นมีผลต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ ธงชัย ไตรสิกขา ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง อำเภอนาสายทมิฬ จังหวัดชลบุรี ด้านบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและสิ่งแวดล้อม ภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ธงชัย ไตรสิกขา, 2556)

1.4 ด้านบทบาทหน้าที่และสิ่งแวดล้อม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี มีความเข้มแข็งของทีมงาน บทบาทหน้าที่ของ อบต. และ ประชาชนมีติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ ชาญ รอดไพฑูรย์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ความสำคัญมาก และสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ (วิชาญ รอดไพฑูรย์, 2549)

2. การเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีพบว่า

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ จำรัส โทะปะปา ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพญาเม็งรายที่มีต่อการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพญาเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพญาเม็งรายที่มีต่อระบบ อุปถัมภ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล พบว่า ทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่แตกต่างกันด้านอาชีพ แต่ไม่แตกต่างกันด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา (จำรัส โทะปะปา, 2550)

2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พนมศักดิ์ ปฏิมานประกรณ์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่น

ของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน (พนมศักดิ์ ปฎิมาประกรณ์, 2551)

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีโดยรวมและ รายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ จำรัส โทะปะป่า ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพญาเม็งรายที่มีต่อ การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพญาเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพญาเม็งรายที่มีต่อระบบ อุปถัมภ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล พบว่าทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่แตกต่างกันด้านอาชีพ แต่ไม่แตกต่างกันด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา (จำรัส โทะปะป่า, 2550)

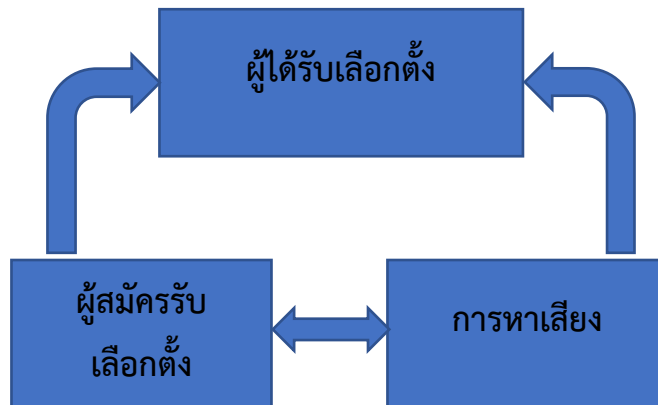
2.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พนมศักดิ์ ปฎิมาประกรณ์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน (พนมศักดิ์ ปฎิมาประกรณ์, 2551)

2.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีโดยรวมและ รายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ นงพะงา กอธวัช ศึกษาเรื่องการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการเปรียบเทียบอันดับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (นงพะงา กอธวัช, 2553)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การหาเสียง องค์ประกอบทั้งสองด้านนำมาซึ่งผลการชนะใจประชาชนทำให้ประสบผลสำเร็จในการเลือกตั้งของท้องถิ่นระดับเทศบาลนคร คุณสมบัติของผู้สมัครมีความสำคัญอย่างมากที่จะสร้างกระแส สร้างความสนใจจากประชาชนรวมทั้งการหาเสียง เช่น วิธีการ นโยบาย รูปแบบ การวางแผน การสร้างจุดสนใจ เป็นต้น

ภาพที่ 1 การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยโดยรวมพบว่า ประชาชนที่ใช้สิทธิ์ที่มี อายุ อาชีพและรายได้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งสามองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการเลือกตั้งผู้สมัครต้องใช้วิธีการหาเสียงอย่างไรที่จะเข้าถึงประชาชนทั้งสามด้าน ถ้าต้องการเป็นผู้ชนะต้องเอาชนะใจให้ครบทั้งสามองค์ประกอบข้อเสนอแนะเชิงนโยบายบทบาทนักรการเมืองเป็นตัวกำหนดทิศทางการครองใจประชาชนนักรการเมืองที่จะชนะเลือกตั้งต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าิยม โปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีความเป็นกันเองกับประชาชนต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น ด้านเทคโนโลยี ภาวะผู้นำ เสื้อผ้าหน้าผม เป็นต้น ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้นักรการเมืองต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และความรับผิดชอบต่อสังคมและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีผลต่อการตัดสินใจมากโดยการติดตามข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุและอินเทอร์เน็ตอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องเพื่อทราบความเคลื่อนไหวของกระแสสังคมหรือความต้องการของสังคมโดยเฉพาะของประชาชนในพื้นที่ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิตในจังหวัดปทุมธานีควรเพิ่มด้านตัวแปรในการวิจัย 2) การตัดสินใจเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิตในจังหวัด

ปทุมธานีควรเพิ่มด้านพื้นที่ในการวิจัย 3) การตัดสินใจเลือกตั้งนัการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิตในจังหวัดปทุมธานีควรเพิ่มเทคนิคในการวิจัยที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส โทะปะปา. (2550). ทักษะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพญาเม็งรายที่มีต่อการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพญาเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- เทศบาลนครรังสิต. (2563). กองแผนและงบประมาณ. (2564, บรรณาธิการ, มีนาคม, ผู้อำนวยการสร้าง, และ 28) เข้าถึงได้จาก <http://rangsit.org/New/index.php/th/stet-clita-kasd-guber/1746-14012563-1>
- ธงชัย ไตรสิกขา. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนัการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง อำเภอนพสนนิคม จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นางพะงา กอธวัช. (2553). การศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล นาเมือง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์การเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นันทิกานต์ อุดม. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกระโสม อำเภอดะกั่วท่ง จังหวัดพังงา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พนมศักดิ์ ปฎิมาประกรณ์. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น . มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2554). หลักการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มันเศรษฐ์ ไตรชลสินธุ์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิชาญ รอดไพบูลย์. (2549). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว
ที่มีต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 *

THE RESULTS OF MUTIMEDIA LEARNING PACKAGE ON GETTING TO
KNOW ABOUT COCONUTS AFFECTING ON LEARNING ACHIEVEMENT
OF PRIMARY GRADE 2 STUDENTS

นันทวรรณ กล่อมดี

Nanthawan Klomdee

ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ

Thipwimol Wangkaehiran

จิตติมา ปัญญาพิสิทธิ์

Jittima Panyapisit

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

E-mail: nanthawan190632@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชนะสงคราม จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ชุดการเรียนรู้เรื่องรอบรู้เรื่องมะพร้าว 3) สื่อมัลติมีเดีย 4) แบบทดสอบวัดผลการเรียน 5) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ และสื่อมัลติมีเดีย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที่ แบบ dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 19.05 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.63 และผลคะแนนทดสอบหลังเรียน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.10 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

* Received August 25, 2021; Revised November 30, 2021; Accepted February 19, 2022

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.24 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ซึ่งมีความพึงพอใจ ด้านการกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03 และด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย, รอบรู้เรื่องมะพร้าว, ผลการเรียนรู้, ความพึงพอใจ

Abstract

The purposes of this research article were : 1) to compare students' learning outcome using the multimedia learning sets in the knowledge of coconuts before and after the experiment, and 2) to study students' satisfaction affecting to the multimedia learning sets in the knowledge of coconuts. It was a Quantitative Research. The sample of this study was comprised of grade 2, twenty students in Watchanasongsarn school. The students were selected Cluster Random Sampling (lottery). The experimental tool which consisted of the lesson plan, the learning sets in the knowledge of coconuts, multimedia, learning assessment test, and a questionnaire which inquired on students' satisfaction affecting on the learning sets and the multimedia. The statistics used for data analysis were means, standard deviation (S.D.), and a dependent t-test. The results of this study were 1) the post -test scores of the learning outcome using the multimedia learning sets on the knowledge of coconuts were higher than the pre - test scores, and statistically significant at .05, which was in accordance with the hypothesis. The mean score of pre-test was 19.05 points out of a full score 30, the standard deviation (S.D.) was 1.63 and the mean post - test of 26.10 points out of a full 30 points, the standard deviation (S.D.) was 2.24. 2) The satisfaction of grade 2 students towards the multimedia learning sets in the knowledge of coconuts were at the highest level. The mean score for all aspects was 4.64, standard deviation (S.D.) was 0.51. which is the most satisfaction of learning activities with a mean score of 4.99 the standard deviation was 0.03 and the method of learning activities was a mean score of 4.90 with a standard deviation of 0.30

Keywords: multimedia learning sets, knowledge of coconut, learning outcome, Satisfaction

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 ได้กำหนดแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้โดยให้สถานศึกษาจัดการศึกษาระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4), 2542) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้เรียน และเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้เท่ากับการเปลี่ยนแปลงจุดเน้นของการเรียนรู้มาอยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าอยู่ที่ผู้สอน (จรัสศรี พัวจินดาเนตร, 2553) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนและนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาการทางสมองและเน้นคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์ ใช้สื่อการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศ เครือข่ายการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบกับมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และนำผลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพสูงสุดต่อผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

มะพร้าวสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลากหลาย โดยเฉพาะขนมหวานที่ใช้มะพร้าวจริง ซึ่งมีอยู่จำนวนมากในชุมชนเป็นวัตถุดิบในการผลิตจริง ทำให้นักเรียนได้รับรู้ถึงวิธีการในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้รู้จักคุณค่าของมะพร้าว โดยเฉพาะผลมะพร้าวที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารและขนมหวานได้อย่างหลากหลาย ประกอบกับการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับมะพร้าวทำให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับมะพร้าวในทุกมิติโดยใช้ทุกส่วนของมะพร้าว เช่น ลำต้น ลูกมะพร้าว รากมะพร้าว กิ่งมะพร้าว ใบมะพร้าว ภายหลังจากเรียนรู้จากวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสาธิตการทำขนมหรือของหวาน ทำให้พบกับปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่ง คือ กระบวนการหรือขั้นตอนในการทำอาหารหรือขนมหวานนั้น ไม่สามารถที่จะทำให้นักเรียนปฏิบัติหรือมีทักษะจากการสาธิตของวิทยากรใน

ครั้งเดียวได้ เป็นต้องเชิญวิทยากรมาสาธิตหลายครั้งจึงจะทำให้นักเรียนได้องค์ความรู้ในเรื่องของการทำอาหารและขนมหวานได้

หลักสูตรท้องถิ่นรอบรู้เรื่องมะพร้าวเป็นหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเพิ่มบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปัจจุบันที่มุ่งตอบสนองการกระจายอำนาจให้บุคคลในสังคมท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และจัดหลักสูตรการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและความต้องการสังคมท้องถิ่นอาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่น มุ่งตอบสนองหรือคำนึงถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและบริบทของสังคมไทยเป็นหลัก เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ทักษะ (skill) กระบวนการ (process) และคุณลักษณะ (quality) ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (โรงเรียนวัดชนะสงคราม, 2555) และหลักสูตรนี้ ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีสำนึกรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ตามหน้าที่และบทบาทของตนในฐานะพลเมืองดี ที่มีค่านิยมที่ดีและรักษาประเพณี วัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ตลอดจนการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน ด้วยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (โรงเรียนวัดชนะสงคราม, 2555)

การจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จะมีความน่าสนใจมากขึ้นเมื่อนำเสนอด้วยรูปแบบของมัลติมีเดีย ที่มีความหลากหลายและมีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะว่าภาพ การเคลื่อนไหวของสื่อ ตลอดจนมัลติมีเดีย ยิ่งทำให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียนที่อยู่ในระดับประถมศึกษา เพราะเป็นการผสมผสานของรูปแบบอักษรที่มีรูปแบบและสีสันทของตัวอักษร ตามความสนใจของผู้เรียนและความเหมาะสมของเนื้อหา การมีรูปภาพที่เป็นภาพนิ่งและเป็นภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนภาพแผนภูมิ แผนที่ และภาพรูปทรง ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ที่สามารถมองเห็นได้ดีกว่าการถ่ายทอดด้วยอักษรเพียงอย่างเดียว การเพิ่มเสียงในสื่อ คือการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นเพราะเสียงสามารถถ่ายทอด หรือนำมาได้จากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุเครื่องเล่นเสียงเครื่องเล่นแผ่นเสียง เสียงที่เกิดขึ้นจากการบันทึก เป็นต้น สิ่งที่น่าสนใจในการสร้างองค์ความรู้ได้มากที่สุด เพราะเป็นสื่อที่เคลื่อนไหวได้ แต่อาจจะมีปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรของพื้นที่บนหน่วยความจำมากขึ้น ดังนั้นเครื่องคอมพิวเตอร์ควรมีหน่วยความจำมากขึ้นพอที่จะทำให้คุณภาพของดิจิทัลมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมาก นอกเหนือจากองค์ประกอบอื่นของมัลติมีเดียแล้ว การเพิ่มกราฟิก หรือ Animation ก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของการผลิตสื่อผสมที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เพราะเป็นภาพเคลื่อนไหวให้เกิดจินตนาการค่อนข้างสูง สรุปได้ว่า องค์ประกอบของสื่อมัลติมีเดียเกิดขึ้นจากการรวมของวิดีโอ เสียง และภาพแอนิเมชัน ยิ่งทำให้มีคุณภาพสูง ตลอดจนสร้างองค์

ความรู้ตามความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีลัทธิเดียวยังสามารถทำให้เพิ่มความหลากหลายอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การใช้งานที่ง่ายขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้งาน การเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สามารถทำให้เรียนรู้ได้ทบทวนความรู้เดิมได้อย่างต่อเนื่อง และทุกเวลาจึงถือว่าการสร้างองค์ความรู้ด้วยระบบมีลัทธิเดียวเป็นสิ่งที่คุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจากประหยัดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น การจัดหาวิทยากร การจัดหาสถานที่ การจัดหาช่องทางการนำเสนอผ่านสื่อ เป็นต้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง มะพร้าว ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นไปตามนโยบายเรื่องการเมืองการปกครองของรัฐบาล โดยโรงเรียนวัดชนะสงคราม มีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ มะพร้าว เข้ามาเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งขนมที่นักเรียนมีความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งการเชิญวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอน สอดคล้องกับนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของรัฐบาล หมายถึง การเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียน ในด้านการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จัดให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2558)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและเห็นความสำคัญ จึงได้คิดค้นวิธีการในการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการบันทึกวิดีโอ รูปแบบสื่อมีลัทธิเดียวซึ่งจะสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน เมื่อนักเรียนไม่สามารถจำได้ในครั้งแรกก็สามารถกลับมาดูทบทวนซ้ำได้อีกครั้ง จนเข้าใจและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน เป็นการเผยแพร่ รวมไปถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ เช่น กระบวนการทำอาหารหรือของหวานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ในสังคมโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยจึงจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมีลัทธิเดียว เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการของระบบมีลัทธิเดียว เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่คงอยู่ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมีลัทธิเดียว
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมีลัทธิเดียว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 4 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 ที่ตั้งอยู่บริเวณตำบลคลองนครเนื่องเขต ตำบลคลองเปรง ตำบลหนามแดง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ โรงเรียนวัดชนะสงคราม จำนวน 20 คน โรงเรียนสุเหร่า สมอเซ จำนวน 36 คน โรงเรียนวัดหนามแดง จำนวน 13 คน และโรงเรียนวัดคลองเจ้า จำนวน 23 คน รวม 92 คน โดยมีเหตุผลในการเลือก ดังนี้ เป็นโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน มีการปลูกต้นมะพร้าวภายในบริเวณโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง บริเวณนี้มีประชาชนปลูกมะพร้าวเป็นจำนวนมาก และชาวบ้านบางกลุ่ม ประกอบอาชีพการทำวนมะพร้าว และมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นมะพร้าวคือ การทำไม้กวาดทางมะพร้าว และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชนะสงคราม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียเรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว และตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลการเรียน สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเพื่อพัฒนาผลการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว แบบทดสอบวัดผลการเรียนและแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ และสื่อมัลติมีเดีย จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 90 คน โดยทดสอบวัดผลการเรียนก่อนและหลังเรียนใช้ชุดการเรียนรู้ และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้และสื่อมัลติมีเดีย ทำการปรับปรุงแล้วนำไปใช้จริง

ระยะที่ 2 ดำเนินการใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องรอบรู้เรื่องมะพร้าวเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้และวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้และสื่อมัลติมีเดีย

ระยะที่ 3 ดำเนินการวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้และสื่อมัลติมีเดีย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว จำนวน 1 ชุด มีวิธีการสร้างชุดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) กำหนดเนื้อหาของบทเรียน 4) ออกแบบโครงและจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย 5) นำชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ของชุดการเรียนรู้กับจุดประสงค์ พบว่า ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของชุดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00 และมีผลการประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ พบว่า ชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจำนวน 5 ชุด มีคะแนนเฉลี่ยของรายด้านอยู่ระหว่าง 4.09 - 5.00 และมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.66 ซึ่งมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยลักษณะของชุดเรียนรู้ จะเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ควบคู่กับกระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ 1) เรื่อง มะพร้าวเล่าเรื่อง 2) คุณค่าจากมะพร้าว 3) สายพันธุ์มะพร้าว 4) ปลูกอย่างไรให้ผลดี และ 5) มะพร้าวสร้างคุณค่า

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ข้อสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งอยู่เกณฑ์ที่ยอมรับได้ และมีค่าความยากง่าย (p) มีค่าตั้งแต่ 0.56 - 0.79 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25 - 0.47 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการของ Kuder - Richardson (KR-20)

3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าวผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของชุดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ชุดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.96 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ผลการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกัน (t - test Dependent Sample) และศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว โดยหา

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเทียบกับเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้และสื่อมัลติมีเดีย

ผลการวิจัย

ผลการเรียนรู้ที่เรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ก่อนและหลังเรียนสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย

ตารางที่ 1 ผลการเรียนรู้จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D	t	p
ก่อนเรียน	20	30	19.05	1.63	19.25*	.000
หลังเรียน	20	30	26.10	2.24		

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 19.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.63 และมีผลคะแนนทดสอบหลังเรียน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.10 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.24

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา			
1. มีความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน	4.60	0.50	มากที่สุด
2. เนื้อหาเหมาะสมไม่ยากเกินไป	4.55	0.69	มากที่สุด
3. เนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องที่มีประโยชน์สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.60	0.50	มากที่สุด

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รวมเฉลี่ย	4.58	0.56	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			มากที่สุด
1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.65	0.59	
2. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.85	0.37	มากที่สุด
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.65	0.49	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.55	0.60	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น	4.40	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.62	0.54	มากที่สุด
การใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้			
1. สื่อ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น	4.85	0.49	มากที่สุด
2. สื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ผลงาน	4.80	0.41	มาก
3. สื่ออุปกรณ์ส่งเสริมการทำงานกลุ่มมากขึ้น	4.80	0.41	มาก
รวมเฉลี่ย	4.81	0.43	มาก
การวัดและประเมินผล			
1. มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.55	0.51	มากที่สุด
2. มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์	4.55	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.55	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทุกด้าน	4.64	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ด้านเนื้อหา โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 และด้านการวัดผลประเมินผล โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1.หลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อน

เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการพัฒนาผลการเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ถึงแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จึงมีการนำเนื้อหาในหลักสูตรท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ผสมผสานกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชนะสงคราม ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว มีผลคะแนนการทดสอบผลการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 19.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.63 และมีผลคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.10 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.24 และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยของการทดสอบผลการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ นักเรียนมีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ อันมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 7 ส่วน ได้แก่ 1) จุดประสงค์ของกิจกรรม 2) สารการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) 3) สารการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น 4) วิธีการสอนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์และเลือกใช้ในการจัดกิจกรรมจำนวน 3 วิธีการสอน ได้แก่ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) แบบสาธิต 5) สื่อการสอนที่เป็นสื่อมัลติมีเดีย 6) การวัดและประเมินผล 7) บันทึกผลการเรียนรู้ โดยที่ผู้วิจัยได้ออกแบบชุดการเรียนรู้ที่ลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก มีเนื้อหาครบถ้วน ออกแบบสื่อมัลติมีเดียให้น่าสนใจ ใช้สีและขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการศึกษา และเมื่อพิจารณาถึงผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นว่ามีผลสอดคล้องกับราชัน ดินวรรณภา ที่เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องอักษรโบราณอีสานในหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนแบบมัลติมีเดียกับการเรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1 โปรแกรมบทเรียนมัลติมีเดียเรื่องอักษรโบราณอีสานในหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.08 /81.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/ 80 2. ดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียนมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6231 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 62.31 3. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน มัลติมีเดีย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .014 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนมัลติมีเดียเรื่องอักษรโบราณอีสานในหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจของนักเรียน 4.57 2) ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถพัฒนาตนเองได้ (ราชัน ดินวรรณภา, 2556) โดยสอดคล้องกับทิพย์วิมล วังแก้วศิริญ ได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการ

เรียนการสอนโดยใช้ยุทธศาสตร์สะท้อนอภิปัญญา ร่วมกับการเรียนรู้แบบใช้ชุมชนเป็นฐาน อาศัยหลักการของแนวคิด การสร้างสรรค์ความรู้ การรู้กระบวนการเรียนรู้หรืออภินิหารการเรียนรู้ มาเป็นหลักการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยกำหนดชื่อเป็นรูปแบบการเรียนการสอน (KWPMPL Plus community based project) การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ตามความสนใจของตนเองได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดเกิดการเรียนรู้กระบวนการด้วยตนเอง ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียน การสอนพบว่าทุกองค์ประกอบซึ่งประกอบด้วยแนวคิด และหลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากการเรียน ตามรูปแบบมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ ส่วนผลที่เกิดขึ้น จากการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน (KWPMPL Plus community Based Project) พบว่าช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสืบค้นข้อมูลการเห็นประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีจิตสำนึกร่วมอนุรักษ์องค์ความรู้ในชุมชน พัฒนาทักษะการตั้งคำถามพัฒนาทักษะการสรุปองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการวางแผนในระดับมาก ส่วนทักษะการกำกับตนเองในการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาในระดับปานกลาง 3) กระบวนการจัดการศึกษาส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ, 2558) สอดคล้องกับสมมติพิพิธกุล การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.07/84.02 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) การศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.7429 แสดงว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม มีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 74.29 3) การเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนโดยใช้แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้หลังเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุ ดังนี้ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะ โดยจัดให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิมที่ตนเองมีเกี่ยวกับมะพร้าวที่เป็นต้นไม้อินชุมชน และหาข้อมูลใหม่

จากชุดการเรียนรู้ และสืบค้นจากสื่อมัลติมีเดียที่เป็นองค์ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่ โดยครูมีการสาธิตวิธีการปลูกมะพร้าวมีสื่อการเรียนรู้ 2) สื่อการเรียนการสอนชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว มีการนำเสนอเนื้อหาโดยผสมผสานระหว่างชุดการเรียนรู้กับสื่อมัลติมีเดีย ในรูปแบบวิดีโอ ประกอบด้วยรูปภาพ เสียง และมีวิดีโอที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทางการเกษตรโดยอาศัยองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำไปปรับใช้ให้เกิดมูลค่า นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องมะพร้าวไปปรับใช้และการแปรรูปมะพร้าวให้กลายเป็นสินค้าได้อย่างหลากหลาย เช่น มะพร้าวแก้ว วนมะพร้าว เป็นต้น จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหาเป็นอย่างดี ด้วยผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 มีการสร้างสื่อการเรียนรู้ ในรูปแบบ Power Point เพื่อให้ นักเรียนได้มีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น ทบทวนการเรียนรู้ได้หลายครั้งตามที่นักเรียนต้องการ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 (สมฤดี พิพิชกุล, 2558) สอดคล้องกับกรกต ธัชศฤงคารสกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ดนตรีจีนบางหลวง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้เรื่องดนตรีจีนของชุมชนบางหลวงที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านมัลติมีเดียมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 และโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาคุณภาพอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 และประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เพื่อการเรียนรู้เรื่องดนตรีจีน ของชุมชนบางหลวง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.14/ 80.06 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ 2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความสามารถด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์ จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนสามารถนำความรู้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม 3) วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดการเรียนรู้เรื่องรอบรู้เรื่องมะพร้าว ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับสิ่งใกล้ตัว โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนละความสามารถ เก่ง – ปานกลาง - อ่อน มีการชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละชุดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ชี้แจงกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เกณฑ์การให้คะแนน รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ใช้สื่อ แหล่งการเรียนรู้ เช่น ใบงาน ใบความรู้ ห้องสมุด และอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ได้วัดและประเมินผลการเรียนรู้จากใบงาน การนำเสนอ การทดสอบ การประเมินผล เป็นต้น (กรกต ธัชศฤงคารสกุล, 2556) สอดคล้องกับธรัช อารีราษฎร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรม แบบประเมินความเหมาะสมของเว็บไซต์แหล่งการเรียนรู้ แบบประเมินความเหมาะสมของสื่อมัลติมีเดียของแหล่งการเรียนรู้ และแบบวัดการยอมรับนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย ขั้นตอน หรือวิธีการในการศึกษาผลการประเมินเว็บไซต์แหล่งการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินสื่อมัลติมีเดีย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการวัดการยอมรับนวัตกรรม พบว่า กลุ่มนักศึกษาและกลุ่มเจ้าของแหล่งการเรียนรู้ยอมรับต่อนวัตกรรมโดยรวมในระดับมากที่สุด (ธรัช อารีราษฎร์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ชุดการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้เรื่องมะพร้าวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ที่นำเสนอในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน นำไปสู่การมีองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ผู้เรียนสามารถนำไปเผยแพร่ ประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้มากที่สุด และรองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเนื้อหา และด้านการวัดผลประเมินผลตามลำดับ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่องรอบรู้เรื่องมะพร้าว ครูผู้สอนควรกระตุ้นผู้เรียนโดยการตั้งคำถามและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น 2) การนำชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียมาใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีสมาธิในการเรียนน้อย ควรออกแบบสื่อมัลติมีเดียที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ มีสีสันสดใส เนื้อหาและภาพมีความชัดเจน กิจกรรมมีความหลากหลาย และในระหว่างการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา และเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น 3) การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ไม่ใช่การจัดการเรียนการสอนทั้งหมด อยู่ในชุดการเรียนรู้ ครูผู้สอนไม่ควรทิ้งผู้เรียนในขณะใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย แต่ควรกระตุ้นและคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย ครูผู้สอนจะต้องตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์การเชื่อมต่อและจอแสดงผลก่อนนำไปใช้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น 5) ควรกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียกับรูปแบบการสอนอื่น ๆ เพื่อหา

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และช่วยพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ควรพัฒนาการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียเรื่องรอบรู้เรื่องมะพร้าว ผ่านการเรียนออนไลน์ ศึกษาและเพิ่มตัวแปรตามอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนวัดชนะสงคราม. (2555). หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดชนะสงคราม พุทธศักราช 2561. ฉะเชิงเทรา: กลุ่มงานวิชาการ.
- กรกต ธัชศฤงคารสกุล. (2556). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ดนตรีจีนบางหลวง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเจ็ญนหัว อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรัสศรี พัวจินดาเนตร. (2553). ผลของการสอนแบบสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ ในวิชาการงานอาชีพ และเทคโนโลยีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยยุทธศาสตร์สะท้อนอภิปัญญา ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ธรัช อารีราษฎร์. (2560). ผลการพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 7 (1 พฤษภาคม 2562).
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชัน ดินวรรณภา. (2556). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องอักษรโบราณอีสานในหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนแบบมัลติมีเดียกับการเรียนแบบปกติ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมฤดี พิพิธกุล. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนา เศรษฐกิจของไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญา*

MONKS' RIGHTS UNDER CRIMINAL LAW

พระครูใบฎีกาวิศศักดิ์ ใต้ศรีโคตร

Phrakhrubadika Taveesak Taisrikhot

พระมหาประพันธ์ ไทยใหญ่

Phramaha Praphan Thaiyai

พระมหาสรารวุธ โพธิ์ศรีขาม

Phramaha Sarawut Phosrikham

พิทยพล กองพงษ์

Phittayaphon Kongphong

พวงเพชร พลวิเศษ

Phuangphet Polwiset

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Loei Buddhist college, Thailand

E-mail tarpae2102@hotmail.com

บทคัดย่อ

พระภิกษุเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของประเทศ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยยังระบุสิทธิของพระภิกษุไว้ไม่ชัดเจนพอว่าพระภิกษุมีสิทธิพิเศษและไม่มีบทบัญญัติตามกฎหมายของไทยที่ให้สิทธิประการต่าง ๆ แก่พระภิกษุไว้เฉพาะและเป็นระบบแต่อย่างใด ปรากฏก็เพียงในกระบวนการทางอาญาบางขั้นตอน เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อพระภิกษุที่ต้องหาคดีอาญา โดยการคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิทธิเสรีภาพของพระภิกษุเช่น การจับกุม การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาพิพากษาคดี และการบังคับโทษในทางปฏิบัติมีปัญหาอยู่หลายขั้นตอน สังคมตะวันตกมีการตั้ง “ศาลศาสนา” มีอำนาจกว้างขวางสามารถแก้ไขปัญหของประชาชนและของพระได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องความเชื่อและศีลธรรม และมีอำนาจพิจารณาคดีที่เป็นความผิดต่อศาสนาทุกเรื่อง ความผิดที่กระทำการขัดต่อหลักสำคัญทางศาสนา ความผิดที่กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนาอย่างร้ายแรง และ ความผิดที่ประพฤติดิตศีลธรรม สังคมอารยะถือกันว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องมี มนุษย์ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนทั้งทางกายภาพและทางจิตใจเป็นคุณค่าสูงสุด องค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ

* Received August 26, 2021; Revised November 30, 2021; Accepted February 19, 2022

องค์กรผู้ใช้อำนาจบริหาร หรือองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการ จะต้องเคารพเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุด พระภิกษุทำผิดกฎหมายอาญาก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมายที่ทางฝ่ายบ้านเมืองบัญญัติไว้ แต่พระภิกษุก็ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์อันเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับดำเนินการกับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาด้วยความผิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ระเบียบ กฎเกณฑ์ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: สิทธิ, พระภิกษุ, กฎหมายอาญา

Abstract

Monks are a group of people in the country but the Criminal Procedure Code of Thailand doesn't clearly state the rights of monks enough that monks have special privileges. And there is no provision under Thai law that gives specific and systematic rights to monks in any way. It appears only in some criminal proceedings. It is a criterion for treating monks who are charged with criminal charges. By taking into account the impact on the rights and freedom of monks such as arrest, investigation, prosecution, trial and adjudication and the enforcement of penalties in practice has several problems. Western society has set up "religious courts" with wide powers to solve problems of people and monks. Especially the issue of belief and morality and has the power to consider all cases of crimes against religion. Offenses that violate religious principles, offenses of gross antagonism and offenses of immorality. Civilized societies hold that rights and freedoms are necessary for each human being. Human beings exercise their rights and freedoms to develop their personality both physically and mentally as their highest values. State organization, whether it is an organization that uses legislative power. The executive or judicial body shall respect constitutional freedoms as the supreme law. A monk who breaks a criminal law must act according to the law that the country has stipulated, but the monk must also be under the Sangha Act, which is a law that is provided for dealing with monks who commit criminal offenses as well. Offenses related to religion, rules, ordinances are to control the behavior of individuals in society to follow in the same direction.

Keywords: Authority, Monks, Criminal law

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญกับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักของชาติไทยคือ ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ซึ่งทั้งสามสถาบันก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทำให้ประเทศไทยมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงจนถึงปัจจุบันนี้ ด้วยว่ามีพระภิกษุเป็นหลักสำคัญในการถ่ายทอดคตินิยม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของประชาชน ถึงแม้ว่าพระภิกษุจะมีพระธรรมวินัยเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติแล้วก็ตาม แต่ว่าพระภิกษุนั้นก็ยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตาม เรียกได้ว่าต้องอยู่ภายใต้หลักพระธรรมวินัยและกฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองทั้งสองอย่าง

ดังนั้น พระภิกษุกับกฎหมายนั้นจึงแยกกันไม่ได้ ซึ่งมีส่วนที่สัมพันธ์กันและกันโดยที่สถานะทางกฎหมายถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลนั้น ๆ สามารถดำเนินการต่าง ๆ ทางกฎหมายได้ ซึ่งเมื่อบุคคลหนึ่ง ๆ ถูกกำเนตขึ้นมาก็จะมีสถานะทางกฎหมายออกมารับรองเพื่อปกป้องสิทธิและหน้าที่ของบุคคลนั้น ๆ เมื่อบุคคลคนหนึ่งได้ทำการบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุนั้นก็ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคมจากบุคคลธรรมดาเป็นพระภิกษุ ก็จะต้องประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบและหลักเกณฑ์แห่งพระธรรมวินัย แต่ถึงอย่างไรก็ตามพระภิกษุนั้นก็ยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมายบ้านเมืองที่ได้บัญญัติขึ้นให้คนในสังคมได้ประพฤติเพื่อความสงบสุขของสังคม การที่จะดูแลพระภิกษุให้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันเป็นไปตามหลักแห่งพระธรรมวินัย จึงจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายอันเป็นมาตรการในการควบคุมความประพฤติของพระภิกษุให้อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยและกฎหมายของฝ่ายบ้านเมือง ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับสมณสาธูปอันเป็นการลดการกระทำผิดให้น้อยลง

เพื่อให้สิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญามีความชัดเจน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยและเพื่อให้พระภิกษุมีความคล่องตัวในการใช้สิทธิทางกฎหมายอาญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งการปกป้องสิทธิทางกฎหมายอาญาของพระภิกษุเองด้วยอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อให้สังคมอยู่ได้ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย การที่จะนำตัวพระภิกษุไปดำเนินคดีทางกฎหมายอาญาดูจะไม่เหมาะสมกับสมณภาวะ การปฏิบัติต่อพระภิกษุในฐานะผู้ต้องหาเป็นไปโดยขาดความเหมาะสมทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาแก่ผู้พบเห็นและมีผลต่อความศรัทธาของพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก (รุจิระ บุนนาค, 2561)

บทความนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการดำเนินคดีพระภิกษุที่กระทำผิดกฎหมายอาญา ในประเด็นที่

เกี่ยวข้องกับสิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญาสิทธิดังกล่าวนั้นคุ้มครองถึงพระภิกษุหรือไม่อย่างไร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดในการกำหนดสิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญา

สิทธิ คือ สถานะทางกฎหมายที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์คนและพลเมือง วิวัฒนาการของสิทธิขั้นพื้นฐานมักจะถูกมองมานานแล้วว่าเป็นประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ ต่อมาจึงขยายออกมาเป็นประวัติแห่งการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ และสิทธิซึ่งเป็นฐานรองรับเสรีภาพของมนุษย์ที่รัฐได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการเปิดช่องให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเสรีภาพภายในประชาคม แต่ในขณะเดียวกันก็ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐด้วย (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2553)

สำหรับแนวคิดการกำหนดสิทธิพระภิกษุในทางกฎหมายอาญาแตกต่างจากคนธรรมดาทั่วไปอันเป็นกรอบแห่งสิทธิของพระภิกษุ พระภิกษุเป็นผู้มีส่วนร่วมในสงฆ์เป็นสมาชิกแห่งชุมชน ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับธรรมโดยตรง เป็นที่ชุมนุมของผู้มีคุณธรรม หรือประพฤติปฏิบัติความดีไว้ได้มากที่สุด จึงเป็นสังคมของคนส่วนใหญ่ที่มีคุณธรรมเป็นสัญลักษณ์สังคมไทยยกย่องพระภิกษุว่าเป็นผู้มีคุณธรรมอันประเสริฐ เป็นผู้มีชีวิตที่อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ด้วยใจเมตตากรุณาและมีความบริสุทธิ์ใจ ความศรัทธาเลื่อมใสในพระภิกษุแสดงออกด้วยการกราบไหว้และให้การต้อนรับในทุกโอกาสและสถานที่สิทธิพิเศษของพระภิกษุนี้อาจแลเห็นได้จากการที่พระมหากษัตริย์องค์พระประมุขของชาติ ยังแสดงความเคารพด้วยการกราบไหว้พระภิกษุ รวมทั้งบิดามารดาจะต้องกราบไหว้บุตรเพื่อแสดงออกซึ่งความเคารพในพระภิกษุ ไม่ว่าพระภิกษุผู้นั้นจะมีอายุพรรษานานมากน้อยเท่าใด หรือ บรรลุธรรมขั้นสูงหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้มิใช่การเคารพผู้บวชในฐานะเป็นผู้หนึ่งผู้ใด หากแต่เป็นการเคารพในความเป็นพระภิกษุเป็นส่วนรวม การถือเช่นนี้เป็นประเพณีไทยที่มีมาแต่โบราณกาลและยังยึดมั่นกันอยู่ตลอดมาในสังคมไทย แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีพระภิกษุเป็นผู้นำในด้านจิตวิญญาณและนับเป็นบุคคลที่มีฐานะเป็นปูชนียบุคคลในสังคมไทย (ปริศนา สมศักดิ์โยธิน, 2544)

ประเทศไทยคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนาน พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างมาก แนวคิดตามพระพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกลงไปในสังคมไทยและปรากฏออกมาในค่านิยม จารีตประเพณี การเมือง การปกครอง คนไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สถาบันพระพุทธศาสนามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นศูนย์รวมของประชาชน จึงเป็นสถาบันหลัก 1 ใน 3 ของชาติ ได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สถาบันทั้งสามนี้ได้ทำให้ประเทศไทยเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาจนปัจจุบันนี้

สังคมของพระสงฆ์เป็นสังคมเก่าแก่ ที่ดำรงอยู่คู่กับสังคมของมนุษย์มาแต่สมัยบรรพกาล เมื่อพระพุทธศาสนาได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยแล้ว ได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะ

สงฆ์ขึ้นมา เพื่อให้คณะสงฆ์ได้ใช้รูปแบบในการปกครองกันเอง ซึ่งเป็นมาตรการอันสำคัญในการผดุงรักษาพระธรรมวินัยให้ดำรงอยู่ต่อไป อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์แต่ละฉบับมิใช่พระธรรมวินัย แต่เป็นกฎหมายแผ่นดินที่ฝ่ายอาณาจักรตราขึ้นไว้สำหรับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผดุงรักษาและส่งเสริมพระธรรมวินัย การตีความพระธรรมวินัยจะนำข้อกฎหมายหักล้างไม่ได้ แต่จะต้องตีความไปในทางรักษาพระธรรมวินัยไว้ให้เคร่งครัดที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้การประพฤติปฏิบัติของภิกษุทุกยุคทุกสมัยจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากประชาชนโดยทั่วไป เพราะนอกจากต้องประพฤติดีมีนัยอยู่ในพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายแผ่นดินและจารีตของแต่ละสังคมอีกด้วยถ้าล่วงละเมิดส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะมีผลเกี่ยวโยงไปถึงอีกส่วนหนึ่งด้วย (แสง อุดมศรี, 2530)

พระพุทธศาสนาเมืองคัมภีร์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ พระศาสนา ศาสนธรรม ศาสนทนายาท ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนพิธี องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน พระภิกษุได้ชื่อว่าเป็นศาสนทนายาท เป็นผู้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วประพฤติปฏิบัติและสั่งสอนให้คนอื่นปฏิบัติตาม ถือได้ว่าเป็นบริษัทที่สัมพันธ์ใกล้ชิดองค์พระศาสดามากกว่าบริษัทอื่น ๆ บุคคลผู้ได้รับการบรรพชาอุปสมบทอย่างถูกต้องตามพระวินัยเท่านั้น จึงถือได้ว่ามีสถานะเป็นพระภิกษุ นอกจากนี้ยังประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบและหลักเกณฑ์แห่งพระธรรมวินัยจึงจะได้ชื่อว่าเป็นพระภิกษุที่แท้จริง พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้สงฆ์เป็นใหญ่ในกิจการพระศาสนา (สุนทร ณ รัชชี, 2539)

อย่างไรก็ตาม พระภิกษุนั้นเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งบทบัญญัติตามกฎหมายเพื่อความร่มเย็นผาสุกของบ้านเมือง ดังนั้นพระภิกษุกับบ้านเมืองจะแยกออกจากกันไม่ได้ ต่างก็มีส่วนสัมพันธ์กันทางบ้านเมืองนั้นถือกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญ บุคคลหรือนิติบุคคลเมื่อถือกำเนิดขึ้นมาแล้วย่อมต้องมีสถานะทางกฎหมายรับรองเพื่อปกป้องสิทธิและหน้าที่ของบุคคลนั้น ๆ แต่ว่าเมื่อบุคคลได้บรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้วสถานะทางสังคมของบุคคลนั้นเปลี่ยนไป สถานะทางกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอาญาก็ควรเปลี่ยนตามไปด้วย เพื่อให้กฎหมายอาญารองรับสิทธิและหน้าที่ของพระภิกษุ และกำหนดความสามารถในการใช้สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนด

กฎหมายอาญาของไทยควรระบุสิทธิของพระภิกษุไว้ให้ชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทย รวมทั้งกำหนดให้พระภิกษุมีส่วนร่วมในการปกป้องและรับผิดชอบสิทธิทางกฎหมายอาญาของพระภิกษุเองด้วย อันจะเป็นประโยชน์ทำให้สังคมอยู่ได้ด้วย ความร่มเย็นเป็นสุขภายใต้กรอบแห่งกฎหมายของรัฐ ทุกฝ่ายควรจะต้องร่วมมือกันหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อบางหลักเกณฑ์สำหรับปฏิบัติต่อพระภิกษุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพระภิกษุต้องคดีอาญา

การดำเนินการให้พระภิกษุผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาสละสมณเพศตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2561) ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษแต่อย่างใด จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 หมวดที่ 4 มาตรา 29 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักการปล่อยตัวชั่วคราวและการควบคุมพระภิกษุสงฆ์ที่ตกเป็นผู้ต้องหาไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไปและ มาตรา 30 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ ดังนี้

มาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า “พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้”

มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “เมื่อจะต้องจำคุก กักขัง หรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น”

ยกตัวอย่างเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 6782/2543 จำเลยเป็นพระภิกษุถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมในข้อหาหมิ่นประมาทในครอบครัว (ตำรวจจับจำเลยขณะอยู่ในบ้านของนางวรรณ) ซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2561 มาตรา 29 กำหนดให้พนักงานสอบสวน มีอำนาจจัดการดำเนินการให้พระภิกษุที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาสละสมณเพศ เมื่อไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว พนักงานสอบสวนพาจำเลยไปวัดที่จำเลยสังกัดเพื่อให้จำเลยสึก แต่จำเลยไม่ยอมสึกและเจ้าอาวาสก็ไม่ยอมสึกให้ พนักงานสอบสวนจึงพาจำเลยไปสถานีตำรวจ ให้พนมมือต่อหน้าพระพุทธรูป จำเลยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอลาสิกข์ก่อน” พนักงานสอบสวนจึงได้ให้จำเลยถอดสบงและจีวรเองแล้วนำเสื้อผ้ามานำให้จำเลยเปลี่ยน

กรณีนี้พระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งยังอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน ยังไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล แต่ถ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ใช้ดุลยพินิจแล้วเห็นว่าไม่สมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว และเข้าเงื่อนไขอื่นๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ข้างต้น พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศได้ ขณะที่ มาตรา 30 กำหนดว่า เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมี

อำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศ กรณีตามมาตรา 30 แตกต่างจากมาตรา 29 เพราะเป็นกรณีที่มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลออกมา และมีผลบังคับต่อตัวภิกษุรูปนั้นให้ต้องปฏิบัติตาม พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็สามารถดำเนินการให้ภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้

มีข้อสังเกตว่า เมื่อพิจารณาตามมาตรา 29 และมาตรา 30 ประกอบกัน จะพบว่าแม้ว่ารายละเอียดจะแตกต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 29 เป็นกรณีที่ภิกษุเพียงถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาเท่านั้น แต่ยังไม่ได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีโดยศาล ที่จะพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและต้องรับโทษ หรือจะยกฟ้องเพราะมีหลักฐานว่าไม่ได้กระทำความผิดหรือไม่ มีหลักฐานชัดเจนพอที่จะบ่งชี้ว่ากระทำความผิด ส่วนมาตรา 30 เป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว แต่ผลที่มีต่อพระภิกษุนั้นเหมือนกัน คือ พระภิกษุจะต้องสละสมณเพศโดยมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

จะเห็นได้ว่าในเชิงของผลที่เกิดขึ้น กรณีตามมาตรา 29 แทบจะเป็นการปฏิบัติต่อภิกษุเหมือนกับกรณีที่ภิกษุต้องคำพิพากษาตามมาตรา 30 ทั้ง ๆ ที่ในรัฐธรรมนูญ 2560 ได้กำหนดหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence) ในมาตรา 29 วรรคสอง ว่า ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ดังนั้นการที่ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ มาตรา 29 ซึ่งใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2505 และไม่เคยมีการแก้ไขมาตรานี้เลย กำหนดไว้เช่นนี้ จึงอาจไม่สอดคล้องต่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่คุณค่าบางอย่างแตกต่างออกไปจากช่วง 50 กว่าปีก่อน

อีกทั้งการที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการให้ภิกษุสละสมณเพศได้เลย โดยที่ภิกษุยังไม่มีโอกาสได้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเองก่อนนั้น อาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 31 ที่กำหนดให้ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน การที่พระภิกษุต้องสละสมณเพศตามมาตรา 29 ของ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ นั้น แม้ว่าภายหลังภิกษุจะไม่ต้องคำพิพากษาของศาลว่ามีความผิด และสามารถกลับมาบวชใหม่ได้อีกครั้ง แต่ในช่วงเวลาที่ภิกษุต้องสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์มาตรา 29 ภิกษุรูปนั้นก็ไม่สามารถใช้เสรีภาพในการนับถือศาสนาตามความเชื่อของตนเองได้อย่าง “บริบูรณ์” ไม่สามารถแสดงออกตามความเชื่อของตนเองที่ประสงค์จะเป็นนักบวชในพุทธศาสนาได้ เพราะกลไกตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ มาตรา 29 กำหนดไว้เช่นนี้

สิทธิของพระภิกษุเมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่มุ่งหมายรักษาความสงบสุขของสังคมโดยบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่การกระทำนั้น โดยจะต้องอธิบายความหมายของการกระทำ ลักษณะของการกระทำ และผลของการกระทำไว้อย่างชัดเจน (ประทีป ทับอรรถานนท์, 2548)

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือการไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดไว้ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2549)

กฎหมายอาญานั้นมีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรมอย่างลึกซึ้ง ความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น ฆ่าคน ชิงทรัพย์ ข่มขืน ล้วนแต่ผิดศีลธรรมทั้งสิ้น บางครั้งในการบัญญัติกฎหมายอาญาจึงไม่ ต่างกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมหรือแนวทางของพระพุทธศาสนามากนัก อย่างไรก็ตามมีหลายกรณีด้วยกันที่ ถือว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมายอาญา เช่น การพูดโกหก (เว้นแต่จะเป็นการแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน หรือฉ้อโกง เป็นต้น) การดื่มสุรา (เว้นแต่จะเมาจนครองสติไม่อยู่แล้วส่งเสียงเอะอะโวยวายในสาธารณสถานอาจผิดตาม) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 การทำชู้เห็นได้ชัดว่าผิดศีลธรรม แต่ในประเทศไทยไม่ถือว่าผิดกฎหมายอาญา การที่ภิกษุร่วมประเวณีกับหญิงในกุฏิของภิกษุซึ่งอยู่ในบริเวณวัดเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมและไม่สมควรอย่างยิ่ง แต่ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 ฐานเหยียดหยามศาสนา การกระทำบางอย่างไม่ผิดศีลธรรมแต่ผิดกฎหมายอาญา เช่น กรณีความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดในทางอาญา กล่าวคือไม่เจตนา ไม่ประมาท แต่กฎหมายก็ยังบัญญัติว่าการกระทำนั้น ๆ เป็นความผิด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าศีลธรรมและกฎหมายอาญานั้นไม่ได้สอดคล้องต้องกันทุกกรณี เราจึงจะใช้ศีลธรรมเป็นเครื่องกำหนดความผิดอาญาตายตัวคงไม่ได้ เพราะสิ่งซึ่งผิดศีลธรรมของศาสนาบางอย่างอาจไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา

สังคมอารยะถือกันว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องมีมนุษย์ใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนทั้งทางกายภาพและทางจิตใจเป็นคุณค่าสูงสุดองค์กรทุกส่วนของรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ผู้ใช้อำนาจบริหาร หรือผู้ใช้อำนาจตุลาการ จะต้องเคารพและความคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลหนึ่งในสิทธิดังกล่าว ได้แก่ สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดบัญญัติรับรองและคุ้มครองปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใด การหนึ่ง การให้อำนาจดังกล่าวแก่ปัจเจกบุคคล ได้ก่อให้เกิดสิทธิคุ้มครองปัจเจกไม่ให้บุคคลผู้ใดแทรกแซงสิทธิตามรัฐธรรมนูญของบุคคล โดยบุคคลสามารถร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้

แทรกแซงสิทธิของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายถึงการให้หลักประกันในเชิงสถาบัน สิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ และผูกพันองค์กรใช้อำนาจรัฐให้ต้องเคารพ ปกป้องและคุ้มครอง เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ (กิตติวัฒน์ รัตนติลก ณ ภูเก็ต, 2552) ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ย่อมมีสิทธิตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นกรอบแห่งการดำเนินชีวิตได้โดยเสรี แต่จำกัดอยู่ในกรอบที่ได้กำหนดเอาไว้ ความคิดนี้มีมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ

ส่วนในปรัชญาสมัยใหม่ ความคิดเกี่ยวกับสถานะธรรมชาติของมนุษย์ของจอห์น ล็อก และ พัฒนาการต่อเนื่องเรื่อยมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และ กระทบกับสิทธิของบุคคลตามกฎหมายอาญา และเกี่ยวข้องกับการกำหนดความผิดทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น สิทธิกำหนดความผิดทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลมิให้ถูกผู้อื่นกระทำประทุษร้ายโดยเจตนา คุ้มครองป้องกันสถานะจิตใจของสมาชิกในสังคม คุ้มครองป้องกันทรัพย์สินส่วนบุคคลมิให้ถูกลักขโมย ฉ้อโกง หรือถูกทำให้เสียทรัพย์สิน และกรณีอื่น ๆ ได้แก่ คุ้มครองสาธารณชนไม่ให้อายุต้องประสบกับความไม่สะดวกสบายต่าง ๆ ป้องกันและรักษาสถาบันทางสังคม รวมทั้งทำให้วัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายบังคับไว้บรรลุผลและส่งผลให้สังคมสงบสุข

ในสังคมตะวันตกมีการตั้ง “ศาลศาสนา” และมีอำนาจกว้างขวางสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนและของพระได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องความเชื่อและศีลธรรม และมีอำนาจพิจารณาตัดสินที่เป็นความผิดต่อศาสนาทุกเรื่อง เช่น ความผิดที่กระทำการขัดต่อหลักสำคัญทางศาสนา ความผิดที่กระทำการอันเป็นปฏิกิริยาต่อศาสนาอย่างร้ายแรง และความผิดที่ประพฤติผิดศีลธรรม เช่น พวกประพฤติผิดในกาม พวกชอบกล่าวคำสบถ พวกติดสุรา พวกขายหน้าเลื้อด และพวกหมิ่นประมาท รวมถึงการเผาแม่มดทั้งเป็น (อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, 2552) เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ระเบียบ กฎเกณฑ์ และความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในสังคมโดยรวม เป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน

พระภิกษุสงฆ์ไทยนั้น มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตสังคมไทยมาเป็นเวลานานนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาและเป็นผู้ที่ชี้นำหลักธรรมในการดำเนินชีวิตแก่พุทธศาสนิกชนให้อยู่ในสังคมด้วยความสงบสุขสันติ ในด้านพระภิกษุสงฆ์นั้น ถึงแม้จะมีพระวินัยเป็นกรอบควบคุมความประพฤติก็ตาม ในขณะเดียวกันก็ยังถือว่ามีฐานะเป็นประชาชนคนหนึ่ง เมื่อกระทำความผิดอาญาก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ในทางพุทธศาสนานั้นนอกจากจะนำกฎหมายมาช่วยให้เกิดศีลธรรมแล้ว ยังต้องนำกฎหมายมา

ช่วยให้คนพัฒนาตนให้มีศีลธรรมด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555) หลักในการดำเนินการด้านพระวินัยตามกฎหมายอาญา มาตรา 11 ว่าด้วยการลงนิคหกรรม มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงเลียนแบบหลักการดำเนินคดีของศาล ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับพระภิกษุสงฆ์ มีขั้นตอนที่ซับซ้อนและเกิดความล่าช้า ทำให้สถานะของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชนต้องเข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างไม่มีทางเลือกเลย และส่งผลกระทบต่อ การดำเนินคดีอาญา เปรียบเทียบหลักการดำเนินการทางด้านวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญบางส่วน เช่น หลักการสอบสวนในรูปคณะกรรมการสอบสวน การให้คณะกรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจในการเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน หลักการดำเนินการกรณีกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและไม่ร้ายแรง การสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อนกรณีต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งโดยไม่ต้องสอบสวน ซึ่งหลักการสอบสวนดำเนินการทางด้านวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญบางส่วน ข้างต้น สามารถนำมาใช้เป็นหลักแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหลักการดำเนินการทางด้านพระวินัยของพระภิกษุสงฆ์ได้ ทำให้กระบวนการดำเนินการทางด้านพระวินัยเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอน และทำให้เกิดความยุติธรรมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าในสังคมตะวันตกศาสนานั้นมีอิทธิพลต่อดัชนีกฎหมายและปรัชญากฎหมาย รวมถึงมีกระบวนการต่าง ๆ ตามกฎหมายอาญาของโรมันด้วย ส่วนกฎหมายของไทย การดำเนินคดีกับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาไม่มีข้อกำหนดให้แยกไว้ต่างหาก เหมือนกับศาลทหาร ศาลทหารจัดตั้งขึ้นไว้เพื่อดำเนินการทางคดีอาญากับทหารที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาตามที่มีบทบัญญัติแยกไว้ต่างหากให้แตกต่างกับบุคคลธรรมดา

พระพุทธศาสนานั้นเป็นอุดมคติของสังคมที่มีพระภิกษุเป็นแบบอย่างทางด้านจริยธรรมของสังคม และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวพุทธ ดังนั้น สังคมไทยต้องการที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงถาวรสืบไป จึงควรได้กำหนดสิทธิทางกฎหมายอาญาของพระภิกษุให้มีความแตกต่างจากบุคคลธรรมดาทั่วไป อันเป็นการรักษาคัมภีร์พระพุทธศาสนา อย่างเช่น กรณีทหารเป็นผู้กระทำความผิด หรือมีคดีเกี่ยวกับทหาร ก็จะต้องมีกฎหมายที่เป็นกระบวนการนำผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาไว้อย่างชัดเจน จึงแยกคดีดังกล่าวให้อยู่ภายใต้กระบวนการดำเนินคดีของศาลทหารที่กำหนดไว้ชัดเจน แต่สำหรับพระภิกษุที่กระทำความผิดทางอาญานั้นมีกฎหมายหรือข้อปฏิบัติบางประการที่กำหนดไว้บางขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเท่านั้น ไม่ได้มีแนวคิดในการแยกการดำเนินคดีอาญาออกมาชัดเจนเหมือนกรณีศาลทหาร ซึ่งหากเป็นไปได้น่าจะมีการพิจารณาในประเด็นว่า สมควรแล้วหรือยังที่ประเทศไทยจะแยกวิธีพิจารณาออกมาให้มีการจัดตั้งศาลสงฆ์ซึ่งกำหนดวิธีการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์ออกมาเป็นศาลพิเศษ เพื่อมิให้เกิดปัญหาความไม่ชัดเจน

และเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติต่อพระภิกษุที่ต้องคดีอาญาดังที่เป็นอยู่ในสภาพปัจจุบัน แต่ขณะเดียวกันการเคารพกฎหมายบ้านเมืองก็เป็นแนวความคิดแต่ก่อนว่าทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายห้ามเมืองเช่นเดียวกัน

กระบวนการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุ มีขั้นตอนต่อไปนี้

1. การจับกุม เมื่อพระภิกษุกระทำความผิดกฎหมายทางอาญานั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษแต่อย่างใด จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป การจับกุมตรวจค้นโดยทั่วไปเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ปฏิบัติการจับกุม โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจและวางหลักเกณฑ์ไว้ดังเช่นการจับกุมบุคคลธรรมดา ดังนี้

วิธีการจับกุมบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคหนึ่ง "ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป" ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคสอง

"ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม ที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย" (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564)

ในก็มีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่มที่ 1 ลักษณะที่ 3 บทที่ 5 ข้อ 39 ที่ได้วางหลักไว้ว่า "ต้องระลึกไว้เสมอว่าพระภิกษุสามเณรนั้นเป็นที่เคารพกราบไหว้ของพุทธศาสนิกชน การกระทำใด ๆ ต่อพระภิกษุสามเณรนั้นจะต้องกระทำด้วยความเคารพ และอ่อนโยนในทุกกรณี" แต่เมื่อทำการจับกุมตัวมาได้แล้ว ถ้าจำเป็นจะต้องควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบที่ว่าด้วยการควบคุมต่อไป และการจับกุมด้วยความเคารพสุภาพอ่อนโยนนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์แต่ละกรณีไป

กรณีพระภิกษุสงฆ์นั้นถูกจับและถูกควบคุมตัวอยู่สถานใดตำรวจโดยไม่ได้ขอลปล่อยตัวชั่วคราว หรือพนักงานสอบสวนไม่อนุญาต พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการเพื่อให้พระภิกษุสงฆ์นั้นสละสมณเพศก่อนจะนำตัวไปเข้าห้องควบคุม โดยพาผู้ต้องหาซึ่งเป็นพระภิกษุ

ไปพบเจ้าคณะสงฆ์ในท้องถิ่นที่ใกล้ที่สุดเพื่อดำเนินการให้สละสมณเพศ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่พระภิกษุสงฆ์นั้นได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปตั้งแต่ในชั้นสอบสวนสถานภาพความเป็นพระภิกษุสงฆ์ยังคงอยู่ต่อไป เว้นแต่ฝ่ายคณะสงฆ์จะได้มีคำสั่งให้สละสมณเพศในระหว่างนั้น

2. การสอบสวน การสอบสวนพระภิกษุที่กระทำความผิดอาญา ก็คงเหมือนกับการสอบสวนบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป เพราะไม่มีระเบียบหรือกฎหมายให้สอบสวนพระภิกษุไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนพระภิกษุที่กระทำความผิดอาญาได้ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 มาตรา 29 “พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงาน อัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้” เนื่องจากในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายในบางคดีมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย หากจะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ทั้งที่อยู่ในสมณเพศย่อมกระทบกระเทือนเสียหายแก่คณะสงฆ์และพระศาสนา หากจะปล่อยตัวชั่วคราวไปก็อาจเกิดความบกพร่องเสียหายแก่การดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้พระภิกษุผู้ต้องหานั้นสละสมณเพศ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนา และมีให้เสียหายแก่การดำเนินคดี แต่ต้องดำเนินการเฉพาะกรณีที่จำเป็นและต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้

การสอบสวนพระภิกษุที่กระทำความผิดอาญา ก็คงเหมือนกับการสอบสวนบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป เพราะไม่มีระเบียบหรือกฎหมายให้สอบสวนพระภิกษุไว้โดยเฉพาะ หากยังคงใช้การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาย่อมไม่เหมาะสม เห็นสมควรให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 29 และมาตรา 30 การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้กับพระภิกษุ ปัญหาดังกล่าว เป็นการบั่นทอนการสืบทอดอายุพระศาสนา ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรกำหนดให้ฝ่ายพุทธจักรต้องเข้าไปปรับตัวไว้ควบคุมเพื่อได้ส่วนให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อตัดสินลงโทษตามพระธรรมวินัยเสียก่อนหากทุกฝ่ายให้ความสำคัญอย่างแท้จริงก็คงใช้เวลาในการไต่สวนเพื่อค้นหาความจริงให้ประจักษ์ในเวลาที่ไม่นานนัก ต่อจากนั้นจึงนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของบ้านเมือง และควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งชั่ง จะทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือเป็นกรณีที่ได้กระทำความผิดหรือต้องโทษอาญามาก่อน (สมชาย บุญคงมาก และภุณช์ รัตนชัย, 2561) และไม่ควรนำแต่หลักกฎหมายมาประกอบการวินิจฉัยเท่านั้น เพราะไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะการกระทำความผิดทางอาญาอย่างเดียว โดยหลักการแล้ว

ต้องยึดหลักกฎหมายเป็นสรณะ แต่ถ้ามีเรื่องของพระธรรมวินัยเข้ามาเกี่ยวข้องคือ เรื่องการสละสมณเพศ ควรนำหลักพระธรรมวินัยและจารีตสงฆ์มาประกอบการวินิจฉัยด้วย

3. การฟ้องร้อง การฟ้องคดีอาญานั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง หรือสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม หรือสั่งให้ส่งพยานมาให้ซักถาม หากพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องก็จะส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาเพื่อให้อัยการสั่งฟ้อง ถ้าพระภิกษุสงฆ์นั้นถูกจับและถูกควบคุมตัวอยู่สถานitäรรวจ โดยไม่ได้ขอปล่อยตัวชั่วคราว และพนักงานสอบสวนไม่อนุญาต พนักงานสอบสวนก็จะต้องดำเนินการเพื่อให้พระภิกษุสงฆ์นั้นสละสมณเพศก่อนจะนำตัวไปเข้าห้องควบคุม โดยพาผู้ต้องหาซึ่งเป็นพระภิกษุไปพบเจ้าคณะท้องถิ่นที่ใกล้ที่สุดเพื่อดำเนินการให้สละสมณเพศ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่พระภิกษุสงฆ์นั้นได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปตั้งแต่ในชั้นสอบสวนสถานภาพความเป็นพระภิกษุสงฆ์ยังคงอยู่ต่อไป เว้นแต่ฝ่ายคณะสงฆ์จะได้มีคำสั่งให้สละสมณเพศในระหว่างนั้น

4. การพิจารณาพิพากษาคดี กระบวนการของการพิจารณาพิพากษาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น จึงทำให้พระภิกษุสงฆ์ที่ตกเป็นจำเลยในสถานะพระสงฆ์มาสู่การพิจารณาคดี เพราะเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในทางคดีอาญาแล้ว ก็จำเป็นจะต้องนำมาสู่กระบวนการยุติธรรม ในอดีตกระทรวงยุติธรรมเคยหารือไปยังมหาเถรสมาคมกรณีพระภิกษุสงฆ์ต้องหาคดีอาญาว่าควรปฏิบัติอย่างไร ซึ่งมหาเถรสมาคมได้ให้แนวทางว่าควรสึกหรือไม่ควรสึกในระหว่างการดำเนินคดีนั้น ในกรณีที่ไม่มีประกันถ้าพระภิกษุสงฆ์ต้องหาเกี่ยวกับคดีฆ่าคนตายหรือโจรกรรม ให้ศาลสั่งคุมขังไว้ได้ชั่วคราวในเรือนจำ ห้ามใช้เครื่องพันธนาการและให้เจ้าคณะมาบังคับให้สึก หลังจากนั้นจึงใช้เครื่องพันธนาการได้ ถ้าหากเป็นคดีอื่นนอกจากที่กล่าวมาให้ส่งตัวไปยังเจ้าคณะควบคุมตัวไว้ หากศาลต้องการตัวก็ให้ส่งตัวไป และเจ้าคณะสงฆ์มีอำนาจพิจารณาว่าควรสึกหรือไม่

5. การบังคับโทษ การดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุที่ถูกดำเนินการตามกฎหมายตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้วนั้น เมื่อผ่านกระบวนการโดยที่พระภิกษุรูปนั้นยังไม่ได้สละสมณเพศตั้งแต่ขั้นการจับกุมการสอบสวน การพิจารณาพิพากษาคดี จนถึงการใช้โทษให้เป็นไปตามคำพิพากษา ได้แก่ การจำคุกและการกักขังจำเป็นจะต้องให้มีการสละสมณเพศ แต่ในการดำเนินการให้สละสมณเพศนั้นในปัจจุบันมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรที่ดูแลปกครองคณะสงฆ์ไทยทั่วราชอาณาจักรก็ไม่ได้มีระเบียบกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยการให้พระภิกษุสงฆ์สละสมณเพศในระหว่างต้องหาคดีอาญา หรือถูกขังในคดีอาญา และไม่มีหนังสือแจ้งเวียนแนวทางปฏิบัติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงวิธีการให้สละสมณเพศว่าควรดำเนินการอย่างไร อาศัยการปฏิบัติตามอย่างกันมาขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของพระภิกษุทางกฎหมายอาญา

เมื่อพระภิกษุทำผิดกฎหมายอาญาก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมายที่ทางฝ่ายบ้านเมืองบัญญัติไว้ แต่พระภิกษุก็ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์อันเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับดำเนินการกับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาด้วย ดังนั้น ในกรณีเดียวกันความผิดใด ๆ ที่เกิดขึ้นหากบุคคลผู้กระทำความผิดอยู่ต่างประเทศภาวะ เช่น เพศฆราวาสกับเพศพระภิกษุ ก็ควรที่จะปฏิบัติต่อบุคคล ผู้กระทำความผิดให้แตกต่างกัน (สัมพันธ์ เสริมชีพ, 2543) อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีทางอาญากับภิกษุที่กระทำความผิด ก็มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของพระภิกษุ จะได้ว่าวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ประเด็นการดำเนินการให้พระภิกษุผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาสละสมณเพศ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2561) มาตรา 29 และมาตรา 30 สาระสำคัญของการใช้ดุลยพินิจตามมาตรา 29 และ 30 นั้นมีสาระสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ให้อำนาจพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจกรณีไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว อาจมีเหตุผลว่าพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาจะหลบหนีหรือไม่ทำลายพยานหลักฐาน ประกอบกับเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาสังกัดไม่รับตัวไว้ควบคุม แม้จะมีบัญญัติเกี่ยวกับหลักการปล่อยตัวชั่วคราวและการควบคุมพระภิกษุที่ตกเป็นผู้ต้องหาไว้เป็นพิเศษ แตกต่างกับบุคคลทั่วไป ซึ่งในกรณีตามข้อ 1 จะเห็นว่าหากเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาสังกัดรับตัวไว้ควบคุม ดูแล พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลยพินิจให้ปล่อยตัวชั่วคราวและประกันตัวได้ และ 2) ถ้าพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ตามกฎหมาย

ประเด็นการควบคุมตัวพระภิกษุที่เป็นเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดอาญา มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2561) กำหนดให้เจ้าอาวาสเป็นผู้ควบคุมตัวพระภิกษุผู้กระทำความผิด แต่หากเจ้าอาวาสเป็นผู้กระทำความผิดเสียเองกฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติให้เจ้าคณะผู้ปกครองลำดับชั้นที่สูงขึ้นตามลำดับเป็นผู้ควบคุมตัว จึงเกิดปัญหาว่าใครจะเป็นผู้ควบคุมตัวหากเจ้าอาวาสเป็นผู้กระทำความผิดอาญา

2. ประเด็นกรณีที่บุคคลธรรมดาไปกระทำความผิดสิทธิของพระภิกษุ พระภิกษุนั้นสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้ แต่ไม่มีหลักปฏิบัติที่แยกออกจากบุคคลธรรมดา ดังนั้นพระภิกษุจึงต้องฟ้องร้องคดีอาญาในลักษณะเดียวกับบุคคลธรรมดา

3. ประเด็นการคืนสถานภาพพระภิกษุ ในกรณีที่พระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาแล้วดำเนินการให้สละสมณเพศ แต่ต่อมาภายหลังพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดอาญา การที่จะคืนสถานะของความเป็นพระภิกษุแก่ท่านนั้นจะอย่างไร อีกทั้งพระราชที่พระภิกษุรูปนั้นบวชมาตามพระวินัยก็สิ้นสภาพไปตามการสละสมณเพศ และการนับพรรษาของพระภิกษุ

นั้นก็ย้อนกลับคืนมาไม่ได้ เมื่อถ้าบวชใหม่ก็ต้องนับพรรษาเริ่มใหม่ ดังนั้นจึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการควบคุมตัวพระภิกษุที่กระทำความผิดอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี

4. ประเด็นการขาดหลักปฏิบัติที่แน่นอนเมื่อต้องให้พระภิกษุสละสมณเพศ การดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศเมื่อพระภิกษุนั้นกระทำความผิดอาญายังขาดหลักปฏิบัติที่แน่นอน ทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นฝ่ายสงฆ์หรือฝ่ายเจ้าหน้าที่

จากประเด็นต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าสิทธิของพระภิกษุในทางกฎหมายอาญานั้นมีปัญหาในการปฏิบัติ การคุ้มครองสิทธิความเป็นพระภิกษุก็ปฏิบัติตามที่เคยปฏิบัติกันมาเพียงเบื้องต้นเท่านั้นไม่ได้มีมาตรการคุ้มครองสิทธิของพระภิกษุในทางกฎหมายที่ชัดเจนแต่อย่างใดไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการจับกุม การสอบสวน และการพิจารณาคดีในชั้นศาล ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีกระบวนการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายแยกไว้เป็นกรณีพิเศษ ข้อห้ามในทางศาสนานั้นการกระทำบางอย่างเพียงความคิดอกุศลเล็กน้อยที่ก่อให้เกิดกิเลสก็อาจเป็นความผิดตามพระวินัยได้แล้วแต่ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา เช่น กรณีภิกษุลักขโมยเพียงมีเถยจิตปรากฏขึ้น (จิตคิดจะลัก) ก็จะต้องอาบัติทุกกฏซึ่งเป็นโทษสถานเบา การกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาจะเป็นความผิดตามพระวินัยเสมอโดยมักจะผิดพระวินัยในส่วน “โลกวัชชะ” ซึ่งเป็นอาบัติที่ทางโลกติเตียน (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2500)

สรุป

การที่สังคมไทยได้กำหนดสถานะของพระภิกษุตามแนวคิดดังที่ได้กล่าวมาเพื่อให้มีความสอดคล้องอันเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับหลักการทางพระพุทธศาสนา หลักการการปกครองบ้านเมือง อันเป็นการยังความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการที่ต้องการให้พระพุทธศาสนานั้นดำรงอยู่ได้นานและบ้านเมืองเกิดความสงบสุข ไม่ว่าทางกฎหมายจะมีแนวคิดในการกำหนดสถานะของพระภิกษุไว้อย่างไรก็ตาม พระภิกษุนั้นก็คือพลเมืองของรัฐผู้หนึ่งที่เข้าไปอยู่ในสังคมสงฆ์ด้วยการบวชตามพระธรรมวินัย ความเป็นพระภิกษุไม่ทำให้ผู้นั้นหลุดพ้นจากการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง พระภิกษุจึงเป็นเพียงประชาชนของรัฐที่ต้องได้รับความเสมอภาคกันตามกฎหมาย เช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา เป็นต้น ปัญหาในเรื่องสิทธิของพระภิกษุหลังจากต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในปัจจุบันนี้ เมื่อมีกรณีที่พระภิกษุกระทำความผิดกฎหมายทางอาญาก็มีการดำเนินการตามกระบวนการแห่งกฎหมายดังกล่าว โดยในส่วนเบื้องต้นนั้นก็เห็นว่า พระภิกษุนั้นมีสิทธิพิเศษทางกฎหมายอาญาที่มีความแตกต่างจากบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป แต่เมื่อได้ศึกษาตามขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีสิทธิพิเศษที่แตกต่างจากบุคคล

ธรรมดาแต่อย่างใด คงมีสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนกันกับบุคคลทั่วไปนั่นเอง เนื่องจากว่าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้มีวิธีการดำเนินคดีทางอาญากับพระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญา แตกต่างจากบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป มีเพียงแค่ระเบียบปฏิบัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการด้วยความละเอียด สุขุม รอบคอบ เป็นไปด้วยความสุภาพอ่อนโยนเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: จรัสการพิมพ์.
- แสวง อุดมศรี. (2530). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติวัฒน์ รัตนดิกล ญ ภูเก็ต. (2552). คู่มือศึกษาพื้นฐานวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สมาธรรม.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2553). กฎหมายรัฐธรรมนูญ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประทีป ทับอรรถานนท์. (2548). กฎหมายอาญา ภาค 1 การใช้กฎหมายและความรับผิดชอบทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: พลสยามพริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ปริศนา สมศักดิ์โยธิน. (2544). ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา: ศึกษากรณีการกระทำความผิดต่อพระพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). นิติศาสตร์แนวพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- รุจิระ บุนนาค. (22 มิถุนายน 2561). คดีอาญากับการสละสมณเพศ. หนังสือพิมพ์แนวหน้า, หน้า 14.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). การจับ. เรียกใช้เมื่อ 19 ธันวาคม 2564 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2500). หนังสือเรียนนักธรรมชั้นตรี วิชาวินัยมุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมชาย บุญคงมาก และภุณณัช รัตนชัย. (2561). ปัญหาการสละสมณเพศของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505: ศึกษากรณีการใช้อำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ, 6(2561), 11-24.

- สัมพันธ์ เสริมชีพ. (2543). คู่มือพระสงฆ์ไทย เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่?
กรุงเทพมหานคร: ส. เสริมมิตร.
- สุนทร ณ รัชชี. (2539). “การปกครองคณะสงฆ์: อดีต ปัจจุบัน อนาคต”. วารสารพุทธศาสน์
ศึกษา, 3(3), 5-21.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2552). ทฤษฎีอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด
พิษณุโลก ที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562*
KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING OF THE LOCAL GOVERNMENT
OFFICIALS INPHITSANULOKE PROVINCE REGARDING
THE LAND AND BUILDING TAX ACT OF 2019

ปิยพงศ์ ประไพศรี

Piyapong Prapaisri

ชนากานต์ ฉัตรมี

Chanakarn Chatmee

กาญจนา นันทพันธ์

Kanjana Nunthapun

ประสิทธิ์ เพยกลั่น

Prasit Pueakrin

นารี รตนไชย

Naree Ratanachai

มหาวิทยาลัยภาคกลาง

The University of Central, Thailand

E-mail: Piyapong25099@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก 2) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 และ 3) ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกซึ่งงานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 120 คนใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ร้อยละและค่าเฉลี่ยและสถิติเชิงอนุมานได้แก่ค่าสถิติแบบ t-test และ One-Way ANOVA โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล ผลการวิจัยพบว่าความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติ

* Received September 18, 2021; Revised January 5, 2022; Accepted February 1, 2022

ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 อยู่ในระดับปานกลางเพศที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในส่วนของข้อเสนอแนะผู้สนใจควรพัฒนาแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาในพื้นที่และประชากรที่กว้างขึ้นเช่นในระดับภูมิภาคและระดับประเทศซึ่งจะทำให้เห็นว่าบริบทในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 มากขึ้น และนำผลของการศึกษามาใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้มีการปรับปรุงหรือกำหนดมาตรการที่จะขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ, พระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562, เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the personal factors of land and plant tax officers of local administrative organizations in Phitsanulok Province; 2) to study the level of knowledge and understanding of the Land and Buildings Tax Act B.E. 2562 and 3) A comparative study of personal factors affecting knowledge and understanding of the Land and Buildings Tax Act B.E. 2562 (2019) of Land and Plant Tax Collecting Officers of local administrative organizations in Phitsanulok Province. This research is quantitative research. The sample group used in the research consisted of 120 people. The questionnaire was used as a tool to collect data. The data were analyzed using descriptive statistics, namely: percentage and mean and inferential statistics such as t-test and One-Way ANOVA statistic using ready-made computer program. The results showed that the knowledge and understanding of local administrative organizations in Phitsanulok Province towards the Land and Buildings Act B.E. 2562 was at a moderate level. Different sexes affect the knowledge and understanding of the Land and Buildings Act B.E. 2562 of local government officials in Phitsanulok province differently. At the level of significance 0.05, in the recommendation section, interested parties should develop a survey to collect data and study in a wider area and population such as at the regional and national level, which will show that the regional or national context This will

enable local administrative organizations to have greater knowledge and understanding of the implementation of the Land and Buildings Act B.E. Drive the policy towards the most efficient implementation.

Keywords: Knowledge and Understanding, Land and Building Tax Act 2019, Local Government Official

บทนำ

ประเทศไทยได้มีความพยายามหลายครั้งที่จะแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 และภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้มากพอที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสาธารณูปโภคให้มีคุณภาพอย่างอารยประเทศแต่ไม่ประสบผลสำเร็จอย่างไรก็ตามในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์จันทร์โอชาได้แก้ไขปัญหานี้จนสำเร็จในปี พ.ศ. 2562 โดยตราเป็นพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 แม้ว่าไม่สามารถที่จะให้รายได้แก่ท้องถิ่นเป็นจำนวนมากแต่ก็ต้องถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, 2563) กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายทั้งสองฉบับไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันจึงเห็นสมควรยกเลิกกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวและให้ใช้กฎหมายว่าด้วยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 แทนโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการจัดเก็บภาษีดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้องกับการถือครองที่ดินอยู่สองชนิดคือภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่แต่ในงานวิจัยโดยส่วนใหญ่สนับสนุนการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแทนภาษีการถือครองที่ดินที่มีอยู่ เนื่องจากภาษีการถือครองที่ดินที่ใช้อยู่ในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาหลายประการเช่นภาษีโรงเรือนและที่ดินมีฐานภาษีที่มีการจัดเก็บซ้ำซ้อนกับภาษีเงินได้จากค่าเช่า และเก็บภาษีในอัตราสูงถึงร้อยละ 12.5 ของค่าเช่ารายปีรวมถึงยังมีข้อยกเว้นของภาษีสำหรับเจ้าของที่อาศัยอยู่เอง จึงทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้น้อยลงส่วนภาษีบำรุงท้องที่ได้ใช้ราคาปานกลางของที่ดินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2524 ทำให้รัฐบาลได้รายรับจากภาษีน้อยและยังมีการคำนวณภาษีในอัตราถดถอยทำให้ผู้ที่มีที่ดินจำนวนมากเสียภาษีน้อยลงรวมถึงการลดหย่อนภาษีสำหรับบ้านที่อยู่อาศัย จึงทำให้บ้านที่พักอาศัยส่วนใหญ่ไม่ถูกจัดเก็บภาษี (อัศววัฒน์ ศรีนวล, 2560) ดังนั้นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนี้เป็นความพยายามที่จะแก้ไขในเรื่องของข้อบกพร่องของภาษีโรงเรือนและที่ดินรวมถึงภาษีบำรุงท้องที่โดยรวมภาษีทั้ง 2 ชนิดเข้าด้วยกันเพื่อให้การจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินในท้องถิ่นเป็นไปอย่างครอบคลุมมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นและสร้างความเป็น

ธรรมในสังคมและหากมีการนำกฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาใช้จะทำให้เกิดประโยชน์ (เอกราช บุญเรือง, 2558)

ในขณะที่เดียวกันพบว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในตำบลส่วนใหญ่ประสบปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาประชาชนผู้เสียภาษีขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีของรัฐขาดการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ ปัญหาความรวดเร็วในการให้บริการกรณีเมื่อมีผู้มาชำระภาษีในปริมาณมากในคราวเดียวกันและปัญหาเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นต้นจากเหตุผลที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินในท้องถิ่นมีความเป็นระบบมากขึ้น กระตุ้นการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทำให้มีการกระจายอำนาจในการถือครองที่ดิน เกิดการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้เสียภาษี รวมทั้งเป็นการช่วยสร้างรายได้ที่มากขึ้นให้กับท้องถิ่นด้วย การบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างพ.ศ.2562 ย่อมต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจและความพร้อมของผู้ใช้กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างรวมทั้งระบบสนับสนุนต่างๆ เพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ ยังพบวก่อนที่กฎหมายจะบังคับใช้เจ้าของทรัพย์สินบางรายเปลี่ยนสภาพที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าให้เป็นพื้นที่การเกษตรเพื่อจะได้รับการยกเว้นภาษี และหลังจากการบังคับกฎหมายพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บและประชาชนผู้เสียภาษีเกิดความสับสนจากความไม่ชัดเจนในการจัดเก็บภาษีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับผู้ปฏิบัติสามารถนำนโยบายหรือกฎหมายฉบับนี้ไปใช้กับประชาชนในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดทั้งนี้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เพื่อนำมาปฏิบัติงานหรือการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้การจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวและมีความเป็นธรรมกับผู้เสียภาษี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องมีการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ในประเทศ สามารถนำมาปรับใช้ในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดเก็บภาษีที่เอื้อต่อการจัดทำบริการสาธารณะให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ด้านประชากร (Population) และกลุ่มตัวอย่าง (Sample)

1.1 ประชากร (Population) คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิษณุโลกที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 94 ตำบล รวมทั้งหมดจำนวน 170 คน (กรมปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิษณุโลกที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยใช้การเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวนทั้งหมด 120 คน โดยใช้สูตรของเครซี และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W, 1970) ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้พัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม การตรวจสอบความน่าเชื่อถือเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67-1.00 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J, 1990) ของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 ถือว่าผ่านเกณฑ์แบบสอบถาม (Questionnaire) จำแนกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเรื่องหมวด

ฐานภาษี อัตราภาษีและการคำนวณภาษีของพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 (Checklist) และส่วนที่ 2. ความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จำนวน 30 ข้อ โดยแยกแต่ละหมวด ได้แก่ หมวดทั่วไป หมวดคณะกรรมการวินิจฉัย หมวดคณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด หมวดการสำรวจและจัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง หมวดฐานภาษี อัตราภาษี และการคำนวณภาษี หมวดการประเมินภาษี การชำระภาษีและการคืนภาษี หมวดการลดและการยกเว้นภาษี หมวดภาษีค้างชำระ หมวดเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม หมวดการคัดค้านและการอุทธรณ์การประเมินภาษี หมวดบทกำหนดโทษ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเกณฑ์ในการวัดมีการ กำหนดระดับมาตราส่วนที่เป็นข้อความให้เป็นค่าน้ำหนักตัวเลขตามวิธีลิเคิร์ต (Likert, Rensis, 1967)

3. การรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการส่งลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ให้กับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิษณุโลก และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ภายหลังจากการตอบแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา พบว่าเป็น แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบตามจำนวน 120 คน รวม 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำเสนอเป็นตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายปัจจัยส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายระดับความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 โดยเกณฑ์การให้คะแนน โดยแบ่งออกเป็น 2 คำตอบของแบบสอบถาม หากตอบ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน หากตอบผิด ให้ 0 คะแนน และนำข้อมูลมาแปลค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจ และทำการวิเคราะห์ค่าคะแนนของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยจากการหาความกว้างของอันตรภาค ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.67 - 1.00 หมายถึงระดับความรู้ความเข้าใจมากคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.34 - 0.66 หมายถึงระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง และคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00 - 0.33 หมายถึงระดับความรู้ความเข้าใจน้อยโดยใช้ระยะเวลาที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2564 - 31 พฤษภาคม 2564 และ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ด้วยเครื่องมือทางสถิติใช้สถิติ : t-Test, One Way Anova (F-test) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
เพศ		
ชาย	33	27.5
หญิง	87	72.5
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	68	56.7
31-40 ปี	27	22.5
41-50 ปี	23	19.2
สูงกว่า 51 ปี	2	1.6
สถานภาพ		
โสด	82	68.3
สมรส	33	27.5
หม้าย/หย่าร้าง	5	4.2
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	103	85.8
ปริญญาโท	15	12.5
ปริญญาเอก	2	1.7
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1-5 ปี	77	64.2
6-10 ปี	21	17.5
11-15 ปี	16	13.3
16-20 ปี	6	5.0
ตำแหน่งงาน		
เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้	68	56.6
เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้	24	20
นักวิชาการจัดเก็บรายได้	5	4.2
ผู้อำนวยการกองคลัง	2	1.7
อื่น ๆ	21	17.5
จำนวนครั้งในการอบรม		
1 ครั้ง	91	75.8
2 ครั้ง	22	18.4
3 ครั้ง	4	3.3
มากกว่า 3 ครั้ง	3	2.5
รวม	120	100

จากตารางที่ 1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 87คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 รองลงมาเพศชายจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30ปีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7รองลงมา มีอายุ 31– 40 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และอายุ 41-50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และสูงกว่า 51ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่โสด จำนวน 82 คนคิดเป็นร้อยละ 68.3 รองลงมา สมรส จำนวน 33 คนคิดเป็นร้อยละ 27.5 และหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 103 คนคิดเป็นร้อยละ 85.8 รองลงมาระดับปริญญาโท จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 12.5 และปริญญาเอก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 รองลงมา 6-10 ปี จำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 17.5 และ 11-15 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ 16-20 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 ตำแหน่งงานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมา ตำแหน่งเจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 20 และ ตำแหน่ง นักวิชาการจัดเก็บรายได้จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 และ ผู้อำนวยการกองคลัง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 และตำแหน่งอื่น ๆ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 จำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมจำนวน 1 ครั้ง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 รองลงมา จำนวน 2 ครั้ง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 และ จำนวน 3 ครั้งจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และมากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5ตามลำดับ

2. ระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .58) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จำแนกรายข้อ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562	Mean	Std. Deviation	แปลผล
1.ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เก็บภาษีที่ดินเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดิน	.93	.264	มาก
2.เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" คือ เขตเทศบาล เขตองค์การบริหารส่วนตำบล เขตกรุงเทพมหานคร	.27	.444	น้อย
3.ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เป็นทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้น คือทรัพย์สินของรัฐ สาธารณะ	.80	.402	มาก
4.พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างผลบังคับใช้ 31 ส.ค. 63	.55	.500	ปานกลาง
5.ผู้เป็นเจ้าของครอบครองที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอยู่ในวันที่ 1 เมษายน เสียภาษีในปีนั้น	.56	.499	ปานกลาง
6.คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง มหาตไทย	.24	.430	น้อย
7.การประชุมวินิจฉัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต้องเข้าประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งทั้งหมด	.73	.444	มาก
8.ในแต่ละจังหวัดยกเว้นกรุงเทพมหานคร “คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประจำจังหวัด	.28	.453	น้อย
9.คณะกรรมการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีหน้าที่พิจารณาอัตราภาษีตามร่างบัญญัติท้องถิ่น	.53	.501	ปานกลาง
10.การใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างเปลี่ยนแปลงไป เพิ่มขึ้นลดลง แจ่ง 90วัน	.22	.414	น้อย
11.กรณีผู้เสียภาษีไม่ส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแจ้งผู้บริหาร	.69	.464	มาก
12.การคำนวณมูลค่าของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและห้องชุดใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์	.80	.402	มาก
13.หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีเทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร	.29	.456	น้อย
14.กรมที่ดินหรือสำนักที่ดินส่งข้อมูลราคาประเมินทุนทรัพย์ให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น	.51	.502	ปานกลาง
15.ภาระภาษีแต่ละปีต้องคำนวณฐานภาษีรวมที่ดินและสิ่งปลูกสร้างทั้งหมด	.77	.425	มาก

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562	Mean	Std. Deviation	แปลผล
16.ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างการคำนวณภาระภาษี(มูลค่าที่ดิน + มูลค่าสิ่งปลูกสร้าง) x อัตราภาษี	.79	.408	มาก
17.นิติบุคคลได้รับยกเว้นบ้านหลังแรกไม่เกิน 50 ล้านบาท	.52	.502	ปานกลาง
18.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเอกสารพร้อมแบบประเมินภายในเดือนมีนาคม	.37	.484	ปานกลาง
19.ประเมินแบบภาษีประกอบด้วย รายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ราคาประเมินทุนทรัพย์	.75	.435	มาก
20.สิ่งปลูกสร้างเสียหายมีสิทธิ์ส่งเรื่องยกเว้นต่อผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายระเบียบรัฐมนตรี	.79	.408	มาก
21.จดทะเบียนนิติกรรมสามารถทำได้โดยไม่ต้องแจ้งไม่จ่ายค่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	.42	.495	ปานกลาง
22.ผู้เสียภาษีค้างชำระเบี้ยปรับเงินเพิ่ม45 วันหลังจากได้หนังสือแจ้งเตือน	.42	.495	ปานกลาง
23.เงินที่ขายทอดตลาดจะหักไว้เป็นภาษีค้างชำระ เงินเพิ่ม ค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ยึดอายัด	.75	.435	มาก
24.การขายทอดตลาดไม่สามารถทำได้ในช่วงอุทธรณ์ฟ้องร้องคดีต่อศาล	.79	.408	มาก
25.เสียภาษีไม่ชำระตามกำหนดระยะเวลาเสียร้อยละ 50ของจำนวนค้างชำระ	.53	.501	ปานกลาง
26.ผู้เสียภาษีไม่ชำระตามเวลาที่กำหนดเสียเงินเพิ่มร้อยละ 3ต่อเดือน	.49	.502	ปานกลาง
27.ประเมินภาษีเรียกเก็บไม่ถูกต้องให้มีสิทธิ์คัดค้านและทบทวนสิทธิ	.83	.382	มาก
28.การคัดค้านไม่ทุเลาการชำระภาษีจะยื่นอุทธรณ์ชำระภาษี ชำระแค่ส่วนต่าง	.77	.425	มาก
29.เสียภาษีไม่ปฏิบัติตามเสียค่าปรับต้องระวางโทษ 5000 บาท	.38	.488	ปานกลาง
30.หากกระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับจำนวนภายใน 30 วันคดีถือว่าสิ้นสุด	.80	.402	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	.58	.095	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกรายข้อ พบว่าระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562สูงที่สุดได้แก่ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เก็บภาษีที่ดินเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินมากที่สุด(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .93) และระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ต่ำที่สุดได้แก่ระดับความรู้ความเข้าใจในด้านการใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างเปลี่ยนแปลงไป เพิ่มขึ้นลดลง แจ้ง 90 วัน น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .22)ในส่วนของระดับความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ของเจ้าหน้าที่

จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .58)

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562

ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562			
ปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	Sig
เพศ	-2.688	-	.008*
อายุ	-	1.351	.261
สถานภาพ	-	.352	.704
ระดับการศึกษา	-	1.531	.221
ตำแหน่ง	-	.519	.722
ประสบการณ์ในการทำงาน	-	.834	.506
จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม	-	1.350	.262

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า สถานภาพ ที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษา ที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อ

พระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามตำแหน่งในปัจจุบัน พบว่า ตำแหน่งงานปัจจุบัน ที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามจำนวนที่เข้ารับการอบรม พบว่า จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม ที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากการจัดอบรมจากภาครัฐเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับผู้ปฏิบัติงานนโยบายหรือกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562ไปใช้กับประชาชนในพื้นที่ ยังไม่เพียงพอเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ได้รับการอบรมพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 จำนวน 1 ครั้งและผู้บริหารท้องถิ่นไม่ได้เข้าร่วมการอบรมความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างกับบุคคลากร เป็นเพียงการมอบนโยบายในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและการสนับสนุนเชิงงบประมาณเพื่อรองรับการจัดเก็บภาษี ซึ่งการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ เพื่อให้บุคคลได้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กระทั่งเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ตลอดจนพัฒนาความสามารถจนเกิดทักษะและความชำนาญซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวรารักษ์ ธรรมาภิสมัยและศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม ได้ทำการศึกษา ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (วรารักษ์ ธรรมาภิสมัย และศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม, 2563) ผล

การศึกษาพบว่าเทศบาลได้มีการมอบหมายให้บุคลากรผู้รับผิดชอบเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่จัดโดยหน่วยงานส่วนกลางและสถาบันการศึกษา ภายหลังจากการอบรมบุคลากรที่ได้รับมอบหมายจะนำเอาความรู้และความเข้าใจดังกล่าวมาถ่ายทอดผ่านกระบวนการจัดการความรู้ในองค์กร (KM) อีกทั้ง พวงแก้ว แสงบุญเรือง ได้ทำการศึกษา การพัฒนาชุดฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลกรีนศึกษาตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (พวงแก้ว แสงบุญเรือง และคณะ, 2558) ผลการศึกษาพบว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ทักษะและเจตคติในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะอย่างให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกลุ่มทดลองที่ใช้การฝึกอบรมมีระดับความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มควบคุมที่อ่านเอกสารแผ่นพับการฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรเน้นกระบวนการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติจริงอันเป็นประโยชน์ทั้งต่อหน่วยงานและผู้เข้ารับการอบรมเอง

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่แตกต่างกันเนื่องจากตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุไม่เกิน 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปีปัจจุบันเพศหญิงมีความเท่าเทียมเพศชาย เพศหญิงมีความต้องการทำงานมากขึ้นเพื่อที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ การมีครอบครัวและมีลูกอาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพสภาพเพศในแง่ของคุณลักษณะทางเพศนั้นมีบทบาทต่อประสบการณ์ในการทำงานและโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ส่งผลต่อการประเมินประสิทธิภาพการทำงาน รวมถึงมีความเชื่อมโยงกับความสำเร็จในงานที่ทำ หากบุคคลนั้นได้ทำงานในอาชีพที่มีคุณลักษณะที่ตรงกับเพศของตนซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิรัชญา สุขไหวได้ทำการศึกษา ปัญหาในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่เทศบาลในเขตจังหวัดลำพูน (จิรัชญา สุขไหว, 2558) ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่เทศบาลในเขตจังหวัดลำพูนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 65.9 อายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปีคิดเป็นร้อยละ 44.0 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 67.0 มีตำแหน่งเป็นพนักงานจัดเก็บรายได้คิดเป็นร้อยละ 74.7 อีกทั้ง ปัทมา บุญช่วย ได้ทำการศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (ปัทมา บุญช่วย, 2558) ผลการศึกษาพบว่าเพศ

หญิงมีความสัมพันธ์ต่อด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนา มากกว่าเพศชาย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และจำนวนครั้งที่เข้าอบรมที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่แตกต่างกันเนื่องจากพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 เป็นความรู้ใหม่ และเพิ่งได้ถูกบังคับใช้มีระยะเวลาในกระบวนการออกสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและนำข้อมูลที่สำรวจได้มาจัดทำฐานข้อมูลน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมความพร้อมของข้อมูลไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีหนังสือสั่งการและเป็นการดำเนินการโดยรอการสั่งการจากส่วนกลางซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมายามิน หวันฮัซซัน และคณะ ได้ทำการศึกษา ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาส (มายามิน หวันฮัซซัน และคณะ, 2563) พบว่า ระดับการศึกษา อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาส อีกทั้งอำนาจ สังค์ช่วย ได้ทำการศึกษา ปัญหาอุปสรรคและผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีตาม พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น (อำนาจ สังค์ช่วย, 2564) ผลการศึกษาพบว่า งานการสำรวจภาคสนาม การประเมินภาษี จัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ภ.ด.ส.3.) การประกาศบัญชีราคาประเมินทุนทรัพย์ การคำนวณภาษี ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินงานแต่ละประเภทพอสมควร การประกาศใช้กฎหมายใหม่จัดเก็บภาษีสรรพสามิต (ภายในเดือนสิงหาคม 2563) หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ข้าราชการเจ้าหน้าที่และประชาชนที่เกี่ยวข้องตั้งตัวไม่ทัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่า เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุไม่เกิน 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี สาเหตุมาจากในปัจจุบันเพศหญิงมีความเท่าเทียมเพศชาย เพศหญิงมีความต้องการทำงานมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ การมีครอบครัวและมีลูกอาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพ ส่วนระดับความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับปานกลางสาเหตุมาจากมีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมมีจำนวนน้อยจึงเป็นสาเหตุทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูก

สร้าง พ.ศ.2562 ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นจึงควรเพิ่มการจัดฝึกอบรมภายใน โดยใช้การอบรมแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต นำเอาเทคโนโลยีและวิธีการต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการฝึกอบรม เช่น การมีฝึกอบรมบุคลากรผ่านทางระบบออนไลน์ การจัดทำฐานข้อมูล KM เป็นต้นและเพศที่ต่างกันของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 แตกต่างกัน สาเหตุมาจากพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 เป็นสิ่งใหม่ จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อม อบรมและพัฒนาสภาพแวดล้อมความสัมพันธ์ต่อด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนาคุณลักษณะทางเพศนั้นมีบทบาทต่อประสบการณ์ในการทำงานและโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ส่งผลต่อการประเมินประสิทธิภาพการทำงาน รวมถึงมีความเชื่อมโยงกับความสำเร็จในงานที่ทำ หากบุคคลนั้นได้ทำงานในอาชีพที่มีคุณลักษณะที่ตรงกับเพศของตน

ในส่วนของการเสนอแนะผู้สนใจควรนำเอาผลการศึกษที่ได้จากการผลงานวิจัยไปพัฒนาเป็นแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาในพื้นที่และประชากรที่กว้างขึ้นเช่นในระดับภูมิภาคและระดับประเทศซึ่งจะทำให้เห็นว่าบริบทในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 มากยิ่งขึ้น และนำผลของการศึกษาดังกล่าวมาใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้มีการปรับปรุงหรือการกำหนดมาตรการที่จะขับเคลื่อนให้การนำเอานโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). บัญชีรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.lpd.go.th/myFile/file2_05102016_13.27.56.pdf
- จิรัชญา สุขไหว. (2558). ปัญหาในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่เทศบาลในเขตจังหวัดลำพูน. ใน การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปัทมา บุญช่วย. (2558). การศึกษาความสัมพันธ์ของเพศต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท เอกชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พวงแก้ว แสงบุญเรือง และคณะ. (2558). การพัฒนาชุดฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการจัดเก็บภาษีของเทศบาล ตำบล กรณศึกษาตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพัฒนเศรษฐศาสตร์, 11(1), 125-133.

- มายามีน หวันอัชชัน และคณะ. (2563). ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตาม พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาส. ใน การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11. สงขลา.
- วรารณ ธรรมาภิสมัย และศิริศักดิ์ เหล่าจันทม. (2563). ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีตาม พระราชบัญญัติ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Modern Learning Development*, 5(6), 246-260.
- วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. (2563). พระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 13(1), 103-119.
- อัศววัฒน์ ศรีนวล. (2560). วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างฉบับใหม่. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/LawJournal/article/view/3132>
- อำนาจ สังข์ช่วย. (2564). ปัญหาอุปสรรคและผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีตาม พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการ และวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 287-300.
- เอกราช บุญเรือง. (2558). ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วน. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www.copag.msu.ac.th/journal/filesjournal/5-1/190120171254098.pdf>
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley&Son.

สภาพการเรียนรู้การสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019
(COVID-19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช*
STATE OF ONLINE LEARNING DURING PANDEMIC OF CORONA VIRUS
2019 (COVID-19) OF BOROMARAJONANI NAKHON SI THAMMARAT,
COLLEGE OF NURSING

ปิยรัตน์ รอดแก้ว

Piyarat Rodkaew

อุทุมพร ดุลยเกษม

Uthoomporn Dulyakaseam

สิงห์ กาญจนอารี

Singh Kanjanaaree

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก

BoromarajonaniNakhon Si Thammarat, College of nursing, Praboromarajchanok Institute, Thailand

E-mail: piyarat@bcnnakhon.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและสำรวจความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของ COVID-19 โดยใช้รูปแบบวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 1) วิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้อำนวยการ อาจารย์และนักศึกษา รวม 49 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 2) วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษา 164 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกแบบการเรียนการสอนมีการปรับเปลี่ยนบางหน่วย 2) สื่อการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เป็น Word และ Power Point ในรูปของไฟล์ วิดีโอที่ผลิตเอง สื่ออื่น ๆ จากเว็บไซต์ใช้ Google meet ช่วยในการเรียนการสอน ส่วนสิ่งสนับสนุนฯ สำหรับอาจารย์ อาทิ สถานที่ อุปกรณ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ยังขาดความพร้อมอาจารย์ขาดทักษะในการใช้โปรแกรมสอนออนไลน์ และนักศึกษามีปัญหาเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 3) บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว 4) การวัดและประเมินผล ใช้การสอบออนไลน์ด้วย Google form สำหรับความพึงพอใจของนักศึกษาภาพ

* Received October 5, 2021; Revised December 11, 2021; Accepted February 11, 2022

รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.60$) จำแนกเป็นการออกแบบการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอนบรรยากาศฯ และปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, $SD = 0.64$, $\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.60$, $\bar{x} = 3.58$, $SD = 0.68$, $\bar{x} = 3.59$, $SD = 0.73$) ตามลำดับส่วนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, $SD = 0.90$) จากข้อมูลเชิงประจักษ์และความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่า สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เป็นด้านที่ต้องพัฒนาให้มีความพร้อมมากที่สุดเพื่อสนองตอบการเรียนการสอนออนไลน์

คำสำคัญ: การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019, การเรียนการสอนออนไลน์, สภาพการเรียนการสอนออนไลน์

Abstract

The objectives of this research were to study state of online learning during pandemic of COVID- 19 and explore the students' satisfaction of online learning during the COVID- 19 pandemic. The mixed method was used, including 1) qualitative research; the 49 participants were director, teachers and students and were selected by purposive sampling technique. The instrument was semi-structured interview, group discussion was used to collect data and analyzed by content analysis. 2) quantitative research; the sample was 164 students who were randomly recruited by using the multistage sample technique. The instrument was a questionnaire and descriptive statistics were used to analyze data. The results showed that 1) Instructional design; some units have been redesigned. 2) Teaching materials and teaching-learning facilities; Teaching materials were word and power point as file, self-produced video and other materials from web sites. Google meet was used in teaching and learning. The facilities of teaching-learning for teachers were lack of readiness such as online classroom, equipment and internet network as well as teachers lacked skills to use application for online teaching and students had internet problems. 3) Classroom atmosphere and learning interactions; mostly one - way communication. 4) Measurement and evaluation; online exams were used with Google form. For students' satisfaction of online learning was high ($\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.60$) Classified as teaching design, teaching materials, teaching-learning facilities, Classroom atmosphere and learning interactions, Measurement and evaluation were high ($\bar{x} = 3.56$, $SD = 0.64$, $\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.60$, $\bar{x} = 3.58$, $SD = 0.68$, $\bar{x} = 3.59$, $SD = 0.73$)

respectively. Teaching-learning facilities was moderate ($\bar{x} = 3.43$, $SD = 0.90$). Based on empirical data and students' satisfaction found that the facilities of teaching-learning must be developed as ready as possible to meet the need of online learning.

Keywords: Pandemic of Coronavirus 2019, Online learning, State of online learning

บทนำ

การเรียนรู้วัฒนธรรม สื่อ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย จะนำการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของผู้เรียนกระทรวงศึกษาได้มีการรับรองการศึกษาทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2549 จึงทำให้การเติบโตของหลักสูตร e - learning มีอัตราการเติบโตเป็นเท่าตัว เพราะการศึกษาทางไกลไม่เพียงจะอำนวยความสะดวกและเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนแล้วยังอำนวยความสะดวกให้กับสถาบันการศึกษาในแง่ของการบริหารจัดการอีกด้วย คือ ทำให้ต้นทุนในการจัดการหลักสูตรต่าง ๆ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนในระบบทางไกลที่นักศึกษาไม่ต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียน และสามารถรองรับนักศึกษาได้อย่างไม่จำกัด เป็นช่องทางในการสร้างและขยายโอกาสทางการศึกษาให้เข้าถึงผู้ที่มีความต้องการในวงกว้างขึ้นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดตั้งสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (Inter University Network: Uni Net) ซึ่งได้จัดทำโครงการ Thailand Cyber University ซึ่งเป็นโครงการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ที่เน้นการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนที่ไม่ได้พบกันเหมือนในชั้นเรียนปกติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ออกประกาศให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ได้

จากสถานการณ์การระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (Covid- 19) เป็นสถานการณ์อันตรายทั่วโลก มีคนติดเชื้อ ณ วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2563 เป็นจำนวนกว่าสองล้านคน และมีผู้เสียชีวิตมากกว่าหนึ่งแสนสองหมื่นคน (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2563) เพื่อป้องกันและลดอัตราการเพิ่มผู้ป่วย ทั่วโลกจึงรณรงค์ใช้มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม(Social distancing) (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) การปิดสถานที่รวมตัวทางสังคมรวมถึงการประกาศงดเว้นการเดินทางในพื้นที่เสี่ยงต่อการติดโรคดังกล่าวรวมทั้งในสถานที่สาธารณะ และขอให้ประชาชนอยู่ภายในบ้านพักอาศัยของตนเอง ตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ข้อกำหนดออกตาม

ความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน, 2548) (2 เมษายน 2563) เพื่อหวังลดอัตราการติดเชื้อผู้ป่วยโคโรนาไวรัส 2019 ในระหว่างที่วัคซีนกำลังถูกพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพ (Gartner, A, 2020) และจากสถานการณ์การระบาดซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดรุนแรงในวงกว้างขึ้นและยืดเยื้อยาวนาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้ดำเนินการและกำหนดมาตรการเพื่อสนับสนุนการจัดการในวิกฤตครั้งนี้ของประเทศ โดยขอความร่วมมือสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพิจารณาดำเนินการเพื่อลดการแพร่กระจายการติดเชื้อ ลดการเดินทาง ลดกิจกรรมที่มีคนอยู่ร่วมกันที่เดียวกันจำนวนมาก โดยขอให้หยุดการดำเนินงานการเรียนการสอนทุกรูปแบบ ยกเว้นการสอนแบบออนไลน์ และให้สถาบันอุดมศึกษาได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากแบบปกติเป็นแบบออนไลน์ ปรับรูปแบบการสอบและการประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพทดแทนการดำเนินการแบบเดิมโดยให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนแบบออนไลน์ที่ได้ดำเนินการไป

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เป็นสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินการตามแนวนโยบาย โดยได้ปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนการสอนในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2562 และภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เป็นแบบออนไลน์ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนอย่างกะทันหัน โดยที่ไม่มีการวางแผน หรือจัดเตรียมการดำเนินการก่อนล่วงหน้า ด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ไม่มีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านผู้เรียน ผู้สอน และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ส่งผลโดยตรงทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องปรับตัวให้รับกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ทั้งนี้การได้ทราบถึงสภาพการณ์ ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) และความพึงพอใจของการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน จะนำมาซึ่งการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้เกิดผลดีที่สุดกับผู้เรียน อีกทั้งยังสามารถนำวิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ใช้ในการเรียนการสอนเสริมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ในอนาคต จึงเป็นที่มาและความสำคัญของการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช.
2. เพื่อสำรวจความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์และสำรวจความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช.

การออกแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) และ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณสำรวจความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) สรุปสาระในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช ในประเด็นการออกแบบการเรียนการสอน สื่อการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ บรรยากาศการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน การวัดและประเมินผล ข้อดี ข้อจำกัด ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถาบัน การสนทนากลุ่ม (Focus group) ในกลุ่ม 1) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและหัวหน้าภาควิชา 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา 3) อาจารย์ผู้สอน และ 4) นักศึกษา

1.1 กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงผู้ที่มีคุณสมบัติภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัย คือ เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ที่เป็นผู้บริหาร ผู้จัดการเรียนการสอน ผู้สอน และผู้เรียน โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร 1 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและหัวหน้าภาควิชา 8 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา 8 คน อาจารย์ผู้สอน 8 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3 ชั้นปีละ 8 คน จำนวน 24 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อด้อย และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ซึ่งมีการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษาพยาบาลเพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำ

แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดย ขออนุญาตและนัดหมายกลุ่มตัวอย่างแนะนำตัว และชี้แจงวัตถุประสงค์ จากนั้นดำเนินการ สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมาย และบันทึกการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มแล้วนำข้อมูลที่ได้ มาตีความและวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนโดย นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มที่ได้มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ นำข้อความมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบตีความและสรุปประเด็นสำคัญ (Thematic Analysis) ประกอบบริบทสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

2. การวิจัยเชิงปริมาณสำรวจความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ ในกลุ่มนักศึกษา โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับในประเด็นการออกแบบการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ บรรยากาศการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ชั้นปีที่ 1 - 3 ที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาฤดูร้อน ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 315 คน กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 - 3 ที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาฤดูร้อน ปีการศึกษา 2562 กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ระดับความเชื่อมั่น 95% และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling)แล้วสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน โดยจับสลาก จำนวน 164 คน ไม่รวมกลุ่มที่ใช้ทดลองเครื่องมือ จำนวน 30 คน (Krejcie & Morgan, 1970)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับสำรวจความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม ภายใต้ขอบข่ายของการวิจัย

คือ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) จากนั้นกำหนดขอบเขตของข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในประเด็นการออกแบบการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ บรรยากาศการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนออนไลน์ แล้วสร้างข้อคำถามจากขอบเขตดังกล่าวโดยกำหนดคะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ตสเกล (Likert's scale) ซึ่งแต่ละคำตอบ จะมีตัวเลือก 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษาพยาบาลพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมและให้คำแนะนำสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อถามนั้นกับประเด็นหลักของเนื้อหา ตามวิธีการของ Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.33-0.67 คัดเลือกข้อรายการที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 และปรับปรุงข้อรายการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 (Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K., 1977)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราชเพื่อเก็บข้อมูลกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช โดยได้รับการรับรอง เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ก่อนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงการเข้าร่วมโครงการ และให้ลงนามในหนังสือได้รับการยินยอม กรณีที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) และสำรวจความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19)ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราชที่ให้ข้อมูลโดย 1) ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทั้งเป็นผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาอาจารย์ผู้สอน และ 2) นักศึกษาผู้ได้รับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นดังนี้

ประเด็นการออกแบบการเรียนการสอนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน บางหน่วยหรือบางบท ให้สอดคล้องกับการเรียนแบบออนไลน์เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้เดิม สำหรับการบรรลุถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ พบว่า การเรียนการสอนแบบออนไลน์สามารถทำให้บรรลุ ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้พอสมควร แต่ไม่เท่ากับชั้นเรียนปกติ ยกเว้นด้านคุณธรรม จริยธรรมที่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ไม่สามารถบรรลุได้ “ในความคิดในเรื่องของ LO ในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม เราไม่สามารถประเมินเด็กได้ด้วยเหตุผลคือ ส่วนใหญ่เด็กเรียนออนไลน์เราไม่เห็นว่าเขาทำอะไรอยู่ มองไม่เห็นภาพตรงนั้น”) (ผู้สอน-2, 2564)

ประเด็นสื่อการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อสภาพการเรียนการสอนระบบออนไลน์ ยังคงใช้ สื่อการเรียนการสอน ที่เป็นเอกสาร Word ประกอบการสอน Power Point ประกอบการสอน คลิป VDO ที่ผลิตขึ้นเอง และคลิป VDO จาก You tube หรือลิงค์หรือเว็บไซต์และใช้เครื่องมือที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ Google Classroom, Google meet , Zoom ในการเรียนการสอนส่วนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สถานที่ อุปกรณ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เสถียร ยังมีไม่สมบูรณ์ รวมไปถึงทักษะการใช้ สื่อ อุปกรณ์ โปรแกรม ในการเรียนการสอนของผู้สอน อีกทั้งยังขาดบุคลากรสายสนับสนุนที่จะช่วยเรื่องเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ต “ปัญหาที่ได้รับรู้จากเด็กมากที่สุด เรื่องของอินเทอร์เน็ตในช่วงแรกจะมีปัญหา แต่พอหลังจากวิทยาลัยช่วย support ก็จะดีขึ้น แต่นักศึกษาก็จะมีการแก้ปัญหาสำหรับบางคนที่อยู่ในพื้นที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ดี โดยการมารวมตัวกัน นักศึกษาบางคนบอกการเรียนที่บ้านเขาไม่สามารถเรียนได้เต็มที่ อาจจะมีแม่เรียก แล้วก็มีปัญหว่านักศึกษาไม่สามารถอยู่กับ

เราได้ตลอดเวลา ถ้าเรียนในห้องเรียนเราหลับเราก็สามารถสะกิดให้เขาตื่นได้ แต่แบบนี้เขาก็อาจจะไม่ concentrate กับเราได้เต็มที่กับสถานการณ์ที่มันไม่เอื้อ”) (ผู้สอน-5, 2564)

ประเด็นบรรยากาศการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ด้วยการ ใช้ Line Program, Google Classroom และ Google Meet ทำให้ผู้สอนสามารถติดต่อประสานงาน มอบหมายงานกับผู้เรียนได้ล่วงหน้า เกิดความสะดวกและมีความพร้อมก่อนเรียน “พอเราทำ class room เราจะเห็นเนื้อหาวิชาจากอาจารย์ที่เราเชิญสอน ว่าเขาสอนเด็กยังไ้ แล้วถ้าเราอยาก attend class เราก็เข้าไปได้ง่าย ๆ เลย อันนี้เป็นข้อดีมาก ๆ เราสามารถนำไปพัฒนารายวิชาได้ ในเรื่องของชิ้นงาน ในเรื่องของความรับผิดชอบ เรากำหนดระยะเวลาการส่งชิ้นงาน เขาก็ส่งได้ตามเวลา เราก็สามารถรู้ได้ว่าใครมีความรับผิดชอบ” (ผู้รับผิดชอบวิชา-3, 2564)

แต่ขณะที่มีการเรียนการสอน ซึ่งใช้ Google Meet นั้นบรรยากาศการเรียนในกรณีนี้ที่เรียนกลุ่มใหญ่ จะเป็นแบบการสื่อสารทางเดียวเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อกลุ่มเล็กลง ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ทั่วถึง ผู้เรียนมีโอกาส ถาม - ตอบ หรือแสดงความคิดเห็นประเด็นการวัดและประเมินผลสภาพการวัดประเมินผลในระบบออนไลน์ เหมือนกับการวัดประเมินผลแบบปกติ มีการจัดสอบตามกำหนด การจัดทำข้อสอบ ใช้ Google form ทั้งแบบเลือกตอบ จับคู่ ตอบสั้น ข้อสอบสถานการณ์ แต่กำหนดเวลาลดลง ในข้อสอบเลือกตอบถูกออกแบบให้สลับข้อ เพื่อป้องกันการทุจริตผู้เข้าสอบบางคนมีปัญหาเรื่องอินเทอร์เน็ต ทำให้ทำข้อสอบไม่ทันส่งข้อสอบไม่ทัน “สอบออนไลน์มันมีข้อเสียคือ เรื่องจำกัดเวลาส่งพอหมดเวลาแล้วเราไม่ได้ส่งมันจะตัดออก”) (นักศึกษาชั้นปีที่ 4-7, 2564)

2. ความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19)ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช.

2.1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน n=164)	ร้อยละ
อายุ	18 ปี	4	2.40
	19 ปี	26	15.90
	20 ปี	30	18.30
	21 ปี	44	26.80
	22 ปี	56	34.10
	23 ปี	4	2.40

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน n=164)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	5	3.00
	หญิง	159	97.00
ชั้นปีที่ศึกษา	ชั้นปีที่ 1	53	32.30
	ชั้นปีที่ 2	47	28.70
	ชั้นปีที่ 3	64	39.00

จากตารางที่ 1 พบว่านักศึกษา มีอายุอยู่ในช่วง 18 - 20 ปี ส่วนใหญ่มีอายุ 22 ปี (34.10%) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (97.00%) เพศชายเป็นส่วนน้อย (3.00%) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3 โดยจำแนกเป็นชั้นปีที่ 1 (32.3%) ชั้นปีที่ 2 (28.7%) และชั้นปีที่ 3 (39.00%)

2.2 ความพึงพอใจการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19)

ข้อรายการ	ความพึงพอใจ		แปลค่า
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. การออกแบบการเรียนการสอน	3.56	0.64	มาก
1.1 กิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลาย น่าสนใจ	3.48	0.75	ปานกลาง
1.2 ภาระงานหรือชิ้นงานสอดคล้องกับรูปแบบการเรียน	3.49	0.80	ปานกลาง
1.3 วิธีการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	3.66	0.71	มาก
1.4 การเรียนออนไลน์เอื้อให้จัดการเรียนได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา	3.62	0.87	มาก
2. สื่อการเรียนการสอน	3.62	0.60	มาก
2.1 มีความชัดเจน สมบูรณ์	3.66	0.75	มาก
2.2 มีความน่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	3.51	0.74	มาก
2.3 ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้	3.51	0.73	มาก
2.4 มีความหลากหลาย ทันสมัย	3.76	0.73	มาก
2.5 เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์รายวิชา	3.67	0.73	มาก

ข้อรายการ	ความพึงพอใจ		แปลค่า
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
3. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	3.43	0.90	ปานกลาง
3.1 มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ อาทิ คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือ เครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ	3.51	0.99	มาก
3.2 อุปกรณ์ดังกล่าวมีคุณภาพ สามารถเชื่อมโยง (Link) บทเรียนต่าง ๆ โปรแกรมต่าง ๆ ได้	3.50	0.92	ปานกลาง
3.3 มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพรองรับกับการเรียนออนไลน์	3.28	0.99	ปานกลาง
4. บรรยากาศ การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน	3.58	0.68	มาก
4.1 สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอน ได้สะดวกและหลากหลายช่องทาง	3.68	0.74	มาก
4.2 สามารถสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนกับผู้สอนได้ทั้งในช่วงเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน	3.67	0.73	มาก
4.3 การเรียนออนไลน์ ช่วยให้ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนได้สะดวกขึ้น	3.46	0.85	ปานกลาง
4.4 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนผ่านสื่อออนไลน์ สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เหมือนการเรียนในชั้นเรียน	3.52	0.85	มาก
5. การวัดและการประเมินผล	3.59	0.73	มาก
5.1 มีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลแบบออนไลน์	3.58	0.78	มาก
5.2 มีการออกแบบการวัดและประเมินผล ที่รัดกุม ป้องกันการทุจริตการคัดลอก ข้อสอบ	3.56	0.82	มาก
5.3 การวัดและประเมินผลเที่ยงตรง เชื่อถือได้	3.62	0.77	มาก
รวม	3.57	0.60	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.57, SD = 0.77) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ($\bar{x}$ = 3.43 - 3.62) และเมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏผลดังนี้ 1) ด้านสื่อการเรียนการสอนระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.62 ,SD = 0.60) 2) ด้านการวัดและประเมินผลระดับมาก

($\bar{x}$ = 3.59, SD = 0.73) 3) ด้านบรรยากาศ การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.58, SD = 0.68) 4) ด้านการออกแบบการเรียนการสอนระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.56, SD = 0.64) และ 5) ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.43, SD = 0.90) เมื่อพิจารณา แต่ละด้าน เป็นรายชื่อ ปรากฏผลดังนี้

2.2.1 ด้านการออกแบบการเรียนการสอน มีความพึงพอใจตามรายชื่อจากมากไปหาน้อย คือ 1) วิธีการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.66, SD = 0.71) 2) การเรียนออนไลน์เอื้อให้จัดการเรียนได้ ทุกสถานที่ ทุกเวลาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.62, SD = 0.87) 3) ภาระงานหรือชิ้นงานสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.49, SD = 0.80) และ 4) กิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลาย น่าสนใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.48, SD = 0.75)

2.2.2 ด้านสื่อการเรียนการสอน มีความพึงพอใจตามรายชื่อจากมากไปหาน้อย คือ 1) มีความหลากหลาย ทันสมัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.76, SD = 0.73) 2) เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์รายวิชาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.67, SD = 0.73) 3) มีความชัดเจน สมบูรณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.66, SD = 0.75) 4) มีความน่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.51, SD = 0.74) และ 5) ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.51, SD = 0.73)

2.2.3 ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อมีความพึงพอใจตามรายชื่อจากมากไปหาน้อย คือ 1) มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ อาทิ คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.51, SD = 0.99) 2) อุปกรณ์ดังกล่าวมีคุณภาพ สามารถเชื่อมโยง (Link) บทเรียนต่าง ๆ โปรแกรมต่างๆ ได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.50, SD = 0.92) และ 3) มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ รองรับกับการเรียนออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.28, SD = 0.99)

2.2.4 ด้านบรรยากาศ การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนมีความพึงพอใจ ตามรายชื่อจากมากไปหาน้อย คือ 1) สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอนได้สะดวก และหลากหลายช่องทางอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.68, SD = 0.74) 2) สามารถสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนกับผู้สอนได้ทั้งในช่วงเวลาเรียน และนอกเวลาเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.67, SD = 0.73) 3) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนผ่านสื่อออนไลน์ สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เหมือนการเรียนในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.52, SD = 0.85) และ 4) การเรียนออนไลน์ ช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนได้สะดวกขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.46, SD = 0.85)

2.2.5 การวัดและการประเมินผล มีความพึงพอใจตามรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ 1) การวัดและประเมินผลเที่ยงตรง เชื่อถือได้ ($\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.77$) 2) มีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลแบบออนไลน์ ($\bar{x} = 3.58$, $SD = 0.78$) และ 3) มีการออกแบบการวัดและประเมินผลที่รัดกุม ป้องกันการทุจริตการคัดลอกข้อสอบ ($\bar{x} = 3.56$, $SD = 0.82$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) รายด้าน

ข้อรายการ	ความพึงพอใจ		แปลค่า
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
1.การออกแบบการเรียนการสอน	3.56	0.64	มาก
2. สื่อการเรียนการสอน	3.62	0.60	มาก
3. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	3.43	0.90	ปานกลาง
4. บรรยากาศ การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน	3.58	0.68	มาก
5. การวัดและการประเมินผล	3.59	0.73	มาก
ภาพรวม	3.57	0.60	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$, $SD = 0.77$) เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด เป็นต้นี้ มากที่สุดคือด้านสื่อการเรียนการสอนลำดับถัดมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลมีความพึงพอใจลำดับถัดมาคือด้านบรรยากาศการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนลำดับถัดมาคือ ด้านการออกแบบการเรียนการสอนน้อยที่สุดคือด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) การออกแบบการเรียนการสอนที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนบางหน่วยหรือบางบท ให้สอดคล้องกับการเรียนแบบ

ออนไลน์ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดสื่อการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ยังคงเป็นเอกสาร Word ประกอบการสอน Power Point ประกอบการสอน คลิป VDO ที่ผลิตขึ้นเอง และคลิป VDO จาก Youtube หรือลิงค์หรือเว็บไซต์และใช้เครื่องมือที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ Google Classroom, Google meet, Zoom ในการเรียนการสอน ส่วนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สถานที่ อุปกรณ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เสถียร ยังมีไม่สมบูรณ์ รวมไปถึงทักษะการใช้ สื่อ อุปกรณ์ โปรแกรม ในการเรียนการสอนของผู้สอน อีกทั้งยังขาดบุคลากรสายสนับสนุนที่จะช่วยเรื่องสื่อเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 (เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง, 2563) ที่ชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีการนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มาใช้ โดยโปรแกรมในการเรียนการสอนออนไลน์ที่ทุกระดับการศึกษานิยมใช้คือ Google Classroom และ Zoom และปัญหาในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ คือปัญหาความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ ที่ประเมินความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยภาพรวมแล้วครูต้องการการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้และทักษะการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ในส่วนของนักเรียนนั้นยังขาดการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สื่อสาร เพื่อใช้ในการเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ในส่วนของบรรยากาศการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนนั้นในกรณีที่เรียนกลุ่มใหญ่ (วิทัศน์ ผักเจริญผลและคณะ, 2563) จะเป็นแบบการสื่อสารทางเดียว (one way communication) แต่เมื่อกลุ่มเล็กลง ผู้สอนถึงจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันได้ทั่วถึงสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ที่มีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงโควิด 19 ที่พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นปานกลางเรื่องการเรียนออนไลน์ทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนมากยิ่งขึ้น (เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์, 2563) ในส่วนของสภาพการวัดประเมินผลในระบบออนไลน์ เหมือนกับการวัดประเมินผลแบบปกติจัดสอบตามกำหนด มีการจัดทำข้อสอบ โดยใช้ Google form แต่กำหนดเวลาลดลง ในข้อสอบเลือกตอบถูกออกแบบให้สลับข้อ เพื่อป้องกันการทุจริต

2. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.57, SD = 0.77) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุชนิษฐ์ สังขสูตร และจอมเดช ตรีเมฆ ที่พบว่าความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (สุชนิษฐ์ สังขสูตร และจอมเดช ตรีเมฆ, 2564) ($\bar{x}$ = 3.62, SD = 0.39) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ของวิทยาลัยพยาบาล

บรมราชชนนีนครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.60$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, $SD = 0.90$) ซึ่ง ประกอบด้วย 1) มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ อาทิ คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ ($\bar{x} = 3.51$, $SD = 0.99$) 2) อุปกรณ์ดังกล่าวมีคุณภาพสามารถเชื่อมโยง (Link) บทเรียนต่าง ๆ โปรแกรมต่าง ๆ ได้ ($\bar{x} = 3.50$, $SD = 0.92$) และ 3) มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ รองรับกับการเรียนออนไลน์ ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.99$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนธิชา ทองหัตถา ที่พบปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ คือปัญหาด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ (มนธิชา ทองหัตถา, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ด้านการออกแบบการเรียนการสอนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนบางหน่วย เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากด้านสื่อการเรียนการสอนยังคงเป็นสื่อรูปแบบเดิมแต่ปรับโดยส่งเข้า Google Classroom และใช้ Google meet, Zoom ในการเรียนการสอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนส่วนสิ่งสนับสนุนฯ สำหรับอาจารย์ อาทิ สถานที่ อุปกรณ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ยังขาดความสมบูรณ์ รวมถึงอาจารย์ขาดทักษะในการใช้โปรแกรมต่าง ๆ นักศึกษามีปัญหาเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับความพึงพอใจที่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับในส่วนของบรรยากาศการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนนั้นในกรณีที่ผู้เรียนกลุ่มใหญ่จะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียวในกลุ่มเล็กลง ผู้สอนถึงจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ทั่วถึงซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการวัดประเมินผลในระบบออนไลน์นั้นเหมือนกับการวัดประเมินผลแบบปกติ จัดสอบตามกำหนด มีการจัดทำข้อสอบ โดยใช้ Google form แต่กำหนดเวลาลดลง ในข้อสอบเลือกตอบถูกออกแบบให้สลับข้อ เพื่อป้องกันการทุจริตซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่า จากข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สถานที่ อุปกรณ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ยังขาดความสมบูรณ์ รวมถึงอาจารย์ขาดทักษะในการใช้โปรแกรมต่าง ๆ ส่วนนักศึกษาก็มีปัญหาเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เป็นความสำคัญอันดับแรกที่ต้องพัฒนาให้มีความพร้อมมากที่สุด เพื่อสนองตอบการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนั้น

สถานศึกษาควรเตรียมสิ่งสนับสนุน พื้นฐานประกอบด้วย สื่อชนิดต่าง ๆ / ห้องเรียนออนไลน์ ที่สำคัญคือ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อุปกรณ์สื่อสาร เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีคุณภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรคติดต่อ. (2563). COVID-19 (EOC-DDC Thailand). เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <https://ddcportal.ddc.moph.go.th/portal/apps/opsdashboard/index.html#/20f3466e075e45e5946aa87c96e8ad65>
- ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน. (2548). (ฉบับที่ 2) 2 เมษายน 2563.
- คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). 7 วิธีเว้นระยะห่างทางสังคม SocialDistancing ด้านภัย COVID-19. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <https://med.mahidol.ac.th/th/infographics/172>
- เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง. (2563). การเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก https://register.kpru.ac.th/RajabhatPoll/?nu=20200007_report_poll
- นักศึกษาชั้นปีที่ 4-7. (27 มกราคม 2564). สภาพการณ์การเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของ COVID-19. (สิงห์ กาญจนอารี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้รับผิดชอบวิชา-3. (24 กุมภาพันธ์ 2564). สภาพการณ์การเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของ COVID-19. (อุทุมพร ดุลยเกษม, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้สอน-2. (17 กุมภาพันธ์ 2564). สภาพการณ์การเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของ COVID-19. (สิงห์ กาญจนอารี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้สอน-5. (17 กุมภาพันธ์ 2564). สภาพการณ์การเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของ COVID-19. (สิงห์ กาญจนอารี, ผู้สัมภาษณ์)
- มนธิชา ทองหัตถา. (2564). สภาพการณ์จัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารลະສົມมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 5 (1), 43-52.
- วิทัศน์ ฝักเจริญผลและคณะ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัสCovid-19. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 4 (1), 44-61.

- สุขนิษฐ์ สังขสูตร และจอมเดช ตริเมฆ. (2564). การศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิต. ใน งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิตประจำปี 2564. 30 เมษายน 2564. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เสถียร พูลผล และปฏิพล อรรถนพบริบูรณ์. (2563). การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ที่มีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงโควิด 19 เพื่อออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม. ใน การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 15 ประจำปี 2563. มหาวิทยาลัยสยาม.
- Gartner, A. (2020). How close are we to a Covid-19 Vaccine? The Telegraph. Retrieved April 15, 2563, from <https://www.telegraph.co.uk/global-health/science-and-disease/latest-vaccine-updates-everything-know-search-covid-19-vaccine/>

รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Results: OKRs
เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน
ระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล
อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส*

MANAGEMENT MODEL WITH OBJECTIVE AND KEY RESULTS: OKRS
TO DEVELOP LITERACY SKILL OF STUDENTS IN PRIMARY 1, 2
AT ANUBAN BANSOMTHAWIL SCHOOL TAK BAI DISTRICT
NARATHIWAT PROVINCE

นัฐกานต์ บกสกุล

Natthakarn Bocsakull

เรชา ชูสุวรรณ

Recha Choosuwana

นพดล นิมสุวรรณ

Nopadol Nimsuwan

ชวลิต เกียรติพิย

Chawalit Kerdthip

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prince of Songkla University, Thailand

E-mail: natthakarn28546@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Results: OKRs ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล คณะผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 95 คน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามปลายเปิด ด้วยการสังเกตและจดบันทึกสถิติและทำ Focus Group การวิเคราะห์ข้อมูล

* Received November 3, 2021; Revised December 23, 2021; Accepted February 5, 2022

เปรียบเทียบสถิติด้วยค่าร้อยละผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันมีนักเรียนที่ต้องส่งเสริมเฉลี่ยสูงถึง 87 % และมีจำนวนครูไม่สมดุลกับนักเรียนที่ต้องส่งเสริม เมื่อใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ ระยะเวลา 10 สัปดาห์ มีการปรับรูปแบบ 2 ครั้ง เพื่อสร้างสมดุลระหว่างครูต่อนักเรียนตามความสามารถในการอ่านและการเขียน โดยมีปัจจัยสำคัญในการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย ชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์องค์กร 2) การมีส่วนร่วมและยอมรับในการตั้งเป้าหมาย 3) มีความสอดคล้องในการดำเนินงานทุกระดับ 4) การทำงานเป็นทีมงาน 5) การสื่อสารข้อมูล 6) ติดตามการดำเนินงานเพื่อปรับปรุง 7) การเสริมแรงมุ่งสู่ความสำเร็จ ผลการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs มีนักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัยสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดที่ 35.5 % และนักเรียนที่ต้องส่งเสริมลดลงอยู่ที่ 51.5 %

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, แนวคิด Objective and Key Result: OKRs, ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the current state of literacy administration among elementary school students at Ban Somthavil Kindergarten School, Takbai District, Narathiwat Province; 2) to present an Objective and Key Results management model: OKRs for Developing Literacy Proficiency of Primary 1 and 2 Students at Baan Somthawil Kindergarten by using the research and development model The population and sample were Ban Somthawin Kindergarten School Administrators, teachers and students A total of 95 people were selected for a specific sample. Use an in-depth interview method with open-ended questions. By observing and recording statistics and doing Focus Group, the data analysis compares the statistics by percentage. The results showed that The current situation has an average of 87% of the students who need support and the number of teachers is not balanced with the students who need to be promoted. The management model using the Objective and Key Result: OKRs concept was used to develop literacy skills. The 10-week period was revised twice to create a teacher-student balance based on reading ability and write There are important factors in using the management model with the concept of Objective and Key Result: OKRs as follows: 1) Setting challenging goals

Clearly consistent with the organization's vision 2) Participation and acceptance in setting goals 3) Consistency in all levels of operations 4) Teamwork 5) Communication of information 6) Follow-up operations to improve 7) Reinforcement towards success The result of using the management model based on the concept of Objective and Key Result: OKRs showed that students were able to read and write according to their age by leaps at 35.5%, and students who needed support dropped at 51.5%.

Keywords: management Model, Objective and Key Result Concepts: OKRs, The ability to read and write

บทนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสเปิดการประชุมอบรมครูภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พ.ศ. 2549 มีใจความว่า... “การเรียนรู้ภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเป็นการเรียนขั้นต้น เพื่อวางรากฐานการศึกษาไม่เฉพาะแต่ในด้านความรู้ภาษาไทย แต่ยังเป็นรากฐานของการศึกษาความรู้วิชาอื่น ๆ เป็นรากฐานของการคิด การรับคุณธรรมจริยธรรม การรู้จักระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของสังคมตลอดจนการปลูกฝังความเป็นคนไทยและวัฒนธรรมไทย ด้วย ภาษาเป็นสื่อสำคัญของการรับประสบการณ์ การคิด การสร้างสรรค์ การปฏิบัติตน และการแสดงออก ภาษาเป็นส่วนที่แสดงบุคลิกสำคัญของคนแต่ละคน สำหรับคนไทย ภาษาไทยจึงเป็นภาษาที่สำคัญที่สุด การเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นการเรียนขั้นพื้นฐานที่หากได้เรียนและจดจำไว้ได้ถูกต้อง แม่นยำแล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถยึดถือเป็นหลักที่จะใช้ได้ตลอดไป ทำให้เป็นผู้ที่ใช้ภาษาถูกต้องทั้งในการอ่าน การเขียนและการใช้ภาษาในบริบทของสังคม” (กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2549)

โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล จัดการศึกษาระดับปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษา ตั้งอยู่ในอำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนราธิวาส เป็นสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภาษา ศาสนา รวมถึงความเชื่อและค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้การสื่อสารภาษาท้องถิ่นเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เช่น ปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น (ภาษายาวี) ในการสื่อสาร ส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนในด้านการอ่านออกเขียนได้ ประชากรในจังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามมากถึง 78 % ทำให้ปัญหาด้านการอ่านออกเสียง ในเรื่องของพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงสูง โดยออกเสียงเป็นเสียงต่ำ

ออกเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้ ส่วนมากจะออกเป็นเสียงสามัญเหมือนกันหมด (บรรจง ฟารุ่งแสง, 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับบริบทของสังคม การบริหารองค์กรแบบเดิมอาจไม่สามารถทำให้องค์กรอยู่รอดได้ในระยะยาว และมีตัวอย่างให้เห็นมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กร ภาครัฐหรือภาคเอกชน สถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรที่สำคัญ ที่จำเป็นต้องทำการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเรียนรู้ถึงเครื่องมือการบริหารใหม่ ๆ ที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ เครื่องมือการบริหารองค์กรในปัจจุบันที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ได้แก่ แนวคิดที่เรียกว่า Objective and Key Results หรือ เรียกย่อ ๆ ว่า OKRs เป็นแนวคิดที่น่าสนใจและ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดนี้เกิดขึ้นที่บริษัท Intel และถูกนำมาใช้กับบริษัท Google ซึ่งมีส่วนช่วยให้ Google กลายเป็นบริษัทที่ประสบความสำเร็จในระดับโลกในปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

Objectives and key results (OKRs) คือ วิธีการตั้งเป้าหมายของแต่ละบุคคลในองค์กรให้มีเป้าหมายที่สอดคล้องกันทั้งองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก (objectives) ซึ่งเป็นการบอกจุดมุ่งหมายขององค์กรในระดับต่าง ๆ และมีผลลัพธ์หลัก (Key results) คือ วิธีการทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยกำหนดค่าความสำเร็จที่ทำให้จุดมุ่งหมายนั้นบรรลุผล ซึ่งระบบ OKRs จะทำให้บุคลากรทุกคนในองค์กรทราบวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้องค์กรก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว (นพดล ร่มโพธิ์, 2561)

ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล จึงมีความสนใจแนวคิดการตั้งวัตถุประสงค์และผลลัพธ์หลัก (Objective and Key Results: OKRs) และเชื่อมั่นว่าจะสามารถถ่ายทอดแนวคิดสู่การปฏิบัติจริง ด้วยการนำเครื่องมือการบริหารดังกล่าวมาปรับใช้ในรูปแบบการบริหารและพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดความก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนบทบาทความเป็นผู้นำของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เล็งเห็นถึงการเติบโตของเด็กในสังคมปัจจุบันผ่านการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและก้าวทันกับความต้องการของสังคมโลกในอนาคต ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดการบริหารสู่ความสำเร็จ Objective and Key Results: OKRs มาวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารเพื่อการอ่านออกเขียนได้ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Results: OKRs ในการบริหารเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของงานวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เป็นลำดับ 5 ขั้นตอน

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการปัจจุบันในการบริหารเพื่อการอ่านออกเขียนได้ ด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis

1.1 ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 1 คน ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา 8 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์ SWOT Analysis ร่วมกัน แบ่งเป็น 3 ด้านประกอบด้วย ด้านการบริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อนหรือสิ่งที่ปัญหาสำคัญ โอกาสและอุปสรรค

2. ศึกษาแนวคิดในการแก้ปัญหา โดยใช้แนวคิดการตั้งวัตถุประสงค์และผลลัพธ์หลัก (Objective and Key Results: OKRs)

2.1 เมื่อทราบสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้แล้ว ผู้วิจัยนำแนวคิดการบริหารสู่ความสำเร็จ OKRs มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบรูปแบบการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ โดยวิธีการกำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ในการพัฒนาความสามารถ 4 ด้านตามที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาและจัดบันทึกดังนี้

1. บันทึกความสามารถการอ่านและเขียนพยัญชนะ 44 ตัว
2. บันทึกความสามารถในการอ่านและเขียนสระ 32 เสียง
3. บันทึกความสามารถในการอ่านคำศัพท์พื้นฐานตามช่วงวัย 600 – 800 คำ

4. บันทึกความสามารถในการอ่านประโยคในหนังสือตามกำหนด 80 – 150 ประโยค

3. ออกแบบรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านออกเขียนได้ ตามหลักการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

4. ทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านออกเขียนได้

ผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Object and Key result: OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ กับกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 39 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 45 คน รวมนักเรียน 84 คน โดยใช้เวลาวันละ 30 นาทีหลังเคารพธงชาติ จัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถ 4 ด้านประกอบด้วย การอ่านและเขียนพยัญชนะ 44 ตัว การอ่านและเขียนสระ 32 เสียง การอ่านคำศัพท์พื้นฐานตามช่วงวัย 600 – 800 คำ การอ่านประโยคในหนังสือตามกำหนด 80 – 150 ประโยค ใช้การสังเกตและจดบันทึกเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติพัฒนาการของนักเรียนตามระยะการทดลอง

สัปดาห์ที่ 1 ครูผู้สอนใช้วิธีจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านออกเขียนได้แบบรวมผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ในการจัดกิจกรรมพบว่า การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้มีความแตกต่างของระดับความสามารถของผู้เรียน ส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สัปดาห์ที่ 2-10 ผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบการบริหาร โดยใช้แนวคิด Shared OKRs (Special Team) เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ เมื่อนักเรียนมีความสามารถตามเกณฑ์ จึงเลื่อนไปสู่กลุ่มที่มีความสามารถในระดับสูงขึ้น และเป็นการสร้างสมดุลระหว่างครูต่อจำนวนกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่านออกและเขียนได้

5. ประเมินผลการทดลองใช้ รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด OKRs ด้วยการทำ Focus Group ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กรณีที่เหมาะสมกับความต้องการและจุดหมายของการศึกษา (ชาย โพธิ์สีตา, 2550) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 1 คน ครูผู้สอน 8 คน เพราะต้องการสะท้อนความจริงให้มากที่สุด ซึ่งไม่ถือว่าเป็นตัวแทนของกลุ่ม แต่เป็นผู้ที่มีข้อมูลที่เหมาะสม และใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมากกว่า 1 คนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย (สุภางค์ จันทรวานิช, 2552)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบสถิติ ใช้ค่าร้อยละ ของความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน ระหว่างก่อนการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and

Key Result: OKRs และหลังการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

การบริหารในปัจจุบันใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 บริบทของท้องถิ่นผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาเขมรในการสื่อสาร จึงส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ อยู่ในระดับที่ต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนา และมีความต่างของระดับพัฒนาการการเรียนรู้ในการอ่านออกเขียนได้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

ตารางที่ 1 ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนก่อนการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด OKRs

ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน	อ่านและเขียนได้	ต้องส่งเสริมพัฒนา
ความสามารถในการอ่านและเขียนพยัญชนะไทย 44 ตัว		
ประถม 1 จำนวน 39 คน	28 %	72 %
ประถม 2 จำนวน 45 คน	28.8 %	71.2 %
ความสามารถในการอ่านและเขียนสระ 32 เสียง		
ประถม 1 จำนวน 39 คน	0 %	100 %
ประถม 2 จำนวน 45 คน	26.6 %	73.4 %
ความสามารถในการอ่านและเขียนคำศัพท์พื้นฐานตามช่วงวัย 600 – 800 คำ		
ประถม 1 จำนวน 39 คน	0 %	100 %
ประถม 2 จำนวน 45 คน	15.5 %	84.5 %
ความสามารถในการอ่านและเขียนประโยคจากหนังสือ 80 – 150 ประโยค		
ประถม 1 จำนวน 39 คน	0 %	100 %
ประถม 2 จำนวน 45 คน	6.6 %	93.4 %

เมื่อพิจารณาระดับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายของโรงเรียนที่ 100 % จะเห็นได้ว่ายังคงมีนักเรียนที่ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการอ่านออกเขียนได้เฉลี่ยสูงสุดถึง 87 % และจำนวนครูไม่สอดคล้องต่อจำนวนนักเรียนที่ต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนา

2. รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Results: OKRs ในการบริหารเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้

เมื่อดำเนินการครบตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดในสัปดาห์ที่ 10 ผู้วิจัยทำ Focus Group เพื่อสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิด Object and Key result :OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ของโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล พบว่ามีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result :OKRs ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายและมีความชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์องค์กร (Focus)

2. การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและยอมรับในเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนด (Commitment)

3. การดำเนินงานมีทิศทางที่มีความสอดคล้องกันทุกระดับ (Align)

4. มีการทำงานเป็นทีมงาน (Teamwork)

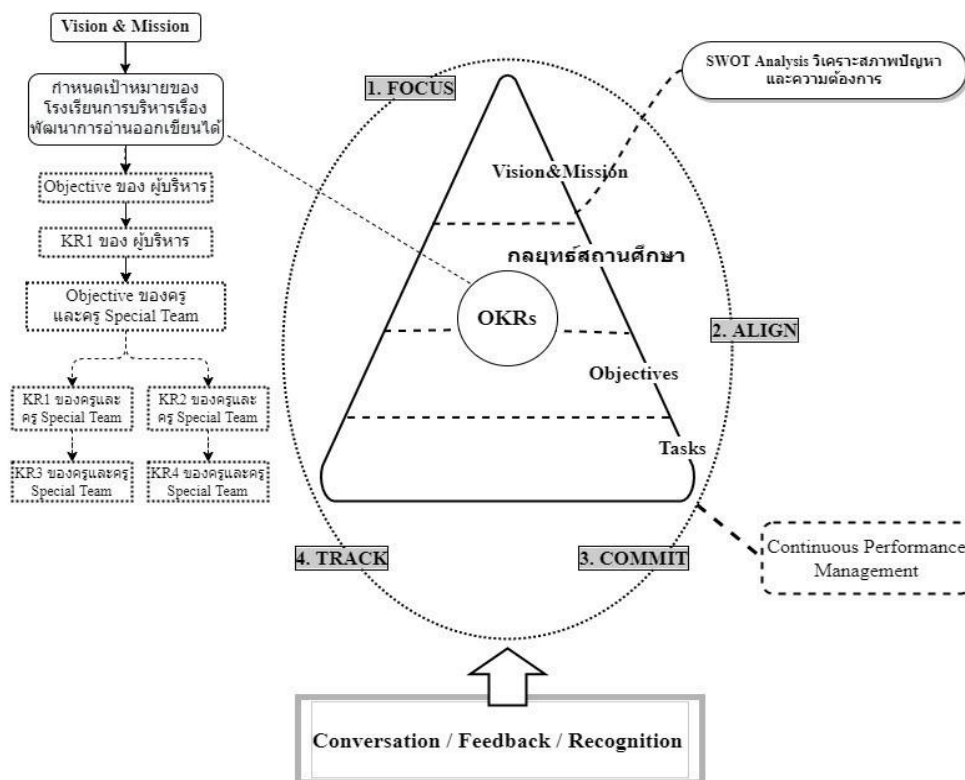
5. มีการสื่อสารข้อมูลระหว่างดำเนินการ (Communication)

6. การติดตามการดำเนินงานเพื่อปรับปรุง (Track)

7. การสร้างกำลังใจเสริมแรงในการมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กร (Recognition)

รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Results: OKRs เพื่อพัฒนา ความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Results: OKRs เพื่อพัฒนา
ความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล

ผลการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Object and Key result: OKRs ระยะเวลา 10 สัปดาห์ พบว่า ครูกลุ่ม (Special Team) สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิลคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละดังนี้

ตารางที่ 2 ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด OKRs

ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน	อ่านและเขียนได้	ต้องส่งเสริมพัฒนา
ความสามารถในการอ่านและเขียนพยัญชนะไทย 44 ตัว		
ประถม 1 จำนวน 39 คน	100 %	0 %
ประถม 2 จำนวน 45 คน	100 %	0 %

ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน	อ่านและเขียนได้		ต้องส่งเสริมพัฒนา	
ความสามารถในการอ่านและเขียนสระ 32 เสียง	อ่าน	เขียน	อ่าน	เขียน
ประถม 1 จำนวน 39 คน	43.58 %	80 %	56.42 %	20%
ประถม 2 จำนวน 45 คน	38.46 %	77 %	61.51 %	23 %
ความสามารถในการอ่านและเขียนคำศัพท์พื้นฐานตามช่วงวัย				
600 – 800 คำ				
ประถม 1 จำนวน 39 คน	7.69 %		98.31 %	
ประถม 2 จำนวน 45 คน	33 %		67 %	
ความสามารถในการอ่านและเขียนประโยคจากหนังสือ				
80 – 150 ประโยค				
ประถม 1 จำนวน 39 คน	0 %		100 %	
ประถม 2 จำนวน 45 คน	26.6 %		73.4 %	

สรุปผลการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result :OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ของโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิลในภาพรวม มีการพัฒนาดีขึ้นอย่างก้าวกระโดด มีนักเรียนที่ยังคงต้องส่งเสริมและพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ลดลงจาก 87 % อยู่ที่ 51.5 % จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 สามารถอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัยสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดที่ 35.5 % เมื่อเปรียบเทียบกับผลพัฒนาการความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ก่อนการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs

อภิปรายผล

ผลการใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิด Objective and Key Result :OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของโรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล พบว่า การบริหารตามแนวคิดกระบวนการ Objective and Key result :OKRs สามารถนำองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดได้นั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย มีความชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์องค์กร Goal Setting การที่บุคลากร มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายทั้งในระดับองค์กร และระดับทีม อันเป็นเป้าหมายที่ต้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน การรู้สึกมีส่วนร่วม ส่งผลให้มีความมุ่งมั่นทำให้สำเร็จตามเป้าหมายองค์กร สอดคล้องกับ ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์ ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาความผูกพันของพนักงานในองค์การพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ แนวคิดเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เปี่ยมไปด้วยพลังหรือปลดปล่อยศักยภาพของมนุษย์ที่ไม่มีที่สิ้นสุดออกมา (Workforce Enrichment) จึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความได้เปรียบใน การแข่งขันในโลกธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งสร้าง

พลังที่เกิดจากความผูกพันของพนักงาน (Employee Engagement) ซึ่งจะทำให้พนักงานเกิดความมุ่งมั่นและอุทิศตนเพื่อความสำเร็จขององค์กร (ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์, 2562)

2. การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและยอมรับในเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนด (Commitment) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชริดา คล้ายหนองสรวง ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 3 สรุปได้ดังนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล ซึ่งต้องได้รับ ความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในระดับปฏิบัติ ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายโดยต้องอาศัยความเห็นตรงกัน และสามารถทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ได้ดังนี้คือ ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ความสามารถปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก (ไชริดา คล้ายหนองสรวง, 2558)

3. การดำเนินงานมีทิศทางที่มีความสอดคล้องกันทุกระดับ Align ดังที่กิตติพัทธ์ จิรวังษ์ ได้กล่าวว่าเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างที่ต้องการ การทำงานของทุกหน่วยงาน และทุกคนในองค์กรจะต้องมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นทิศทางที่องค์กรต้องการจะมุ่งไป (กิตติพัทธ์ จิรวังษ์, 2563)

4. มีการทำงานเป็นทีมงาน Teamwork ในการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันเป็นทีม การสร้างทีมงานให้แข็งแกร่ง โดยเน้นให้บุคลากรทุกคน เห็นความสำคัญของกระบวนการในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังที่ กิตติทัช เขียวฉอ้อน ได้ศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีมสู่การเพิ่มประสิทธิผลในการทำงานพบว่า การทำงานเป็นทีมนอกจากจะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จแล้ว ยังช่วยให้สมาชิก ในทีมเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีม มีความจงรักภักดีต่อทีมงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ฟังพาอาศัยซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ (กิตติทัช เขียวฉอ้อน, 2560)สอดคล้องกับ เอลตัน มาโย ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานคือ การสร้างความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากสังคม และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Mayo, Elton, 1933)

5. มีการสื่อสารข้อมูลระหว่างดำเนินการ Communication การสื่อสารข้อมูลมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การสามารถเข้าถึงการข้อมูลระหว่างดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการปรับปรุงวิธีการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสมต่อสถานการณ์ ทันท่วงทีเหตุการณ์ ทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจวรรณ แจ่มจำรัส ที่ศึกษาวิจัยปัจจัย

บรรยากาศในการสื่อสารภายในองค์กร กระบวนการในการสื่อสาร และสื่อ สังคมออนไลน์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในองค์กรของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้พนักงานเข้าใจว่ามีส่วนช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างไร นั่นก็คือการสื่อสารภายในองค์กรสามารถเป็นตัวเชื่อมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของพนักงานกับองค์กร (เบญจวรรณ แจ่มจำรูญ, 2557)

6. การติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด Track เพื่อติดตามความคืบหน้าของเป้าหมายงานที่ได้วางไว้ให้มีความราบรื่น หากพบว่าติดขัดปัญหาประการใด ก็จะสามารถหาทางแก้ไขปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานได้อย่างทันท่วงที ดังที่ กิตติพัทธ์ จิรวาสวงศ์ กล่าวว่า จุดเด่นของการบริหารผลงานด้วย OKRs จะกำหนดให้องค์กรต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างรวดเร็ว และมีความคล่องตัวในการรับรู้ที่เกิดอะไรขึ้น จากนั้นทำการวิเคราะห์และตัดสินใจ ในการดำเนินการต่ออย่างรวดเร็ว ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามต้องการ (กิตติพัทธ์ เขียวฉ้วน, 2560)

7. การสร้างกำลังใจเสริมแรงในการมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กร Recognition ดังที่ ศุภรัตน์ ฌนอมแก้ว ได้ศึกษากลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในแต่ละช่วงวัยของพนักงานในองค์กรพบว่า การสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงานในองค์กร เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะพนักงานทุกคนทำงานตาม แรงจูงใจ ไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ที่ทำให้เกิดความต้องการหรือปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้น จูงใจให้ทำงาน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสนใจและเข้าใจแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ซึ่งพนักงานแต่ละคน ก็ย่อมมีความต้องการที่แตกต่างกัน (ศุภรัตน์ ฌนอมแก้ว, 2559) สอดคล้องกับแกรี ลัตแธม ที่กล่าวว่า การได้รับผลตอบแทนทั้งในรูปของ ผลตอบแทนที่เป็นรางวัลภายใน (Intrinsic Rewards) อันเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง หรือผลตอบแทนที่เป็นรางวัลจากภายนอก (Extrinsic Rewards) ไม่ว่าจะเป็นในเชิงวัตถุที่เป็นตัวเงินหรือสิ่งของหรือนามธรรม อาทิเช่น คำชม กำลังใจ จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่สูงขึ้น เมื่อได้รับปัจจัยเหล่านี้ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจะนำไปสู่การเกิดความพึงพอใจ ในงาน (Job Satisfaction) การรับรู้ความยุติธรรม ภายในองค์กร (Organizational Justice) และความผูกพัน ในงาน (Job Commitment) อันจะนำไปสู่พฤติกรรม ที่สะท้อนความจงรักภักดี หรือพฤติกรรมการเป็นสมาชิก ที่ดีขององค์กร (Organizational Citizenship Behavior) ได้ในที่สุดส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทั้งแนวคิด กระบวนการคิดที่มีเหตุผลและนำไปสู่การปฏิบัติ (Latham, G. P, 2004)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิลก่อนการทดลองให้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result :OKRs อยู่ในระดับต้องส่งเสริมและพัฒนาการอ่านออกเขียนได้อยู่ที่ 87 % เมื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด OKRs ระยะเวลา 10 สัปดาห์ มีนักเรียนที่ยังคงต้องส่งเสริมและพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ลดลงจาก 87 % อยู่ 51.5 % จะเห็นได้ว่านักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 สามารถอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัยสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดที่ 35.5 % เมื่อเปรียบเทียบกับผลพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ก่อนการใช้รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Result: OKRs ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลักคือการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการบริหารตามแนวคิด OKRs มีปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องสื่อสารการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายได้อย่างชัดเจน สามารถวัดผลได้ และโน้มน้าวให้เกิดการมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อเกิดการยอมรับ การทำงานเป็นทีมอย่างมุ่งมั่น มีการติดตามผลและสื่อสารเพื่อปรับปรุงวิธีการให้เหมาะสม และมีการเสริมแรงสร้างกำลังใจ ซึ่งแนวคิดการบริหาร OKRs สามารถใช้ในการบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปทำวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการบริหารจัดการองค์กร การประกันคุณภาพ การบริหารบุคลากร และด้านอื่น ๆ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ครั้งต่อไปดังนี้ ควรมีการนำแนวคิด OKRs ไปศึกษาวิจัยในกลุ่มสาระวิชาภาษาต่างประเทศ วิชาคณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระอื่น ๆ โดยการตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย กำหนดวิธีการดำเนินการและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน อีกทั้งสามารถทำวิจัยด้านการบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารด้วยแนวคิด Objective and Key Results: OKRs เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านสมถวิล อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากศูนย์วิจัยพัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืนในสังคมพุทธวัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี

เอกสารอ้างอิง

กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2549). พระราชดำรัส ด้านการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก http://www.sirindhorn.net/hrh_new/s3_1_1.php

- กิตติทัช เขียวฉ้วน. (2560). การทำงานเป็นทีมสู่การเพิ่มประสิทธิผลในการทำงาน. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11 (1), 355-370.
- กิตติพัทธ์ จิรวาสวงศ์. (2563). OKRs playbook โอเคอาร์ จากกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: เกรทมีเดีย เอเจนซี.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
- นพดล ร่มโพธิ์. (2561). พัฒนาองค์กรและชีวิตด้วยแนวคิด OKRs (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: เอ็นฟิอันเทลลิเจนซ์.
- บรรจง ฟารุ่งสง. (2555). การศึกษาในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้. เชียงใหม่ : สมใจนึก : ปรีนธ์ แอนด์ กอปปี้ เซ็นเตอร์.
- เบญจวรรณ แจ่มจำรูญ. (2557). ปัจจัยบรรยากาศในการสื่อสารภายในองค์กร กระบวนการในการสื่อสาร และสื่อ สังคมออนไลน์ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในองค์กรของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์. (2562). แนวทางการพัฒนาความผูกพันของพนักงานในองค์กร. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 13 (2), 493-504.
- ศุภรัตน์ ถนอมแก้ว. (2559). กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในแต่ละช่วงวัยของพนักงานในองค์กร. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 14 (1), 11-16.
- ไศยภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานผลการศึกษานโยบายการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยใช้แนวคิดระบบการวัดผลแบบ OKRs : Objective and Keys Results . กรุงเทพมหานคร: 21เซ็นจูรี.
- สุภางค์ จันทรวานิช. (2552). ทฤษฎีสังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Latham, G. P. (2004). The motivational benefits of goal - setting. Academy ofmanagement Executive, 18 (4), 126-129.
- Mayo, Elton. (1933). The Human Problems of an Industrial Civilization. New York: Macmillan.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูด บ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราช*

POTENTIAL DEVELOPMENT OF VALUE CHAIN OF EDIBLE FERN COMMUNITY ENTERPRISE, BAN SEMA, NAKHON SI THAMMARAT

เอื้องฟ้า เขากลม

Uangfa Khaoklom

มนทิรา สังข์ทอง

Monthira Sangthong

เมธาวัต ภูธรภักดี

Methawat Phutornpukdee

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: uangfacharee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรในการศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมาจำนวน 22 คน เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มจากสมาชิก จำนวน 8 คน โดยกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนและกิจกรรมในห่วงโซ่คุณค่า มีการจดบันทึกข้อความ การบันทึกเสียงระหว่างการสนทนา และสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมการสนทนา ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกจัดหาปัจจัยการผลิตด้วยตัวเอง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าคนกลางและมารับผักกูดเองด้วยรถยนต์ส่วนตัว กลุ่มไม่มีบรรจุกัญท์เป็นของตนเอง ไม่มีช่องทางการขายออนไลน์ ไม่มีการรับประกันสินค้า กลุ่มเป็นผู้กำหนดราคาขายผักกูดเอง มีการแบ่งงานกันทำและแบ่งค่าตอบแทนภายในครอบครัว ใช้การโทรแบบปกติและผ่านแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดต่อกับลูกค้า แนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าควรพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์และออกแบบบรรจุกัญท์ผักกูดของกลุ่ม ควรนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในการขยายฐานลูกค้า ควรวางแผนการผลิตน้ำปุ๋ยหมักชีวภาพสำหรับบำรุงผักกูดอย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง ควรใช้ตะกร้าแทน

* Received November 12, 2021; Revised December 25, 2021; Accepted February 1, 2022

ถุงพลาสติกขนาดใหญ่เพื่อลดต้นทุน ควรพัฒนาระบบการส่งผักกูดให้กับแม่ค้าคนกลาง ลูกค้ารายย่อยหรือลูกค้าใหม่ในพื้นที่ต่างจังหวัด ควรมีการรวมทุนในการบริหารจัดการด้านการจัดซื้อบรรจุก้อน ควรมีการจัดรูปแบบการทำงานภายในกลุ่มกันใหม่และจัดทำคู่มือการจัดการผักกูดเพื่อจำหน่าย

คำสำคัญ: ห่วงโซ่คุณค่า, วิสาหกิจชุมชน, ผักกูด, จังหวัดนครราชสีมา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) investigate potential development of value chain of edible fern community enterprise, Ban Sema, Nakhon Si Thammarat and 2) suggest potential development of value chain of edible fern community enterprise, Ban Sema, Nakhon Si Thammarat using a qualitative research approach. The population in the study was 22 members of community enterprise, Ban Sema, Nakhon Si Thammarat. They were selected purposively and the data collected through group discussion from the samples were 8 members. All questions for group discussion were related to general information of edible fern community enterprise, Ban Sema and activities relevant to value chain. The data collected via taking note, video recording and observing the members' participation. The data obtained were analyze by using content analysis. The results revealed that the members support themselves. Most of the customers were middlemen who loaded the products using their own cars. The members did not have their own packaging. They neither had online platform nor product warranty. The members set the price themselves. They had their own responsibilities and the money was paid to all members equally. They used mobile phones and some applications to contact both customers and members. The guideline to develop potential value chain is to use online platforms and design their own packaging for Edible Fern. Also, communication technology should be adapted to increase a number of customers. Also, Bio-Fermented water should be sprayed to edible ferns twice a month. In order to reduce cost, the members should use baskets instead of using big plastic bags. Moreover, the members should have good system to spread edible fern to middlemen. They also should manage queues for retail customers and new customers in other provinces systematically. In addition, they should

spare some budget for designing packaging for their product. Furthermore, their team working should be totally reorganized. Lastly, they should design and print a guidebook for all team members to follow and run the business that is edible fern in the same pattern.

Keywords: value chain, Community Enterprise, Edible Fern, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรืออื่น ๆ ของคณะบุคคลที่มี ความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และดำเนินกิจการร่วมกัน เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548) ถือเป็นเครื่องมือในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ เกิดความอยู่ดีกินดี สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการต่อยอดวิถีชีวิตของเกษตรกร บวกกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น และขนบธรรมเนียมประเพณี สอดแทรกลงไปในการผลิตภัณฑ์หรือบริการของชุมชน ผลผสมผสานการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อมุ่งสร้างเม็ดเงิน เกิดรายได้เสริมเพิ่มเติมจากรายได้หลัก ทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐขับเคลื่อนให้วิสาหกิจชุมชนมีความเจริญเติบโตเพิ่มมากยิ่งขึ้น แต่ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนหลายกลุ่มได้พบเจอปัญหาหลายด้าน ทำให้วิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินต่อไปได้จนต้องปิดกลุ่มลง (ณัฐนิชา ประสาทเขตรวิทย์ และคณะ, 2562) อาจเนื่องมาจากปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น การให้ความรู้และการช่วยเหลือกับสมาชิกจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน แนวคิดการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าเป็นแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ (ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์, 2559) ปรับกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของสินค้า ทั้งในด้านราคาขายและการสร้างความแตกต่าง โดยการทำความเข้าใจและสร้างความโดดเด่นของสินค้าทั้งระบบของกิจกรรมทางธุรกิจนั้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าของตัวสินค้า ซึ่งการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าจะทำให้สินค้าของวิสาหกิจชุมชนได้รับการสร้างสรรค์คุณค่าให้เพิ่มมากขึ้น เกิดความแตกต่าง และยังเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดได้ยิ่งขึ้นด้วย ด้วยสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป หลายกิจกรรมต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีชีวิตใหม่ รูปแบบการซื้อสินค้าของลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ซึ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีนโยบายสนับสนุนให้หน่วยงานรัฐเข้า

ช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาให้กับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบเป็นการเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานทางการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญสามารถเข้าไปให้ความรู้และช่วยเหลือปัญหาแก่วิสาหกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีนโยบายในการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองพระบรมราโชบายในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น ได้กำหนดพื้นที่และชุมชนเป้าหมายในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดตรัง วิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมายสำหรับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย สมาชิกของกลุ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรม (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2562) จัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อสร้างรายได้เสริมจากการทำสวนผลไม้ ในการดำเนินกิจกรรมปลูกผักกูดเพื่อจำหน่ายของกลุ่มนั้นยังขาดการวิเคราะห์และพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าเป็นการพิจารณาถึงความสามารถของวิสาหกิจชุมชนในการแข่งขัน (จันจิรา ศักดิ์ศรี และสปัญญ์หยก วีรบุญฤกษ์, 2564) ทำให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมองเห็นภาพรวมของการดำเนินงานอย่างครอบคลุม ทราบจุดอ่อนจุดแข็ง และข้อควรพัฒนาของการดำเนินงานอีกด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน เพิ่มคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการ ตลอดจนพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างคุณค่าและความได้เปรียบในการแข่งขันต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษารั้ครั้งนี้ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน จากจำนวนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา ทั้งหมด 22 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับประเด็นวิจัย หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

- 1.1 เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครราชสีมา

1.2 ได้ร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างต่อเนื่อง

1.3 เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ตลอดการสนทนากลุ่ม

1.4 เป็นผู้ที่สื่อสารภาษาไทยได้ดี

1.5 มีความสนใจเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สนทนากลุ่ม (Focus group) โดยกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมาและกิจกรรมในห่วงโซ่คุณค่า

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้วิจัยจำนวน 3 คน และผู้ช่วยวิจัยจำนวน 1 คน มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 การเปิดการสนทนากลุ่ม โดยผู้ดำเนินการสนทนาแนะนำผู้เข้าร่วมและสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเป็นประโยชน์ในการสนทนา จากนั้นเริ่มประเด็นการสนทนาไปตามลำดับคำถามที่กำหนดไว้ ระหว่างดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้ช่วยวิจัยทำหน้าที่ในการจดบันทึกข้อความ มีการบันทึกเสียงระหว่างการสนทนา และสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมการสนทนา ซึ่งใช้ระยะเวลาในการสนทนากลุ่ม 3 ชั่วโมง

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากดำเนินการสนทนากลุ่มแล้ว ดำเนินการถอดเทป และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลซ้ำจากผู้ร่วมวิจัยและผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้อง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ 6 (บ้านเสมา) ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกตามทะเบียนจดวิสาหกิจชุมชนจำนวน 8 คน เดิมทีสมาชิกไม่มีแปลงผักกูดเป็นของตนเอง ปลูกผักกูดในแปลงสาธิตและเรียนรู้ร่วมกันก่อนจะแยกไปปลูกผักกูดในแปลงของตนเอง แต่อยู่ภายใต้แนวคิดผักกูดปลอดภัย ไม่ใช่สารเคมี ใช้วิธีการกำจัดวัชพืชด้วยการถอนหญ้า และร่วมกันกำหนดราคาขายด้วยกัน มีการแบ่งปันยอดการสั่งซื้อผักกูดระหว่างสมาชิกด้วยกัน

2. ผลการศึกษาห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ตามกิจกรรมของห่วงโซ่คุณค่าได้รายละเอียดดังนี้

2.1 กิจกรรมหลัก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่าและผลตอบแทนในการดำเนินธุรกิจ ดังนี้

2.1.1 การวางแผนจัดหาปัจจัยการผลิต (Inbound Logistics) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาปัจจัยการผลิตผักกูด โดยกลุ่มผลิตผักกูดปลอดสารเคมี เน้นใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก หรือทำน้ำหมักชีวภาพมาใช้เป็นปุ๋ยบำรุงต้นผักกูด โดยจะรวบรวมเศษพืชผัก เศษผลไม้ต่าง ๆ ที่ได้มาจากสวนของสมาชิกมาทำน้ำหมักชีวภาพ โดยจัดทำน้ำหมักประมาณ 3 เดือนต่อครั้ง เมื่อหมักจนได้ที่แล้วจะนำมาฉีดพ่นบำรุงต้นผักกูดเดือนละ 1 ครั้ง สมาชิกจะเก็บยอดผักกูดทุกวัน ผักกูดที่เก็บได้จะถูกบรรจุใส่ในเชิงหรือตะกร้าลำเลียงออกจากแปลงปลูก โดยรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ส่วนบุคคล ระยะทางในการขนส่งประมาณ 2 - 5 กิโลเมตร

“ทางกลุ่มผม หาใช้ปุ๋ยยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมีก็ไม่ใช้ ใช้แต่ปุ๋ยชีวภาพถึงเนี่ยะ..ในถึงอันนี้ละ เราทำน้ำหมักชีวภาพไว้ทำปุ๋ยรดผักกูดในแปลง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2564)

2.1.2 การดำเนินงาน (Operations) เริ่มจากการเก็บยอดผักกูดช่วงเช้าตรู่ของทุกวัน โดยใช้มือเด็ดยอดผักกูดที่มีสีเขียวสด ลำต้นอ่อนอวบมีน้ำ ลักษณะใบยังไม่บาน ปลายยอดบนม้วนเป็นวง อุปกรณ์ที่ใช้ คือ ถุงมือผ้าและตะกร้าสำหรับใส่ผักกูด ผักกูดจะถูกล้างน้ำเปล่า และจัดบรรจุผักกูดเตรียมส่งขายมี 2 แบบ คือ แบบซังกิโกลกรัมและแบบมัดกำย่อย จัดเรียงตามออเดอร์ของลูกค้า และรอลูกค้ามารับต่อไป

“เวลาเด็ดก็ใส่ถุงมือผ้า ไม่ใส่ไม่ได้ เจ็บหัวเล็บหมด” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 2564)

2.1.3 การกระจายสินค้า (Outbound Logistics) การจัดส่งผักกูดให้กับลูกค้า ซึ่งลูกค้าของกลุ่มมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นแม่ค้าคนกลางจากตลาดค้าส่งพืชผักในอำเภอทุ่งสงและอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นลูกค้าหลัก ลูกค้าจะนำรถยนต์ส่วนตัวหรือรถห้องเย็นเข้ามารับผักกูดที่จัดเตรียมไว้เอง ในเวลาประมาณ 17.00 น. ของทุกวัน และกลุ่มที่สองเป็นลูกค้ารายย่อยที่นำผักกูดไปใช้บริโภคในงานต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น การกระจายสินค้าให้กับลูกค้ากลุ่มนี้จะใช้รถยนต์ส่วนตัวไปส่งผักกูดให้กับลูกค้าเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณชุมชนใกล้เคียงกัน

“แม่ค้าในหัวอิฐเข้ามารับผักกูดเอง เย็น ๆ เขาก็เข้ามาเอาที่บ้านยายเลย ไม่พักต้องไปส่ง แต่ถ้าลูกค้าจากงาน ที่เขาส่งไปกินในงาน พวกงานแต่ง งานศพ หรือว่างานบวชลูก ลุงเขาก็จะไปส่งให้ละ ก็คนรู้จักกันนิระที่ว่าส่งแบบนั้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, 2564)

2.1.4 การขายและการตลาด (Marketing and Sales) สมาชิกสนใจให้ลูกค้าซื้อสินค้าภายใต้แนวคิดผักกูดปลอดสารพิษและสดทุกวัน ปัจจุบันผักกูดขนาดถุง 5 กิโลกรัม บรรจุในถุงพลาสติกใส ไม่มีชื่อกลุ่ม ที่อยู่ หรือเบอร์ติดต่อ ส่วนผักกูดแบบมัดก่ายย่อยห่อด้วยใบตองสด ไม่มีสติ๊กเกอร์หรือสัญลักษณ์บ่งบอกว่าเป็นผักกูดจากกลุ่มแต่อย่างใด ไม่มีการจำหน่ายทางออนไลน์ กลุ่มเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง ปัจจุบันราคาขายผักกูดขนาดถุง 5 กิโลกรัม ราคา 125 บาทต่อถุง และผักกูดมัดก่ายย่อยราคากิโล 5 บาท ชำระด้วยเงินสด

ภาพที่ 2 ผักกูดแบบถุง 5 กิโลกรัม และแบบมัดก่ายย่อย

2.1.5 การบริการ (Service) แม่ค้าคนกลางจะนำรถยนต์หรือรถห้องเย็นมารับผักกูดเอง แต่กลุ่มมีการจัดส่งผักกูดให้เมื่อเป็นลูกค้ารายย่อยซื้อผักกูดไปใช้ในงานเทศกาลต่าง ๆ โดยจะนัดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดส่งผักกูด มีการสอบถามความพึงพอใจของลูกค้าหลังจากส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าทุกครั้ง

“ก็ยังมั่ง พอลูกค้าได้ของ ลูกค้าโทรไปถามแล้วว่า ของที่รับไปพรีนปรีอมั่ง มันชำรุดเสียหายมั่งม่าย เพื่อว่าหน้าเขาจะได้ปรับปรุง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, 2564)

2.2 กิจกรรมสนับสนุน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้

2.2.1 โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร (Firm Infrastructure) การบริหารงานภายในกลุ่มเน้นการบริหารแบบแบ่งปันซึ่งกันและกัน สมาชิกลงทุนแรกเริ่มจำนวน 200 บาท โครงสร้างของกลุ่มแบ่งออกเป็นฝ่ายการตลาด ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการผลิต ทรัพยากร และเลขานุการ เดิมปลูกผักกูดในพื้นที่สวนของหัวหน้ากลุ่มประมาณ 5 ไร่ แบ่งกำไรจากการขายผักกูดเดือนละครั้ง ภายหลังสมาชิกต่างปลูกผักกูดในพื้นที่ของตนเอง มีการประชุมใหญ่ปีละ 2 ครั้ง หากมีวาระเร่งด่วนจะมีการนัดประชุมกันเป็นครั้งคราว

2.2.2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) กลุ่มสมาชิกในทะเบียนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา มีจำนวน 8 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตัวแทนของแต่ละครอบครัว มีการแบ่งงานกันทำภายในครอบครัว ค่าตอบแทนแต่ละคนจะได้มาจากค่าขายผักกูดแล้วนำมาแบ่งกันในครอบครัว อาจมีการจ้าง

แรงงานเพิ่มเติมเป็นเครื่องมือในงานเก็บผักกูด โดยให้ค่าตอบแทนคิดเป็นชั่วโมง ชั่วโมงละ 50 บาท ในส่วนงานของวิสาหกิจชุมชนจะเป็นการทำน้ำหมักโดยหัวหน้าและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำ โดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ

“ตอนก่อตั้งกลุ่มเลย ยังสมาชิกกัน 8 คน ตามทะเบียน ตอนนี้อยู่กันครบ แต่ว่าส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ตอนนี้อยู่กันก็มีแปลงผักกูดเป็นของตัวเองกันแล้ว แต่ว่าก็ยังใช้เป็นแปลงผักกูดปลอดสารพิษเหมือนกัน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, 2564)

2.2.3 เทคโนโลยีและการพัฒนา (Technology and Development) สมาชิกในกลุ่มไม่ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการปลูกผักกูด แต่จะใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจากโทรศัพท์มือถือของสมาชิกเอง โดยใช้โทรศัพท์ในการติดต่อกับลูกค้า ทั้งในรูปแบบการโทรแบบปกติ และการติดต่อทางแอปพลิเคชันไลน์

“สมาชิกแต่ละแปลงก็ใช้แต่โทรศัพท์นี่ ไลน์ส่งผักกูดกัน บางทีก็โทรทางไลน์มั้งไม่พักเสียตังค์” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 2564)

2.2.4 การจัดซื้อจัดหา (Procurement) การจัดหาบรรจุภัณฑ์ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มอบถุงพลาสติกสำหรับใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ของผักกูดขนาด 5 กิโลกรัม การจัดหาใบตองสำหรับห่อผักกูดจะจัดหาใบตองจากสวนของตนเองก่อน หรือสั่งซื้อจากในชุมชนราคากิโลกรัมละ 5 บาท ด้านพันธุ์ผักกูดที่ใช้ปลูก สมาชิกใช้วิธีการขยายพันธุ์จากผักกูดกอเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว ไม่มีค่าใช้จ่ายในการขยายพันธุ์ผักกูด ด้านอาคารหรือโรงเรือนนั้น สมาชิกใช้บริเวณลานบ้านเป็นพื้นที่เตรียมจัดผักกูด ด้านจัดหาวัสดุสำหรับการทำน้ำหมัก สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันจัดหาเศษอาหาร หรือผลไม้ที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อ

“เหมือนพวกใบกล้วยที่เอามาทำมัด ของยายตัดมาแต่บนเขา ให้หลานไปตัดให้ ตัดจากในสวนมั้ง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 2564)

3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสนทนากลุ่มกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ดังนี้

3.1 กิจกรรมหลัก

3.1.1 การวางแผนจัดหาปัจจัยการผลิต กลุ่มประสบปัญหาน้ำหมักชีวภาพไม่เพียงพอต่อการใช้งานในแต่ละรอบ ควรวางแผนด้านการผลิตน้ำหมักชีวภาพอย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง เพื่อจะได้มีน้ำหมักฉีดพ่นบำรุงต้นผักกูดในแปลงปลูกของสมาชิกได้อย่างเพียงพอ

“อืมมมม พอว่าบางทีน้ำหมักมันหมด บางทีมันขาดช่วง ก็ไม่ได้ใส่ไม่ได้ฉีด ถึงถ้าไปหลว จนกว่าน้ำหมักจะได้ที่ถือเอาไปฉีดผักกูด” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 2564)

3.1.2 การดำเนินงาน สมาชิกมีแนวทางการลดใช้ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ สมาชิกควรใช้ตะกร้าเป็นภาชนะใส่ผักกูดให้กับลูกค้าแต่ละคน เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำที่รับผักทุกวัน หากนำผักกูดใส่ตะกร้าแทนการใส่ถุงพลาสติกขนาดใหญ่จะช่วยลดต้นทุนในการดำเนินการด้วย

“ถ้าแบบนี้อะ เราลองใช้กร้า หรือว่าแข่งให้แม่ค้าที่มาเอาผักกูดประจำ แลกไปแลกมา ไม่พักใส่ถุงให้ ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 2564)

3.1.3 การกระจายสินค้า ควรพัฒนาระบบการส่งผักกูดให้กับลูกค้ารายใหม่ในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยขนส่งผ่านระบบรถห้องเย็นซึ่งลูกค้าจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการขนส่งเอง หรือการใช้ระบบการขนส่งโดยเครื่องบิน กลุ่มจะจัดผักกูดห่อด้วยใบตองใส่ในลังโฟม ใส่ขวดน้ำพลาสติกซึ่งภายในบรรจุน้ำแช่เย็นจนเป็นน้ำแข็งใส่ลงไปในลังโฟมเพื่อเป็นตัวควบคุมอุณหภูมิเพื่อป้องกันไม่ให้ผักกูดเสียหาย

“ลองส่งไปต่างจังหวัดแล ไปกรุงเทพ ไปนนทบุรี ถึงลุงว่า จะส่งทางรถห้องเย็น เห็นว่าทางเครื่องบิน แต่ว่าเขาก็ต้องออกค่าส่งเอง ลุงก็จะลองส่งให้แล” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2564)

3.1.4 การขายและการตลาด การพัฒนากิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเพิ่มยอดขายและเพิ่มจำนวนกลุ่มลูกค้าให้มีหลากหลายมากขึ้นจึงมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านทางระบบออนไลน์ โดยทำเพจเพื่อเป็นช่องทางการขายสินค้า และประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น 2) จัดทำบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่ผักกูดทั้งแบบเป็นกิโลกรัมและแบบก่าย่อย เพื่อบอกเล่าเรื่องราว เพิ่มมูลค่า เพิ่มความสวยงาม มีเอกลักษณ์ และบ่งบอกได้ว่าเป็นผักกูดจากวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา

“ถุงใส่เราไม่เป็นเอกลักษณ์ ไม่เป็นของเฉพาะที่กลุ่มเราออกแบบเอง อันนี้ก็ใช้กันมานานแล้ว จังหวัดเขาให้ น่ว่าต้องทำใหม่” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, 2564)

3.1.5 การบริการ จากปัญหาของสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 แม่ค้าคนกลางไม่สามารถเข้ามารับผักกูดในชุมชนได้ ทำให้การขายหยุดชะงัก จึงมีแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังนี้ 1) มีบริการจัดส่งผักกูดให้กับแม่ค้าคนกลาง โดยรวบรวมผักกูดจากสมาชิกหลายคนๆ นำไปส่งพร้อมกัน โดยรถยนต์ส่วนตัวของสมาชิกหมุนเวียนกันไป และ 2) จัดให้มีบริการส่งผักกูดผ่านระบบขนส่งเอกชนให้กับลูกค้ารายย่อยที่สนใจซื้อผักกูดไปบริโภค เป็นการเพิ่มยอดขายและขยายฐานลูกค้าที่ขอบริการบริโภคผักกูดด้วย

“เพราะลูกค้าของกลุ่มลุง เขาจะมารับผักกูดกันเอง เราไม่ต้องส่ง พอโควิดมา ไม่มีใครกล้าเข้ามารับผักกูดที่กลุ่ม หยุดขายทันทีเลย ผักกูดไม่ได้เก็บขายเลย แม่ค้าไม่ทราบมาเอาน่าว่าต้องจัดการเรื่องขนส่งให้มีเสริม น่ว่าต้องไปส่งเอง หรือว่าจ้างขนส่งทั่วไป” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 2564)

3.2 กิจกรรมสนับสนุน

3.2.1 โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร เนื่องจากสมาชิกมีแปลงผักกุ๊ดเป็นของตนเอง กิจกรรมการดำเนินของกลุ่มไม่ค่อยได้รับความสนใจ สมาชิกควรมีการจัดรูปแบบการทำงานภายในกลุ่มใหม่ เพราะการดำเนินงานของกลุ่มเปลี่ยนแปลงไป อาจกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้ชัดเจนมากขึ้น

“ลองแล คือว่า ตั้งแต่ตั้งกลุ่มตอนนั้นมีแปลงกลาง ผักกุ๊ดก็ทำกันแปลงของประธาน พอแต่ละคนมีแปลงผักเป็นของตัวเอง ก็ไม่ได้มีการมอบหมายหน้าที่กันใหม่หลัก ๆ ก็มีแต่ประธานที่ว่าทำงานหลัก ๆ กันอยู่ พอว่ามันคุยกันพริบนี้ก็น่าจะต้องปรับกันใหม่สักทีนะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, 2564)

3.2.2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการสร้างองค์ความรู้ในการปลูกผักกุ๊ดให้เป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ในการปลูกผักกุ๊ดเพื่อจำหน่าย คือ การถอดองค์ความรู้การปลูกผักกุ๊ดเพื่อจำหน่ายทุกขั้นตอนออกมาเป็นคู่มือ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับลูกหลานหรือผู้สนใจทำแปลงปลูกผักกุ๊ดเพื่อจำหน่าย สามารถนำไปต่อยอดและพัฒนาสืบต่อไปในอนาคต

“ถ้าทำเป็นหนังสือ เป็นคู่มือได้น่าจะดีนะ พอได้อ่าน พอให้ลูกหลานมันมาแล้วเขาทำกันแบบไหนมั้ง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, 2564)

3.2.3 เทคโนโลยีและการพัฒนา กิจกรรมนี้ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อมุ่งเน้นการขยายฐานลูกค้าและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก โดยการพัฒนาการตลาดออนไลน์ เน้นช่องทางการขายผ่านเพจวิสาหกิจชุมชนผักกุ๊ดบ้านเสมา หรือผ่านแอปพลิเคชันอื่น ๆ

“เห็นว่าถ้าช่วงนี้ โควิดนี้ ก็ต้องขายออนไลน์ ถ้าทำได้ก็ดี เผื่อว่าจะขายได้มากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 2564)

3.2.4 การจัดซื้อจัดหา แนวทางการพัฒนาในด้านการจัดซื้อจัดหา บรรจุภัณฑ์เป็นการเตรียมวางแผนหากเมื่อบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุนนั้นหมดลง ทางกลุ่มควรมีการรวมทุนในการบริหารจัดการด้านการจัดซื้อบรรจุภัณฑ์ โดยใช้งบประมาณจากการบริหารจัดการภายในกลุ่มเอง

“ลุงว่าถ้าจะทำถุงใส่ผักกุ๊ดแบบใหม่ ก็ต้องลงหุ้นกันร่วมทำเป็นชื่อของกลุ่มเองเลย เวลาลูกค้าซื้อไปได้รู้ว่านี่ผักของเรา มาจากเสมา” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2564)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกุ๊ดบ้านเสมา จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ตามกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่าดังนี้

1. กิจกรรมหลัก

1.1 การวางแผนจัดหาปัจจัยการผลิต พบว่า กลุ่มผลิตน้ำหมักเศษผักและผลไม้เหลือจากการบริโภคไว้ใช้เอง ทำให้ลดต้นทุนในการจัดหาปุ๋ยเคมี และเน้นการใช้ใบตองจากสวนของสมาชิกก่อนจะมีการสั่งซื้อเพิ่มเติม ซึ่งทำให้สามารถควบคุมคุณภาพและปริมาณของน้ำหมักและใบตองให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานได้ ทำให้ประหยัดต้นทุนในการขนส่งปัจจัยการผลิตนี้ จากกิจกรรมนี้กลุ่มสามารถตั้งคุณค่าการผลิตผักกูดโดยปราศจากสารเคมี ห่อหุ้มด้วยวัสดุจากธรรมชาติ นำมาเป็นจุดแข็งและสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับสินค้า ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สะท้อนในผู้บริโภคเห็นถึงความปลอดภัยในการผักกูดไปบริโภค สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์กิจกรรมหลักในห่วงโซ่คุณค่าของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว: กรณีศึกษาผู้ประกอบการสินค้าประเภทผ้าในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลาของ (เจษฎา นกน้อย และสัณชัย ลั้งแท้กุล, 2558) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุดิบในการผลิต

1.2 การดำเนินงาน กิจกรรมนี้หากวิเคราะห์ตามห่วงโซ่คุณค่าพบว่า กลุ่มเก็บยอดผักกูดสด ใหม่ทุกวัน ลูกค้าจะได้รับผักกูดที่มีความสด สร้างความเชื่อมั่นในสินค้าว่าที่ได้รับไปนั้นมีความปลอดภัย เพราะกลุ่มยึดถือคุณภาพของสินค้าเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการคำนึงถึงคุณภาพของสินค้าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มด้วย (กชนิภา วานิชกิตติกุล และคณะ, 2561) นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการสร้าง ความเหนียวแน่นในการซื้อขายระหว่างลูกค้ากับกลุ่ม สนับสนุนให้กลุ่มมีความเข้มแข็งเนื่องจากการควบคุมคุณภาพสดใหม่ของสินค้าก่อนถึงมือลูกค้านั่นเอง กลุ่มผักกูดขายในรูปแบบผักกูดสดเพียงชนิดเดียว ไม่มีการแปรรูป ทำให้ไม่ต้องรับภาระของต้นทุนการแปรรูปผักกูดและการจัดเก็บสินค้าคงเหลือ ในขณะที่ผลการศึกษาห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไข่กำแพงเพชรสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการในตลาดมอกล้วยไข่ของดวงนภา ลาภใหญ่ และพัทธา คำสีหา พบว่าผู้ประกอบการมีสินค้าแปรรูปสินค้าหลายประเภทต้องประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่ไม่คงที่ และสินค้าบางประเภทมีระยะเวลาการผลิตยาวนาน เนื่องมาจากอุปกรณ์ที่ใช้แปรรูปสินค้าต้องพึ่งพิงแรงงานคนเพื่อตรวจสอบคุณภาพการผลิตในทุกขั้นตอน (ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัทธา คำสีหา, 2563)

1.3 การกระจายสินค้า ส่วนใหญ่ลูกค้ามารับผักกูดเอง มีเพียงส่วนน้อยที่จะจัดส่งให้กับลูกค้า ทำให้ต้นทุนในการขนส่งผักกูดมีน้อยมาก หรือบางเดือนอาจไม่มีต้นทุนการกระจายสินค้าเลย หากวิเคราะห์ตามกิจกรรมของห่วงโซ่คุณค่าอาจถือเป็นการดีที่ทำให้กลุ่มมีต้นทุนในการจัดกระจายสินค้าน้อยมาก ทำให้กำไรในการขายผักกูดมีมากขึ้น แต่หากมองในมุมกลับกันภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 การไม่มีการจัดกระจายสินค้าถือเป็นจุดอ่อนของกลุ่มเป็นอย่างมาก เนื่องจากลูกค้าไม่ต้องการเดินทางเข้ามารับผักกูดด้วยตนเอง ลดการเดินทางและการพบปะให้น้อยที่สุด ทำให้กลุ่มขาดรายได้จากลูกค้าไปเป็นจำนวน

มาก จึงทำให้กลุ่มจะต้องปรับปรุงในเรื่องการกระจายสินค้าให้รูปแบบตรงต่อความต้องการของลูกค้าให้มากยิ่งขึ้น ในขณะที่ผลการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าวิสาหกิจชุมชนทำขนมต้นแบบ (ทองม้วน - ทองพับ) จังหวัดยะลา (ชมพูนุท และคณะ, 2564) ผู้ประกอบการจัดส่งผลิตภัณฑ์ให้กับคนกลางทางการตลาดและลูกค้าที่ติดต่อสั่งซื้อโดยตรงกับกลุ่ม โดยสมาชิกหมุนเวียนกันทำหน้าที่ขนส่ง ทำให้เกิดต้นทุนโดยเฉพาะค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและภาระงานที่เพิ่มขึ้นด้วย

1.4 การขายและการตลาด ลูกค้าของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำ เน้นการขายส่ง ติดต่อนำซื้อโดยตรงกับสมาชิก สินค้ามีเพียงยอดผักกูดสดเพียงอย่างเดียว บรรจุภัณฑ์ยังไม่สื่อเอกลักษณ์กลุ่ม ไม่แหล่งผลิต และช่องทางติดต่อนำซื้อ ไม่มีการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้ขาดโอกาสทางการแข่งขัน ซึ่งกลยุทธ์ด้านการตลาดและการขายเพื่อชักจูงผู้บริโภค คือ ความหลากหลายของสินค้า และบรรจุภัณฑ์ได้มาตรฐาน บรรจุภัณฑ์มีดีไซน์ และรูปลักษณ์สวยงาม (ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัตรา คำสีหา, 2563) แตกต่างจากผลการศึกษาการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าวิสาหกิจชุมชนทำขนมต้นแบบ (ทองม้วน - ทองพับ) จังหวัดยะลาของการพัฒนากิจกรรมการตลาดและการขายของกลุ่มผู้ประกอบการใช้การเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ออกแบบและจัดทำฉลากสินค้าใหม่ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ จัดทำเรื่องราวผลิตภัณฑ์ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ผ่านแฟนเพจเฟซบุ๊กที่เป็นทางการของกลุ่มผู้

1.5 การบริการ ลูกค้าส่วนใหญ่จะมารับผักกูดเอง ทำให้ลดต้นทุนในการจัดส่งสินค้า ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ เจษฎา นกน้อย และสัณชัย ลั้งแท็กุล พบว่าผู้ประกอบการมีบริการจัดส่งสินค้า ทำให้เกิดปัญหาการส่งสินค้าล่าช้ากว่ากำหนดเมื่อการสั่งซื้อมีปริมาณมาก กลุ่มไม่มีการประกันสินค้า (เจษฎา นกน้อย และสัณชัย ลั้งแท็กุล, 2558) ซึ่งในการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์อาจมีการรับประกันสินค้าพร้อมการตรวจสอบก่อนส่งมอบสินค้าเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า (พิชา วิสิทธิ์พานิช และคณะ, 2562)

2. กิจกรรมสนับสนุน

2.1 โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป สมาชิกดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้แบ่งไว้ตามโครงสร้างของกลุ่มน้อยลง จึงทำให้การทำงานของกลุ่มขาดการดูแลอย่างทั่วถึง เช่นเดียวกับการศึกษาห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไข่กำแพงเพชรสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการในตลาดมอกล้วยไข่ของ ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัตรา คำสีหา พบว่า การบริหารจัดการองค์กรไม่เป็นระบบ และการมอบหมายภาระงานที่คลุมเครือไม่ชัดเจน ซึ่งลักษณะแบบนี้ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มขาดประสิทธิภาพได้ (ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัตรา คำสีหา, 2563)

2.2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่คุณค่าผักกูดบ้านเสมา ได้แก่ คนในครอบครัว มีการแบ่งงานกันทำและกระจายผลตอบแทนภายในครอบครัว นำเครือญาติเข้ามาร่วมดำเนินงาน ขาดการฝึกอบรมและพัฒนาส่งเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์

เช่นเดียวกับการศึกษาห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไข่กำแพงเพชรสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการในตลาดมอกล้วยไข่ของ ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัตรา คำสีหา พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่คุณค่าของการแปรรูปกล้วยไข่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่เป็นเครือข่ายและแรงงานภายในท้องถิ่น มีการประเมินผลงานแบบไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน ไม่มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะแรงงาน ไม่มีระบบการจัดการค่าแรงกรณีแรงงานเป็นบุคคลภายในครอบครัว ส่วนแรงงานที่เป็นเครือข่ายและแรงงานท้องถิ่นมีอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานแรงงานขั้นต่ำ (ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัตรา คำสีหา, 2563)

2.3 เทคโนโลยีและการพัฒนา กลุ่มไม่ได้พัฒนาเทคโนโลยีในการผลิต และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกิจกรรมสนับสนุนค่อนข้างน้อย ซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและเทคโนโลยีในกิจกรรมสนับสนุนจะเป็นกระบวนการทางธุรกิจที่สนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าหรือมีอิทธิพลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มในห่วงโซ่คุณค่าของการจัดการสินค้าได้ (นที เทพโกษณ์ และวิจิต อุ่ออัน, 2564)

2.4 การจัดซื้อจัดหา การดำเนินงานของกลุ่มในการจัดซื้อจัดหาบรรจุภัณฑ์ไม่มีต้นทุนเนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ด้านการหาพันธุ์ผักกูดมีการขยายผักกูดจากสวนของตนเอง ด้านโรงเรือนกลุ่มมีการเก็บยอดผักกูดตามการสั่งซื้อของลูกค้า เก็บยอดผักกูดทุกวัน ไม่จำเป็นต้องมีอาคารโรงเรือนสำหรับเก็บรักษาผักกูด จึงมีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ เช่นเดียวกับการศึกษาห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไข่กำแพงเพชรสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการในตลาดมอกล้วยไข่ของ ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัตรา คำสีหา ผู้ประกอบการทุกรายไม่มีโกดังเก็บสินค้าเนื่องจากสินค้าสด เก็บไว้ได้ไม่นาน จึงตัดกล้วยไข่ให้พอดีกับความต้องการของลูกค้า ทำให้ไม่จำเป็นต้องสร้างโกดังเก็บสินค้า ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภคว่าจะได้รับสินค้าที่สดใหม่อยู่เสมอ (ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัตรา คำสีหา, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา สามารถนำแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าจากงานวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่คุณค่าของผักกูดได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น หากมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงปริมาณในการนำแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าไปใช้ปรับปรุงกิจกรรมการดำเนินงาน เปรียบเทียบด้านการลดต้นทุนและการเพิ่มมูลค่าสินค้า เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กชนิกา วานิชกิตติกุล และคณะ. (2561). ห่วงโซ่คุณค่าเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ผลิตข้าวกล้องในจังหวัดมหาสารคาม. รมยสาร, 16(ฉบับพิเศษ), 184-199.
- จันจิรา ศักดิ์ศรี และสปัญญ์หยก วีรบุญฤกษ์. (2564). ห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการพัฒนาทุเรียนหลงลับแลอุดรดิตต์ ที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. วารสารวิทยาการจัการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 3(2), 40-60.
- เจษฎา นกน้อย และสัณชัย ลั้งแท้กุล. (2558). การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภณัฑ์ระดับ 5 ดาว ประเภทอาหารในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารปัญญากิวิฒัน, 7(1), 54-66.
- ชมพูนุท และคณะ. (2564). การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าวิสาหกิจชุมชนทำขนมต้นแบบ (ทองม้วน-ทองพับ) จังหวัดยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 27(1), 24-40.
- ณัฐนิชา ประสาทเขตวิทย์ และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความต่อเนื่องของวิสาหกิจชุมชนในตำบลห้วยสัก อำเภอมือง จังหวัดเชียงราช. วารสารแก่นเกษตร, 47(ฉบับพิเศษ 1), 442-446.
- ดวงนภา ลาภใหญ่ และพัทธา คำสีหา. (2563). ห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไข่กำแพงเพชร สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการในตลาดมอกล้วยไข่. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 30(1), 94-109.
- นที เทพโกชน์ และวิชิต อุ๋อัน. (2564). รูปแบบการจัการห่วงโซ่คุณค่าหลังการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(9), 294-309.
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1. (22 สิงหาคม 2564). การวางแผนจัหาปัจจัยการผลิต. (เอื้องฟ้า เขากลม, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2. (22 สิงหาคม 2564). กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา. (มนทิดา สังข์ทอง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3. (22 สิงหาคม 2564). กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา. (มนทิดา สังข์ทอง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4. (22 สิงหาคม 2564). การกระจายสินค้า. (เมธาวีตร ภูธรภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5. (22 สิงหาคม 2564). การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา. (มนทิดา สังข์ทอง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6. (22 สิงหาคม 2564). กิจกรรมสนับสนุนในห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา. (มนทิดา สังข์ทอง, ผู้สัมภาษณ์)

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7. (22 สิงหาคม 2564). แนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา. (เมธาวีตร ภูธรภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8. (22 สิงหาคม 2564). การให้บริการของวิสาหกิจชุมชนผักกูดบ้านเสมา. (เอื้องฟ้า เขากลม, ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก.
- พัทตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์. (2546). การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชา วิสิทธิ์พานิช และคณะ. (2562). การศึกษาห่วงโซ่คุณค่าการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลาเชิงพาณิชย์ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์. วารสารโลจิสติกส์และซัพพลายเชน, 5(2), 89-100.
- ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์. (2559). การจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจหอยพักในเขตเทศบาลตำบลเกาะแก้วและตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการแพรวาภาสสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3(3), 41-54.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2562). ตำบลท่าดี บูรณาการงานผ่านฐานทุนธรรมชาติ. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2564 จาก <https://web.codi.or.th/20190810-7086/>

การบังคับจำนองและการบังคับหนี้จำนองในส่วนที่ขาด*

FORECLOSURE AND ENFORCEMENT OF DEFICIENCY JUDGEMENT

จาตุรนต์ บุญยธนะ

Jaturon Bhunyathana

ตะวัน เดชภิริตมมงคล

Tawan Detpiratmongkol

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

E-mail: Jaturon.bhu@stou.ac.th

บทคัดย่อ

บทบัญญัติในเรื่องสัญญาจำนองภายใต้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก กฎหมายได้เพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้จำนองซึ่งได้ตราทรัพย์สินไว้เพื่อจำนองประกันหนี้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและถือว่าการปรับปรุงแก้ไขในครั้งนี้ได้ช่วยให้กฎหมายลักษณะจำนองมีความเป็นธรรมมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการบังคับจำนองและการบังคับหนี้จำนองในส่วนที่ขาด โดยในเรื่องการบังคับจำนองได้มีการกำหนดระยะเวลาในการบอกกล่าวการบังคับจำนองเอาไว้อย่างชัดเจนให้เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนภายในเวลาอันสมควร ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 60 วัน หากผู้จำนองเป็นบุคคลภายนอก เจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องมีหนังสือบอกกล่าวให้ผู้จำนองทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ส่งคำบอกกล่าวแก่ลูกหนี้อีกด้วย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้จำนองเป็นผู้เริ่มต้นกระบวนการในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองโดยไม่ต้องฟ้องบังคับจำนองต่อศาลได้เป็นครั้งแรก ในเรื่องการบังคับหนี้จำนองในส่วนที่ขาดนั้น กฎหมายได้กำหนดให้การตกลงให้ผู้จำนองซึ่งเป็นบุคคลภายนอกต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาดนั้นตกเป็นโมฆะ แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบว่ามีปัญหาบางประการที่เกิดขึ้น ดังนี้ผู้เขียนจึงมุ่งวิเคราะห์เฉพาะมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับจำนองและการบังคับหนี้จำนองในส่วนที่ขาดภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งได้มีผลการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งเสนอข้อเสนอบางประการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับจำนองและการบังคับหนี้ในส่วนที่ขาดเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

คำสำคัญ: การจำนอง, การบังคับจำนอง, การบังคับหนี้ในส่วนที่ขาด

* Received December 15, 2021; Revised January 3, 2022; Accepted February 19, 2022

Abstract

The legal provisions related to the mortgage contract under the Civil and commercial Code have recently been amended corresponding to a current economic background and dynamic society. The amendment was made with a significant objective to protect the mortgager who assigns his property to creditor, called the mortgagee, as security for the performance of an obligation following the intendment of law. The amendment of the mortgage law was observed that the foreclosure and enforcement of deficiency judgement were principally focused. For the foreclosure, the mortgage law has addressed a definite form of notification by inscribing a fixed period of sixty days for the period of prescription. Thus, the mortgagee is required by the law to send a written notice to the mortgager to perform his obligation agreed under the mortgage contract. If the mortgagee is considered as a third party, the period of prescription for sending a written notification is fifteen days but the law requires mortgagee to send a written notification after notifying the debtor. In addition, it is interesting to observed that the law, for the first time, allows the mortgagor to commence the process of public auction to enforce the mortgaged property without having to file a proceeding in court. In case of the enforcement of deficiency judgement, the mortgage law prohibited mortgagee and third-party mortgager from making any legal clause in a mortgage contract to allow third-party mortgager to be responsible for deficiency by voiding such legal clause. In practice, problems have subsequently aroused. Consequently, the author intends to analyze the legal provisions of the mortgage law especially on the foreclosure and enforcement of deficiency judgement under the Civil and Commercial Code, address some problems found after the law has been in force as well as proposes some suggestions to the mortgage law pertaining to the foreclosure and enforcement of deficiency judgement.

Keywords: Mortgage, Foreclosure, Enforcement of Deficiency Judgement

บทนำ

แต่เดิมกฎหมายลักษณะจำนองในเรื่องการบังคับจำนองกำหนดไว้ว่าการบังคับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนว่าให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควรเท่านั้น จึงเกิดปัญหาว่าหากมีการบอกกล่าวด้วยทำจดหมายบอกกล่าวนั้นต้องทำเป็นหนังสือหรือไม่ และหากมีการแต่งตั้งตัวแทนต้องทำเป็นหนังสือหรือเพียงแต่งตั้งด้วยวาจา รวมทั้งยังมีได้กำหนดระยะเวลาในการบอกกล่าวบังคับจำนองไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย อีกทั้งยังให้สิทธิเฉพาะเจ้าหนี้ผู้รับจำนองเป็นผู้เริ่มต้นกระบวนการในการบังคับจำนองได้เท่านั้น แม้ผู้จำนองจะทราบว่าลูกหนี้ผิดนัดและดอกเบี้ยผิดนัดส่งผลให้หนี้ประธานเพิ่มขึ้นมาก ผู้จำนองก็ไม่อาจเริ่มกระบวนการในการบังคับจำนองได้ ต้องรอให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองฟ้องบังคับจำนองเอากับทรัพย์ที่จำนองเท่านั้น ในบางกรณีเจ้าหนี้ผู้รับจำนองอาจรอให้ดอกเบี้ยผิดนัดของลูกหนี้เพิ่มสูงขึ้นจนเป็นที่พอใจ หรือให้ใกล้กับราคาของหลักประกันเสียก่อนจึงเริ่มต้นกระบวนการในการฟ้องบังคับจำนอง เมื่อบังคับจำนองผู้จำนองอาจต้องสูญเสียทรัพย์อันเป็นหลักประกันโดยสิ้นเชิงหรือไม่ได้รับเงินส่วนที่เหลือจากการขายทอดตลาดทรัพย์จำนอง อีกทั้งในเรื่องการบังคับหนี้ในส่วนที่ขาดนั้น ผู้จำนองมักจะไม่มีอำนาจต่อรองกับเจ้าหนี้ในการยกเว้นข้อตกลงในสัญญากฎหมายดังกล่าวได้มีแก้ไขเปลี่ยนแปลงและวางหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบังคับจำนองโดยผ่านกระบวนการทางศาล (Judicial Foreclosure) ในเรื่องการบอกกล่าวบังคับจำนองเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งยังได้บัญญัติในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์จำนองโดยไม่ต้องฟ้องบังคับจำนองต่อศาล (Non-Judicial Foreclosure) อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับหนี้จำนองส่วนที่ขาด (Mortgage Deficiency) แต่ยังคงเกิดปัญหาสืบเนื่องจากการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวบางประการ เช่น กฎหมายกำหนดให้การบอกกล่าวบังคับจำนองต้องทำเป็นหนังสือนั้นส่งผลให้ศาลอาจต้องตีความการบอกกล่าวเป็นหนังสือโดยเคร่งครัด นอกจากนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เจ้าหนี้ริบดำเนินการบังคับจำนองทันทีภายหลังจากที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ แต่ยังคงให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองยังคงใช้สิทธิในการฟ้องบังคับจำนองภายในอายุความ 10 ปี จึงยังคงส่งผลให้ผู้จำนองอาจได้รับผลกระทบเช่นเดิมซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติในเรื่องค้ำประกันซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวเพื่อฟ้องตามสัญญาค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ นอกจากนี้กระบวนการในการขายทอดตลาดทรัพย์ที่จำนองโดยไม่ต้องฟ้องบังคับจำนองต่อศาลนั้นยังคงสร้างภาระให้แก่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองในบางประการ

สาระสำคัญของสัญญาจำนอง

สัญญาจำนองเป็นการประกันหนี้ด้วยทรัพย์สินลักษณะหนึ่งโดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. สัญญาจำนองเป็นสัญญาอุปกรณ์

สัญญาจำนองเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันหนี้ประธาน กล่าวคือ หากไม่มีหนี้ประธานแล้ว หนี้ตามสัญญาจำนองย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ หนี้ตามสัญญาจำนองจึงเรียกว่าหนี้ตามสัญญาอุปกรณ์

2. ผู้จำนองเอาทรัพย์สินตราไว้เป็นประกันโดยไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่จำนอง

ผู้จำนองอาจเป็นลูกหนี้ตามสัญญาประธานหรือบุคคลภายนอกก็ได้ เหตุที่กฎหมายเปิดกว้างเช่นนี้เป็นเพราะการจำนองเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สิน ไม่ว่าทรัพย์สินที่จำนองจะเป็นของลูกหนี้หรือของบุคคลภายนอกก็ย่อมเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เจ้าหนี้ก็ย่อมบังคับเอาทรัพย์สินทั้งหลายที่จำนองประกันหนี้ไว้ได้ นอกจากนี้กฎหมายยังมิได้กำหนดจำนวนของผู้จำนองในสัญญาจำนองไว้ว่าต้องมีจำนวนเท่าใด โดยมาตรา 702 เพียงแต่ใช้ถ้อยคำว่า “บุคคลคนหนึ่ง” เมื่อพิจารณาถึงมาตรา 725 และมาตรา 726 เรื่องการจำนองหลายรายแล้ว อาจสรุปได้ว่าคำว่าผู้จำนองมีเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ย่อมได้ (อานนท์ ศรีบุญโรจน์, 2563)

อนึ่ง สัญญาจำนองไม่ต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนอง กฎหมายอนุญาตให้ผู้จำนองยังคงครอบครองทรัพย์สินที่จำนองนั้นได้ และทรัพย์สินที่อาจจำนองได้ คือ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน ทรัพย์สินติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวร ทรัพย์สินอันประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน และทรัพย์สินที่ติดอยู่กับที่ดินหรือทรัพย์สินติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย และสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษก็อาจนำมาจำนอง ได้แก่ เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ และสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะการเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะกฎหมายประสงค์ให้ผู้จำนองได้ใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นระหว่างที่ได้นำไปเป็นหลักประกัน (เดือนเด่น นาคสีหราช, 2560)

3. ทรัพย์สินที่ตราไว้นั้นเพื่อประกันการชำระหนี้

ทรัพย์สินที่จำนองย่อมถูกนำไปตราไว้เพื่อประกันการชำระหนี้ คำว่า ตราไว้ ไม่ปรากฏว่าถูกกำหนดบทนิยามเอาไว้ในมาตราใด แต่หากพิจารณาแล้วจะพบว่า การตราไว้คือการทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดสำหรับเรื่องการจำนอง คือ การทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อมีการจำนองโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จำนองจะไม่โอนไปยังเจ้าหนี้ผู้รับจำนอง ผู้จำนองยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จำนอง (ปัญญา ธนอมรอด, 2564)

4. ผู้รับจำนองย่อมได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญ

เจ้าหนี้ผู้รับจำนองมีสิทธิดีกว่าเจ้าหนี้สามัญทั่วไป โดยกฎหมายให้สิทธิในการได้รับชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองก่อนเจ้าหนี้อื่นโดยไม่ต้องคำนึงว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จำนองจะโอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ จึงแสดงว่าจำนองเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งที่แม้จะมีการโอนทรัพย์สินที่จำนองแล้ว จำนองก็ยังติดไปด้วยและเจ้าหนี้จำนองก็อาจมาบังคับจำนองได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

5. แบบของสัญญาจำนอง

การทำสัญญาจำนองต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนด คือ การจำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อความสมบูรณ์ของนิติกรรมตามมาตรา 714 หากการจำนองมิได้ทำตามแบบที่กำหนดไว้สัญญาจำนองย่อมตกเป็นโมฆะ

นอกจากแบบของสัญญาจำนองแล้วในสัญญาจำนองต้องระบุเรื่องดังต่อไปนี้ลงไปด้วย ได้แก่ ระบุทรัพย์สินที่จะจำนอง เนื่องจากสัญญาจำนองเป็นสัญญาที่ผู้จำนองเอาทรัพย์สินมาตราไว้เป็นประกันการชำระหนี้ ในสัญญาจำนองคู่สัญญาต้องระบุว่าทรัพย์สินชนิดใดที่จะนำมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ทรัพย์สินที่จำนองจึงเป็นสาระสำคัญในสัญญาจำนอง ระบุหนี้ประธาน สัญญาจำนองจะต้องมีการกำหนดไว้โดยชัดเจนว่าจะประกันหนี้ หากหนี้ประธานมีผลสมบูรณ์ไม่ตกเป็นโมฆะแล้ว สัญญาจำนองย่อมสมบูรณ์ฟ้องร้องบังคับกันได้ตามกฎหมาย ระบุจำนวนเงินที่จำนอง คู่สัญญาต้องระบุจำนวนเงินของหนี้ประธานในสัญญาจำนองด้วย เพื่อให้ทราบทรัพย์สินที่จำนองเป็นหลักประกันในหนี้จำนวนเท่าใด และช่วยให้ง่ายในการคำนวณเรื่องดอกเบี้ยอีกด้วย (สุภาพร พิทักษ์เผ่าสกุล, 2559)

การบังคับจำนอง

เมื่อหนี้ประธานถึงกำหนดชำระแล้วและปรากฏว่าลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้หรือลูกหนี้ไม่อาจถือเอาประโยชน์แห่งเงินเวลาได้ เจ้าหนี้จึงอาจฟ้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก็ได้ หรือภายหลังจากที่หนี้ถึงกำหนดชำระผู้จำนองอาจเริ่มกระบวนการในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาลก็ได้ โดยการบังคับจำนองถือเป็นกระบวนการที่กฎหมายกำหนดและวางหลักเกณฑ์เอาไว้เพื่อให้มีการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินจำนองอันเป็นหลักประกันได้โดยมีกรณีดังนี้

1. การบังคับจำนองผ่านกระบวนการทางศาล (Judicial Foreclosure)

การฟ้องบังคับจำนองผ่านกระบวนการทางศาลมีกรณีดังนี้

1.1 การฟ้องบังคับจำนองเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด

การฟ้องบังคับจำนองมีกรณีดังนี้

1) กรณีลูกหนี้นำทรัพย์สินของตนเข้ามาจำนองประกันหนี้ของตน

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่จำนองเป็นของลูกหนี้ เช่น ลูกหนี้จดทะเบียนจำนองที่ดินของตนแปลงหนึ่งไว้เพื่อประกันหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินที่ได้ทำไว้กับเจ้าหนี้ เป็นต้น แต่เดิมมาตรา 728 ใช้คำว่าเจ้าหนี้ต้องมี “จดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้...” ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3081/2545 ได้กล่าวไว้เพิ่มเติมว่าการบอกกล่าวบังคับจำนองนั้นตามมาตรา 728 ไม่ได้กำหนดว่าต้องทำตามแบบอย่างใดบ้าง ผู้รับจำนองเพียงแต่มีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันควร ก็ถือได้ว่าเป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองที่ชอบด้วยบทมาตราดังกล่าวแล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3081/2545, 2545) แต่มาตรา 728 ในปัจจุบันได้แก้ไขโดยกำหนดให้การบอกกล่าวบังคับจำนอง เจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องมี “หนังสือบอกกล่าวไปยังลูกหนี้” ซึ่งการที่กฎหมายใช้คำว่า “หนังสือบอกกล่าว” และต้องกำหนดระยะเวลาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนภายในเวลาอันสมควรซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 60 วัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ได้รับหนังสือบอกกล่าว อาจถือได้ว่ากฎหมายได้กำหนดแบบของการบอกกล่าวบังคับจำนองขึ้นมา และอาจส่งผลถึงการตีความของศาลในเรื่องการทำหนังสือบอกกล่าวนั้นต้องเคร่งครัดมากขึ้นกว่าเดิม โดยในเรื่องนี้คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5702/2562 กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า “โจทก์มีหนังสือทวงถามและบอกกล่าวบังคับจำนองกำหนดให้จำเลยทั้งสามชำระหนี้และไถ่ถอนจำนองภายใน 30 วัน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ 60 วัน จึงถือไม่ได้ว่าลูกหนี้ทั้งสามละเลยเสียไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง” (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5702/2562, 2562) จะเห็นได้ว่าศาลได้ตีความถึงการทำหนังสือบอกกล่าวและระยะเวลาไว้เคร่งครัดขึ้นกว่าเดิม และเมื่อเปรียบเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3081/2545 ข้างต้น จะพบว่าการที่กฎหมายกำหนดแบบของการบอกกล่าวบังคับจำนองไว้ให้ทำเป็นหนังสือนั้นอาจมุ่งคุ้มครองผู้จำนองมากเกินไปจนอาจทำให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องเสียเปรียบก็ได้ดังจะเห็นจากการที่ศาลพิพากษาว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตามคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้รับจำนองไม่มีหนังสือบอกกล่าวภายในกำหนด ผู้จำนองย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดในดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ นั้น ที่เกิดขึ้นนับแต่พ้นกำหนดระยะเวลา 60 วัน จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ย่อมถือเป็นผลดีต่อผู้จำนอง แต่ทั้งนี้หากพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีกู้ยืมเงินตามสัญญาจำนองแล้วจะพบว่า ในเรื่องจำนองกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้เจ้าหนี้ต้องส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้จำนองภายใน 60 วันนับแต่ที่ “ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้” แต่ในเรื่องการฟ้องบังคับจำนองนั้น การส่งหนังสือบอกกล่าวไม่จำเป็นต้องรีบทำทันทีภายหลังจากที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ กฎหมายใช้คำว่าเมื่อจะบังคับจำนอง เจ้าหนี้จึงอาจฟ้องบังคับจำนองเมื่อใดก็ได้ภายในอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ และหากเจ้าหนี้เห็นว่าทรัพย์สินที่จำนองที่มีมูลค่าสูงแต่หนี้มีมูลค่าไม่มากนัก เจ้าหนี้อาจยังไม่รีบฟ้องบังคับจำนองและรอให้ดอกเบี้ยเพิ่มสูงมากขึ้นจนใกล้เคียงกับราคาของทรัพย์สินที่จำนองเสียก่อนจึง

จะมาบังคับจำนองก็ได้ โดยในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายควรกำหนดระยะเวลาในการบังคับจำนองลงไป เพื่อให้เจ้าหนี้รับฟ้องบังคับเอาทรัพย์สินที่จำนองออกขายทอดตลาดโดยเร็ว เช่น ให้เจ้าหนี้บังคับจำนองเอาทรัพย์สินที่จำนองภายหลังจากที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้จำนองยังอาจได้รับเงินส่วนต่างจากการขายทอดตลาดได้บ้าง

2) กรณีบุคคลอื่นนำทรัพย์สินของตนเข้ามาจำนองประกันหนี้ของลูกหนี้

ในกรณีทรัพย์สินที่จำนองมิได้เป็นของลูกหนี้ แต่เป็นการที่บุคคลอื่นนำทรัพย์สินมาจำนองเพื่อประกันหนี้ เช่น บุคคลภายนอกนำที่ดินของตนหนึ่งแปลงมาจดทะเบียนจำนองประกันหนี้ระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ เป็นต้น ตามมาตรา 728 วรรคสอง กำหนดไว้ว่าเมื่อจะบังคับจำนอง ผู้รับจำนองต้องมีหนังสือบอกกล่าวลูกหนี้ให้ชำระหนี้ ภายในเวลาอันสมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่า 60 วัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ได้รับคำบอกกล่าวดังกล่าวแล้ว และในการนี้ผู้รับจำนองยังต้องมีหนังสือบอกกล่าวให้ผู้จำนองทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ส่งคำบอกกล่าวแก่ลูกหนี้อีกด้วย ถ้าผู้รับจำนองไม่มีหนังสือบอกกล่าวภายในกำหนด 15 วัน ผู้จำนองจะหลุดพ้นจากความรับผิดในดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ นั้น ที่เกิดขึ้นนับแต่พ้นกำหนดระยะเวลา 15 วัน โดยในเรื่องนี้ผู้เขียนมองว่ากฎหมายควรกำหนดระยะเวลาในการเริ่มต้นการบังคับจำนองให้เจ้าหนี้ฟ้องบังคับจำนองเอาทรัพย์สินที่จำนองภายหลังจากที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับในหัวข้อก่อนหน้านี้

3) กรณีทรัพย์สินที่จำนองเป็นของผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนอง

เมื่อผู้จำนองนำทรัพย์สินของตนไปจำนองประกันการชำระหนี้ ผู้จำนองยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จำนองนั้น ผู้จำนองย่อมมีสิทธิที่จะโอนทรัพย์สินที่จำนองไปยังบุคคลอื่นได้ และผู้รับโอนทรัพย์สินนั้นย่อมได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นโดยต้องรับภาระจำนองที่ติดมาด้วย

หากจะบังคับจำนองเอาทรัพย์สินจำนองดังกล่าว มาตรา 735 ได้กำหนดว่าผู้รับจำนองมีหน้าที่ต้องทำ “คำบอกกล่าวเป็นจดหมาย” แก่ผู้รับโอนล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 60 วันก่อนหากผู้รับโอนไม่ได้ออนจำนองภายใน 60 วัน นับแต่วันบอกกล่าวดังกล่าวแล้ว ผู้รับจำนองจึงอาจฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลเพื่อบังคับจำนองได้ ดังนั้นหากพิจารณามาตรา 735 เปรียบเทียบกับมาตรา 728 แล้วจะเห็นว่า มาตรา 728 ใช้ถ้อยคำว่า “หนังสือบอกกล่าว” แต่มาตรา 735 ใช้คำว่า “จดหมายบอกกล่าว” ซึ่งการใช้คำว่าจดหมายบอกกล่าวนั้นศาลอาจไม่จำเป็นต้องตีความโดยเคร่งครัดด้วยเหตุผลที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น และเมื่อศาลไม่จำเป็นต้องตีความโดยเคร่งครัดแล้วย่อมเกิดการไม่สอดคล้องกันของการตีความและบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้ แม้กรณีตามมาตรา 735 ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองเป็นบุคคลภายนอกเช่นกันกับกรณีในหัวข้อก่อนหน้านี้ก็ตาม ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายควรกำหนดวิธีการบอกกล่าวบังคับจำนองเอาไว้ในลักษณะแนวทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความยุติธรรม

1.2 การบังคับจำนองโดยฟ้องเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองหลุดเป็นสิทธิ

มาตรา 729 ใช้บังคับทั้งกรณีผู้จำนองเป็นลูกหนี้ชั้นต้นและกรณีผู้จำนองเป็นบุคคลที่สาม แต่ไม่อาจนำมาใช้ในกรณีทรัพย์สินที่จำนองเป็นของผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนองได้

การบอกกล่าวการบังคับจำนองต้องทำตามมาตรา 728 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1732/2500) และถ้าปรากฏว่าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้แล้ว และ ปรากฏข้อเท็จจริงว่าทรัพย์สินจำนองนั้น ไม่มีการจำนองเจ้าหนี้รายอื่น หรือจดทะเบียนบริมสิทธิใดๆ ไว้ และลูกหนี้ขาดส่งดอกเบี้ยมาแล้วเป็นเวลา 5 ปีและ ผู้รับจำนองได้พิสูจน์ให้เป็นที่พอใจแก่ศาลแล้วว่าราคาทรัพย์สินที่จำนองนั้นน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระจึงฟ้องศาลเรียกเอาทรัพย์สินจำนองหลุดได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1732/2500, 2500) โดยกฎหมายได้ระบุไว้ชัดเจนให้หน้าที่นำสืบว่าราคาทรัพย์สินที่จำนองน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระเป็นหน้าที่ของผู้รับจำนอง

2. การขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองโดยไม่ต้องฟ้องบังคับจำนองต่อศาล (Non-Judicial Foreclosure)

เรื่องนี้เป็นวิธีการที่กฎหมายอนุญาตให้ผู้จำนองไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้เริ่มกระบวนการในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาล โดยมาตรา 729/1 วางหลักเกณฑ์ว่า “เวลาใดๆ หลังจากທີ່หนี้ถึงกำหนดชำระ ถ้าไม่มีการจำนองรายอื่นหรือบริมสิทธิอื่นอันได้จดทะเบียนไว้เหนือทรัพย์สินอันเดียวกันนี้ ผู้จำนองมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับจำนองเพื่อให้ผู้รับจำนองดำเนินการให้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาล...” จากบทบัญญัติดังกล่าวอาจสังเกตได้ว่ากฎหมายใช้คำว่า “เวลาใดๆ หลังจากທີ່หนี้ถึงกำหนดชำระ” ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องหน้าที่ในการชำระหนี้ของลูกหนี้ที่เกิดขึ้นเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายควรกำหนดว่า “เมื่อลูกหนี้ผิดนัด” มากกว่าเพราะสัญญาจำนองเป็นสัญญาอุปกรณ์อันเป็นหลักประกันสำหรับหนี้ประธาน ดังนั้นหากลูกหนี้ในหนี้ประธานยังอาจชำระหนี้ได้ และยังไม่ตกเป็นลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว ก็ไม่ควรให้ผู้จำนองใช้สิทธิในการขอให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองตามมาตรานี้ซึ่งอาจสร้างความยุ่งยากและเพิ่มภาระให้แก่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองเกินสมควร

อนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัตินี้ได้จะพบว่าการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองโดยไม่ต้องฟ้องบังคับจำนองต่อศาลนี้อาจช่วยเหลือและคุ้มครองผู้จำนองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะแต่เดิมเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ผู้รับจำนองเท่านั้นที่จะมีสิทธิในการฟ้องบังคับจำนองเอาทรัพย์สินที่จำนองได้ภายในอายุความ 10 ปี หากเจ้าหนี้ปล่อยให้ออกเบี้ยในระหว่างผิดนัดของลูกหนี้เพิ่มสูงขึ้นจนเป็นที่พอใจแล้วจึงมาฟ้องบังคับจำนองแล้ว ผู้จำนองอาจต้องเสียเปรียบจากการฟ้องบังคับจำนองดังกล่าว การที่กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ถือว่าช่วยสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้จำนองได้ หากผู้

จำนองเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกระบวนการกระบวนการในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาลภายหลังจากที่ลูกหนี้ตามสัญญาประจานได้ผิดนัดชำระหนี้เพียงไม่กี่งวด ผู้จำนองอาจได้รับเงินส่วนต่างบางส่วนคืนจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองได้

นอกจากนี้มาตรา 729/1 ยังกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้จำนองต้องแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับจำนองเพื่อจะขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนอง หนังสือดังกล่าวจึงอาจถือเป็น “หนังสือยินยอมให้ขายทอดตลาด” ดังนั้นเมื่อได้เริ่มดำเนินการในขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งจำนองแล้ว ผู้จำนองจะปฏิเสธการขายทอดตลาดนั้นไม่ได้ เพราะหนังสือยินยอมให้ขายทอดตลาดดังกล่าวย่อมต้องผูกพันผู้จำนองด้วย หากผู้จำนองอยากได้ทรัพย์สินจำนองกลับคืนมาเป็นของตนเองจะเข้าไปสู่ราคาในการขายทอดตลาดก็ไม่อาจทำได้เพราะมาตรา 511 ได้บัญญัติห้ามมิให้ผู้ทอดตลาดเข้าสู่ราคาหรือใช้ให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าสู่ราคาในการทอดตลาดซึ่งตนเป็นผู้อำนวยความสะดวกเอง แต่อาจที่จะขอให้ผู้มีสิทธิถอนทรัพย์สินที่จำนองออกจากการขายทอดตลาดก็ได้ หากผู้ทอดตลาดเห็นว่าราคาซึ่งมีผู้ผู้สูงสุดนั้นยังไม่เพียงพอตามบทบัญญัติมาตรา 513 ทั้งนี้มาตรา 512 กำหนดเพิ่มเติมไว้ว่าหากได้แถลงไว้โดยเฉพาะในคำโฆษณาบอกการทอดตลาดนั้นว่าผู้ขายถือสิทธิที่จะเข้าสู่ราคาด้วย ผู้จำนองซึ่งถือเป็นผู้ขายมีสิทธิเข้าสู่ราคาได้ (ปัญญา อนุมรด, 2564)

ในเรื่องระยะเวลาการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนอง มาตรา 729/1 วรรคสอง กำหนดให้ผู้รับจำนองต้องดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง จึงอาจสังเกตได้ว่ากฎหมายในเรื่องนี้เข้ามาช่วยลดความยุ่งยากซับซ้อนของกระบวนการฟ้องบังคับจำนองผ่านกระบวนการทางศาลและช่วยให้เกิดการชำระหนี้ตามสัญญาหนี้ประจานได้รวดเร็วขึ้น หากผู้รับจำนองมิได้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองภายในระยะเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งแล้ว ผู้จำนองย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดในดอกเบี้ย ค่าภาระติดพัน ตลอดจนค่าอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้นซึ่งเกิดจากวันที่พ้นกำหนดดังกล่าว แต่อาจมีปัญหาตามมาว่าหากผู้รับจำนองดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองโดยสุจริตแล้ว แต่ขายไม่ได้ไม่ว่าเพราะเหตุใด เช่น นายแดงเจ้าหนี้ผู้รับจำนองได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากนายดำผู้จำนองให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองตามมาตรา 729/1 และนายดำผู้รับจำนองได้ดำเนินการขายทรัพย์สินที่จำนองโดยชอบแล้ว แต่ไม่มีผู้ใดสนใจเข้ามาซื้อทรัพย์สินที่จำนองดังกล่าว เป็นต้น ผู้เขียนเห็นว่าผู้รับจำนองย่อมไม่เสียสิทธิที่จะได้ดอกเบี้ย ค่าภาระติดพัน ตลอดจนค่าอุปกรณ์แห่งหนี้้นั้นแม้จะเกิดขึ้นหลังจากพ้นกำหนด 1 ปีแล้ว นอกจากนี้แม้ผู้รับจำนองจะได้รับหนังสือแจ้งจากผู้จำนองแล้ว หากผู้รับจำนองจะขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองอาจประสบปัญหาในเรื่องความยุ่งยากในทางปฏิบัติเพราะเจ้าหนี้ผู้รับจำนองอาจไม่มีประสบการณ์และไม่ทราบหลักปฏิบัติหรือแนวทางปฏิบัติในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนอง ผู้เขียนเห็นว่าหากมีหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เข้ามาเป็นตัวกลางช่วยเหลือ กำกับดูแล หรือวางระเบียบตลอดจนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความชัดเจนและเป็นรูปธรรมแล้ว การบังคับจำนอง

ตามมาตรา ๗๒ ย่อมอาจส่งผลกระทบต่อภาพรวมที่ดียิ่งขึ้น และมีข้อสังเกตว่ากฎหมายในเรื่องนี้ไม่ตัดสิทธิผู้รับจำนองในการฟ้องบังคับจำนอง ดังนั้นหากผู้จำนองได้แจ้งไปยังผู้รับจำนองตามมาตรา ๗๒/๑ แล้ว ผู้รับจำนองยังมีสิทธิที่จำฟ้องบังคับจำนองตามมาตรา ๗๒ หรือมาตรา ๗๒ ก็ย่อมได้ แต่ถ้าผู้รับจำนองขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองตามมาตรา ๗๒/๑ แล้วมีผลให้สัญญาจำนองระงับสิ้นไปตาม

การบังคับชำระหนี้จำนองในส่วนที่ขาด

เมื่อบังคับจำนองแล้วเจ้าหนี้ย่อมได้รับการจัดการชำระหนี้ตามที่กฎหมายกำหนด โดยถ้าขายทอดตลาดแล้วยังมีเงินเหลือ ผู้รับจำนองต้องส่งคืนให้แก่ผู้จำนอง หรือแก่บุคคลผู้ควรจะได้เงินนั้นแล้วแต่กรณี แต่หากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดนั้นน้อยกว่าจำนวนที่ค้างชำระจึงเกิดปัญหาตามมาว่าลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในเงินที่ยังขาดอยู่หรือไม่

1. กรณีลูกหนี้เป็นผู้จำนองทรัพย์สินของตนเพื่อประกันหนี้

มาตรา ๗๒ ได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้าเอาทรัพย์สินจำนองหลุดและราคาทรัพย์สินนั้นมีประมาณต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ก็ดี หรือถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้ ได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่นั้นก็ดี เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใดลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินนั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวเมื่อบังคับจำนองได้เงินไม่ครบจำนวนหนี้ ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด เช่น นายแดงเจ้าหนี้ผู้รับจำนองได้ทำการบังคับจำนองตามมาตรา ๗๒ แล้วได้เงินจากการบังคับจำนองไม่พอชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินซึ่งเป็นหนี้ประธาน ดังนั้นลูกหนี้ตามสัญญาหนี้ประธานย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดตามมาตรา ๗๒ นี้ เป็นต้น ในทางปฏิบัติมักจะปรากฏข้อตกลงระหว่างเจ้าหนี้ผู้รับจำนองและผู้จำนองไว้ว่า “หากขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองแล้วได้เงินไม่เพียงพอแก่หนี้ ให้ผู้จำนองรับผิดชอบในเงินที่ยังขาดอยู่” อันเป็นการตกลงยกเว้นข้อความตามบทบัญญัติมาตรา ๗๒ ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๙๑/๒๕๔๗ และ ๘๒๖๐/๒๕๕๐ ได้วินิจฉัยว่ามาตรา ๗๒ นี้ไม่ใช่บทบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้รับจำนองและผู้จำนองซึ่งเป็นคู่สัญญาตามสัญญาจำนองอาจตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๙๑/๒๕๔๗, ๒๕๔๗) ; (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๖๐/๒๕๕๐, ๒๕๕๐) โดยในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายควรจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยไม่อนุญาตให้ตกลงยกเว้นบทบัญญัติมาตรา ๗๒ เนื่องจากในทางปฏิบัติการที่ลูกหนี้ได้ตกลงเข้าทาสัญญากู้ยืมเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเจ้าหนี้ซึ่งเป็นสถาบันการเงินแล้ว เจ้าหนี้ย่อมมีอำนาจต่อรองที่สูงกว่า เมื่อลูกหนี้ได้ตกลงจำนองทรัพย์สินของตนเพื่อประกันหนี้แล้ว หากจะเป็นไปไม่ได้ที่จะเจรจาเพื่อปฏิเสธข้อตกลงยกเว้นบทบัญญัติมาตรา ๗๒ ซึ่งปรากฏในสัญญาระหว่างที่ได้มอบสัญญาให้ลูกหนี้ผู้จำนองได้ลงลายมือชื่อ เนื่องจากการที่ไม่ตกลงยินยอมตามที่เจ้าหนี้เรียกร้องเจ้าหนี้ก็อาจจะปฏิเสธไม่อนุมัติให้สินเชื่อ นอกจากนี้มีความ

เป็นไปได้ว่าบางกรณีลูกหนี้ก็ไม่ทราบหรือไม่เข้าใจถึงผลทางกฎหมายจากการตกลงยกเว้น บทบัญญัติมาตรา 733 ว่ามีผลเพียงใดจึงไม่ได้ให้ความสำคัญหรือศึกษาก่อนที่จะลงลายมือชื่อ กฎหมายจึงควรบัญญัติไปในลักษณะเดียวกันกับที่ปรากฏในมาตรา 727/1 คือผู้จำนองไม่ต้อง รับผิดชอบหนี้เกินกว่าทรัพย์สินที่จำนอง แต่ทั้งนี้หากเจ้าหนี้ประสงค์จะบังคับเอากับทรัพย์สินอื่น ของผู้จำนองแล้วก็บังคับไม่ได้เช่นกันดังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2525/2557 ซึ่งวาง แนวทางไว้อย่างน่าสนใจว่าเจ้าหนี้ผู้รับจำนองไม่มีสิทธิที่จะบังคับเอาทรัพย์สินอื่นของผู้จำนอง นอกเหนือไปจากทรัพย์สินจำนอง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2525/2557, 2557)

2. กรณีบุคคลภายนอกเป็นผู้จำนองทรัพย์สินของตนเพื่อประกันหนี้

กรณีที่ผู้จำนองเป็นบุคคลภายนอก มาตรา 727/1 กำหนดให้ผู้จำนองรับผิดชอบไม่เกิน ราคาทรัพย์สินที่จำนอง โดยอาจนำมาใช้กับการบังคับจำนองซึ่งผู้จำนองเป็นบุคคลภายนอก จากกรณีของมาตรา 728, 729 และ มาตรา 729/1 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยกฎหมายมุ่ง ค้ำครองผู้จำนองซึ่งเป็นบุคคลภายนอกไม่ให้อำนาจรับภาระหนักเกินควร จึงบัญญัติห้ามมิให้มีการ ตกลงยกเว้นข้อความในบทบัญญัติดังกล่าว หากได้มีการฝ่าฝืนย่อมส่งผลให้ข้อตกลงดังกล่าวตก เป็นโมฆะ ซึ่งจะแตกต่างกับหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในมาตรา 733 จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้ว ข้างต้น

สรุป

ในเรื่องการบอกกล่าวบังคับจำนองนั้น กฎหมายได้กำหนดรูปแบบและระยะเวลาเอาไว้ อย่างชัดเจนและส่งผลให้ศาลจำต้องตีความโดยเคร่งครัดมากขึ้น และอาจถือว่าเป็นการ ค้ำครองผู้จำนองมากเกินไป โดยกฎหมายควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้รับจำนองต้องฟ้องบังคับจำนอง เอากับทรัพย์สินที่จำนองเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้จำนองได้เงินคืนจาก การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองบ้าง และควรวางหลักเกณฑ์ในเรื่องการบอกกล่าวบังคับ จำนองในมาตรา 735 ให้สอดคล้องกับมาตรา 728 เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาลนั้น กฎหมาย ควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้จำนองเริ่มกระบวนการภายหลังจากที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว เพื่อที่จะไม่สร้างภาระให้แก่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองมากเกินไปจนเกินสมควร และควรวางแนวทางให้มี หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนในการเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองในการ ขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนอง เพราะหากเจ้าหนี้ผู้รับจำนองไม่ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน จำนองภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดอาจเพราะไม่ทราบกระบวนการหรือขาด ประสบการณ์อาจส่งผลให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องเสียเปรียบได้ และในเรื่องการบังคับชำระหนี้ จำนองในส่วนที่ขาด มาตรา 733 ควรมีการแก้ไขให้ไม่สามารถตกลงยกเว้นให้ลูกหนี้รับผิดชอบ หนี้ส่วนที่ขาดได้เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 727/1 ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อช่วยลูกหนี้ซึ่งเป็น

ผู้จำนองที่อาจไม่มีอำนาจต่อรองกับเจ้าหนี้ในระหว่างการซื้อขายสินเชื่อจากสถาบันการเงินให้ได้รับความยุติธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอาจส่งผลให้กฎหมายในเรื่องนี้เป็นไปตามกรอบของเจตนารมณ์อันดีของกฎหมาย ย่อมช่วยให้เกิดความชอบธรรมในสังคมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1732/2500. (2500). เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://deka.supremecourt.or.th>
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2525/2557. (2557). เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://deka.supremecourt.or.th>
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5702/2562. (2562). เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://deka.supremecourt.or.th>
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7391/2547. (2547). เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://deka.supremecourt.or.th>
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8260/2550. (2550). เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://deka.supremecourt.or.th>
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3081/2545. (2545). เรียกใช้เมื่อ 23 มกราคม 2565 จาก <https://deka.supremecourt.or.th>
- เดือนเด่น นาคสีหราช. (2560). สรุปหลักกฎหมาย คำประกัน จำนอง จำนำ พร้อมคำถามและแนวคำตอบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปัญญา ธนอมรอด. (2564). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ยืม คำประกัน จำนอง จำนำ (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- สุภาพร พิทักษ์เผ่าสกุล. (2559). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย คำประกัน จำนอง จำนำ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- อานนท์ ศรีบุญโรจน์. (2563). กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน คำประกัน จำนอง จำนำ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

พัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพะเชิงพุทธในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*

THE DEVELOPMENT GUIDELINES FOR PROMOTING BUDDHIST HEALTH IN THE SITUATION OF THE COVID-19 EPIDEMIC OF MONKS IN KANTHARAWICHAI DISTRICT, MAHA SARAKHAM PROVINCE

พระวิมาน คมภิรปญโญ

Phra Wirman Kamphirapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Mahasarakham Buddhist College, Thailand

E-mail: arsomman1653@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพะเชิงพุทธในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 2) กระบวนการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพะเชิงพุทธของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และ 3) สร้างเครือข่ายสุขภาพะเชิงพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การปฏิบัติ การสัมมนา และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีปัญหาและผลกระทบทางด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา โดยแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพะเชิงพุทธในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้บูรณาการพระพุทธศาสนากับกระบวนการทางสังคมและการแพทย์ โดยการสร้างกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะและเครือข่ายความร่วมมือขึ้นมารองรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพะเชิงพุทธแก่พระสงฆ์ 4 แนวทาง คือ แนวทางส่งเสริมสุขภาพะตามสภาพปัญหาและผลกระทบกับพระสงฆ์ แนวทางส่งเสริมสุขภาพะตามพระธรรมวินัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ แนวทางส่งเสริมสุขภาพะพระสงฆ์เชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม และแนวทางส่งเสริมสุขภาพะพระสงฆ์เชิงประยุกต์แบบองค์รวม โดยมีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพะพระสงฆ์ควบคู่กับการสร้างปัจจัย

* Received December 16, 2021; Revised December 30, 2021; Accepted February 7, 2022

เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพและการบริการสุขภาพพระสงฆ์ ส่งผลให้พระสงฆ์พฤติกรรมสุขนิสัยและปรับกิจวัตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และสร้างเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ประกอบด้วย เครือข่ายพระพุทธศาสนา สุขภาพ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาชน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การส่งเสริมสุขภาพเชิงพุทธ, สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19, พระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

Abstract

The Objectives of this research article were to: 1) study the problems and impacts on Buddhist well-being in the situation of the COVID-19 epidemic of monks in Kantharawichai District, Mahasarakham Province, 2) The process of developing guidelines for promoting Buddhist well-being of monks in Kantharawichai District, Mahasarakham Province and 3) to create a network of Buddhist well-being of monks in Kantharawichai District, Mahasarakham Province. which is a qualitative research and participatory practice by using survey data collection method, participant observation, interview, group discussion, workshop, seminar, and data analysis by content analysis method. Then, there is presentation of analysis descriptive research results. The results of research found that : The Monks have problems and their effects on physical, social, mental and intellectual. The development guidelines for promoting Buddhist health in the situation of the COVID-19 epidemic of monks which has integrated Buddhism with social and medical processes by creating health promotion activities and cooperation networks to comply with the epidemic situation of COVID- 19 in order to develop Buddhist health promotion for monks in 4 approaches, namely, guidelines to promoting the health according to problems and impacts with monks, guidelines to promoting the health according to the Dharma and Discipline in accordance with the situation, guidelines to promoting the integrated health of monks with participation and guidelines to promoting the holistic applied health of monks. There are the development of the monk's health behaviors along with the creation of factors which are contributed to promoting health and health service of monks. As a results, monks adjust their healthy habits and adjust their routines in accordance with the epidemic situation

of COVID-19. and create a network to promote the health of monks, consisting of the Buddhist network, health, government, private sector, education sector, and people's sector.

Keywords: Development Guidelines, the Promotion of Buddhist health, the Situation of the COVID-19 Epidemic, Monks in Kantharawichai District, Mahasarakham Province

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้ประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างรวดเร็ว และกว้างขวางไปในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งมีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก สถานการณ์ผู้ติดเชื้อทั่วโลก ข้อมูลเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2564 มียอดผู้ติดเชื้อ 270,161,252 เสียชีวิต 5,320,609 ส่วนในประเทศไทยมียอดรวมผู้ติดเชื้อ 2,168,646 คน เสียชีวิต 21,169 คน (Post Today, 2564) องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดของโรคโควิด 19 เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic)” (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563, 2563) องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นโรคติดต่อร้ายแรง และแพร่ระบาดจากคนสู่คนได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นภัยคุกคามในรูปแบบของเชื้อไวรัส “ผู้ติดเชื้อนอกจากจะมีผลกระทบต่อสุขภาพกายแล้วยังมีผลกระทบต่อจิตใจด้วย รวมทั้งผู้ที่ดูแลผู้ป่วย และสังคมส่วนรวม” (Unicef, 2563) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งยังมีผลต่ออาชีพและการหารายได้ของคนในสังคม ซึ่งทำให้มีการปลดพนักงาน การปิดกิจการ ยังเป็นการซ้ำเติมปัญหาความยากจน ความเครียด และการฆ่าตัวตายเป็นจำนวนมาก

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิดได้มีผลกระทบต่อพระสงฆ์ด้วย โดยมีพระสงฆ์ติดเชื้อโควิดจำนวนมาก โรงพยาบาลสงฆ์กำลังประสบปัญหาศพพระมรณภาพจากการติดเชื้อโควิด-19 มีพระมรณภาพทุกวัน ตั้งแต่เดือนมิถุนายนและกรกฎาคม ซึ่งมีพระมรณภาพที่โรงพยาบาลสงฆ์ไม่น้อยกว่า 50-60 ศพ (Post Today, 2564) และพระสงฆ์ยังมีกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ เช่น การประกอบพิธีเผาศพประชาชนที่เสียชีวิตจากโควิด การสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคม การเปิดวัดเป็นศูนย์พักคอย หรือเป็นสถานที่กักตัวสำหรับผู้เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง ทำให้พระสงฆ์จำนวนมากมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ ซึ่งผลพวงจากการแพร่ระบาดส่งผลกระทบต่อพระสงฆ์หลายด้าน ทั้งขาดการอุปถัมภ์จากประชาชน ส่งผลให้พระสงฆ์ขาดแคลนปัจจัยการดำรงชีพ พระสงฆ์ไม่สามารถจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ในขณะที่กิจวัตรของพระสงฆ์บางอย่างก็มีการงดเว้น ทั้งยังมีผลพวงทำให้พระสงฆ์จำนวนมากมีปัญหาสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ ในรูปของความเครียด ซึมเศร้า และความหวาดกลัว เป็นต้น ทำให้พระสงฆ์ที่เคยเป็นที่พึ่งของประชาชนเผชิญกับปัญหาสุขภาพ โดยในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่มีผลกระทบต่อพระสงฆ์ในทุกพื้นที่ แต่ยังคงขาดการช่วยเหลือ

เยียวยาและส่งเสริมสุขภาวะอย่างเหมาะสม และยังไม่มียานวิจัยใดศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีเพียงงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะพระสงฆ์ 4 ด้าน คือ การพัฒนากาย การเจริญสติหรือพัฒนาความประพฤติ การพัฒนาจิตใจ และการเจริญปัญญาหรือการพัฒนาปัญญา (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และสายชล ปัญญชิต, 2558) ซึ่งเป็นการพัฒนาในสถานการณ์ปกติ แต่ยังขาดการวิจัยในประเด็นการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 สังคมส่วนใหญ่ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชน แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าพระสงฆ์มีปัญหาและผลกระทบจากการแพร่ระบาดอย่างไรบ้างในแต่ละพื้นที่ที่มีการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์อย่างไร และจะพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด 19 ได้อย่างไร

จากประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการกำหนดพื้นที่วิจัย ซึ่งมีพระสงฆ์ประสบกับปัญหาและได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 แต่ยังคงขาดแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะที่เหมาะสมกับสถานการณ์ คือ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากมีพระสงฆ์ที่เคร่งครัดและพระสงฆ์ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาด และยังคงขาดแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธแก่พระสงฆ์อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยใช้กระบวนการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการแพทย์และมาตรการทางสังคมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาวะเชิงพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดโรคโควิด 19 ของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อสร้างเครือข่ายสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้ดำเนินการวิจัย 2 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสาร ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา บทความ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การวิจัยวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่วิจัย (Participatory Action Research) ได้แก่ การสำรวจ

สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม การปฏิบัติการ และการสัมมนา โดยมี การศึกษาภาคสนาม (Field Study) 12 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของคณะสงฆ์ อำเภอกันทรวิชัย 2) การจัดกลุ่มปัญหาสุขภาวะของพระสงฆ์ 3) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา สุขภาวะของพระสงฆ์ 4) การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสุขภาวะพระสงฆ์ 5) การจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาสุขภาวะ 6) กำหนดแผนและแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะ (Plan) 7) การปฏิบัติตามแผนและแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะ (Action) 8) การวิเคราะห์ผลการ ส่งเสริมสุขภาวะ 9) การประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติ 10) พัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุข ภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์ โดยนำผลประเมินการปฏิบัติมาใช้ในการปรับแผน (Re-planning) เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ให้มีคุณภาพมากขึ้น 11) จัดกิจกรรมคืบ ความรู้ โดยจัดกิจกรรมอบรมและสัมมนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์เสนอต่อพระ สังฆาธิการระดับปกครองคณะสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย และจัดกิจกรรมคืบความรู้ในเชิงปฏิบัติ ให้กับพระสงฆ์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ 12) การสร้างเครือข่าย ส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ นำกระบวนการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ทุกขั้นตอนมาเป็นฐานใน สร้างเครือข่ายสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอกันทรวิชัย พร้อมทั้งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

2. ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อ (มูลหลัก) สำคัญ

งานวิจัยนี้มีประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับอำเภอ พระสังฆาธิการระดับ เจ้าคณะตำบล พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน อสม. และประชาชนทั่วไป โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลักโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง กับ ประเด็นการวิจัยในพื้นที่วิจัย ดังนี้ 1) พระสงฆ์ที่อยู่ในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 2) พระสงฆ์ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 4) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ดูแลสุขภาวะพระสงฆ์ และ 5) ผู้ที่มีส่วนรับรู้ในกระบวนการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ โดยจำแนกออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการระดับอำเภอกันทรวิชัย จำนวน 3 รูป 2) กลุ่มพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบลในอำเภอกันทรวิชัย จำนวน 5 รูป 3) กลุ่มพระสงฆ์ ในอำเภอกันทรวิชัย จำนวน 10 รูป 4) กลุ่มผู้นำชุมชนในอำเภอกันทรวิชัย จำนวน 5 คน 5) กลุ่ม อสม. ในอำเภอกันทรวิชัย จำนวน 5 คน 6) ประชาชนในอำเภอกันทรวิชัยจำนวน 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 38 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีการสร้าง และตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ 2) การออกแบบ เครื่องมือวิจัย 3) การจัดทำร่างเครื่องมือวิจัย 4) ส่งเครื่องมือวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ

5) การปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัย และ 6) นำเครื่องมือวิจัยส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เพื่อตรวจสอบจริยธรรมการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานวิจัยนี้ ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัย 6 วิธีการ ดังนี้ 1) การสำรวจ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ ได้ร่วมกันสำรวจข้อมูลพื้นฐานของคณะสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย สำรวจบริบทพื้นที่วิจัย รวมทั้งสำรวจปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาวะพระสงฆ์ 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย และสังเกตพฤติกรรมด้านสุขภาวะพระสงฆ์ 3) การปฏิบัติ ได้เข้าร่วมกระบวนการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ ทั้งในส่วนของ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมแก้ปัญหา รวมทั้งร่วมออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาวะ 4) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 5) การสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยนอกเหนือจากการสัมภาษณ์ คือ การสนทนากลุ่ม โดยเลือกตัวแทนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มละ 2 รูป/คน เพื่อร่วมกันวิพากษ์ประเด็นการวิจัย การกำหนดแผนส่งเสริมและพัฒนาสุขภาวะพระสงฆ์ ตรวจสอบและสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย 6) การจัดสัมมนา มีการจัดสัมมนากับพระสงฆ์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ พร้อมทั้งการจัดกิจกรรมคืนความรู้ให้กับพระสงฆ์ในพื้นที่วิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยอาศัยฐานความรู้จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์บริบทพื้นที่วิจัย การวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบจากโรคโควิด 19 รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ โดยมุ่งแสวงหาชุดความรู้ใหม่จากงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธแก่พระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19

ผลการวิจัย

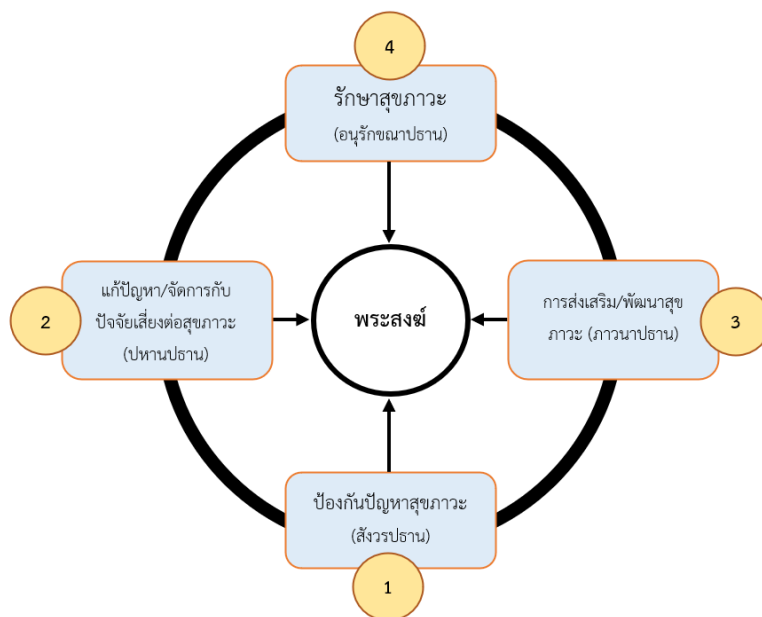
1. ปัญหาและผลกระทบสุขภาวะเชิงพุทธในสถานการณ์แพร่ระบาดโรคโควิด 19 ของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีผลกระทบมากที่สุด ดังนี้ 1) ผลกระทบทางด้านสังคม 8 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ผลกระทบในการปฏิบัติวิปัสสนา ผลกระทบต่อกิจวัตร

ผลกระทบต่อรายได้บำรุงวัด ผลกระทบเกี่ยวกับวิถีชีวิตทางสังคมออนไลน์ ผลกระทบด้านการทำกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมไม่เกื้อกูลต่อการดำรงชีพ 2) ผลกระทบทางด้านร่างกาย 6 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต ผลกระทบต่อปัจจัยดำรงชีพ ผลกระทบต่อความเสี่ยงในการติดเชื้อโควิด 19 ผลกระทบต่อการดูแลสุขภาพ ผลกระทบต่อการบริหารร่างกาย และผลกระทบต่อสุขอนามัยพระสงฆ์ 3) ผลกระทบทางด้านจิตใจ 4 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบต่อสุขภาพจิต ส่งผลให้คุณภาพจิตไม่ดี ทำให้มีปัญหาศักยภาพทางจิต และปัญหาประสิทธิภาพทางจิต 4) ผลกระทบทางด้านปัญญา 3 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบต่อความคิด ผลกระทบต่อการเรียนรู้ และผลกระทบต่อการพัฒนาปัญญา

2. กระบวนการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

กระบวนการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีความสัมพันธ์กับหลักสัมมปปธาน 4 ตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์

จากแผนภาพดังกล่าว แสดงให้เห็นวงจรเชิงกระบวนการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ประกอบด้วย 1) กระบวนการป้องกันปัญหาสุขภาวะของพระสงฆ์ โดยมีการสำรวจสภาพปัญหาสุขภาวะเพื่อให้มีข้อมูลด้านสุขภาวะของพระสงฆ์และเฝ้าระวังโรคในบริบทพื้นที่อำเภอกันทรวิชัยแล้วหาวิธีการป้องกัน ซึ่งมี

ความสัมพันธ์กับสังวรปธาน 2) กระบวนการแก้ปัญหาและการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาไปพร้อมกับการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เกิดปัญหา รวมทั้งการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงของพระสงฆ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปหานปธาน 3) กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของพระสงฆ์ โดยมีการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของพระสงฆ์ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา รวมทั้งการส่งเสริมปัจจัยเอื้อต่อสุขภาพของพระสงฆ์ และพัฒนาทักษะในการปรับตัวแบบวิถีชีวิตใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภavanaปธาน 4) กระบวนการรักษาสุขภาพ โดยใช้การรักษาสุขภาพในส่วนที่เป็นผลมาจากกระบวนการส่งเสริมสุขภาพมาแล้วเพื่อไม่ให้มีปัญหา ในขณะเดียวกันก็รักษาคุณภาพของสุขภาพที่ยังไม่เป็นปัญหาเอาไว้เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา และรักษาสุขภาพตามมาตรการป้องกันโรค ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหลักอนุรักษณาปธาน

ส่วนแนวทางการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย พบว่า ในเบื้องต้นคณะสงฆ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการแจกสิ่งของบรรเทาทุกข์ ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ ตรวจสุขภาพ และแจกสิ่งของป้องกันโรคโควิด 19 ต่อมาเมื่อได้ดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จึงได้นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาพเชิงพุทธให้กับพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 แนวทาง ดังนี้

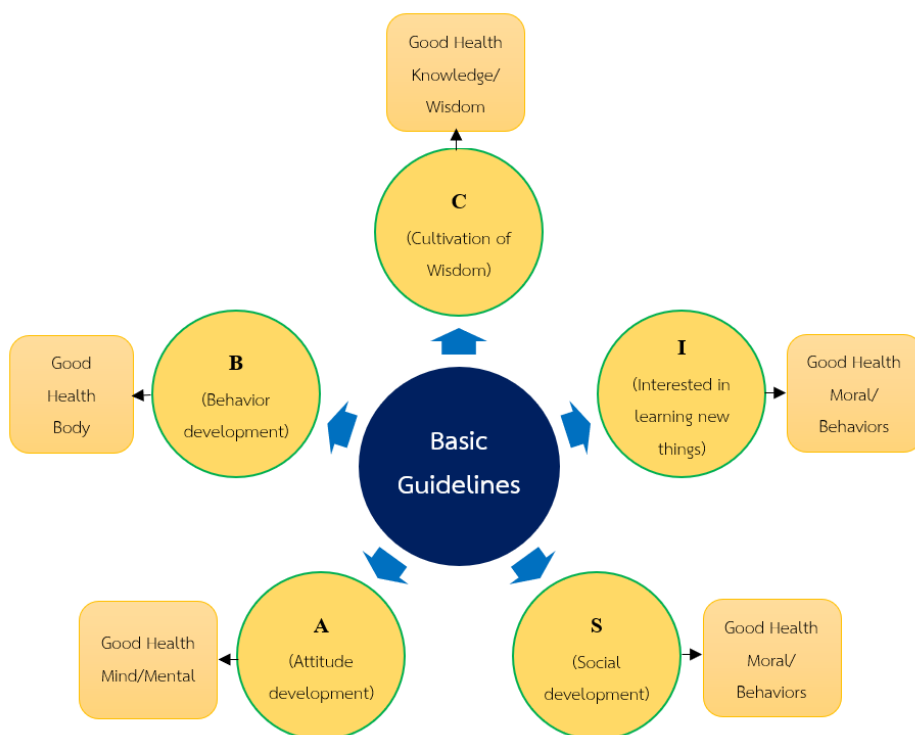
1. แนวทางส่งเสริมสุขภาพตามสภาพปัญหาและผลกระทบกับพระสงฆ์ โดยแนวทางนี้เป็นผลพวงมาจากกระบวนการศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบที่แท้จริง การวิเคราะห์เพื่อจำกัดขอบเขตของปัญหาแล้วจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและผลกระทบ ส่วนใดที่เป็นปัญหาและมีผลกระทบมากที่สุดดำเนินการส่งเสริมก่อน เพื่อไม่ให้ปัญหารุกลามไปสู่ปัญหาด้านอื่น โดยแนวทางนี้จะเน้นการส่งเสริมในส่วนที่เป็นปัญหาสุขภาพพระสงฆ์ การส่งเสริมปัจจัยเอื้อจัดการกับปัจจัยเสี่ยง รวมทั้งกระบวนการเฝ้าระวังรักษาพระสงฆ์ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

2. แนวทางส่งเสริมสุขภาพตามพระธรรมวินัย โดยการส่งเสริมสุขภาพตามกรอบของพระธรรมวินัย เพื่อให้สุขภาพของพระสงฆ์มีความยึดโยงอยู่กับพระธรรมวินัย ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นการใช้หลักธรรมและหลักพระวินัยมาบูรณาการกับกลไกอื่นที่เกี่ยวข้อง และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยไม่ละเมิดพระธรรมวินัย และมีการใช้หลักธรรมภavana 4 ที่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม คือ การส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ทางด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา ในส่วนของพระวินัยก็จะเกี่ยวข้องกับข้อปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมดีงาม ซึ่งจะเอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี และจะทำให้พระสงฆ์มีวิถีชีวิตแบบสุกนิสสัย โดยปรับรูปแบบการปฏิบัติตามพระวินัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เว้นระยะห่างในการทำกิจวัตรและเสขียวัตตรของพระสงฆ์ การทำ

กิจกรรมที่เน้นการป้องกันตามมาตรการป้องกันโรค โดยส่งผลให้มีความปลอดภัย ปลอดภัย และเกื้อกูลต่อวิถีชีวิตพระสงฆ์

3. แนวทางส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์เชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากพระสงฆ์จะมีข้อจำกัดในเชิงปฏิบัติหลายด้าน ทั้งด้านองค์ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพ ด้านมาตรการทางสังคม และด้านปัจจัยสนับสนุนสุขภาพของพระสงฆ์ จึงใช้กระบวนการประสานความร่วมมือกันเชิงเครือข่ายจากทั้งคณะสงฆ์ บุคลากรทางการแพทย์ อสม. โรงพยาบาล ฝ่ายปกครอง ชุมชน อปพร. เป็นต้น เพื่อร่วมกันสำรวจข้อมูล ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ปัญหา การส่งเสริมสุขภาพให้กับพระสงฆ์ ร่วมกันปฏิบัติงาน และร่วมประเมินผลด้านสุขภาพของพระสงฆ์ โดยบูรณาการภารกิจคณะสงฆ์กับกระบวนการทางการแพทย์และมาตรการทางสังคมที่ยึดโยงกับหลักพระธรรมวินัย รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

4. การพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์เชิงประยุกต์แบบองค์รวม โดยงานวิจัยนี้พัฒนาและประยุกต์แนวคิดส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมเชิงพุทธมาเป็นแนวทางการพัฒนาสุขภาพพระสงฆ์ (Monk Health Development) เรียกว่าแนวทาง “Basic Guidelines” ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน 5 ส่วน ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์เชิงประยุกต์แบบองค์รวม

จากแผนภาพดังกล่าว สรุปผลการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์เชิงประยุกต์แบบองค์รวม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนามาจากรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะองค์รวมเชิงพุทธสำหรับชมรมผู้สูงอายุ BASIC MODEL ของปรีชญา เทพละออง และคณะ โดยได้นำมาพัฒนาเป็นแนวทางส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์เชิงประยุกต์แบบองค์รวม เพื่อให้เหมาะสมกับพระสงฆ์ตามสภาพการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งได้พัฒนา 5 ส่วน ดังนี้

B = Behavior development คือ การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาวะที่เหมาะสมกับพระสงฆ์ ซึ่งเป็นแนวทางส่งเสริมสุขภาวะองค์รวมด้านกายภาพ (physical development) ได้แก่ การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย การบริโภคปัจจัยดำรงชีพอย่างเกื้อกูลต่อสุขภาพ การฉันอาหารให้ถูกหลักอนามัย การบริหารร่างกายสม่ำเสมอ การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี การดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค การฉีดวัคซีน และฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันโรคอย่างถูกต้อง การใช้อิริยาบถสมดุเพื่อความผ่อนคลาย รวมทั้งการปรับตัวเพื่อให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพระสงฆ์ให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาวะให้กับพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาวะทางด้านร่างกายที่ดี (Good Health Body)

A = Attitude development คือ การพัฒนาทัศนคติและการบริหารอารมณ์ ซึ่งเป็นการพัฒนาสุขภาวะให้กับพระสงฆ์ด้านจิตตาวา (emotional development) โดยการเจริญจิต พัฒนาจิต การใช้สติควบคุมอารมณ์ การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง และเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพจิต โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ฝึกสมาธิ มีสติควบคุมอารมณ์ได้ 2) การพัฒนาสมรรถภาพจิต โดยการฝึกสมาธิ ฝึกสติ เพื่อให้มีความมุ่งมั่นทุ่มเทและสร้างแรงจูงใจในสิ่งที่ตนทำ ฝึกจิตใจเข้มแข็งและอดทน ไม่ย่อท้อหรือหวั่นไหวต่อปัญหาและอุปสรรค 3) การพัฒนาสุขภาพจิต โดยการพัฒนาคุณลักษณะของจิตให้มีสุขภาวะ คือ ความสงบทางจิต การมีกุศลจิต ความเบิกบานใจ มีปิติ มีความเอิบอิ่มใจ มีความร่าเริงบันเทิงใจในทางกุศล เป็นต้น โดยใช้วิธีการฝึกสมาธิ 4) การพัฒนาศกยภาพทางจิต คือ พัฒนาจิตใจให้ดีงามและสร้างสรรค์สิ่งดีงาม การสร้างพลังใจในเชิงสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจในการทำดีหรือสร้างกุศลจิต การพัฒนาศกยภาพในการควบคุมจิตใจ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้กับพระสงฆ์เพื่อให้มีเป้าหมายชีวิตที่ดีงามตามพระธรรมวินัย รวมทั้งการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมให้พระสงฆ์มีคุณลักษณะทางจิตโน้มเอียงไปในทางสุกสันต์ได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาวะทางจิตใจที่ดี (Good Health Mind/Mental)

S = Social development คือ การพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นการสร้างสุขภาวะองค์รวมทางด้านศีลภาวนา (moral development) โดยการเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การ

ฝึกอบรมให้มีระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือมีพฤติกรรมที่ก่อความเดือดร้อนเสียหายให้กับตนเองและสังคม การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม การปฏิบัติตามมาตรการทางสังคมและมาตรการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคณะสงฆ์และปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างเกื้อกูล เพื่อให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันเมื่อประสบกับปัญหาหรือภัยคุกคามจากโรคระบาด รวมถึงมีวินัยในการดูแลสุขภาพให้กับตนเอง และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์สุขแก่สังคม การสงเคราะห์พระสงฆ์และสังคมที่ประสบปัญหา แม้จะตกอยู่ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ก็สามารถปฏิบัติตามพระวินัยได้ โดยปรับรูปแบบกิจวัตรและเสขียวัตตรตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมโดยไม่เว้นระยะห่างด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาวะทางด้านสังคมที่ดี (Good Health Moral/Behaviors)

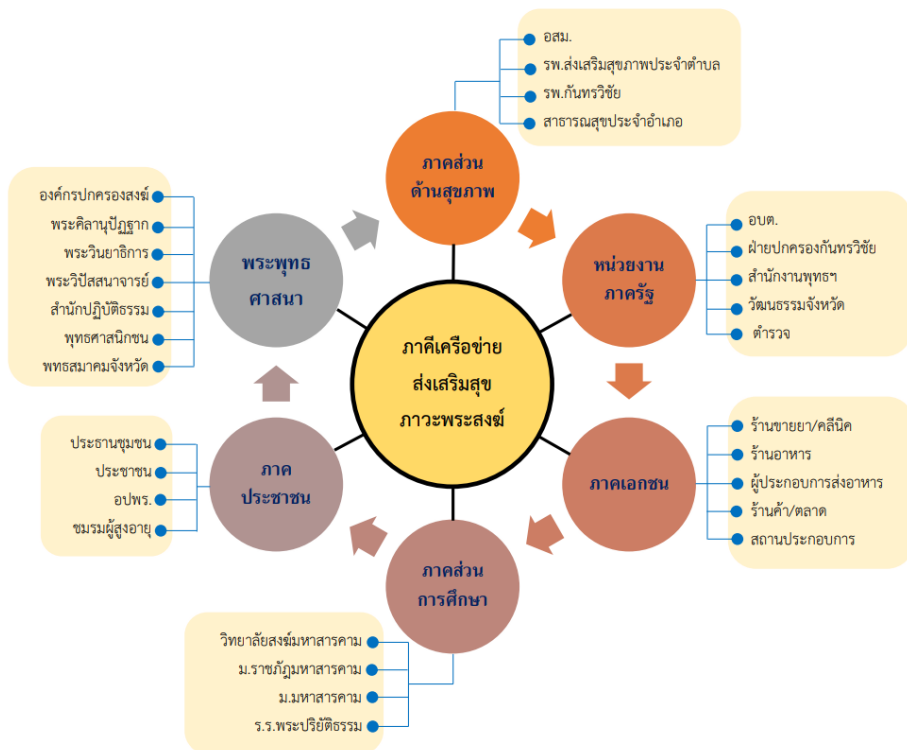
I = Interested in learning new things คือ พัฒนาการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ฝึกใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการเรียนรู้เท่าทัน ทักษะการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบออนไลน์ เพื่อการศึกษาและให้รู้เท่าทันข่าวสารการแพร่ระบาดของโรค การศึกษาเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจแนวทางการดูแลรักษาตนเอง การป้องกันตนเอง การเฝ้าระวังทางสังคมในสถานการณ์แพร่ระบาด ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ (Creative attitude) รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อให้เกิดการปรับตัวเข้ากับบริบททางสังคม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาวะทางด้านสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้และมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี (Good Health Moral/Behaviors)

C = Cultivation of Wisdom คือ การปลูกฝังและพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะด้านปัญญาภาวนา (wisdom development) ให้กับพระสงฆ์ 2 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสภาวะการณ์ของโรคระบาดที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล การเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสาเหตุของโรคระบาด แนวทางการป้องกันและกระบวนการดูแลรักษาอย่างถูกต้องตามหลักการแพทย์ การทำความเข้าใจระเบียบข้อบังคับตามมาตรการทางสังคมเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง รวมทั้งการเปิดโลกทัศน์เรียนรู้เพื่อให้เข้าใจวิธีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ป้องกันรักษาโรคอย่างถูกต้อง และนำมาปรับใช้กับวิถีชีวิตของพระสงฆ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ 2) การพัฒนาปัญญาทางธรรม โดยการฝึกอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อให้เข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง และเข้าใจชีวิตในฐานะที่เป็นสภาวะธรรม ซึ่งทำให้คลายความยึดมั่นถือมั่นในตัวเองและเป็นผลพวงให้ปราศจากความเครียด ไม่วิตกกังวล ไม่ซึมเศร้า ไม่หวาดกลัว และตั้งรับกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างมีสติรู้เท่าทัน ซึ่งส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาวะทางด้านปัญญาที่ดี (Good Health Knowledge/Wisdom)

3. การสร้างเครือข่ายสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยได้สร้างความร่วมมือในเชิงเครือข่าย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะให้กับพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยจำแนกออกเป็น 6 ภาควิชาเครือข่ายดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์

จากแผนภาพดังกล่าว สรุปว่าภาควิชาเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้มีภาควิชาเครือข่ายดำเนินงานเชื่อมโยงกัน 6 ภาควิชาเครือข่าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภาควิชาเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทในการสำรวจข้อมูลสุขภาวะพระสงฆ์ วางแผนและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้กับพระสงฆ์ พร้อมทั้งกำกับดูแลพระสงฆ์ การประสานงานกับเครือข่ายส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ โดยภาควิชาเครือข่ายทางพระพุทธศาสนามีพลังในการขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระคิลานุปัฏฐาก พระวินยาธิการ พระวิปัสสนาจารย์ สำนักปฏิบัติธรรม พุทธศาสนิกชน และพุทธสมาคมจังหวัดมหาสารคาม

2. ภาควิชาการดูแลสุขภาพ ซึ่งมีบทบาทในการดูแลรักษาสุขภาพ ป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพให้กับพระสงฆ์ โดยภาควิชาการดูแลสุขภาพที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) โรงพยาบาลกันทรวิชัย และสาธารณสุขประจำอำเภอกันทรวิชัย

3. ภาควิชาการหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในรูปแบบของการส่งเสริมสนับสนุนสุขภาพพระสงฆ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ฝ่ายปกครองอำเภอกันทรวิชัย สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม วัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม และตำรวจ

4. ภาควิชาการเอกชน ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนสุขภาพของพระสงฆ์ในรูปแบบของการถวายปัจจัยการดำรงชีพ รวมทั้งการถวายปัจจัยสนับสนุนการจัดซื้อสิ่งของอุปโภคบริโภคให้กับพระสงฆ์ โดยภาควิชาการเอกชนประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ร้านขายยาและคลินิกทางด้านสุขภาพ ร้านอาหาร กลุ่มผู้ประกอบการส่งอาหาร ร้านค้าและตลาด และสถานประกอบการ

5. ภาควิชาการภาคส่วนการศึกษา ซึ่งมีบทบาททางด้านการให้ความรู้กับพระสงฆ์ในรูปแบบของวิชาการและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคโควิด 19 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม โรงเรียนพระปริยัติธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

6. ภาควิชาการภาคประชาชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งได้จำแนกภาควิชาการของภาคประชาชนที่มีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ประธานชุมชน ประชาชน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และชมรมผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

1. การส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ โดยบูรณาการแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ให้สัมพันธ์กับพระธรรมวินัย เพื่อให้พระสงฆ์มีความสุขและมีสุขภาพดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดพรหมเรศ โชติวิโร และคณะ ที่เห็นว่าสุขภาพมีความสัมพันธ์การมีสุขภาพดีตามในทัศนะพระพุทธศาสนาคือการมีโรคน้อย (พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวิโร และคณะ, 2558) เนื่องจากการมีโรคน้อยเป็นสุขภาพอีกรูปแบบหนึ่ง เมื่อพิจารณาในแง่ความสัมพันธ์พบว่าสุขภาพพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับสุขภาพแบบองค์รวม ซึ่งยึดโยงกับส่วนประกอบของชีวิตทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิภาพร สิทธิศาสตร์ และสุชาติ สอนนุ่ม ที่พบว่าการปฏิบัติให้เกิดภาวะของการมีสุขภาพดีประกอบด้วยด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์

จิตวิญญาณ และด้านสังคม (วิภาพร สิทธิศาสตร์และสุชาดา สนวนุ่ม, 2550) ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูภาวนาโพธิคุณ ซึ่งพบว่าการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธตามหลักภavana 4 ด้าน คือ สุขภาวะทางด้านร่างกาย สุขภาวะทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม สุขภาวะทางด้านจิตใจและอารมณ์ และสุขภาวะทางด้านปัญญา (พระครูภาวนาโพธิคุณ, 2557) ซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาปรับใช้แบบบูรณาการให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ สภาพทางสังคม สถานการณ์ และยึดโยงอยู่กับวิถีชีวิตของพระสงฆ์ตามหลักพระธรรมวินัย ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิจัยของพระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และสายชล ปัญญชิต ซึ่งพบว่าการบูรณาการและการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาวะที่มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ 4 ประการ คือ การประยุกต์ใช้โดยอาศัยบทบาทหน้าที่ การประยุกต์ใช้โดยอาศัยปัญหาของวัดและชุมชนเป็นฐาน การประยุกต์ใช้โดยอาศัยการเรียนรู้และความสัมพันธ์ทางสังคม และการบูรณาการและการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่ (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และสายชล ปัญญชิต, 2558) ซึ่งส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธแก่พระสงฆ์แบบบูรณาการ โดยการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์จำเป็นต้องศึกษาสภาพปัญหาที่แท้จริงของพระสงฆ์ในแต่ละพื้นที่ก่อน แล้วจึงวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ หลังจากนั้นจึงหาแนวทาง วิธีการ และกระบวนการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและผลกระทบ

2. กระบวนการพัฒนาสุขภาวะของพระสงฆ์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะพระสงฆ์ในอำเภอกันทรวิชัยที่สำคัญมีหลายด้าน ทั้งปัจจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทางศาสนาปัจจัยทางวัฒนธรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลรักษาสุขภาพของสถานพยาบาล ทั้งยังพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ก็เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมสุขภาวะของพระสงฆ์ด้วย เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความโดดเด่นพบว่า มีปัจจัยทางพระพุทธศาสนาที่โดดเด่น ซึ่งพระสงฆ์ชั้นปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมสุขภาวะพระสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะพระสงฆ์ด้วย โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของศนิกันต์ ศรีมณี และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคของพระสงฆ์และพฤติกรรมการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” ในประเด็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคของพระสงฆ์และพฤติกรรมการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมสุขภาพพระสงฆ์ นอกจากพระสงฆ์ได้เรียนรู้การบริโภคแล้ว ประชาชนก็เป็นส่วนสำคัญที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงอาหารที่เกื้อกูลต่อสุขภาพพระสงฆ์ 2 ส่วน คือ การรับรู้ประโยชน์ของอาหารของพระสงฆ์ และการรับรู้ประโยชน์ของอาหารที่ถวายแด่พระสงฆ์ของประชาชน (ศนิกันต์ ศรีมณี และคณะ, 2561) โดยพฤติกรรมการบริโภคมีผลต่อสุขภาวะของพระสงฆ์ และเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดคุณลักษณะสุขภาวะของพระสงฆ์ ในการส่งเสริม

สุขภาวะทางด้านร่างกายจึงควรส่งเสริมการบริโภคที่เกื้อกูลต่อสุขภาพพระสงฆ์ด้วย ในส่วนเห็นต่างในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะของพระสงฆ์ จำเป็นจะต้องพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยควรมีการดำเนินการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในสถานการณ์วิกฤติ โดยควรพัฒนาควบคู่กันไป 8 ส่วน คือ สร้างวินัย ความรับผิดชอบต่อสุขภาวะของตนเอง ปรับกิจวัตรพระสงฆ์ให้เกื้อกูลต่อสุขภาวะ เสริมสร้างพฤติกรรมสุขนิสัยให้กับพระสงฆ์ การปฏิรูประบบบริการสุขภาวะพระสงฆ์ การส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์เชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาวะพระสงฆ์ สร้างปัจจัยส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ และส่งเสริมการพัฒนาสุขภาวะพระสงฆ์

3. การสร้างเครือข่ายสุขภาวะเชิงพุทธของพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า ควรสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ 6 ส่วน คือ การสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่าย การสร้างสัมพันธภาพเชิงเครือข่าย การกำหนดคุณลักษณะของเครือข่ายสุขภาวะพระสงฆ์ การสร้างเครือข่ายสุขภาวะพระสงฆ์ การกำหนดบทบาทของเครือข่ายส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ และรูปแบบการสร้างเครือข่ายสุขภาวะพระสงฆ์ ซึ่งควรให้มีหลากหลายรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพันธกิจส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ ทั้งรูปแบบการสร้างเครือข่ายสุขภาวะพระสงฆ์แนวดิ่ง การสร้างเครือข่ายแนวนราบ การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยง เครือข่ายเชิงระบบ และเครือข่ายจัดตั้งที่มีโครงสร้างอย่างเป็นรูปธรรม โดยพระสงฆ์ควรปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งส่วนที่เป็นหลักธรรมคำสอน พระวินัย เสาชีวิต กิจวัตร ปรับรูปแบบการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การควบคุมตนเอง และการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาวะให้กับตนเองด้วย โดยการดำเนินงานทุกส่วนจะส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะของพระสงฆ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาสุขภาวะพระสงฆ์สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ที่ยึดโยงกับพระธรรมวินัย

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 หรือในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ จึงควรมีการจัดทำแผนรองรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งมีความอยู่ก้ำกึ่งยึดโยงกับพระธรรมวินัย และวิถีชีวิตของพระสงฆ์ พร้อมทั้งการจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของพระสงฆ์บูรณาการกับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในเชิงเครือข่าย ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) พระสงฆ์มีปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาวะ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา โดยมีการจัดกลุ่มปัญหาและผลกระทบ แล้วจึงกำหนดแนวทางพัฒนาสุขภาวะให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา 2) กระบวนการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ตามปัญหาและผลกระทบ โดยนำหลักพระธรรมวินัยมาใช้บูรณาการแบบมีส่วนร่วม และการประยุกต์สุขภาวะแบบองค์รวม 4 ด้าน คือ ร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา เพื่อให้พระสงฆ์สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ 3) การสร้างเครือข่ายส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ ใช้การสร้างเครือข่ายในเชิงพื้นที่ให้เข้มแข็ง ประกอบด้วย เครือข่ายพระพุทธศาสนา เครือข่ายสุขภาพ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาชน โดยมีจุด (points) ใหญ่อยู่ที่วัดเจ้าคณะอำเภอกันทรวิชัย และสร้างจุดย่อยในวัดของเจ้าคณะตำบลทุกตำบล เพื่อประสานงานกับทุกวัดในเขตตำบล ส่วนจุดย่อยในชุมชนใช้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเครือข่าย ในรูปแบบของความสัมพันธ์เชื่อมโยงทางสังคม (Social connection) โดยมีการกิจกรรมกันส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ ส่วนข้อเสนอแนะควรมีการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาวะเชิงพุทธ เพื่อให้มี

แนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องและสามารถนำไปบูรณาการส่งเสริมหรือพัฒนาสุขภาวะให้กับพระสงฆ์ในเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนพระสงฆ์ควรปรับปรุงแบบการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อสร้างสุขนิสัยพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ตามสถานการณ์ และควรทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะพระสงฆ์ในยุค New Normal และ Next Normal เพื่อสร้างองค์ความรู้และเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563. (2563). เรื่อง ท้องถิ่นออกราชอาณาจักรที่เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตราย กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2564 จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/10020200423034157>
- พระครูปลัดพรหมเรศ โชติวิโร และคณะ. (2558). การจัดการสุขภาวะเชิงพุทธของผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูภาวนาโพธิคุณ. (2557). ศึกษาบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร และสายชล ปัญญชิต. (2558). รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา. วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University, 8(1), 963-964.
- วิภาพร สิทธิศาสตร์และสุชาดา สนวนุ่ม. (2550). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนเขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. ใน รายงานการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพุทธรักษา, สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ศนิกันต์ ศรีมณี และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคของพระสงฆ์และพฤติกรรมการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, 19(37), 22-31.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2562). ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โอเอส.พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- Post Today. (2564). รพ.สงฆ์ระสำพระติดเชื้อโควิดมรณภาพรายวันล้นห้องเก็บศพ. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.posttoday.com/social/general/659448>

- Post Today. (2564). สถานการณ์ไวรัสโควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.posttoday.com/specials/covid19?updated=1639228850>
- Unicef. (2563). คู่มือคำแนะนำสำหรับนายจ้างเรื่องการจัดการทำงานแบบยืดหยุ่น การสนับสนุนการดูแลบุตรหลานพนักงานและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในสถานที่ทำงาน ในบริบทสถานการณ์โรคโควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.unicef.org/thailand/th/reports/คำแนะนำเรื่องการจัดการทำงานแบบยืดหยุ่น-การดูแลบุตรหลานพนักงานและแนวทางปฏิบัติ>

ความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย*

THE SUCCESS IN OPERATION OF THE SENIOR CITIZENS COUNCIL OF THAILAND

ศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ

Saran Jirapongsuwan

ปิยากร หวังมหภาพ

Piyakorn Whangmahaporn

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: pom_jira@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย และ 3) เพื่อศึกษาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 273 ชมรม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยรวมจำนวน 10 ชมรม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตัวแปรทางด้านปัจจัยภายใน และภายนอกเหนือการควบคุม ทั้ง 13 ปัจจัย สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติโดยรวมได้ร้อยละ 64.1 โดยสามารถเขียนสมการทำนายได้ดังต่อไปนี้ $Y = 274 + .343 X_1 + 421 X_2 + 206 X_3$ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยและชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งทำงานเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน ซึ่งมีสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่กำหนดระเบียบว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานชมรมผู้สูงอายุและมีการดำเนิน

* Received December 27, 2021; Revised January 10, 2022; Accepted February 19, 2022

กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชมรมผู้สูงอายุ ในลักษณะการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามผล และรายงานผล

คำสำคัญ: สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย, ความสำเร็จในการดำเนินงาน, ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

Abstract

The article has the objective to study the level of success in the operation of the Senior Citizens Council of Thailand and to study the factors affecting the success of the Senior Citizens Council of Thailand; and to study for improving development the Senior Citizens Council of Thailand. This research is a mixed method research. Quantitative research, the sample group was 273 elderly clubs in Thailand. The tool used as a questionnaire. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. Qualitative research, the key informants were representatives of the elderly clubs who were members of the Senior Citizens Council of Thailand, totaling 10 clubs. The tool was Semi-structured interview form. Analyze the data by interpretation. The results showed that the level of success in the Senior Citizens Council of Thailand at a high level. Internal and external factors affecting the success of policy implementation as a whole were at a high level. Internal variables and outside the control, all 13 factors can explain the dependent variable, namely the implementation of the policy of the Association of the Council of Elders of Thailand, overall 64.1 percent. The prediction equation can be written as follows: $Y = 274 + .343 X_1 + 421 X_2 + 206 X_3$. The results of the qualitative research found that the Senior Citizens Council of Thailand and the elderly clubs which work as a network with each other which has the Senior Citizens Council of Thailand serves to set rules on the standards of the elderly clubs and carry out various activities related to the elderly clubs in the form of joint thinking, joint planning, joint implementation, follow-up, and reporting.

Keywords: Senior Citizens Council of Thailand, Operation Success, Factors affecting the success

บทนำ

ประเทศไทยก้าวสู่สังคมสูงวัย (aging society) ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และมีแนวโน้มผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จากร้อยละ 10 หรือประมาณ 6 ล้านคนใน พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 หรือประมาณ 10 ล้านคนในพ.ศ. 2557 คาดการณ์ว่าพ.ศ. 2567 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (aged society) และอีก 20 ปี ข้างหน้าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (super aged society) (กรมอนามัย, 2556) จากข้อมูลดังกล่าวปรากฏชัดว่าประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยแล้ว แม้ว่าสัดส่วนประชากรสูงอายุของประเทศไทยยังไม่มากเท่ากับประเทศพัฒนาแล้ว แต่การเปลี่ยนสู่การเป็นประชากรสูงวัยของประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นในระยะเวลาที่สั้นกว่ามาก

จากสถานการณ์ดังกล่าวชมรมผู้สูงอายุ ถือเป็นองค์การที่มีบทบาทสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ที่เกิดจากกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป มารวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์และแนวคิดร่วมกันในการพัฒนาตนเองทั้งในด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ การศึกษา วัฒนธรรม และการศึกษาหลักธรรมะในพุทธศาสนา รวมทั้งการร่วมกันพัฒนาสังคม และประเทศชาติในที่สุดด้วย (บรรลุ ศิริพานิช, 2553) ชมรมผู้สูงอายุดังกล่าวนี้ มีการจัดตั้งขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2505 และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนใน พ.ศ. 2528 กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยได้จัดให้มีการสัมมนาชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศขึ้นเพื่อพัฒนาชมรมผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และต่อมาใน พ.ศ. 2530 ผู้แทนชมรมผู้สูงอายุที่เข้าร่วมสัมมนามีความคิดเห็นร่วมกันว่า ชมรมนั้นเป็นเพียงกลุ่มคน มิได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้นจึงควรรวมตัวกันเพื่อตั้งเป็นองค์การกลาง เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานระหว่างชมรมทั่วประเทศ ได้แก่ สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งจดทะเบียนเป็นสมาคม เมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2532 และได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้รับสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไว้ในพระราชูปถัมภ์ใน พ.ศ. 2534 (วรัญญู อัครพุทธิ, 2554)

สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระหว่างสมาคม ชมรมผู้สูงอายุในประเทศและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตลอดจนผู้สนใจในกิจการผู้สูงอายุในอันที่จะร่วมมือดำเนินการต่างๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ จากการดำเนินงานของสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่าใน พ.ศ. 2560 ชมรมผู้สูงอายุมีจำนวนมากถึง 28,245 ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญสำหรับการเพิ่มความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุทั้ง 4 มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ภายใต้การเปลี่ยนสู่การเป็นประชากรสูงวัยของประเทศไทยที่กำลังจะเกิดขึ้นในระยะเวลานี้

ทั้งนี้หากชมรมผู้สูงอายุจำนวนมากดังกล่าวมีพลังในการทำงานเพื่อผู้สูงอายุอย่างเข้มแข็ง ย่อมจะมีกิจกรรมของชมรมที่จัดต่อเนื่องกัน จัดขึ้นตามความต้องการของสมาชิกชมรม

จากที่ผ่านมาชมรมผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากก็จริง แต่ทว่าชมรมผู้สูงอายุที่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องน้อยมาก ดังที่ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร นำเสนอว่ามีอยู่เพียงครั้งหนึ่งเท่านั้นที่ดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนอีกครั้งไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง หรือล้มเลิกไปบ้าง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2564) โดยมีสาเหตุที่สอดคล้องกับผลการศึกษาปาจริย์ ผลประเสริฐและคณะ วิกรม รุจยากรกุลและคณะ และพีระ พันธุ์งาม เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลและการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ พบว่า การบริหารจัดการชมรม กิจกรรมของชมรม การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ ส่วนการสนับสนุนจากครอบครัวและลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ถึงแม้จะมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ก็ไม่มากเท่ากับการบริหารจัดการ (ปาจริย์ ผลประเสริฐและคณะ, 2562); (วิกรม รุจยากรกุลและคณะ, 2562); และ (พีระ พันธุ์งาม, 2553)

นอกจากนี้สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยและสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นกลไกระดับชาติและกลไกระดับภูมิภาคยังไม่สามารถบูรณาการให้เกิดการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันอย่างเต็มที่ ซึ่งจะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือการที่หน่วยงานในระดับสูง ได้แก่ สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ไม่สามารถทำให้หน่วยงานระดับล่าง หรือหน่วยงานที่ให้บริการ ได้แก่ สาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ให้สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ตรงตามเจตจำนงของนโยบาย โดยสิ่งที่ปรากฏตามมานั้น ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นความล้มเหลวหรือล่าช้าในการดำเนินงาน นั่นเอง

จึงนำมาสู่คำถามการวิจัยว่า ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อยู่ในระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยและจะพัฒนาการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยให้เป็นกลไกในการส่งเสริมชมรมผู้สูงอายุให้เข้มแข็งได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คอ ชมรมผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคตะวันออกฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคเหนือ รวม 13,820 ชมรม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการใชัตารางสำเร็จรูปของเครืองชี้และมอร์แกน ค่าความเชื่อมั่น 94% ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้จำนวน 273 ชมรม ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วนตามภาค และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายให้ได้ชมรมผู้สูงอายุครบตามจำนวนที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนแบบประเมิณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert ได้ค่าความตรงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับชมรมผู้สูงอายุซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาคอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย พื้นที่ (ภาค) ละ 2 ชมรม และกรุงเทพมหานคร 2 ชมรม รวม 10 ชมรม โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เป็นชมรมที่มีกิจกรรมอยู่สม่ำเสมอมีการติดต่อ และรายงานผลงานต่อสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ (และหรือ สาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ เป็นประจำ) และสมัครใจให้ข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ

ผลการวิจัย

1. ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X}=3.74$) รองลงมาด้านการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=3.58$) และด้านการเชิญชวนผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม ($\bar{X}=3.53$) ตามลำดับ คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเพียงด้านเดียว คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย ($\bar{X}=3.27$)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย พบว่า ตัวแปรทางด้านปัจจัยภายใน และภายนอกเหนือการควบคุม ทั้ง 13 ปัจจัยสามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ การนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติ โดยรวมได้ร้อยละ 64.1 มีค่า $R^2 = 641$ และมีค่าของ F เท่ากับ 1.3.611 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $A = 01$ เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยต่างๆ ภายในตัวแปรปัจจัยภายใน และภายนอกเหนือการควบคุม พบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุด ที่จะอธิบายการนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติโดยรวมมากที่สุด คือ ตัวแปร สมรรถนะขององค์การเพียงตัวแปรเดียว สามารถอธิบายการนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติโดยรวมได้ร้อยละ 48.7 ในขณะที่ตัวแปรทั้งชุดสามารถอธิบายได้ร้อยละ 64. เมื่อเพิ่มตัวแปรการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน พบว่า สามารถอธิบายตัวแปรตามการนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติโดยรวม เพิ่มขึ้นได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 55.9 และตัวแปรสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้แก่ ตัวแปรสภาพทางสังคม ซึ่งอธิบายตัวแปรตามได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 59.0 ตัวแปรในสมการชุดนี้มีขนาดค่า F เท่ากับ 63.789 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($n = 01$) กล่าวคือ ในการนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติ โดยรวม ขึ้นอยู่กับ สมรรถนะขององค์การ การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และสภาพทางสังคม จึงจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยรวมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ในชุดตัวแปรตาม การนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติโดยรวม พบว่า จะมีตัวแปร ที่สำคัญที่เข้าสู่สมการ 3 ตัว คือ สมรรถนะขององค์การ ในที่นี้ให้มีค่า X_1 การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ในที่นี้ให้มีค่า $= X_2$ และสภาพทางสังคม ในที่นี้ให้มีค่า $= X_3$ ดังนั้นสมการทำนาย เขียนได้ดังต่อไปนี้

$$Y = 274 + .343 X_1 + 421 X_2 + 206 X_3$$

จากสมมติฐานสมข้างต้น พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่เข้าสู่สมการจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งสิ้น กล่าวคือ เมื่อต้องส่งเสริมการนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติโดยรวม ควรสร้างสมรรถนะขององค์การส่งเสริมการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและคำนึงถึงสภาพทางสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้การนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติโดยรวม มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ตามค่าสัมประสิทธิ์ของแต่ละตัวแปร

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในภาพรวม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	b	Beta	b	beta	R ²	R ² change
1.ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย	-.114(4)	-0.106				
2. สมรรถนะขององค์กร	.281(2)	.297**	.343(1)	.363**	0.487	0.487
3. การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	.447(1)	.397**	.421 (2)	.106**	0.559	0.072
4. การประสานงานและการติดต่อสื่อสาร	.050(5)	0.053				
5.การเผยแพร่ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์	-.024(6)	-0.023				
6. ภาวะผู้นำ	.086(7)	0.099				
7. ทศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	-.167(8)	-0.12				
8. การสนับสนุนจากภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	.143(9)	0.161				
9. การติดตามการดำเนินงาน	.023(10)	0.025				
10. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	-.115(11)	-0.139				
11. ด้านความผันผวนทางเศรษฐกิจ	.124(12)	0.128				
12. สภาพทางสังคม	.170(3)	0.161	.206 (3)	.195**	0.59	0.031
13. เทคโนโลยี	-.039(13)	-0.047				
ค่าคงที่ (Constant)	0.538		0.274			
Multiple R	0.801		0.768			
R ²	0.641		0.59			
Adjusted R ²	0.6		0.58			
F	13.611**		63.789**			

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ชมรมผู้สูงอายุมีความเห็นว่า การทำงานของสาขาสมาคมฯประสบความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตามแนวทางของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานชมรมผู้สูงอายุในเครือข่ายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2552 และบทบาทของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ที่มีต่อชมรมผู้สูงอายุ ดังที่กล่าวมาแล้วว่าสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย และชมรมผู้สูงอายุ มีสถานภาพเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน โดยสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานชมรมผู้สูงอายุในเครือข่ายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชมรมผู้สูงอายุ ให้ชมรมผู้สูงอายุอยู่ในการสนับสนุนของประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัด ปรากฏได้จากการกำหนดบทบาทหน้าที่ของประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัด ตามคู่มือการบริหารงานของสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยที่เน้นบทบาทหน้าที่ของประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัด รวมถึงได้รับความร่วมมือจากบุคคล ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามผล รายงานผล และทบทวนอยู่เป็นประจำนโยบายต้องเกิดจาก การมีส่วนร่วมที่สำคัญผู้บริหารสูงสุดต้องเข้าใจและสนับสนุนนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม ต้องตอบโจทย์ปัญหาผู้สูงอายุของประเทศไทยให้ได้ และจัดทำนโยบายที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มีเป้าหมายชัดเจน สู่ทุกระดับ รวมถึงต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เป็นโครงการและกิจกรรมที่สามารถหาแหล่งทุนสนับสนุนจากรัฐได้ นโยบายแนวทางที่มีประโยชน์ ต้องมีการควบคุมงบประมาณที่ดีและต่อเนื่อง มีการวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเต็มรูปแบบ มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ตลอดเวลา ฯลฯ วิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ มีการรอบการดำเนินงานชัดเจน และมีมาตรการสำหรับกำกับควบคุมการทำงาน เลือกคนให้เหมาะกับงานบูรณาการ การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ อีกทั้งต้องมีกระบวนการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างเป็นระบบ เห็นผลอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติในภาพรวม พบว่าสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ปัจจัยการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และ ปัจจัยการติดตามการดำเนินงาน เพราะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นสมาคมสภาฯ ควรดำเนินการมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในและภายนอกองค์กร โดยเฉพาะที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องปฏิบัติเป้าหมายของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย รวมถึงความสอดคล้องระหว่างนโยบายของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยกับ ระเบียบของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ พ.ศ. 2552 และควรโดยเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความยั่งยืนและการฟื้นฟูการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของปานหทัย ปานสิทธิ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ที่ชี้ให้เห็นว่า

ควรมีการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองและเข้าถึงพื้นที่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง การพัฒนาคุณภาพชีวิต และเผยแพร่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การร่วมจัดกิจกรรมการที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ในท้องถิ่น (ปานหทัย ปานสิทธิ์, 2554) อีกประเด็นที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ชนาภา ขำสุวรรณ ที่ทำการศึกษากิจการกิจการชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสงขลาโดยผล การศึกษาพบว่า การให้บุคลากรได้ร่วมมือในการสนับสนุนแผนและนโยบาย เพิ่มประสิทธิภาพ ในการจัดกิจกรรมและร่วมมือกับชุมชน ควรมีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีมาตรการและ แผนงานที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ มีระบบการรายงานที่ชัดเจน เป็นระยะและต่อเนื่อง ประจำปี รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากการปฏิบัติหน้าที่ประกอบการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน ตลอดจนความร่วมมือจากหน่วยงานทุกระดับ สร้างกลไกการกำกับดูแล ระบบ ติดตามและตัวชี้วัดอย่างชัดเจน (ชนาภา ขำสุวรรณ, 2550)

2. ปัจจัยภายนอกเหนือการควบคุมที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติใน ระดับค่อนข้างมาก 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยเทคโนโลยี ปัจจัยความผันผวนทางเศรษฐกิจ และปัจจัย สภาพสังคม สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยควรสร้างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตช่วยในการ เผยแพร่ข่าวสาร จัดการเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศภายในองค์กรโดยเน้นที่ระบบและการ เข้าถึงสารสนเทศ ระบบงานทะเบียน ในส่วนปัจจัยความผันผวนทางเศรษฐกิจสมาคมสภา ผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยควรมีการวิเคราะห์ การบริหารจัดการความเสี่ยงและบริหารจัดการ โดยพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของครอบครัวของสมาชิก ความก้าวหน้าของเศรษฐกิจ ประเทศที่มีต่อสังคมผู้สูงอายุ และสภาพทางสังคมที่พิจารณาถึงชุมชนที่อาศัยอยู่และการ ยอมรับสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับงานของวัชรินทร์ สุทธิชัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏไป ปฏิบัติกรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพบว่า ปัจจัยภายในที่ มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติคือ ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย การติดตามการดำเนินงาน การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การเผยแพร่ข่าวสารและการ ประชาสัมพันธ์ ทศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากภาคเอกชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานงานและติดต่อสื่อสารและด้านสมรรถนะองค์กร (วัชรินทร์ สุทธิชัย, 2555) ส่วนปัจจัยภายนอกเหนือการควบคุมที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ คือ เทคโนโลยี ความผันผวนทางเศรษฐกิจและสภาพสังคม และการเปลี่ยนแปลงทาง การเมือง และ วิโรจน์ เชมรัมย์ ได้ทำการศึกษากิจการนำนโยบายระบบการบริการการแพทย์ ฉุกเฉินไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายระบบการบริการการแพทย์ฉุกเฉินไป ปฏิบัติ ได้แก่ ด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติ ด้านการสนับสนุนเครือข่าย ด้านการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ตามลำดับ (วิโรจน์ เชมรัมย์, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม รองลงมาด้านการจัดกิจกรรม และด้านการเชิญชวนผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม ตามลำดับ ทั้งนี้ความสำเร็จในการนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยรวมขึ้นอยู่กับ สมรรถนะขององค์กร การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และสภาพทางสังคม ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยกับกลไกอื่นๆของภาครัฐที่ทำงานด้านการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุ 2) ควรมีการศึกษาการประเมินผลของความสำเร็จในการนำนโยบายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย 3) ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ในการนำระเบียบสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยไปปฏิบัติว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงแก้ไขระเบียบสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2556). รายงานประจำปีงบประมาณ 2556. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพวานิสย์.
- ชนาภา ขำสุวรรณ. (2550). การจัดการกิจการชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2553). คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.
- ปาจริย์ ผลประเสริฐและคณะ. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการกลุ่มของคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุจังหวัดกำแพงเพชร. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 39(4), 56-77.
- ปานหทัย ปานสิทธิ์. (2554). รูปแบบและการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พีระ พันธุ์งาม. (2553). ปัจจัยเชิงพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานชมรมผู้สูงอายุของสถานีนอนามัย จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ.
- วรัญญู อัครพุทธิ. (2554). แนวทางพัฒนาวิธีการระดมทรัพยากรของชมรมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุเครือข่ายสหพันธ์ชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร. ใน

- วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรินทร์ สุทธิชัย. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎี
นิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิกรม รุจยากรกุลและคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานของชมรม
ผู้สูงอายุคุณภาพ จังหวัดนครปฐม. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล (วารสาร
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ), 35(2), 118-128.
- วิโรจน์ เขมรัมย์. (2555). การนำนโยบายระบบการบริการการแพทย์ฉุกเฉินไปปฏิบัติ. ใน ดุษฎี
นิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2564). บุรณการระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุไทย. วารสาร
ระบบบริการปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว, 27 (6), 22-32.

**รูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทย
สำหรับกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย***
**SMEs 4.0 MARKET MANAGEMENT MODEL THAI BRAND CLOTHING
OF GENERATION Y GROUP**

พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์

Pornpimol Sampatpong

ธนากร รัชตกุลพัฒน์

Thanakon Ratchatakulpat

อนงค์ ไต้หวัน

Anong Taiwan

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Rajamangala University of Technology PhraNakhon, Thailand

ดรุณี ปัญจรัตนกร

Darunee Panjarattanakorn

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: Posamp@rpu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสร้างรูปแบบปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้แบบคู่ขนาน วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 430 คน ใช้วิธีแบบแบ่งกลุ่ม ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร 6 คน กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สมการถดถอยเชิงพหุ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการพรรณนา โดยนำเฉพาะประเด็นที่สอดคล้องกันทั้งสองวิธีการมาอภิปรายผลตามรูปแบบการวิจัยแบบคู่ขนาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการจัดการตลาด พบว่า เพศ อาชีพ แหล่งออนไลน์ที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ประเภทของเสื้อผ้าแบรนด์ไทยที่ซื้อ อายุ การเคยซื้อแบรนด์ของไทยกลุ่มใดมากที่สุด บุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทยมากที่สุด และจำนวนครั้งที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์

* Received December 28, 2021; Revised January 2, 2021; Accepted January 13, 2022

ไทยในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา. มีผลต่อทัศนคติเพื่อสร้างพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับรูปแบบการจัดการการตลาด พบว่า ปัจจัยการจัดการเหตุผลการซื้อ ปัจจัยกระตุ้นการซื้อ ปัจจัยการจัดการแบรนด์ และปัจจัยการจัดการความสัมพันธ์การตอบโต้ภัยความต้องการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การออกแบบการจัดการตลาดทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ประกอบด้วย 1) ความรวดเร็วในการแทนที่ของเทคโนโลยี 2) การจัดการสร้างสรรค์คุณค่าแก่สังคม 3) การจัดการผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ และ 4) การสร้างความสำเร็จเพื่อเป้าหมายพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กลุ่มเจเนอเรชันวาย, ร้านรับฝากขาย, รูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0, เสื้อผ้าแบรนด์ไทย

Abstract

This research article aims to analyze and create a model of market management factors for SMEs 4.0, Thai clothing brands for Generation Y. It is mixed research using a parallel model. Quantitative research The sample was 430 people using the group method. As for the qualitative research, in - depth interviews were used with key informants, namely group 1, 6 experts, group 2, 6 executives, group 3, 5 experts, a total of 17 people. The research instruments were questionnaires and semi-structured interviews. For quantitative data analysis, multiple regression equations were used. And qualitative data analysis using descriptive methods. By bringing only the issues that are consistent with both methods to discuss the results according to a parallel research model. The results showed that Market management factors found that gender, occupation, online sources for purchasing Thai brand clothing Average monthly income education level Types of Thai branded clothes purchased, age, and which group of Thai brands have you ever bought the most? The person who influenced the decision to buy Thai brand clothes the most and the number of purchases of Thai branded clothes in the past 1 year. Affects attitudes to create behavior statistically significant For the marketing management model, it was found that the purchase reason management factor buying factors brand management factor and statistically significant relationship management factors for demand response. As for the qualitative research results, it was found that the design of marketing management both offline and online consisted of 1) the speed of

replacing the technology, 2) the management of creating value for the society, 3) the management in harmony with nature, and 4) the creation of accomplished for sustainable development goals

Keywords: Generation Y Group, Consignment Shop SMEs 4.0, Market Management Model, Thai Brand Clothing

บทนำ

ยุคสมัยใหม่นี้ให้ความนิยม Social Media หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ทำให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต สร้างให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลและการส่งออกวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ สามารถเป็นไปได้ง่าย อีกทั้งแทบทุกประเทศเปิดรับเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารใหม่ เข้ามาในประเทศ พร้อมกับการพยายามพัฒนาประเทศให้เกิดการยอมรับในการก้าวสู่ความเป็นสากล การรับข้อมูลต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการรับรู้ถึงค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อ วิธีการดำเนินชีวิต รวมทั้งค่านิยมด้านแฟชั่นที่จะนำไปสร้างเป็นรายได้เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจก็เป็นไปได้ง่าย การสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะแฟชั่นต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในก่อน ตัวชี้วัดสำคัญ คือ ต้องสร้างหรือเกิดพฤติกรรมการนิยมใช้สินค้าของประเทศ ต้องมาก่อน ซึ่งประยุกต์แนวคิดนี้เข้าได้กับ Thailand 4.0 และ SMEs 4.0 รูปแบบการจัดการตลาดเสื้อผ้าแบรนด์ไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยมคนไทยในปัจจุบันไม่ได้สนใจว่าต้องสวมใส่เสื้อผ้าแบรนด์เนม (Brand name) ราคาสูง แต่ต้องการสินค้าที่สะท้อนความเป็นตัวตนของผู้สวมมากกว่า (รัชนิยา ศรีวัฒนชัย, 2559). ขณะเดียวกันการเข้าถึงของเทคโนโลยี และการเปิดกว้างทำให้คนไทยได้เรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ อีกทั้งจากการมี SMEs 4.0 เข้ามาสนับสนุน ทำให้เกิดความต้องการเป็นผู้ประกอบการ พร้อมกับกระแสของความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการคนเดียว ที่เรียกว่า Solopreneur ship อิสระในการกำหนดเส้นทางของตัวเอง สามารถควบคุมชีวิตได้มากขึ้น ในฐานะเจ้าของธุรกิจรูปแบบการจัดการตลาดเสื้อผ้าแบรนด์ไทย สร้างโครงสร้างที่คุณต้องการเพื่อให้เป็นเวอร์ชันที่ประสบความสำเร็จสูงสุด (สุมาพร มานะสันต์, 2564).

รูปแบบการจัดการตลาดเสื้อผ้าแบรนด์ไทยซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเจนเอชวาย หรือ Gen Y หรือ Why Generation เป็นผู้ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523 - 2537 (ค.ศ.1980 - 1994) เป็นเด็กยุคใหม่ที่ต้องการเหตุผลในทุกเรื่อง คำว่า “Why” ทำไม และทำไม จึงเป็นเหมือนสัญลักษณ์ของพวกเขา คนกลุ่มนี้จะกล้าแสดงออก มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่แคร์ต่อคำวิจารณ์ มีความมั่นใจในตัวเอง ชอบทางลัด สะดวก รวดเร็ว และไฮเทคโนโลยี (High Technology) เป็นที่สุด รวมทั้งเป็นกลุ่มบริโภคที่มีอัตราการใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับรายได้ ด้วยความเป็นกลุ่มคนขนาดใหญ่ มีส่วนแบ่งรายได้สูงถึง 5 ล้านล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็น

25 % ของรายได้รวมของประเทศ ซึ่งผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชันวายเป็นกลุ่มที่มีการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด ทั้งกลุ่มเจนเอเรชันวายในประเทศไทยมีอยู่ 14.4 ล้านคน นอกจากนั้นยังมีผลการวิจัยของธนาคารทีเอ็มบี ร่วมกับ Wise sight สำรวจพฤติกรรมทางการเงินของกลุ่มเจนเอเรชันวาย ส่วนใหญ่กลุ่มเจนเอเรชันวายหมดเงินไป ของมันต้องมี 1 ใน 4 ของรายได้ต่อปี โดยเฉลี่ยคนละ 95,518 บาทต่อปี จากรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ที่ 377,694 บาท โดยมีการซื้อสินค้า เช่น สมาร์ทโฟน 22% เสื้อผ้า 11 % เครื่องสำอาง 8% (Mati chon Online, 2563) และยังเป็นผู้เริ่มธุรกิจส่วนตัวในประเทศไทยมากขึ้น จนพบว่ากลุ่มของผู้ก่อตั้งจะมีอายุ ระหว่าง 26 - 29 ปี โดยส่วนมากหรือคิดเป็นร้อยละ 30 จากทั้งหมด โดยธุรกิจเกี่ยวกับไลฟ์สไตล์ (Life Style) มีถึงร้อยละ 33.30 (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2562)

ดังนั้นจากสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยมีความต้องการศึกษารูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชันวาย โดยมุ่งเน้นรูปแบบการจัดการตลาดคือ หลักการตลาด 4P หรือ ส่วนผสมทางการตลาดนั้น (Marketing Mix) มีส่วนประกอบด้วยกันทั้งหมด 4 อย่าง คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ได้แก่ เสื้อผ้าแบรนด์ไทย ราคา (Price) โดยเฉลี่ยอยู่ที่ราคา 1,000 บาท ขึ้นไป แต่ไม่ควรเกิน 2,000 บาท ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) Social Media และการส่งเสริมการขาย (Promotion) เน้นกลุ่มเจนเอเรชันวาย หรือ Gen Y หรือ Why Generation โดยผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชันวาย และเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชันวาย ถ้าผลการวิจัยนี้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคจากพฤติกรรมเลือกซื้อแล้ว ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ในแนวทางสำหรับการทำธุรกิจ เสื้อผ้าแบรนด์ไทยและผู้ที่มีสนใจในธุรกิจประเภทเสื้อผ้าในการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาสินค้าให้ดียิ่งขึ้น หรือเพื่อใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมต่อยอดสำหรับผู้สนใจ จนถึงผู้ที่จะประกอบธุรกิจดังกล่าวนี้ได้จากรูปแบบของผลวิจัยได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชันวาย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชันวาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการแบบคู่ขนาน (Pragmatist) มุ่งเน้นวิธีการที่ทำให้ผลการวิจัยครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด โดยยอมรับวิธีการวิจัยปริมาณและคุณภาพ

วิธีการแบบคู่ขนานนี้ เป็นการนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและวิธีการวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมาผสมผสานกันในการทำวิจัยเรื่องเดียวและทำไปพร้อมกัน โดยนำผลการวิจัยจากทั้งสองวิธีการมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน และนำผลการวิจัยที่สอดคล้องกันทั้งสองวิธีการมาอภิปรายผลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการวิจัยนี้ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

1. วิธีการที่ใช้ในการศึกษา ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในรูปแบบวิจัยแบบคู่ขนานเข้าหากัน (Parallel Design), (Creswell, J. W, 2013) โดยวิธีการในการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้กระบวนการค้นแบบสรุสร้างนิยม และตีความนิยมโดยใช้วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานรากแนวทฤษฎีนิยม

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง วิธีการเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารร้านค้า จำนวน 6 คน กลุ่ม 3 ผู้ทรงคุณวุฒิทางธุรกิจเสื้อผ้าแฟชั่นแบรนด์ไทย จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 17 คน และวิธีการเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ประชากร ได้แก่ เพศชายและหญิงที่อยู่ในกลุ่มเจนเอเรชันวาย อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,444,107 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2562) การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม สำหรับการศึกษา ผลการคำนวณที่ออกมา ได้ 210, 305 และ 74 เลือค่าสูงสุด ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้ คือ 305 คน แต่เพื่อความครอบคลุมและเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้นของผลการวิจัยจะเก็บตัวอย่าง 430 คน เพศ ใช้ T-Test ส่วนความสัมพันธ์ ใช้ Multiple Regression

3. ขอบเขตการวิจัย 3.1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย กลุ่มเจนเอเรชันวาย ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 รูปแบบการจัดการการตลาด SMEs 4.0 และเสื้อผ้าแบรนด์ไทย 3.2) ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาชาลาดพร้าว เซ็นทรัลเวิลด์แฟชั่นไอส์แลนด์ สยามสแควร์ สยามเซ็นเตอร์ ซีคอนสแควร์ หอยอารีย์ ยูเนี่ยน มอลล์ และร้านค้าขายฝากเสื้อผ้าแบรนด์ดังในกรุงเทพมหานคร 3.3) ขอบเขตด้านประชากร คือ กลุ่มเจนเอเรชันวาย อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3.4) ขอบเขตด้านระยะเวลาการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ถึง เมษายน พ.ศ. 2564 (เนื่องจากเป็นช่วงคาบเกี่ยวเทศกาลรึบปีใหม่และตรุษจีน เป็นโอกาสที่เห็นพฤติกรรมผู้บริโภคและการตลาดได้เด่นชัด)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 7 ข้อ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้าโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธี คือ การสัมภาษณ์ การสังเกต การจดบันทึก และใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และบุคคล จากนั้นนำข้อมูลที่

ได้มาเปรียบเทียบยืนยันกัน (Data Triangulation) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ข้อคำถามเป็นแบบเช็ครายการ ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทำการทดสอบกับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ด้านปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 ด้านรูปแบบการจัดการการตลาด SMEs 4.0 และด้านเสื้อผ้าแบรนด์ไทย เท่ากับ 0.84, 0.86, และ 0.89 ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การลงรหัส โดยอ่านและตีความหมายจากการสัมภาษณ์เพื่อเชื่อมโยงมโนทัศน์ โดยมุ่งเน้นที่ข้อมูลมากกว่าปรากฏการณ์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุ โดยตัวแปรอิสระกลุ่มเจนเนอร์ชันวาย ได้แก่ อายุ อาชีพ เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งสัมพันธ์กับอาชีพ ประสบการณ์ก่อนที่ประสบความสำเร็จ และตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 (X) ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 การจัดการตลาดเหตุการณ์ซื้อ (X1), ปัจจัยที่ 2 การกระตุ้นการซื้อ (X2), ปัจจัยที่ 3 การจัดการแบรนด์ (X3) ปัจจัยที่ 4 การจัดการความสัมพันธ์การตอบโต้ความต้องการ (Pain Point) (X4) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพใช้การเปรียบเทียบผลลัพธ์จากทั้งสองวิธีเป็นรายประเด็นต่อประเด็นในรูปแบบตารางสรุปผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเนอร์ชันวาย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 25,000 บาท จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 การเคยซื้อแบรนด์ของไทยชื่อแบรนด์ CPS CHAPS, Greyhound, ICC จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 ประเภทของเสื้อผ้าแบรนด์ไทยที่ซื้อเสื้อผ้าตามแฟชั่นมากที่สุดจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 แหล่งออนไลน์ที่ซื้อเสื้อผ้า ได้แก่ Shopee จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 จำนวนครั้งที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทยในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ซื้อ 1 ครั้ง/เดือน จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อตามดารา นักแสดง ผู้มีชื่อเสียงในกลุ่มเจนเนอร์ชันวาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0

1.2 ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยการจัดการความสัมพันธ์การตอบโต้ภัยความต้องการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาปัจจัยการจัดการแบรนด์ ($\bar{X} = 4.03$) ปัจจัยกระตุ้นการซื้อ ($\bar{X} = 3.91$) ที่มีทัศนคติน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อนำมาวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการเหตุผลการซื้อ

ตารางที่ 1 ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเนอเรชันวาย

ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทย สำหรับกลุ่มเจนเนอเรชันวาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ปัจจัยการจัดการความสัมพันธ์การตอบโต้ภัยความต้องการ	4.05	0.82	มาก
2. ปัจจัยการจัดการแบรนด์	4.03	0.59	มาก
3. ปัจจัยกระตุ้นการซื้อ	3.91	0.68	มาก
4. ปัจจัยการจัดการเหตุผลการซื้อ	3.60	0.59	มาก
รวม	3.96	0.50	มาก

1.3 ผลการทดสอบสมมุติฐานในการวิจัย การวิเคราะห์การผันแปรของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเนอเรชันวายพบว่า เพศ (Beta = 0.390) รองลงมาได้แก่ อาชีพ (Beta = 0.241) แหล่งออนไลน์ที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทย (Beta = 0.216) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Beta = 0.172) ระดับการศึกษา (Beta = 0.110) ประเภทของเสื้อผ้าแบรนด์ไทยที่ซื้อ (Beta = 0.106) อายุ (Beta = 0.096) การเคยซื้อแบรนด์ของไทยกลุ่มใดมากที่สุด (Beta = 0.092) บุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทยมากที่สุด (Beta = 0.079) และจำนวนครั้งที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทยในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา (Beta = 0.072) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเนอเรชันวาย

Independent Variable	Adjusted Value		Sig
	$\bar{X}$	Beta	
เพศ	4.33	0.390	.000
อาชีพ	4.48	0.241	.000
แหล่งออนไลน์ที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทย	3.65	0.216	.000

Independent Variable	Adjusted Value		Sig
	$\bar{X}$	Beta	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	4.23	0.172	.000
ระดับการศึกษา	2.60	0.110	.000
ประเภทของเสื้อผ้าแบรนด์ไทยที่ซื้อ	4.00	0.106	.000
อายุ	3.59	0.096	.000
การเคยซื้อแบรนด์ของไทยกลุ่มใดมากที่สุด	4.21	0.092	.000
บุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทยมากที่สุด	4.15	0.079	.000
จำนวนครั้งที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทยในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	3.79	0.072	.000

Significant at 0.01

การวิเคราะห์การผันแปรของปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทย สำหรับกลุ่มเจเนอเรชันวาย พบว่า ปัจจัยการจัดการเหตุการณ์การซื้อมากที่สุด (Beta = 0.313) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยการจัดการความสัมพันธ์การตอบโต้ภัยความต้องการ (Pain Point) (Beta = 0.274) ปัจจัยการจัดการแบรนด์ (Beta = 0.102) และปัจจัยกระตุ้นการซื้อ (Beta = 0.059) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุของปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจเนอเรชันวาย

Independent Variable	Adjusted Value		Sig
	$\bar{X}$	Beta	
ปัจจัยการจัดการเหตุการณ์การซื้อมากที่สุด	4.01	0.313	.000
ปัจจัยการจัดการความสัมพันธ์การตอบโต้ภัยความต้องการ (Pain Point)	4.03	0.274	.000
ปัจจัยการจัดการแบรนด์	3.21	0.102	.000
ปัจจัยกระตุ้นการซื้อ	4.19	0.059	.000

Significant at 0.01

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ปัจจัยที่ 1 การจัดการตลาดเหตุการณ์การซื้อ เหตุผลก่อนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทย สิ่งสำคัญผู้บริโภคจะตามจากต่างประเทศ จากสื่อสังคมก่อน การตัดสินใจซื้อมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ เพราะเห็นว่าเป็นแนวที่ตัวเองชอบซื้อ เหตุผลการซื้อ ผู้บริโภคจะซื้อตามเพื่อน ตามกลุ่มแบรนด์ที่เชื่อถือ และพิจารณาช่องทางการขาย สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูล พบว่า

“หากสินค้าใดไม่มีการส่งเสริมการขาย หรือการสื่อสารให้เป็นที่รู้จัก สินค้าดังกล่าวก็แทบไม่มีโอกาสในการขายเลยเราสามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้หลากหลายรูปแบบ อาทิ ปัจจัยทำการตลาดการโฆษณา การจัดกิจกรรมพิเศษ การให้พนักงานสวมใส่เสื้อที่มีโลโก้สินค้า” การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้ระบบออนไลน์ วิจัยเอกสาร และสื่อสารสนเทศ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1, 2564)

ดังนั้นผู้มีอิทธิพลทางสังคม ได้แก่ นักร้อง ดารา นักกีฬา การเสริมบุคลิกภาพให้ดูโดดเด่น การออกแบบจะเป็นเหตุผลเร่งการตัดสินใจได้ดี โดยเฉพาะกลุ่มทำงานหรือเริ่มเข้าทำงาน มีการบอกต่อ ดังนั้น นอกจากแบบแล้ว ยังต้องเกี่ยวกับวัสดุ เหตุผลการซื้อ เช่น การออกแบบ และคุณภาพการตัดเย็บ

2.2 ปัจจัยที่ 2 การกระตุ้นการซื้อ ผู้มีอิทธิพลขึ้นขอบมีแนวคิดใหม่คือ ชุมชนแบรนด์ที่มีความสนใจเหมือนกัน แต่เป็นนักสะสมแล้วนำไปทำธุรกิจต่อ คือ อพราคามากขึ้นกว่าเดิม กลุ่มเพื่อนบนออนไลน์หรือกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างมาก หรือสถาบันการศึกษา ครูอาจารย์ที่สอนออกแบบแฟชั่นแล้วต้องให้นักศึกษานำไปออกแบบเพื่อขาย จนถึงสร้างการขายบนออนไลน์ หรือเน็ตไอดอล (Net Idol) สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูล พบว่า

“S : Solution ไม่ใช่แค่สินค้า แต่เป็นทางแก้ปัญหา พัฒนามาจาก Product ของ 4Ps แต่เดิมเราอาจมองแค่ว่าจะขายสินค้าหรือบริการอะไรให้กับลูกค้าดี โดยที่บางครั้งก็ลืมนึกไปว่าสินค้าหรือบริการนั้นมีประโยชน์กับลูกค้าจริง ๆ A : Access ไม่ใช่แค่ช่องทางขาย แต่เป็นการเข้าถึง ต่อยอดมาจาก Place ใน 4Ps จากที่เมื่อก่อนเราคิดว่าจะเอาสินค้าเราไปวางขายที่ไหน ขายอย่างไร V : Value ไม่ใช่แค่ราคา แต่เป็นคุณค่า พัฒนามาจาก Price ของ 4Ps แทนที่เราจะเริ่มคิดว่าจะขายสินค้าหรือบริการในราคาเท่าไร E : Education ไม่ใช่แค่การโปรโมต แต่เป็นการให้ข้อมูล ต่อยอดจาก Promotion ใน 4Ps เปลี่ยนจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผลักดันข้อความที่แบรนด์อยากบอกให้ไปถึงผู้บริโภค มาเป็นการตอบคำถามว่ากลุ่มเป้าหมายอยากรู้อะไร จะเห็นว่าหลัก SAVE นั้นพิเศษกว่า 4Ps ตรงที่มุ่งเน้นไปที่ความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก ทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างถ่องแท้ และสอดแทรกแบรนด์เข้าไปให้กลมกลืนกับไลฟ์สไตล์ของพวกเขาตัวเอง ไม่ว่าธุรกิจของคุณจะเป็นรายใหญ่หรือ SME ก็สามารถเอาหลัก SAVE นี้ไปปรับใช้ได้” การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้ระบบออนไลน์ วิจัยเอกสาร และสื่อสารสนเทศ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2, 2564)

ดังนั้นในปัจจุบันการแข่งขันใช้แนวคิดสร้างแบรนด์ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์และสร้างสิ่งที่เรียกว่า Community Mall มีลักษณะให้ลูกค้าเป็น Personal Branding ด้วย Life Styles ตัวเอง และมีปัญหาหรือต้องการตอบโจทย์เหมือนกันแต่เดิมเรียกว่าตลาด Niche Power แต่ปัจจุบันต้องเป็นตลาด Quick Loyalty Market ด้วยใช้เสื้อผ้าเป็น

Patterns ของความทันสมัย มีเอกลักษณ์โดดเด่น แล้วนำไปเป็น Presenter ของร้านค้าฝากขายมีหน้าร้านแบบออฟไลน์ โดยตัวลูกค้าที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มลูกค้าแบบ Mass Presenter รวมถึงเป็น Presentation จากการนำภาพถ่ายของลูกค้า แทนการใช้แคตาล็อกหรือสื่อแมกกาซีน หน้าโฆษณา

2.3 ปัจจัยที่ 3 การจัดการแบรนด์ สิ่งสำคัญที่สุดต้องสร้างชุมชนแบรนด์ของสินค้าตัวเองให้ได้แล้วจะต้องตอบโจทย์หรือ Pain Point เป็นสิ่งที่ต้องคำนึง คือการกำหนดตำแหน่งการแข่งขันกับคู่แข่งหรือการทำแบรนด์ จึงต้องเข้าใจวางมาตรฐานเดียวกัน หรือสร้างความแตกต่างหรือปรับตัว (Adaptation) โดยวางกลยุทธ์ทำแบรนด์ คือ วางกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) และสิ่งสำคัญต้องตรวจสอบกับ Pain Point การต้องการตอบโจทย์ของกลุ่มลูกค้าให้พอใจ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีความภักดี สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลพบว่า

“การขายแบบออฟไลน์จะประโยชน์ในการใช้ Event แต่จะ Event ไปและให้ความสำคัญกับ Adaptation ให้มาก การทำแบรนด์ตามแนวคิด Adaptation โดยแนวคิดเป็น Adaptation ของส่วนประสมการตลาดใหม่เชิงบูรณาการ ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์ รูปแบบ Product, Pattern, and Pain Point 2) การส่งเสริมการขายและราคา รวมถึงการจัดส่ง Promotion and Price, Including Delivery และ 3) กลุ่มคนและศูนย์กลางหลายจุด ศูนย์กลาง People Clusters and Ethnocentric and Polycentric Geocentric and Regio centric” การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้ระบบออนไลน์ วิจัยเอกสาร และสื่อสารสนเทศ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 3, 2564)

ดังนั้นการทำแบรนด์มีทั้งส่วน On-line และ Off - Line แต่การที่จะประสบความสำเร็จการขายได้ ต้องทำ Visual Merchandiser ที่สวยงาม จะเป็นตัวที่นำเสนอให้กับลูกค้า รวมถึงการเกิดลูกค้าแบบชุมชนแบรนด์ขึ้น

2.4 ปัจจัยที่ 4 การจัดการความสัมพันธ์การตอบโต้ความต้องการ (Pain Point) ควรจะมีการออกแบบ เนื่องจากระบบ CRM เป็นซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถจัดการกระบวนการต่าง ๆ ให้ตรงต่อความต้องการของลูกค้า เพื่อประสิทธิภาพในการติดตามข้อมูลลูกค้า และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ด้วยประเภทของระบบบริหารความสัมพันธ์ลูกค้าที่มีความหลากหลายสามารถสนับสนุนเป้าหมายทางธุรกิจของคุณจากมุมที่ต่างกันได้ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูล พบว่า

“ระบบ CRM สามารถตอบโต้ธุรกิจได้ทุกประเภท โดยระบบ CRM ที่เราจะแนะนำวันนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ ด้วยกัน ได้แก่ 1) Operational CRM เป็นส่วนแรกของระบบ CRM ที่ช่วยธุรกิจในการบริหารจัดการการตลาด การขายและการดำเนินงานบริการลูกค้าแบบวันต่อวัน เปรียบเสมือนด่านหน้าของธุรกิจ นั่นจึงทำให้แพลตฟอร์มนี้เป็น

ประเภทที่พบมากที่สุดของระบบ CRM และเป็นที่ยอมรับในหมู่ธุรกิจในหลากหลายอุตสาหกรรม

2) Analytical CRM ช่วยให้ธุรกิจสามารถวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้า นำไปสู่กระบวนการสร้างฐานลูกค้าใหม่ (Customer Acquisition) และการรักษาลูกค้าเดิม (Customer Retention) รวมทั้งการติดตามรายละเอียดของลูกค้าได้ง่ายขึ้น นี่จึงเป็นทางออกที่ดีสำหรับธุรกิจที่ต้องการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นจำนวนมาก และ 3) Collaborative CRM ระบบ CRM ประเภทที่สามนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experience) เนื่องจากคุณลักษณะ Collaborative CRM จะช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการสื่อสารกับทุกฝ่าย ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูกค้าที่ถูกรวบรวมไว้ได้ง่ายขึ้น ทั้งระหว่างลูกค้ากับบริษัท และระหว่างแผนกต่าง ๆ กับผู้มีส่วนได้เสีย” การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้ระบบออนไลน์ วิจัยเอกสาร และสื่อสารสนเทศ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 4, 2564)

ดังนั้นการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และ Pain Point คือ 1) ลำดับการทำงานว่าต้องแก้ปัญหาค่าอะไรก่อน - หลัง ให้กับลูกค้า 2) สามารถจัดสรรทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา ไปแก้ปัญหาค่าหรือสร้างคุณค่าให้ลูกค้าได้ถูกจุดและรวดเร็ว และ 3) ไม่เสียเวลาผิดจุดที่ไม่ได้มีความสำคัญ เป็นต้น

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2) สร้างรูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชันวาย ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อ ด้วยการซื้อตามกระแสนิยมที่กำลังนิยมมากที่สุด ซื้อเพราะเห็นแล้วชอบ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อมากที่สุด ซื้อเพราะรูปลักษณ์แฟชั่นทันสมัยและใกล้เคียงแบรนด์ที่มีชื่อเสียง ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อมากที่สุด ซื้อเพื่อขายต่อเพราะเป็นแฟชั่นในกระแสได้กำไรดี ส่วนใหญ่มีทัศนคติของปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อมากที่สุด ซื้อเพราะชื่อเสียงน่าเชื่อถือ ซื้อเพราะรีวิวจากผู้เชื่อถือได้ทางออนไลน์ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อมากที่สุด ซื้อเพราะเห็นดารานักร้อง นักกีฬาใส่ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อมากที่สุด ซื้อเพราะอยากมีกลุ่มสังคมแบรนด์ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อมากที่สุด และซื้อเพราะรุ่น Limited ขายนักเก็บสะสม ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการเหตุการณ์ซื้อมากที่สุด ตามลำดับ ผลการวิจัยและการแสดงการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยเรื่องนี้เขียนรูปแบบของงานวิจัยนี้ ที่นำปัจจัยการจัดการตลาดเพื่อสร้างพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทยเป็นหลัก โดยปัจจัยย่อยในแต่ละปัจจัยนั้น ควรพิจารณาในการเป็นพฤติกรรมผู้บริโภคที่ควรทำให้เป็นรูปธรรม คือ พฤติกรรมเลือกซื้อตามที่ให้แนวคิดไว้แล้ว จึงนำมาเป็นดัชนีชี้วัดเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยตามที่ต้องการ โดยพิจารณา

ว่าการจัดการตลาดเป็นปลายทางของประโยชน์ที่จะก่อพฤติกรรมการซื้อขาย หรือให้เกิดการซื้อขาย โดยปัจจัยย่อยคือ พฤติกรรมหรือการกระทำจริงในการตัดสินใจซื้อ คือ พฤติกรรมเลือกซื้อ นั่นเอง โดยจะได้เห็นการขายได้และขายดี มีผลประกอบการ ยอดจำหน่ายที่สูง ซึ่งเป็นหลักการจัดการตลาด และสุดท้ายการนำผลกำไรอย่างยั่งยืนสร้างรายได้ จะเกิดขึ้นได้โดยง่ายอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นเพื่อให้ได้ประโยชน์ควรเสนอแนะเหล่านี้ โดยดำเนินการจัดทำเป็นคู่มือ (Guideline) หลักสูตรอบรมผู้ประกอบการที่จะทำธุรกิจเสื้อผ้าแบรนด์ไทยเชิงบริการวิชาการ หรือนำไปจัดตั้งบริษัทจำลอง จนถึงการออกแบบเสื้อผ้าแฟชั่นรับยุคปกติใหม่ (New Normal) แบบนำไปใช้เป็นข้อเสนอทางเทคนิคเชิงโครงการ เพื่อการรณรงค์จะได้ประโยชน์อย่างมาก ดังนั้นเพื่อดำเนินการดังกล่าวและยังประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการในส่วนการอภิปรายผลตามแนวคิดทฤษฎี เพื่อสนับสนุนสรุปผลการอภิปราย ซึ่งแนวคิดหรือทฤษฎีที่นำมาอภิปรายมีการทบทวนวรรณกรรม เพื่อความครบถ้วนและสมบูรณ์ โดยจะประยุกต์สังเคราะห์ ดังปรากฏในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

อภิปรายผล

1. ปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อทัศนคติต่อปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เพื่อสร้างพฤติกรรมเลือกซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องแนวคิดของเคิดันเรน (Keidanren, 2020) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมความร่วมมือของการค้นหาสิ่งที่สร้างโอกาสจากนวัตกรรมทางความคิด ผลการวิจัยพบว่า เจนเอเรชั่นวายสร้างสัมพันธของการกระตุ้นซื้อและการตอบใจต่อความต้องการได้ และการสร้างความสำเร็จเพื่อเป้าหมายพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่อธิบายพฤติกรรมรุ่นชน (Generation) ที่จะมาเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น โดยมีการศึกษาเพื่อส่งเสริมและสร้างการเจริญเติบโต ที่เรียกว่า Horizon 2020 ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2018 โดยนำแนวคิดห่วงโซ่คุณค่าสร้างศักยภาพให้กับวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ด้วยการให้มีการจัดทำรูปแบบธุรกิจ มุ่งเน้นการหาทางตอบใจต่อความต้องการของผู้ซื้อหรือผู้บริโภคอย่างมีสมรรถนะสร้างนวัตกรรมความคิด สู่พฤติกรรมที่จะเห็นความชัดเจน

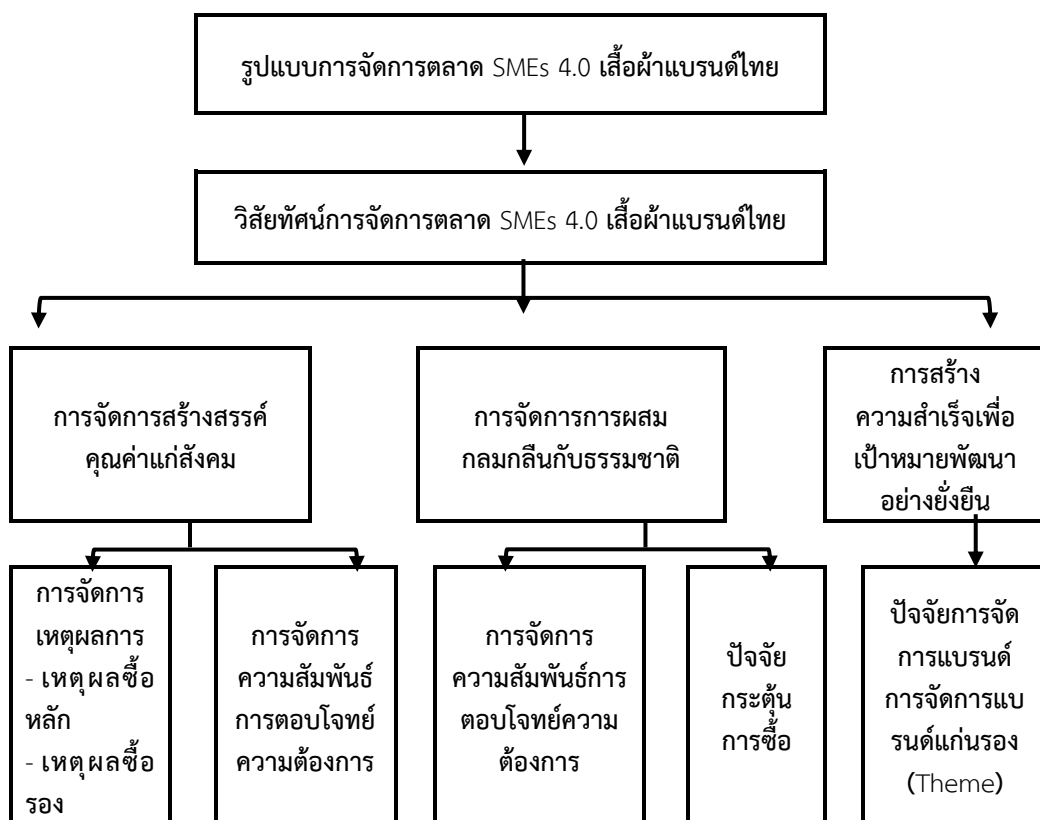
2. รูปแบบการจัดการการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย พบว่า การวิเคราะห์การผันแปรของปัจจัยการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย พบว่า ปัจจัยการจัดการเหตุผลการซื้อมากที่สุด ปัจจัยการจัดการแบรนด์ และปัจจัยกระตุ้นการซื้อ เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องแนวคิดของโรเบลค, เมสโก และ กราเปซ (Roblek. M. & Krapež, 2016) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Service Triads: วาระการวิจัยสำหรับกลุ่มผู้ซื้อ-ซัพพลายเออร์-ลูกค้าในธุรกิจบริการ ผลการวิจัยพบว่า การมี

สังคมชีวิตวิถีใหม่หรือความปกติใหม่ พิจารณาเกี่ยวกับการจัดการตลาด SMEs 4.0 กับธุรกิจเสื้อผ้าแบรนด์ไทย คือ ประยุกต์ได้กับการหาเหตุผลการซื้อขายของคนในแต่ละรุ่นที่มีประสบการณ์ต่างกัน ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้กลุ่มเจนเนอเรชันวาย ซึ่งแต่ละช่วงอายุหรือเจนเนอเรชันย่อมมีความแตกต่างกันในการศึกษาด้านเจนเนอเรชันจะช่วยให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสังคม การเชื่อมจากเหตุผลตนเอง ประยุกต์ได้กับการจัดการเหตุผลการซื้อขาย การกระตุ้นสู่การเติบโตทางความตั้งใจและความพึงพอใจ ประยุกต์ได้กับการกระตุ้นซื้อ ประสบการณ์ก่อนการเติบโตทางธุรกิจ ประยุกต์ได้กับการจัดการแบรนด์ และพลวัตการทำธุรกิจให้ผ่านพ้นความด้อยค่าหรือเสื่อมโทรม (Impairments) ในการเกิดเงื่อนไขสนองตอบการตลาด ประยุกต์ได้กับการจัดการความสัมพันธ์การตอบโจทยความต้องการ นำไปสู่หรือการแสวงโอกาสเพื่อการทำธุรกิจ

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ประกอบไปด้วย การจัดการสร้างสรรค์คุณค่าแก่สังคม ได้แก่ การจัดการเหตุผลการซื้อขายหลัก เช่น ซื้อตามกระแสนิยมที่กำลังนิยม ซื้อเพราะชื่อเสียงนักออกแบบ ซื้อเพราะรีวิวจากผู้เชื่อถือได้ทางออนไลน์ ซื้อเพราะอยากมีกลุ่มสังคมแบรนด์ และซื้อเพื่อขายต่อเพราะเป็นแฟชั่นในกระแสได้กำไรดี ส่วนเหตุผลซื้อรอง ซื้อเพราะเห็นแล้วชอบ ซื้อเพราะรูปลักษณ์แฟชั่นทันสมัยและใกล้เคียงแบรนด์ที่มีชื่อเสียง ซื้อเพราะเห็นดารานักร้อง นักกีฬาใส่ และซื้อเพราะรุ่น Limited ขายนักเก็บสะสม และการจัดการความสัมพันธ์การตอบโจทยความต้องการ การจัดการการผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ ได้แก่ การจัดการความสัมพันธ์การตอบโจทยความต้องการ และปัจจัยกระตุ้นการซื้อ และการสร้างความสำเร็จเพื่อเป้าหมายพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่ ปัจจัยการจัดการแบรนด์ และการจัดการแบรนด์แก่นรอง (Theme) โดยการกำหนดการแข่งขันด้วยมัลติแบรนด์ และครบวงจรจากโรงงานถึงการขายออฟไลน์และออนไลน์ตามภาพที่

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการตลาด SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการตลาดเหตุการณ์ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ไทย หากสินค้าใดไม่มีการส่งเสริมการขาย หรือการสื่อสารให้เป็นที่รู้จัก สินค้าดังกล่าวก็แทบไม่มีโอกาสในการขายเลยเราสามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้หลากหลายรูปแบบ อาทิ ปัจจัยทำการตลาดการโฆษณา การจัดกิจกรรมพิเศษ การให้พนักงานสวมใส่เสื้อที่มีโลโก้สินค้า การแต่งร้านให้สะอาดตา ชวนเรียนรู้ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่ทำให้การตลาดเข้มแข็งและก้าวไปถึงเป้าหมาย ได้สำเร็จ การกระตุ้นการซื้อ โดยกลุ่มเพื่อนบนออนไลน์หรือกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างมาก การให้ข้อมูล ต่อยอดจาก Promotion ใน 4Ps เปลี่ยนจากการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผลักดันข้อความที่แบรนด์อยากบอกให้ไปถึงผู้บริโภค มาเป็นการตอบคำถามว่ากลุ่มเป้าหมายอยากรู้อะไร จะเห็นว่าหลัก SAVE นั้นพิเศษกว่า 4Ps ตรงที่มุ่งเน้นไปที่ความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก ทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างถ่องแท้ การจัดการแบรนด์ การกำหนดตำแหน่ง การแข่งขันกับคู่แข่งหรือการทำแบรนด์ ผลิตภัณฑ์ รูปแบบ การส่งเสริมการขายและราคา

รวมถึงการจัดส่ง กลุ่มคนและศูนย์กลางหลายจุดศูนย์กลาง การจัดการความสัมพันธ์การตอบ
 โจทย์ความต้องการ ระบบ CRM เป็นซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถจัดการกระบวนการต่าง
 ๆ ให้ตรงต่อความต้องการของลูกค้า CRM ช่วยธุรกิจในการบริหารจัดการการตลาด CRM ช่วย
 ให้ธุรกิจสามารถวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้า CRM ออกแบบมาเพื่อปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้า
 ข้อเสนอแนะเพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะ
 โดยเสนอแนะเป็นข้อเสนอทางเทคนิค เพื่อสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม 1 วัน 3 หลักสูตร
 ซึ่งสะดวกต่อผู้เข้ามารับการฝึกอบรมที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเสื้อผ้าออนไลน์หรือออฟไลน์
 ในยุคปกติใหม่ ที่เริ่มมีผู้ประกอบการตัวคนเดียว (Solopreneur) มากขึ้น อีกทั้งยังสร้างความ
 สะดวกต่อการยื่นขอหรือจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น งบประมาณ
 การบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัย หรือศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจของคณะต่อมหาวิทยาลัย
 หรือศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจของมหาวิทยาลัย ซึ่งแนวทางนี้ประสบความสำเร็จอย่างมาก
 ข้อเสนอทางวิชาการเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของการ
 ออกแบบคุณภาพการผลิตของเสื้อผ้า แปรนตีไทยกับพฤติกรรมเลือกซื้อของชาวต่างประเทศใน
 ประเทศไทยกับผู้ที่เป็นนักท่องเที่ยว อาทิ คนเอเชีย ยุโรป หรือสหรัฐอเมริกา เป็นต้น และควร
 นำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยทั้ง 4 ปัจจัย การจัดการตลาด SMEs 4.0 เพื่อสร้างพฤติกรรม
 เลือกซื้อเสื้อผ้า แปรนตีไทยไปสร้างนวัตกรรมเป็นแนวคิดกับเทรนด์แฟชั่นเสื้อผ้าและการแต่ง
 กาย ขยายจาก เจเนอเรชันวายไปยังเจนอื่นที่ใกล้เคียงกันคือ Z หรืออัลฟา

เอกสารอ้างอิง

- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1. (18 มีนาคม 2564). ศึกษาปัจจัยและสร้างรูปแบบการจัดการตลาด
 SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจเนอเรชันวาย ด้านการจัดการตลาดเหตุผล
 การซื้อ. (พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2. (19 มีนาคม 2564). ศึกษาปัจจัยและสร้างรูปแบบการจัดการตลาด
 SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจเนอเรชันวาย ด้านการกระตุ้นการซื้อ. (พร
 พิมล สัมพัทธ์พงศ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 3. (24 มีนาคม 2564). ศึกษาปัจจัยและสร้างรูปแบบการจัดการตลาด
 SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจเนอเรชันวาย ด้านการจัดการแบรนด์. (พร
 พิมล สัมพัทธ์พงศ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 4. (26 มีนาคม 2564). ศึกษาปัจจัยและสร้างรูปแบบการจัดการตลาด
 SMEs 4.0 เสื้อผ้าแบรนด์ไทยสำหรับกลุ่มเจเนอเรชันวาย ด้านการจัดการความสัมพันธ์
 การตอบโจทย์ความต้องการ. (พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์, ผู้สัมภาษณ์)

- รัชนิย ศรีวัฒนชัย. (2559). จุดเปลี่ยนธุรกิจแฟชั่นไทย เลิกคลังแบรนด์เนม (Brand name) ชื้อไฟล์สไตล์. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.posttoday.com/market/news/435559>
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2562). เอกสารประกอบการประชุมประจำปี พ.ศ.2558 ของ สศช.. ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). หัวข้อ 4.10 หน้า 16. ใน วันที่ 14 กันยายน 2558 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานีจังหวัดนนทบุรี. บริษัท ศรีเมือง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564. สำนักนายกรัฐมนตรี. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2561 จาก http://www.nesdc.go.th/ewt_news
- สุมาพร มานะสันต์. (2564). ig Economy ภาษีและแรงงานดิจิทัล. กรุงเทพธุรกิจ. คอลัมน์ LEGAL VISION: นิติทัศน์ 4.0. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/932368>
- Creswell, J. W. (2013). Research design: Qualitative, quantitative. In and mixed methods approach. Sage publications.
- Keidanren. (2020). The Evolution of ESG Investment. Realization of Society 5.0. and Achievement of SDGs. Washington. D. C: Keidanren Japan Business Federation.
- Roblek. M. & Krapež. (2016). Service Triads: A Research Agenda for Buyer-Supplier-Customer Triads in Business Service. Journal of Operations Management, 5(1). pp. 1-20. DOI: 10.1016/j.jom.2014.10.002.

การสร้างเสริมทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา*
STRENGTHENING ASEAN LANGUAGE SKILLS AMONG STUDENTS
OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY,
NAKHON RATCHASIMA CAMPUS

พระครูบรรพตภาวนาวิธาน

Phrakhru Banpotpavanavithan

พระครูขันติธรรมธารี

Phrakhru Khuntitarnthare

พระครูถาวรกิจจารักษ์

Phrakhru Thawonkijjarak

พระมหาอภิวัฒน์ ภัทรเมธี

Phramaha Apiwat Bhaddaramedhi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

E-mail: joybenyapa@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาทักษะการใช้ภาษาอาเซียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา 2) พัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต และ 3) วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ชุดการเรียนรู้การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสภาพปัจจุบัน มีการจัดเรียงตามลำดับเนื้อหาวิชาความยากง่าย ผู้เรียนมีความรู้ด้านภาษาอาเซียนไม่ถ่องแท้ ไม่สามารถแต่งประโยคของภาษาอาเซียนอย่างเหมาะสม เมื่อต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไม่สามารถนำความรู้ไปขยายการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนได้ ผู้สอนมีเวลาจำกัดรับผิดชอบสอนหลายวิชา จึงไม่สามารถทุ่มเทให้การสอนภาษาอาเซียนได้เต็มเวลา การบริหารจัดการสถานศึกษายังขาดสื่อ อุปกรณ์

* Received January 6, 2022; Revised January 20, 2022; Accepted February 15, 2022

หนังสือเกี่ยวกับภาษาอาเซียน 2) การพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต มีการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอาเซียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้นิสิตหรือผู้เรียนทุกคนมีโอกาสพัฒนาการคิด โดยผู้สอนเป็นผู้เสริมสร้างทักษะการคิดในตัวผู้เรียน ชุดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนด้านเนื้อหา กิจกรรมรายบท และแบบทดสอบ นิสิตสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 3) ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

คำสำคัญ: การสร้างเสริมทักษะ, ภาษาอาเซียน, วิทยาเขตนครราชสีมา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Study the current situations and problems on ASEAN language skills among students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus, 2) Develop courses for enhancing skills of the students' ASEAN language skills, and 3) Analyze the students' satisfaction on the developed courses to enhance their ASEAN language skills. of population including The subjects were 27 third-year students in the Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus in the academic year 2019. The results showed that 1) according to the current ASEAN language teaching and learning, course contents have been arranged based on the degree of difficulty. Due to learners' inadequate knowledge of ASEAN languages, they have been unable to construct sentences properly. When pursuing higher education, they have been unable to apply their knowledge outside of school. Teachers have limited time to be responsible for teaching many subjects. Therefore unable to devote full time to teaching ASEAN languages. The management of educational institutions still lacks media equipment books on ASEAN languages. 2) According to the development of courses to enhance ASEAN language learning management, there has been a wider variety of learning activities which allow students to develop their cognitive skills the with the teacher's reinforcement. The teaching package has clear objectives in terms of content chapter activities and quizzes so that students can assess their learning outcomes on their own. 3) The students' overall and individually considered aspects of satisfaction on

the developed courses to enhance their ASEAN language skills, was found to be at a high level.

Keywords: Strengthening Skills, ASEAN languages, Nakhon Ratchasima Campus

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2558 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ โดยมุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน เพื่อได้เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค และยังมีการจัดอาเซียนบวกสามเข้ามาร่วมด้วยในปีถัดมา (ญานิศาสงวนวงศ์, 2563) ประชาคมอาเซียนเป็นการรวมตัวประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ซึ่งมีการกำหนดการสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Socio-Cultural Pillar) และประชาคมความมั่นคงอาเซียน (Political and Security Pillar) การเรียนรู้ภาษากลางในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ (กฎบัตรอาเซียน ข้อ 34) ที่ใช้ในระหว่างการประชุม การโต้ตอบทางจดหมาย การจัดทำรายงานการประชุม ผลการพิจารณาและมติที่ประชุม ตลอดจนการจัดทำคำแถลงการณ์ และการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของอาเซียน การศึกษาจัดอยู่หนึ่งในสามเสาหลักกว่าด้วยเรื่องความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากการพัฒนาในทุก ๆ ด้านต้องเริ่มจากการศึกษา การศึกษาทำให้เรียนรู้ การสื่อสารหรือวางแผนร่วมกันในประชาคมอาเซียน หากละเลยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อใช้ในการสื่อสารแล้ว จะทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในอนาคตได้ จึงควรมีการจัดการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนในขณะเดียวกัน เพราะการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนถือเป็นช่องทางสนับสนุนในการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายว่าด้วยการให้ความมั่นคงทั้งสามเสาหลัก (ยุวดี จิตโกศล, 2559)

ภาษาทางการของอาเซียน เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทย และคนทั่วโลกอย่างมากเนื่องจากมีความก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรวดเร็วในการคมนาคมและการติดต่อสื่อสารประเทศต่าง ๆ การเตรียมความพร้อมข้าราชการไทยเพื่อรองรับ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การศึกษาค้นหาแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีระบบ และตั้งเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 โดยมุ่งหวังให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556)

การจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาต้องบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ภาษา และวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญ “ภาษาถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำกลุ่มคนต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนให้สามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าใจซึ่งกันและกันท่ามกลางความแตกต่างมากยิ่งขึ้น” “มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เดินมาถูกทางแล้ว ที่จัดตั้งสถาบันภาษาขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการช่วยพัฒนาภาษา โดยเฉพาะพระภิกษุในประชาคมอาเซียนที่เดินทางมาศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” (พระธรรมสุธี, 2563) “ประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษา ศาสนา ชาติพันธุ์ และวิถีชีวิตที่ต่าง ๆ การพยายามที่จะเรียนรู้ความแตกต่างของสิ่งเหล่านี้จะส่งผลโดยตรงต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และทำให้อาเซียนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน” (พระพรหมบัณฑิต, 2563) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยที่สำคัญแห่งหนึ่งในอาเซียน มีนิสิตในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าศึกษาจำนวนมากในแต่ละปีการศึกษา และปัญหาที่พบมาก คือ ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในเอกสารประกอบการสอนและใช้สื่อสารกับนิสิตชาวต่างประเทศ ส่งผลให้นิสิตชาวต่างชาติเรียนรู้ได้ช้า อนึ่งการสร้างเสริมทักษะภาษาอาเซียนแก่นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมาที่ขาดกระบวนการวิจัยรองรับอาจขาดการพัฒนาต่อยอดที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะวิจัยกับการเรียนการสอนหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาทั่วไป ธรรมะภาคภาษาอังกฤษของ พระสงฆ์ พระนิสิต นิสิตต้องมีการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและบรรยายธรรมะภาคภาษาอังกฤษได้ (ไพวรรณ ปุริมาต, 2563) เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความร่วมมือกันระหว่างผู้สอนกับนิสิตชาวต่างประเทศ เอกสารประกอบการสอนควรใช้ภาษาไม่น้อยกว่า 3 ภาษา ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ของนิสิต อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะด้านภาษาให้แก่ผู้สอนเอง มิได้ให้นิสิตปรับตัวด้านภาษาเข้ากับอาจารย์แต่เพียงฝ่ายเดียว แม้ว่าภาษาอังกฤษจะถูกบัญญัติไว้ในกฎบัตรให้เป็นภาษาทางการของอาเซียน และกำหนดให้ใช้เพื่อสร้างเสริมทักษะภาษาอาเซียนแก่นิสิตของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตนครราชสีมา ผ่านรูปแบบที่หลากหลาย เช่น เอกสารประกอบการเรียน 3 ภาษา กิจกรรมภาษาอาเซียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง การบันทึกปัญหาภาษาอาเซียนที่นิสิตยังสับสน ฯลฯ การวิจัยกับการเรียนการสอนก็ควรมีการพัฒนาต่อยอดเช่นเดียวกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างเสริมทักษะภาษาอาเซียนในรายวิชาระบบภาคภาษาอังกฤษแก่นิสิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการขาดทักษะภาษาอาเซียนแก่นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาทักษะการใช้ภาษาอาเซียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
2. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต
3. เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ความพึงพอใจการใช้ชุดวิชาการเรียนการสอนเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต ได้มาโดยการศึกษาตำราเอกสาร แบบสอบถามจากเอกสารงานวิจัยใกล้เคียงเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบกำหนดให้ตอบ (Multiple Choice) ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้ชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended Form) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ กำหนดกรอบข้อคำถามสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้ชุดชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัย 1 คน ประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ที่กำหนดเกณฑ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยนัดหมาย และประสานงานการเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ จำนวน 27 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจความถูกต้อง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามตอนที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาทักษะการใช้ภาษาอาเซียนของนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสอบถามตอนที่ 2 ความพึงพอใจการใช้ชุดวิชาการเรียนการสอนเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ใช้การหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แปลความหมาย โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการใช้ชุดการเรียนการสอนเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาทักษะการใช้ภาษาอาเซียนของนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) แบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 1 คน อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน และนักศึกษาจำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

การสร้างเครื่องมือ สร้างเครื่องมือโดย ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการนำผลการศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาทักษะการใช้ภาษาอาเซียนของนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา มาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมเนื้อหาการเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัย 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 1 คน อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน และนักศึกษาจำนวน 5 คน ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การสร้างเสริมทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาทักษะการใช้ภาษาอาเซียนของนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา มีลักษณะรายวิชาที่แบ่งปลีกย่อยตามเนื้อหา ด้านบริหารการศึกษา การจัดการเรียนการสอนมีชั่วโมงทับซ้อนรายวิชาอื่น ๆ ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องเหมือนการจัดการเรียนการสอนภาษาอาเซียนของสถานศึกษาอื่น ๆ ด้านบุคลากรผู้สอนมีจำกัดและต้องรับผิดชอบสอนรายวิชาอื่น ๆ ด้วย จึงไม่สามารถทุ่มเทให้กับการสอนภาษาอาเซียนได้เต็มเวลา บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาเซียนอย่างเพียงพอ ยังขาดความเข้าใจในวิธีการนำองค์ความรู้อาเซียนมาบูรณาการในชั้นเรียน บุคลากรบางส่วนขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อีกทั้งโครงการอบรมและพัฒนาครูเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนยังมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง ด้านผู้เรียน พบปัญหาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ การขาดโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริงกับชาวต่างชาติ ทำให้ไม่ค่อยกล้าพูด

ภาษาอังกฤษ และไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงทำให้ขาดความสนใจ ด้านสถานที่เรียน มีความพร้อมรองรับการจัดการเรียนการสอนได้ดี ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษา ยังขาดสื่อ อุปกรณ์ หนังสือเรียนเกี่ยวกับอาเซียน วิทยากรผู้ให้ความรู้และพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนได้ นโยบายพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังขาดความชัดเจน ด้านสื่อและการเรียนการสอน ด้านสื่อนิยมใช้เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่ทั่วไปทั้งในหนังสือ สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งสื่อในโซเชียลมีเดีย บางสื่อไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะลักษณะคำอธิบาย การนำเสนอภาษาอาเซียนบางครั้งไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นฐานผู้เรียนที่ไม่เคยผ่านการเรียนอาเซียนพื้นฐานมาก่อน และด้านการเรียนการสอนมีผลอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ด้านการวัดผลและการประเมินผลมีการวัดความจำรูปแบบเดียว ด้านงบประมาณ ยังขาดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนภาษาอาเซียนที่สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ “การจัดการเรียนการสอนภาษาอาเซียนจำเป็นต้องมีครูผู้สอนที่มีทักษะความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นแบบอย่างด้านการใช้ภาษาให้แก่ผู้เรียน สร้างสื่อการสอนและวิธีการสอนที่น่าสนใจ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น อยากที่จะเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ” (จิตรี พงษ์สาร, 2564)

2. การพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนแก่นิสิตต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน โดยภายในเอกสารประกอบการสอนที่ผลิตขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 8 บท คือ

- บทที่ 1 Present Simple Tense
- บทที่ 2 Present Continuous Tense
- บทที่ 3 Present Simple VS Present Continuous Tense
- บทที่ 4 Present Perfect Tense
- บทที่ 5 Past Simple Tense
- บทที่ 6 Past Continuous Tense
- บทที่ 7 Past Perfect Tense
- บทที่ 8 Past Perfect Continuous Tense

จากชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างภาษาอาเซียนทั้ง 8 บท มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ประจำทุกบทที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีการปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับช่วงเวลาการจัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้

นิสิตสามารถทำคะแนนเฉลี่ยของกิจกรรมรายบทในชุดการเรียนการสอนได้สูงขึ้น นอกจากนี้ จากผลการเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนทั้ง 8 บท พบว่านิสิตสามารถทำคะแนนแบบทดสอบหรือกิจกรรมรายบทตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 8 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนทุกบทอาจเนื่องมาจากลักษณะของเนื้อหาบทเรียนและแบบกิจกรรมท้ายบทที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นสอดคล้องกัน จึงสรุปได้ว่า ชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนทั้งในด้านเนื้อหา และแบบทดสอบหรือกิจกรรมรายบท อีกทั้งยังทำให้นิสิตสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพ จึงมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก

3. ความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนด้วยชุดการเรียนการสอนเสริมสร้างภาษาอาเซียนแก่นิสิต

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนด้วยชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างภาษาอาเซียนแก่นิสิต

รายการ	μ	σ	แปลผล
1. เนื้อหาถูกต้องสอดคล้องกับหลักสูตร	3.76	0.79	มาก
2. เนื้อหายากง่ายพอเหมาะกับนิสิต	4.00	0.79	มาก
3. เนื้อหามีความสั้นยาวพอเหมาะกับเวลาความสนใจ	3.42	0.77	มาก
4. เนื้อหาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ	3.79	0.70	มาก
5. กิจกรรมส่งเสริมการฝึกฝนเรียนรู้	4.06	0.75	มาก
6. ถูกต้องตามหลักภาษา	3.97	0.77	มาก
7. ใช้ศัพท์เหมาะสมกับผู้เรียน	3.88	0.78	มาก
8. สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.09	0.63	มาก
9. ช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญา	3.79	0.78	มาก
10. ขนาดรูปเล่มกะทัดรัด	3.94	0.83	มาก
11. ชื่อ เนื้อหาดี ดึงดูดความสนใจ	3.84	0.79	มาก
12. ภาพ/แผนภูมิ ประกอบน่าสนใจ	4.00	0.71	มาก
รวมเฉลี่ย	3.92	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนด้วยชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างภาษาอาเซียนแก่นิสิต พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$,

$\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.63$) รองลงมา คือ กิจกรรมส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ($\mu = 4.06$, $\sigma = 0.75$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เนื้อหาถูกต้องสอดคล้องกับหลักสูตร ($\mu = 3.76$, $\sigma = 0.79$)

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาทักษะการใช้ภาษาอาเซียนของนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาการเรียนการสอนภาษาอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ด้านหลักสูตรมีลักษณะแบ่งย่อย ๆ ตามเนื้อหา ด้านบริหารการศึกษามี การจัดทำตารางการเรียนการสอนมีชั่วโมงทับซ้อนรายวิชาอื่น ๆ ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องเหมือนการจัดการเรียนการสอนภาษาอาเซียนของสถานศึกษาอื่น ๆ ด้านบุคลากรผู้สอนมีจำกัดและต้องรับผิดชอบสอนรายวิชาอื่น ๆ ด้วย จึงไม่สามารถทุ่มเทให้การสอนภาษาอาเซียนได้เต็มเวลา บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาเซียนอย่างเพียงพอ ยังขาดความเข้าใจในวิธีการนำองค์ความรู้อาเซียนมาบูรณาการในชั้นเรียน บุคลากรบางส่วนขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อีกทั้งโครงการอบรมและพัฒนาคู่มือเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนยังมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง ด้านผู้เรียน พบปัญหาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ การขาดโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริงกับชาวต่างชาติ ทำให้ไม่ค่อยกล้าพูดภาษาอังกฤษ และไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงทำให้ขาดความสนใจ ด้านสถานที่เรียน มีความพร้อมรองรับการจัดการเรียนการสอนได้ดี ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษา ยังขาดสื่อ อุปกรณ์ หนังสือเรียนเกี่ยวกับอาเซียน วิทยากรผู้ให้ความรู้และพัฒนาคู่มือผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนได้ นโยบายพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังขาดความชัดเจน ด้านสื่อและการเรียนการสอน ด้านสื่อนิยมใช้เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่ทั่วไปทั้งในหนังสือ สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งสื่อในโซเชียลมีเดีย บางสื่อไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะลักษณะคำอธิบาย การนำเสนอภาษาอาเซียนบางครั้งไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นฐานผู้เรียนที่ไม่เคยผ่านการเรียนอาเซียนพื้นฐานมาก่อน และด้านการเรียนการสอนมีผลอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ด้านการวัดผลและการประเมินผลมีการวัดความจำรูปแบบเดียว ด้านงบประมาณ ยังขาดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนภาษาอาเซียนที่สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาพันธ์ โพธิ์ธีรโรจน์ ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า สภาพปัญหาการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามว่า อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีปัญหาการเข้าสอนให้ตรงตามเวลาในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีปัญหาความพร้อมด้านภาษาอังกฤษในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยรองลงมา และมีสภาพปัญหาการสอนตามวิธีธรรมชาติ คือการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (Direct Method) ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (เมธาพันธ์ โพธิ์ธิ์โรจน์, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี จิตโกศล ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านภาษาอาเซียนในระดับอุดมศึกษา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักศึกษามีความสนใจและตระหนักถึงการรวมตัวของประเทศต่าง ๆ สู่อุปการเป็นประชาคม การเรียนรู้ของนักศึกษาในยุคใหม่จำเป็นต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่ การปรับกระบวนการเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมายอย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมได้และเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน พร้อมกับสร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้นให้สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี (ยุวดี จิตโกศล, 2559)

2. การพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนแก่นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่มย่อย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกคิด ตัดสินใจ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีจุดหมายที่ชัดเจนในการเรียนรู้ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและ เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างภาษาอาเซียนทั้ง 8 บท มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ประจำทุกบทที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีการปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับช่วงเวลาที่มีมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ สอดคล้องกับ ยุวดี อยู่สบาย และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน แล้วพบว่า ชุดการเรียนรู้นั้นต้องสร้างตามขั้นตอน ครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการกำหนดส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้ที่ชัดเจน และเป็นไปตามลำดับ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ตามขั้นตอนอย่างเข้าใจและบรรลุจุดประสงค์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ยุวดี อยู่สบาย และคณะ, 2563)

3. ความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนด้วยชุดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างภาษาอาเซียน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมา คือ กิจกรรมส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เนื้อหาถูกต้อง

สอดคล้องกับหลักสูตร สอดคล้องกับ อรุมา ทิพย์สุวรรณ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ชุดการสอนตาม กลวิธีการเรียนรู้ทางภาษา เรื่อง มรดกไทย-มรดกโลก สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ และพบว่า นักศึกษาชาวต่างชาติมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม กลวิธีการเรียนรู้ทางภาษา เรื่อง มรดกไทย-มรดกโลก สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ อยู่ในระดับ มากที่สุด (อรุมา ทิพย์สุวรรณ, 2559) และสอดคล้องกับ กัลยา พ่วงไป ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความ พึงพอใจของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ นอกเวลาด้วยตนเอง แล้วพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเรียนการสอนด้วย ชุดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการมีความพึง พพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านสถานที่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านบุคลากร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านผลการ เรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (กัลยา พ่วงไป, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การสร้างเสริมทักษะภาษาอาเซียนของนิสิต มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา พบว่า เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการ พัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอนภาษาอาเซียนหรือภาษาอังกฤษซึ่ง เปิดโอกาสให้นิสิตได้คิด อ่าน เขียน พูด - ฟัง และฝึกปฏิบัติอย่างมีอิสระมีการประเมินผลงาน ตามสภาพจริงพร้อมหลักฐาน ผู้เรียนเห็นว่ากิจกรรมเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนในด้านการ อ่าน เขียน พูดและฟังทำให้รู้แนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองผู้สอนได้มีการติดตาม งานของนิสิตอย่างใกล้ชิดและคอยให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการ วางแผนกลยุทธ์และแผนพัฒนาอัตรากำลังของบุคลากร การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ควรมีการ กำหนดนโยบายการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ควรพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และกำหนดมาตรฐานการวัด สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของบัณฑิต รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยี สารสนเทศให้ได้มาตรฐาน มีการสร้างเครือข่ายเสริมสร้างทักษะภาษาอาเซียนแก่นิสิต กลุ่ม ศิษย์เก่าต่างชาติ องค์กรจิตอาสาภาษาอาเซียน มีงบประมาณสนับสนุนด้านการเสริมสร้าง ทักษะภาษาอาเซียนแก่อาจารย์ นิสิต การจัดทำแผนงาน กิจกรรม ในรูปแบบของโครงการให้ เครือข่ายองค์กรจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรศึกษาโดยสร้างรูปแบบจำลองการเสริมทักษะภาษาอาเซียนแก่นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2556). ASEAN Mini Book, (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: Page Maker.
- กัลยา พ่วงไป. (2561). ความพึงพอใจของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนอกเวลาด้วยตนเอง. นครปฐม: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตรี พงษ์สาคร. (6 พฤศจิกายน 2564). สภาพการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (พระครูบรรพตภาวนาวีธาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ญาณิศา สงวนวงศ์. (2563). แอปพลิเคชัน ภาษาอะไรก็ได้. อุทัยธานี: โรงเรียนลานสักวิทยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุริยวิทยาสาน.
- พระธรรมสุธี. (2563). พระสงฆ์ และประชาชนเกือบครึ่งหมื่นเข้าร่วมงานมหกรรมอาเซียนอย่างยิ่งใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2564 จาก http://information.mcu.ac.th/news_in.phpID=10945
- พระพรหมบัณฑิต. (2563). พระสงฆ์ และประชาชนเกือบครึ่งหมื่นเข้าร่วมงานมหกรรมอาเซียนอย่างยิ่งใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2564 จาก http://information.mcu.ac.th/news_in.phpID=10945
- ไพวรรณ ปริมาตร. (2563). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา.
- เมธาพันธ์ โพธิ์ธีโรจน์. (2560). การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 5(1), 47-56.
- ยุวดี จิตโกศล. (2559). การเตรียมความพร้อมด้านภาษาอาเซียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิชาการศรีปทุม, 12(1), 167-199.
- ยุวดี อยู่สบาย และคณะ. (2563). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 16(4), 133-141.
- อรอุมา ทิพย์สุวรรณ. (2559). ชุดการสอนตามกลวิธีการเรียนรู้ทางภาษา เรื่อง มรดกไทย-มรดกโลก สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ. วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(3), 90-112.

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19

ในจังหวัดนครราชสีมา*

THE MODEL TO PROMOTE HEALTH OF MONKS IN SITUATION COVID-19 IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระสมุห์ธงชัย สุนทรจาโร

Phrasamuh Thongchai Sundaracaro

พระมหาวรเมธ เทชธมโม

Phramaha Worameth Techadhammo

พระวิชาญ จันทสาโร

Phra Wichan Candasro

พระใบฎีกาบุญส่ง ปุญญาภาโค

Phrabaideeka Boonsong Punyabhago

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

E-mail: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา 3) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้รูปแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านพระพุทธศาสนา องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมความรู้ในการดูแลสุขภาพ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องป้องกันและจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ปัญหาที่พบคือการปฏิบัติศาสนกิจในช่วงสถานการณ์โควิดเป็นไปด้วยความยากลำบาก 2) การขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด ทำการพัฒนาความรู้ช่วยเพิ่มความสามารถของบุคลากรในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สร้างภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับคณะสงฆ์ทำงานส่งเสริมสุขภาพ จัดหางบประมาณในการสนับสนุน

* Received January 6, 2022; Revised January 20, 2022; Accepted February 15, 2022

จัดตั้งกลุ่มพระสงฆ์แกนนำขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์อย่างเป็นรูปธรรม
3) รูปแบบส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการดูแลสุขภาพ มีการจัดการป้องกันและตรวจวัดอุณหภูมิป้องกันผู้เข้ามาทำบุญที่วัด
ตลอดเวลา ด้านชุมชนและสังคม ดูแลปฏิภากพระสงฆ์ หน่วยงานสาธารณสุขและผู้นำชุมชน
อสม. ตั้งหน่วยคัดกรองเบื้องต้นและออกให้คำแนะนำแก่พระสงฆ์ในการป้องกัน Covid-19
ด้านพระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม วัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของประชาชน
ในยามยาก ในช่วงสถานการณ์ Covid- 19 วัดเป็นธรรมาภรณ์ในการจัดฅาปนกิจศพผู้ติดเชื้อ
และอำนวยความสะดวกให้กับญาติของผู้เสียชีวิต

คำสำคัญ: รูปแบบ, การส่งเสริมสุขภาพ, พระสงฆ์, โควิด-19

Abstract

The objectives of this research article are to: 1) Study the general condition and problems and obstacles in promote the health of monks in the situation of COVID- 19 in Nakhon Ratchasima Province. 2) Study the driving and promote the health of monks in the situation of COVID-19 in Nakhon Ratchasima Province 3) Present a model for promote the health of monks in the situation of COVID-19 in Nakhon Ratchasima Province. by using model a qualitative research method. Key informants 18 people by selectively selecting people who are involved in Buddhism, public health, organizations and related agencies. Analyze the data by describing. The results showed that; 1) Monks in Nakhon Ratchasima have promoted knowledge on health care. Cooperate with relevant agencies to prevent and organize activities to promote the health of monks. The problem encountered was that it was difficult to practice the religion during the COVID-19. 2) The driving and promote the health of monks develop knowledge to increase the ability of personnel to work effectively create a network of related agencies together with the Sangha to work on health promotion provide a budget to support establishment of a group of monks who lead to drive the constitution on monks health in a concrete way. 3) A model for promote the health of monks in the situation of COVID-19 in Nakhon Ratchasima Province health care there are preventive measures and temperature checks to prevent people who come to make merit at the temple all the time. Community and society take care of monks public health unit and community leaders has set up a screening unit

and issuing advice to monks on how to prevent Covid-19. Monks are leaders in the health of the community and society. The temple is the center of people's minds in difficult times. During the Covid-19 situation the temple is a burden for organizing the funeral of infected people and facilitate the relatives of the deceased.

Keywords: Model, Promote Health, Monks, COVID-19

บทนำ

การระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย ดำเนินอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 และเป็นส่วนหนึ่งของการระบาดทั่วโลกของโควิด-19 โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่พบผู้ป่วยยืนยันโควิด-19 รายแรกนอกประเทศจีน การคัดกรองผู้เดินทางเข้าประเทศพบผู้ป่วยประปรายตลอดเดือน ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางมาจากหรือเป็นผู้พำนักอยู่ในประเทศจีนแทบทั้งสิ้น จนเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 ถึงมีรายงานว่าพบผู้ป่วยที่ติดเชื้อจากการแพร่เชื้อในประเทศเป็นครั้งแรก จำนวนผู้ป่วยในวันที่ 8 มกราคม 2565 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อยืนยันสะสมทั้งสิ้นจำนวน 2,251,267 ราย โดยผู้ติดเชื้อรายใหม่มีจำนวน 8,263 ราย เป็นการติดเชื้อในประเทศ 7,912 ราย ต่างประเทศ 351 ราย ซึ่งถือว่าจำนวนผู้ป่วยยังมีน้อยกว่าการระบาดในช่วงปี 2564 แต่ยังคงพบผู้ติดเชื้อจากการค้นหาเชิงรุกในชุมชนและผู้ป่วยที่เข้ามาตรวจในสถานพยาบาลอย่างต่อเนื่อง (กรมควบคุมโรค, 2565) การดูแลตัวเองให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ด้วยวิธีการล้างมือบ่อย ๆ ลดการไม่ออกไปพบปะผู้คนแออัดในพื้นที่เสี่ยง ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ ช่วยให้การระบาดจบเร็วยิ่งขึ้น (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2563) ภายใต้ความร่วมมือของประชาชนทุกคนทั้งชาวบ้านและพระสงฆ์ โดยรูปแบบและกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อให้พระสงฆ์ได้เป็นอยู่มีการเจ็บป่วยน้อยอาศัยการส่งเสริมสุขภาวะด้านอาหารและโภชนาการ รวมถึงการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระดับปฐมภูมิ (พระราชปรีดี และคณะ, 2562) เพื่อให้พระสงฆ์ได้รับการส่งเสริมสุขภาพให้มีสุขภาพแข็งแรงพร้อมทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นั้นหมายถึงพระสงฆ์มีภาวะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายทางจิตใจ ทางปัญญา เชื่อมโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุล พร้อมเผชิญกับการระบาดของโควิด-19 (พินิจ ลาภอนันท์, 2563) สภาวะปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากเนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การดำรงชีวิตของประชาชนต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีผู้มีบทบาทรับผิดชอบและหาทางช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือนร้อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (พระครูนนทมงคล วิศิษฐ์, 2559) พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชนและเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงต้องนำวิกฤตในสถานการณ์นี้มาเป็นโอกาสเพื่อได้ช่วยเหลือสังคม

ให้เป็นที่พักทางใจของประชาชนและเป็นการสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ช่วยบริจาคอาหาร น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน บทบาทของพระสงฆ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สังคมอยู่เป็นสุขร่มเย็น (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2563)

“ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์” ฉบับแรกของประเทศไทย ที่จะมาช่วยกำหนดแนวทางการทำงานสุขภาพพระสงฆ์อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ มีหลักปฏิบัติประกอบด้วย 5 หมวด 37 ข้อ คือ หมวดที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดหลักของธรรมนูญสุขภาพของพระสงฆ์แห่งชาติ หมวดที่ 2 พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพของตนเองตามหลักพระธรรมวินัย หมวดที่ 3 ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่ต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย หมวดที่ 4 บทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม และหมวดที่ 5 การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติสู่การปฏิบัติ สำหรับบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ภายใต้การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การดูแลด้านสุขภาพกันเองของพระสงฆ์ และการร่วมดูแลชุมชน 2) การสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งศูนย์โควิดชุมชนระดับอำเภอ (Community Isolation: CI) ซึ่งเป็นได้ทั้ง CI ของพระด้วยกันเอง หรือการใช้พื้นที่วัดเป็นฐานเพื่อจัดตั้ง CI ของชุมชน 3) การระดมปัจจัยและสิ่งสนับสนุนในพื้นที่ และ 4) การช่วยเหลือญาติโยมในช่วงท้ายของชีวิต และการ “ปลูก - ปลูก” เยียวยาจิตใจของครอบครัวผู้สูญเสีย (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2564)

ดังนั้นในฐานะผู้ศึกษาวิจัยเป็นหนึ่งในพระสงฆ์ จึงสนใจศึกษารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยมีมุ่งประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ในการตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้อง มีการปฏิบัติตนเองเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพได้อย่างถูกต้อง เพราะพระสงฆ์ที่อยู่ในฐานะเป็นผู้ปกครองสงฆ์โดยพระธรรมวินัยและจารีตประเพณีอีกด้วย ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพทางร่างกายทางจิตใจ รวมทั้งเรื่องอื่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะปกครอง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 4 รูป/คน กลุ่มที่ 3 พระอาสาส่งเสริมสุขภาพประจำวัด จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 5 ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน รวมจำนวน 18 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการนำผลการศึกษาลักษณะทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา มาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิดครอบคลุมเนื้อหาแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 โดยมีแนวคำถามดังนี้ สภาพทั่วไปของการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเป็นคำถามแบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากในประเทศ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต หน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน โดยที่ผู้วิจัยต้องทำการสัมภาษณ์ไปตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ตามข้อที่กำหนดไว้เท่านั้น และผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถาม ในการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 ศึกษาการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การ

จดบันทึก การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และดำเนินการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ระยะที่ 3 นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนา กลุ่มเฉพาะ เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือใน การสนทนากลุ่มเฉพาะ พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ สถานที่ วัน และเวลา ในการสนทนากลุ่ม และจัดเตรียมแบบสนทนากลุ่มสนทนาเฉพาะกลุ่ม ให้กับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

5. จริยธรรมในมนุษย์ ผู้วิจัยเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และชี้แจงรายละเอียดของการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือแนบสอบถามของการวิจัย โดยบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการเข้าร่วมการวิจัย การรักษาความลับ และการนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมที่ไม่สามารถเชื่อมโยงถึงตัวบุคคลได้ พร้อมทั้งแนบใบยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยไปกับแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา ซึ่งการปฏิเสธครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1.1 สภาพทั่วไปการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า จังหวัดนครราชสีมาทำการตรวจค้นหา ผู้ป่วยโควิด-19 เร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษา ทั้งผู้ที่ไม่ป่วยหรือป่วยให้แต่ละอำเภอและพื้นที่เสี่ยง โดยทำแผนค้นหากลุ่มเสี่ยง แต่ละพื้นที่ในบุคลากร เรือนจำ ผู้คุม แท็กซี่ ขับริด สาธารณะ แรงงานต่างด้าว ผู้อยู่ในชุมชนแออัด โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจะเก็บตัวอย่าง นำส่งศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 9 นครราชสีมา แล้วสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นผู้รวบรวมให้กรมควบคุมโรคต่อไป ทั้งนี้

เพื่อเร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษาให้คงมาตรการระดับองค์กรและบุคคล เพื่อลดความเสี่ยงการแพร่ระบาดโควิด-19 ภายหลังรัฐบาลผ่อนปรนมาตรการทางสังคมภาคบังคับ และจากสถานการณ์ดังกล่าวคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ออกประกาศ เรื่องมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 สำหรับพระภิกษุสามเณร โดยกำหนดให้คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการตงานกิจกรรมทางพระศาสนาที่มีประชาชนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก เช่น งานวัด งานประจำ ทอดผ้าป่า งานประเพณีต่าง ๆ จนกว่าจะมีประกาศเป็นอย่างอื่น ขอให้เจ้าอาวาสวัดทุกวัด หมั่นตรวจตราและแนะนำให้พระภิกษุ สามเณร ภายในวัดสวมหน้ากากอนามัย ขณะที่มีความจำเป็นต้องไปในที่ชุมชนหรือขณะออกมารับบิณฑบาต พร้อมทั้งใช้แอลกอฮอล์เจลล้างมือ หากมีอาการผิดปกติ มีไข้ ร่วมกับอาการระบบทางเดินหายใจ ให้รีบพบแพทย์ทันที หรือติดต่อสายด่วนกรมควบคุมโรค 1422 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อขอรับความช่วยเหลือ และอย่าเชื่อข่าวลือทางทุกช่องทาง และขอความร่วมมือวัดที่เป็นศูนย์กลางชุมชน และวัดท่องเที่ยวของจังหวัด ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ศาสนสถาน รวบรวมถังขยะในพื้นที่อื่น ๆ ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค พร้อมจัดแอลกอฮอล์เจลล้างมือให้เพียงพอ

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ “สำหรับผู้ที่เสียชีวิตรายแรกที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ อายุ 73 ปี พระลูกวัดบ้านโนนประดู่ ตำบลโนนประดู่ อำเภอสีดา ติดเชื้อมาจากโยมลูกชายที่เดินทางมาจากกรุงเทพฯ ที่กลับมาเยี่ยมหลวงพ่ที่วัด เมื่อวันที่ 15 เมษายน ที่ผ่านมานั้น จากนั้นโยมลูกชายได้เดินทางกลับกรุงเทพฯ และตรวจพบเชื้อในเวลาต่อมา ขณะที่ตัวหลวงพ่เริ่มมีอาการป่วยเมื่อวันที่ 30 เมษายน เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลสีดา โดยแพทย์ตรวจพบติดเชื้อโควิด และส่งต่อไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา และได้มรณภาพลงเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2564 โดยผู้ป่วยรายนี้มีภาวะโรคปอดอยู่ก่อนแล้ว” (ภาวินี สุคันธมาศ, 2564)

1.2 ปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากเนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พระสงฆ์ต้องป้องกันตัวเองพยายามที่จะดูแลสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้องระมัดระวังมากขึ้น กลับจากบิณฑบาตต้องดูแลความสะอาดก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ญาติโยมเข้ามาที่วัดใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยง หรือหากฆราวาสจะมาสันทนาธรรมกับพระสงฆ์ ควรหลีกเลี่ยงการพบปะต่อหน้า ควรจะใช้สื่อออนไลน์หรือใช้โทรศัพท์ในการปรึกษาจะเป็นการป้องกันได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ “ขณะนี้ทางมหาเถรสมาคมได้ทำจดหมายขอความร่วมมือจากวัดทั้งหมด งดทำกิจกรรมที่ต้องมีคนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานศพ งานประเพณีต่าง ๆ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ต้องมีงานบุญก็ขอให้งดไว้ก่อน แต่ก็ไม่ได้ห้ามทั้งหมด คือขอให้มองว่างานไหนสำคัญและจำเป็นก็ขอให้จัดได้เช่น งานบวช

งานศพ แต่ขอให้ผู้มีมาร่วมงานน้อยที่สุดและขอให้ใช้โซเซียลเน็ตเวิร์กแทนการมาร่วมงาน หรือให้ใส่ซองมาร่วมทำบุญก็ได้” (สุเชาว์ ตริวิเศษ, 2564)

2. ผลการวิจัยการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพะพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัด นครราชสีมา พบว่า 1) ด้านความรู้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการ สาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีการให้ความรู้ในเรื่องของการสวมหน้ากากอนามัย การแนะนำเน้นให้ล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อย ๆ ปิดปากจมูกด้วย กระจกตาชชช ทุกครั้งที่ไอจาม หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดบุคคลอื่นในที่พักอาศัยโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้ป่วย โรคเรื้อรัง และอยู่ห่างจากคนอื่นไม่น้อยกว่า 1 - 2 เมตร หรือ 1 -2 ช่วงแขน ใช้เวลาพบปะ ผู้อื่นให้สั้นที่สุด แยกของใช้ ส่วนตัวไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งให้แยกทำความสะอาด แยกแก้ว น้ำดื่มเฉพาะด้วย 2) ด้านการปฏิบัติ วัดที่รับประกอบพิธีฌาปนกิจศพผู้ป่วยโควิด-19 ของจังหวัดนครราชสีมา โดยหากมีผู้ป่วยโควิด-19 ที่รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัด นครราชสีมา เสียชีวิตลงทางโรงพยาบาลจะรีบประสานชุดกู้ภัยเฉพาะกิจของมูลนิธิศุภ 31 นครราชสีมา ให้รีบเคลื่อนย้ายและนำส่งร่างผู้ป่วยโควิด-19 ที่เสียชีวิต ไปประกอบพิธีประชม เพลิงที่วัดโดยเร็ว ซึ่งพระสงฆ์และวัดจะเป็นที่พึ่งสุดท้ายในการนำร่างผู้เสียชีวิตมาประกอบพิธี 3) ด้านบริการสุขภาพและสวัสดิการ การบริการสาธารณสุขสำหรับพระสงฆ์ที่ได้รับการบริการ อย่างทั่วถึง วัดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้นำหน้ากากอนามัย ที่สมเด็จพระสังฆราช ทรงประทานมาให้กับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ได้สวมใส่ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยแจกจ่ายให้กับพระภิกษุ สามเณร ที่อาศัยอยู่ภายในวัด เนื่องจากแต่ละวัดมีพระภิกษุสงฆ์ สามเณร จำวัดอยู่เป็นจำนวน หลายรูป และมีการประกอบศาสนกิจร่วมกันอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ยังต้องพบปะกับญาติ โยมที่คอยใส่บาตรทุกวัน ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 จึงได้นำหน้ากากอนามัยและเจลแอลกอฮอล์มาถวายพระสงฆ์

3. ผลการวิจัยนำเสนอรูปแบบส่งเสริมสุขภาพะพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ด้านการดูแลสุขภาพ รูปแบบพึ่งพาตนเองพระสงฆ์ใน สถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พระสงฆ์บางวัดอาจต้องงดบิณฑบาตหลัง สถานการณ์โควิด-19 ยังระบาดต่อเนื่อง อีกทั้งกิจนิมนต์ต่าง ๆ ต้องยกเลิก มีประชาชนชาวบ้าน บางรายนำภัตตาหารมาถวาย สถานการณ์โควิด-19 ยังคงระบาดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา พระสงฆ์งดออกเดินบิณฑบาตหวั่นติดโควิด-19 งดกิจนิมนต์ เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง และ พระสงฆ์มีเพียงญาติโยมบางส่วนเท่านั้นที่ทราบเรื่อง ก็จะนำอาหารมาถวายพระสงฆ์ ทำให้ตอนนี้บางวันก็ต้องฉันอาหารแห้งกระป๋อง หรือบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ซึ่งพระสงฆ์ต้องระวัง การบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการและการป้องกันติดเชื้อโควิด-19 การส่งเสริมสุขภาพ พระสงฆ์ทำการจัดบริเวณวัดให้มีสภาพแวดล้อมดีเหมาะแก่ป้องกันลดการแพร่ระบาดเชื้อไวรัส

โควิด-19 การปฏิบัติธรรมช่วยให้มีสุขภาพจิตดีเมื่อเผชิญกับการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19

2) ด้านชุมชนและสังคมดูแลปฏิบัติจากพระสงฆ์ ประชาชนและชุมชนมีการสร้างภาคีเครือข่าย คณะสงฆ์ร่วมกันทำงานส่งเสริมสุขภาพในสถานการณ์โควิด-19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุน อุปกรณ์ทางการแพทย์ป้องกันโควิด-19 รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการดูแลสุขภาพ พระสงฆ์ อีกทั้งชุมชนสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโควิด-19 อีกทั้งการจัดทำฐานข้อมูลด้านสุขภาพของพระสงฆ์ที่ติดโควิด ให้พระสงฆ์อาพาธเข้าถึงบริการ ด้านการแพทย์สาธารณสุขอย่างทันที่ 3) ด้านผู้นำสุขภาพของชุมชนและสังคม รูปแบบวัดจัดกิจกรรมดำเนินการตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางสุขภาพชุมชน การสร้างความร่วมมือกับคณะสงฆ์และชุมชนสร้าง Temple Isolation เป็นการแยกกักตัวที่วัด ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ที่ป่วยติดเชื้อโควิด-19 ที่อยู่ระหว่างรอเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และแพทย์พิจารณาว่ารักษาตัวที่วัดได้ หรือ รักษาตัวในโรงพยาบาลหรือสถานที่รัฐจัดให้อย่างน้อย 10 วัน แล้วจำหน่ายเพื่อแยกกักตัวที่วัดต่อไป

อภิปรายผล

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาทำการตรวจค้นหา ผู้ป่วยโควิด-19 เร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษา ทั้งผู้ที่ไม่ป่วยหรือป่วยให้แต่ละอำเภอและพื้นที่เสี่ยง โดยทำแผน ค้นหากลุ่มเสี่ยงแต่ละพื้นที่ในบุคลากร ทุกกลุ่ม โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจะเก็บตัวอย่าง นำส่งศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 9 แล้วสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นผู้รวบรวมให้กรมควบคุมโรคต่อไป ทั้งนี้เพื่อเร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษาให้คงมาตรการระดับองค์กร และบุคคล เพื่อลดความเสี่ยงการแพร่ระบาดโควิด-19 จากสถานการณ์พระสงฆ์เสียชีวิตจากโควิด-19 คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการรุดงานกิจกรรมทางพระศาสนาที่มีประชาชนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ขอให้เจ้าอาวาสวัดทุกวัด หมั่นตรวจตราและแนะนำให้พระภิกษุสามเณร ภายในวัด สวมหน้ากากอนามัย พร้อมทั้งใช้แอลกอฮอล์เจลล้างมือ หากมีอาการผิดปกติ มีไข้ ร่วมกับอาการระบบทางเดินหายใจ ให้รีบพบแพทย์ทันที สอดคล้องกับ สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติกิจการสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า เมื่อประชาชนได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ย่อมมีผลต่อวัดและการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์เช่นเดียวกัน เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทย เป็นทั้งที่พำนักของพระภิกษุสามเณร และเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์แก่ชุมชน สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จึงมีผลต่อ

การเปลี่ยนแปลงระบบทางสังคมวัดเป็นอย่างมาก ให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเช่น พิธีกรรมทางศาสนาใช้ระยะเวลาให้น้อยลง ให้ทำความสะอาดห้องและอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันทุกวัน ในขณะที่ภาระงานฉาบฉวยกิจศพทั้งผู้ติดเชื้อและไม่ติดเชื้อมากขึ้นค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขโรคเพิ่มขึ้นต้องเตรียมที่ล้างมือ เจลแอลกอฮอล์ พรอตวัดใช้ เป็นต้น นอกจากนี้วัดบางแห่งจัดเป็นศูนย์พักคอยผู้ป่วย (community isolation) ถือเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน ซึ่งในยามปกติเป็นผู้ก่อคุณและสนับสนุนวัด (สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ และคณะ, 2564)

2. การขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ด้านความรู้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา มีการให้ความรู้ในเรื่องของการสวมหน้ากากอนามัย การแนะนำเน้นให้ล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อย ๆ หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดบุคคลอื่นในที่พักอาศัย ด้านการปฏิบัติ วัดที่รับประกอบพิธีฉาบฉวยกิจศพผู้ป่วยโควิด-19 ของจังหวัดนครราชสีมา โดยหากมีผู้ป่วยโควิด-19 ที่รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เสียชีวิตลงทางโรงพยาบาลจะรีบประสานชุดกู้ภัยเฉพาะกิจของมูลนิธิศุภ 31 นครราชสีมา ให้รีบเคลื่อนย้ายและนำส่งร่างผู้ป่วยโควิด-19 ที่เสียชีวิต ไปประกอบพิธีประชุมเพลิงที่วัดโดยเร็ว ซึ่งพระสงฆ์และวัดจะเป็นที่พึ่งสุดท้ายในการนำร่างผู้เสียชีวิตมาประกอบพิธี ด้านบริการสุขภาพและสวัสดิการ การบริการสาธารณสุขสำหรับพระสงฆ์ให้ได้รับการบริการอย่างทั่วถึง วัดในพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา ได้นำหน้ากากอนามัย ที่สมเด็จพระสังฆราช ทรงประทานมาให้กับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้สวมใส่ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยแจกจ่ายให้กับพระภิกษุสามเณร ที่อาศัยอยู่ภายในวัด สอดคล้องกับสุวรรณชัย วัฒนาวิจิตรชัย กล่าวว่า การปฏิบัติตนของพระสงฆ์และวัดในสถานการณ์โควิด ควรหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมที่มีการรวมตัวกันของประชาชนหากจำเป็นต้องจัดพิธี ต้องควบคุมจำนวนผู้มาประกอบพิธีให้น้อยที่สุดและเว้นระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร มีระบบการคัดกรองผู้เข้ามาในศาสนสถานทุกคน ทำความสะอาดสถานที่ อุปกรณ์ พื้นผิวที่มีการสัมผัสร่วมกันบ่อย ๆ กรณีพบผู้ติดเชื้อในวัดหรือศาสนสถานต่าง ๆ ในชุมชน ให้งดกิจกรรมทางศาสนา และปิดสถานที่ตามที่เจ้าพนักงานควบคุมโรคกำหนดและทำความสะอาดสถานที่ พื้นผิวหรือ อุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันทุกวัน ด้วยน้ำยาทำความสะอาด อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง อาจเพิ่มความถี่ในการทำ ความสะอาด กรณีมีผู้ใช้บริการจำนวนมากหรือกรณีพบผู้ติดเชื้อ จัดให้มีจุดบริการล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์อย่างเพียงพอ (สุวรรณชัย วัฒนาวิจิตรชัย, 2564)

3. นำเสนอรูปแบบส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ด้านการดูแลสุขภาพ รูปแบบพึ่งพาตนเองพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พระสงฆ์ต้องระงับการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการและการป้องกัน

ติดเชื้อโควิด-19 การส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทำการจัดบริเวณวัดให้มีสภาพแวดล้อมดีเหมาะสมแก่ ป้องกันลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การปฏิบัติธรรมช่วยให้มีสุขภาพจิตดีเมื่อเผชิญกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ด้านชุมชนและสังคมดูแลอุปัฏฐากพระสงฆ์ ประชาชนและ ชุมชนมีการสร้างภาคีเครือข่ายคณะสงฆ์ร่วมกันทำงานส่งเสริมสุขภาพในสถานการณ์ โควิด-19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ป้องกันโควิด-19 รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ อีกทั้งชุมชนสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการ ส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโควิด-19 ด้านพระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม รูปแบบวัดจัดกิจกรรมดำเนินการตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด วัดและ พระสงฆ์เป็นศูนย์กลางสุขภาพชุมชน การสร้างความร่วมมือกับคณะสงฆ์ และ ชุมชนสร้าง Temple Isolation เป็นการแยกกักตัวที่วัด ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ที่ป่วย ติดเชื้อโควิด-19 ที่อยู่ระหว่างรอเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และแพทย์พิจารณาว่ารักษาตัว ที่วัดได้ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวว่า ตั้งแต่บรรพกาลจบ จนปัจจุบัน พระภิกษุสงฆ์มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก ทั้งในฐานะศูนย์รวมจิตใจ ในฐานะนักคิดนักพัฒนา และในฐานะผู้เจริญเมตตาแก่สรรพสัตว์ ทั้งหลาย ท่ามกลางความยากลำบากในสถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาดระลอกแรก ๆ พระสงฆ์ได้มีบทบาทช่วยเหลือโยมอย่างเด่นชัด ตั้งแต่การจัดหาหน้ากากอนามัยแจก การ ตั้งโรงทานค้าจุนผู้ตกทุกข์ได้ยาก การตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนการบำเพ็ญ กุศลและฌาปนกิจศพผู้เสียชีวิตจากโรคร้ายชนิดนี้ ภายใต้บทบัญญัติแห่งธรรมนุญพระสงฆ์ มีการพูดถึง “บวร” หรือ “บ้าน – วัด – โรงเรียน” ซึ่งเป็นฐานที่มั่นสำคัญในการสนับสนุน ให้พระสงฆ์สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ตามหลักธรรมวินัย ไปพร้อม ๆ กับการที่ชุมชนและ สังคมสามารถวางแผนทางอุปัฏฐากพระสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมบทบาทให้ “พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสุขภาพ” ของชุมชนและสังคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง เสริมสุขภาพ, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมความรู้ในการดูแลสุขภาพ ร่วมมือกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การดูแลพระสงฆ์คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ออกประกาศ เรื่องมาตรการควบคุมการแพร่ ระบาดของโควิด-19 ในช่วงเทศกาล สำหรับพระภิกษุสามเณร ขอความร่วมมือวัดที่เป็น ศูนย์กลางชุมชน และวัดท่องเที่ยวของจังหวัด ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ศาสนสถาน พื้นที่ อื่น ๆ ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค พร้อมจัดแอลกอฮอล์เจลล้างมือให้เพียงพอ สนับสนุน

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อขจัดปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีข้อเสนอแนะคือ คณะสงฆ์ควรดำเนินการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนกิจกรรมดำเนินการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ให้เกิดการตระหนักในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์อย่างเร่งด่วน ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ ควรศึกษาหลักธรรมในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2565). โควิด-19: สถานการณ์ผู้ติดเชื้อโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก <https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboard/>
- พระครูนวมงคลวิจิตร. (2559). พระสงฆ์กับบทบาทการพัฒนาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/soc/article/1671/1304>
- พระณัฐวุฒิ พันทะลี. (2563). บทบาทของพระสงฆ์กับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์โควิด-19. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 17(1), 66-76.
- พระราชปรีดี และคณะ. (2562). การส่งเสริมสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ ของสามเณร ในจังหวัดพะเยา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: ภัทระ พรี่เพรส.
- พินิจ ลาภธนานนท์. (2563). สุขภาวะของพระสงฆ์ ปี 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2563). ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์จากไวรัสโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.thebangkokinsight.com/334242/>
- ภาวีนี สุกันธมาศ. (8 พฤศจิกายน 2564). มหาเถรสมาคมกับการสงเคราะห์พระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19. (พระสมุห์ธงชัย สุนทราจาโร, ผู้สัมภาษณ์)
- สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติกิจการสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19. วารสารวิจัยการพยาบาลและสุขภาพ, 2(2), 125-137.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2564). Temple Isolation เมื่อพระไม่ทิ้งโยม ร่วมพลังฝ่าฟันวิกฤตโควิด-19. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

- สุเชาว์ ตริวิเศษ. (3 พฤศจิกายน 2564). พระสงฆ์กับสถานการณ์โควิด-19. (พระสมุห์ธงชัย
สุนทรจาโร, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวรรณชัย วัฒนาอิงเจริญชัย. (2564). การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด 19.
เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/54997>

กฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง*

LAW ON PROTECTION AND PRESERVATION OF URBAN TREES

ณัชชา ตีรววัฒนกุล

Natcha Tirawattanakul

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

Email: ninaninaninanatcha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหา ข้อจำกัด อุปสรรค พร้อมทั้งวิธีแก้ปัญหของกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง กล่าวคือ พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 และกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง เนื่องจากปัญหาที่ประเทศไทยได้ประสบอยู่มาเป็นเวลานานในการตัดต้นไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต การปลูกต้นไม้ในบริเวณที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดการตัดทิ้ง การขาดการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกต้นไม้ ซึ่งปัญหาการขาดพื้นที่สีเขียวในเมืองนี้ส่งผลต่อสภาพอากาศในเมืองซึ่งเปรียบเสมือนเป็นปอดของประชาชนในประเทศ การที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สามารถใช้แก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุมนั้นส่งผลให้ประเทศไทยล้าหลังและประชาชนไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติและอากาศที่สมบูรณ์ได้ อันย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การเจริญเติบโตของประเทศไทยควบคู่ไปด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองของประเทศไทยกับกฎหมายในต่างประเทศแล้วนั้นจะพบว่า ในต่างประเทศให้ความสำคัญกับต้นไม้ในเมืองมาก โดยปรากฏผ่านทางกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองต้นไม้ในเมืองโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นประเทศสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย หรือประเทศแคนาดา โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษ ที่บัญญัติกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองต้นไม้ในเมืองไว้ในกฎหมายผังเมืองของประเทศโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อทำการจัดสรรพื้นที่สำหรับต้นไม้ควบคู่กับการเจริญเติบโตของประเทศเสมอ จากการศึกษาทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อจำกัด และกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศแล้วนั้น พบว่าปัญหาของประเทศไทยเกิดจากการไม่มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับต้นไม้ที่เหมาะสม จึงมีข้อเสนอแนะว่าจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 ในเรื่องการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับต้นไม้ในเมือง ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศและประชาชนให้สูงที่สุด

* Received January 10, 2022; Revised January 17, 2022; Accepted February 21, 2022

คำสำคัญ: ต้นไม้ในเมือง, พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562, การจัดสรรที่ดิน

Abstract

The purpose of this research was to The Objectives of this research article were to study the problems, limitations, obstacles, and solutions of laws in Thailand on the protection and preservation of urban trees, namely the Town Planning Act B.E. 2562, and other laws which were related. Due to the problem in cutting trees without permission Thailand has been facing for a long time, planting trees in an inappropriate area leads to the need for cutting and lack of appropriate land allocation for planting trees. The problem of green space shortage in the city affects the climate, which is considered the lungs of people of the country. Thailand's lack of laws has contributed to the country being lagging behind, and the people have been unable to live in the midst of perfect nature and climate, which will affect the image and the growth of the country. When comparing the laws on the protection and preservation of urban trees in Thailand to those in other countries, urban trees are found to be very important to them. It appears through the law that came out to protect trees in the city directly whether it is Singapore, England, India, or Canada. The law on the protection of trees was laid down in the city planning law of the country, especially in England in order to allocate space for trees along with the growth of the country. According to the related studies, it revealed that the problems in Thailand stems from the lack of proper allocation of space for trees. Therefore, the Town Planning Act B.E. 2562 of Thailand was suggested to be amended to maintain the interests of the country and the people as much as possible.

Keywords: Urban Trees, The Town Planning Act B.E. 2562, Land Allocation

บทนำ

ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาในการตัดหรือโค่นต้นไม้ใหญ่ในเมืองไม่ว่าจะได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับอนุญาตก็ตามมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานทั้ง ๆ ที่ต้นไม้มีคุณประโยชน์อย่างนานัปการต่อมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นไม้ในเมืองที่มีความเกี่ยวข้อง อยู่คู่กับวิถีชีวิตของมนุษย์ในทุกวัน ทุกยุค ทุกสมัย พึงพาอาศัยซึ่งกันและกันมาตลอดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผลกระทบจากปัญหาการตัดต้นไม้ในเมืองนั้นสามารถสังเกตเห็นได้ชัดที่สุดในเมือง

กรุงเทพมหานคร หรือเมืองใหญ่อื่น ๆ ของประเทศไทย กล่าวคือในปัจจุบันหลังจากที่มีการตัดต้นไม้ไปเป็นจำนวนมากและต่อเนื่องเพื่อแลกกับการเจริญเติบโตของเมือง ส่งผลให้เรา กำลังประสบกับสภาพอากาศที่ย่ำแย่ อนุหภูมิและมลภาวะที่สูงลิ่ว PM 2.5 ทั้ง ๆ ที่สภาพอากาศออกซิเจน หรือสิ่งแวดล้อมเหล่านี้คือปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตยังคงดำรงชีวิตอยู่ได้เปรียบเสมือนเป็นปอดของเมืองทุกเมือง ช่วยแก้ปัญหาโลกร้อน (นิรมล สุธรรมกิจ, 2561) และดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์แล้วนั้น ยังพบว่า ต้นไม้ยังมีประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย อาทิเช่น ในประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ต้นซากุระเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและรายได้เข้าประเทศอย่างมหาศาล (วรรณโชค ไชยสะอาด, 2559) รวมถึงยังพบการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าพื้นที่สีเขียวเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของคนเมืองซึ่งประเทศไทยกำลังประสบกันอย่างสูงในปัจจุบัน เช่น ความเครียด หรือโรคซึมเศร้า ที่ส่งผลร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งยังช่วยลดอัตราการก่ออาชญากรรมในเมืองอีกด้วย (พิมพ์นารา อินตะประเสริฐ, 2564) ซึ่งการตัดต้นไม้ทั้งในปัจจุบันนั้นก็เปรียบเสมือนเป็นการช่วยสร้างมลภาวะขึ้นมาอีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยเคยแก้ไขเรื่องนี้โดยได้มีการประกาศให้แก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละอองขนาดเล็กเป็นวาระแห่งชาติ ในปี 2562 ที่ผ่านมา แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่าสามารถแก้ปัญหาได้อย่างจริงจังแต่อย่างใด (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง, 2562)

การปลูกต้นไม้ถือเป็นการลงทุนที่ต่ำที่สุดซึ่งแลกมาได้กับประโยชน์มหาศาลทางด้านสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ทุกคน มีต้นไม้หลายต้นในหลายเหตุการณ์ที่ถูกตัดทิ้งไปเพื่อแลกกับการก่อสร้างตึกหรือโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนนาน มีความผูกพันอยู่คู่กับประวัติศาสตร์บ้านเมือง ช่วยให้ร่มเงา ความร่มรื่น เป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่รวมถึงช่วยกรองและลดมลภาวะทางอากาศในบริเวณนั้นตลอดมา ซึ่งการตัดหรือทำลายต้นไม้ อันทรงคุณค่าเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้คนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมิอาจประเมินค่าได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีเหตุการณ์ต้นจามจุรีใหญ่ยักษ์หลายต้นบริเวณซอยสุขุมวิท 35 ซึ่งบางต้นมีอายุยืนยาวกว่าร้อยปี ที่ถูกโค่นทิ้งโดยนายทุนกลุ่มหนึ่งเพราะต้องการนำพื้นที่ดังกล่าวไปสร้างเป็นคอนโดมิเนียมและห้างสรรพสินค้า ในปีพ.ศ. 2553 (โสภณ พรโชคชัย, 2553) หรือกรณีต้นนนทรีจำนวน 14 ต้น ที่ถูกตัดทิ้งโดยผิดวิธี ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยบริษัทก่อสร้างยักษ์ใหญ่ที่ได้สัมปทานการสร้างรถไฟฟ้ามาเพียงเพราะว่าต้นไม้เหล่านั้นตั้งอยู่ในแนวเขตก่อสร้างและเป็นอุปสรรคต่อการก่อสร้างของตน ซึ่งจากเหตุการณ์นี้ แม้จะได้รับการลงโทษและเสียค่าเสียหายตามกฎหมายแล้วก็ตามแต่ก็ไม่อาจทดแทนต่อความสูญเสียหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณดังกล่าวได้และยังเสมือนเป็นเพียงการจัดการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น (ชลลดา บัวทรัพย์, 2561) ทั้งนี้ยังไม่

รวมถึงเหตุการณ์การตัดหรือทำลายต้นไม้ที่ไม่ปรากฏต่อสาธารณชนอีกจำนวนนับไม่ถ้วนที่ก่อให้เกิดเหตุสะสมของสภาพอากาศที่ย่ำแย่ในปัจจุบัน

หลายประเทศทั่วโลกได้ตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหานี้มานานแล้วโดยได้แสดงออกมาในรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายภายในรัฐของตนมาคุ้มครองต้นไม้ใหญ่และพื้นที่สีเขียวในเมืองอย่างจริงจังโดยเฉพาะ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงปัจจัยหลักที่ในอนาคตประเทศของเขาจำเป็นต้องมีการขยายตัวหรือเจริญเติบโตอันอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วย กฎหมายของต่างประเทศนี้ปรากฏอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น กฎหมายป่าไม้ กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกษตร และกฎหมายผังเมือง (iLaw, 2561) โดยส่วนมากจะปรากฏในลักษณะของกฎหมายผังเมืองซึ่งมีความแตกต่างและโดดเด่นกันออกไปตามแต่ละประเทศ อาทิเช่น ประเทศสิงคโปร์ที่ประสบความสำเร็จในเรื่องคุณภาพชีวิตที่ดีอันส่งผลมาจากคุณภาพของสิ่งแวดล้อมอย่างก้าวกระโดดที่สุด ซึ่งได้มีการออกกฎหมายที่มีชื่อว่า Park and Trees Act (Chapter 216) (Parks and Trees Act, 2005) เพื่อดูแลอนุรักษ์ต้นไม้และสวนสาธารณะในเมืองโดยเฉพาะ ประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่มีชื่อว่า Town and Country Planning (Tree Preservation) Regulation และ Town and Country Planning Act, 1990 (Town and Country Planning Act, 1990) ซึ่งเป็นกฎหมายผังเมืองของประเทศโดยกำหนดให้อำนาจองค์กรท้องถิ่นสามารถออกคำสั่งเพื่อบริหารรักษาต้นไม้ (Tree Preservation Order หรือ TPO) ได้เพื่อบริหารพื้นที่สีเขียวไม่ให้ถูกทำลายเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของสาธารณูปโภคอื่น ๆ (ปิติเทพ อยู่ยืนยง, 2555) หรือเมืองโตรอนโต รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ก็มีกฎหมาย Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees) (Toronto Municipal Code, 2015) ที่ให้อำนาจองค์กรส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์คุ้มครองต้นไม้ในเมืองทั้งในพื้นที่ของสาธารณะและเอกชน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอนุรักษ์วัฒนธรรม Ontario Heritage Act (Ontario Heritage Act, 1990) ที่คุ้มครองต้นไม้เพราะถือว่าต้นไม้เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมาอย่างยาวนาน และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่รัฐควรหวงแหนไว้ให้คนรุ่นต่อไป หรือในเมืองเดลี เมืองหลวงของประเทศอินเดียที่มีชื่อเสียงด้านความเขียว มีกฎหมายชื่อว่า Delhi Preservation of Trees Act, 1994 (Delhi Preservation of Trees Act, 1994) ที่ออกมาเพื่อคุ้มครองต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะเช่นกัน (ปัทมน ปัญจวิณิน, 2560) ทั้งนี้โดยในทุกประเทศที่กล่าวมาข้างต้นยังมีการจัดให้มีหน่วยงาน องค์กร หรือเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการคัดสรร ทดสอบคัดเลือกมาโดยเฉพาะเพื่อบำรุงรักษาใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย นอกจากนี้กฎหมายระหว่างประเทศยังปรากฏ “หลักกรุงริโอ” (Rios Forest Principle) ซึ่งออกมากำหนดมาตรฐานในการรักษาพื้นที่สีเขียวให้ทุกประเทศทั่วโลกได้เดินตาม (สิทธิกันต์ ธีระวัฒนชัย, 2562) ซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศไทยแล้วนั้นไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัติออกมาเพื่อบริหารรักษาและคุ้มครองต้นไม้ในเมืองโดยตรงและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็น

เป็นพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หรือพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยก็ตาม ทั้งนี้ นอกจากข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุมแล้ว ยังปรากฏว่าไม่มีหน่วยงาน องค์กร หรือเจ้าหน้าที่ที่ชัดเจนที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะ แต่จะปรากฏในลักษณะที่หากประชาชนต้องการจะตัดต้นไม้ ประชาชนจะต้องเป็นผู้ไปทำการติดต่อเจ้าหน้าที่เขตต่าง ๆ หรือการไฟฟ้า ให้มาทำการตัดต้นไม้ หรือแม้กระทั่งทำการตัดด้วยตนเอง ซึ่งการตัดต้นไม้ด้วยตนเองหรือการให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นที่ยังไม่ได้ผ่านการอบรมอย่างถูกต้องมาตัดย่อมส่งผลเสียต่อต้นไม้อย่างมากไม่ว่าจะในด้านรูปร่างลักษณะ ความแข็งแรง และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนและทรัพย์สิน

จากตัวอย่างทั้งหมดที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศที่มีกฎหมายออกมาเพื่อคุ้มครองดูแลต้นไม้ใหญ่โดยเฉพาะนั้นล้วนแต่เป็นประเทศที่เจริญไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง จึงอาจกล่าวได้ว่ามูลค่าของเมืองขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมที่ดี ดังเช่นที่ไม่เคยมีปรากฏในประวัติศาสตร์ว่าเมืองหรือรัฐใดที่มุ่งทำลายสิ่งแวดล้อมแล้วจะเจริญเติบโตได้ ดังนั้นการจัดการดูแล อนุรักษ์และคุ้มครองต้นไม้ไม่ใช่เพียงแต่ต้องกระทำในบริเวณป่าไม้เท่านั้นแต่มีความสำคัญยิ่งที่ต้องกระทำในตัวเมืองด้วย เมื่อหลากหลายประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเจริญในอารยธรรมหรือไม่ยังตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ เพราะไม่เพียงแต่คุณประโยชน์นานัปการของต้นไม้เท่านั้น แต่ยังเล็งเห็นได้ว่าสุดท้ายแล้วสิ่งที่ยั่งยืนและจะอยู่คู่กับมนุษย์ไปตลอดในที่สุดก็คือสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ดังนั้นเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ไม่อาจมองข้ามและมีความจำเป็นถึงขนาดที่ต้องทำการศึกษากฎหมายทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายผังเมืองเพื่อนำมาพิจารณาและหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมาบังคับใช้ในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อจำกัดและอุปสรรคของพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากฎหมายผังเมือง และกฎหมายอื่น ๆ ของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง โดยจะทำการศึกษากฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศแคนาดาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย
3. เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 กฎหมายอื่น ๆ ของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 ให้สามารถนำไปบังคับใช้ในการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Research) บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ บทความทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต และงานเขียนอื่น ๆ ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์แก้ไขพัฒนากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและสามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

จากปัญหาของต้นไม้ในเมืองของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการตัดต้นไม้โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต การปลูกต้นไม้ในพื้นที่ที่ไม่สมควร ไม่มีการจัดระเบียบที่ดินอย่างถูกต้องในการบริหารการปลูกต้นไม้ ส่งผลให้ต้นไม้ในเมืองขึ้นอย่างสะเปะสะปะในลักษณะที่ไม่ถูกต้อง ฯลฯ หรือการขาดหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะมาจัดการดูแล ส่งผลให้ต้นไม้ในเมืองไม่ได้รับการทำนุบำรุงรักษาอย่างถูกวิธี ซึ่งปัญหาเหล่านี้นอกจากก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ยังอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงที่ต้นไม้จะล้มได้ง่าย อันอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนและทรัพย์สินได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถทำการแก้ไขหรือบรรเทาลงได้ด้วยการมีกฎหมายออกมาควบคุมดูแลอย่างเหมาะสม โดยเมื่อวิเคราะห์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองแล้ว จะพบว่าปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายสามารถคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ในเมืองที่เป็นรูปธรรมชัดเจนได้อย่างครอบคลุมและตรงต่อปัญหา ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หรือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศที่พบว่ามีกฎหมายให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวมากโดยเฉพาะต้นไม้ในเมือง เพราะได้มีการบัญญัติกฎหมายภายในประเทศออกมาคุ้มครองดูแลเกี่ยวกับต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะและมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง ประเทศแรก คือ ในประเทศสิงคโปร์ มีกฎหมายชื่อ Parks and Trees Act (Chapter 216) ออกมาเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ สวนสาธารณะในเมืองของประเทศอย่างยั่งยืนจนกลายเป็นมหานครที่มีความเป็นสีเขียวหรือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุดของเอเชีย โดยนอกจากจะกำหนดให้มีพื้นที่อนุรักษ์ต้นไม้ (Tree Conservation Areas) พื้นที่แนวกันชนสีเขียวบนถนนมรดกโลก (Heritage

Road Green Buffet) และห้ามทำการตัดต้นไม้หรือกระทำการใด ๆ ให้เกิดความเสียหายแก่ต้นไม้ในบริเวณดังกล่าวแล้ว ยังมีการกำหนดให้ต้องมีพื้นที่ปลูกต้นไม้ (Planting Areas) อาทิ เช่น ในพื้นที่ก่อสร้างตึก ในอาคาร หรือในพื้นที่ที่มีเขตแดนติดหรือชิดกับถนนสาธารณะ กำหนดให้มีพื้นที่เปิด (Open Spaces) ที่สามารถใช้เป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชนได้ ซึ่งถือเป็นการจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่ไม่มากของประเทศอย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งที่มีพื้นที่สีเขียวมากที่สุดประเทศหนึ่งในเอเชีย นอกจากนี้ในทวีปเอเชียยังมีประเทศอินเดีย เมืองเดลี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมาย The Delhi Preservation of Trees Act, 1994 เพื่อใช้บังคับกับการห้ามตัดต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะ ไม่ว่าผู้ตัดจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนและไม่ว่าต้นไม้จะอยู่ในที่เอกชนหรือสาธารณะก็จำเป็นต้องขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเสมอ ทั้งนี้ยังกำหนดถึงกรณีที่ทำกในอนาคตจำเป็นต้องมีการขยายหรือพัฒนาเมืองก็ต้องไปขออนุญาตย้ายต้นไม้จากที่หนึ่งไปปลูกอีกที่หนึ่งแทน ซึ่งแสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับเรื่องพื้นที่สีเขียวและต้นไม้ในเมืองมาก ส่งผลให้เมืองเดลีเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีความโดดเด่นในเรื่องพื้นที่สีเขียว มีต้นไม้ขนาดใหญ่ขนาดตามถนนเกือบทุกสายในเมือง

ในทวีปยุโรปก็ปรากฏว่ามีหลายประเทศที่มีการให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่สีเขียวและต้นไม้ในเมือง หนึ่งในนั้นคือประเทศอังกฤษ เนื่องจากประเทศอังกฤษได้ประสบกับปัญหาจำนวนประชากรที่แน่นหนาขึ้นและการขยายตัวของประเทศ เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่สีเขียวในบริเวณเมืองลดลง รัฐบาลของประเทศอังกฤษจึงเล็งเห็นว่าอาจส่งผลเสียหลายอย่างแก่ชุมชนเมือง จึงได้ตรากฎหมายในการคุ้มครองดูแลและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองไว้โดยเฉพาะไว้ในกฎหมายผังเมืองของประเทศอังกฤษ คือ กฎหมาย The Town and Country Planning (Tree Preservation)(England) Regulations 2012 เพื่ออนุรักษ์พื้นที่สีเขียวที่มีอยู่คู่พื้นดินหรือชุมชนเมืองมาแต่เดิมไม่ให้ถูกขจัดหรือทำลายอันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง และไม่ต้องการให้สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ หรือสาธารณูปโภคอื่น ๆ จากท้องถิ่นหรือภาคเอกชนเข้ามาแทนที่พื้นที่สีเขียวดังกล่าว โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ คือการที่ให้อำนาจกับองค์กรท้องถิ่นสามารถออก “คำสั่งอนุรักษ์ต้นไม้” Tree Preservation Orders (TPOs) ได้ซึ่งหากออกมาแล้วบุคคลใดจะไปกระทำใด ๆ ให้เสียหายหรือทำลายต้นไมดังกล่าวไม่ได้

นอกจากนี้ อีกประเทศหนึ่งที่พบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลต้นไม้ในเมือง โดยเฉพาะคือประเทศแคนาดา ในเมืองโตรอนโต หรือเมืองหลวงของรัฐออนแทรีโอ โดยได้มีการบัญญัติกฎหมาย Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees) ออกมา ซึ่งลักษณะเด่นของกฎหมายฉบับนี้คือมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการดูแลต้นไม้ที่อยู่บนถนนในเมือง (Trees on City Streets) โดยเฉพาะการปลูก การดูแลรักษา คุ้มครอง อนุรักษ์ ตัดหรือย้ายต้นไม้ที่อยู่บนถนนในเมืองโดยเฉพาะและการจัดการดูแลนั้นต้องอยู่ใต้การกำกับดูแลของ

องค์กรท้องถิ่นที่มีอำนาจตามกฎหมาย นอกจากนี้ในเมืองออตตาวา (Ottawa) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศแคนาดา ยังได้ออกกฎ By-Law No.2009-200 มาเพื่อคุ้มครองต้นไม้ที่อยู่บนที่ดินเอกชนในเขตชุมชนเมืองโดยเฉพาะไว้ด้วย

ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วไม่ว่าจะเป็น กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ (Parks and Trees Act (Chapter 216)) กฎหมายของประเทศอังกฤษ (The town and country Planning (Tree Preservation) Regulation 2012) กฎหมายของประเทศอินเดีย (The Delhi Preservation of Trees Act, 1994) หรือกฎหมายของประเทศแคนาดา (Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees)) ต่างมีการบัญญัติกฎหมายภายในเมือง รัฐหรือประเทศของตนออกมาโดยเฉพาะเพื่อมาดูแลจัดการต้นไม้และพื้นที่สีเขียวในเมือง ซึ่งในแต่ละประเทศก็มีมาตรการทางกฎหมายที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพปัญหาและความเหมาะสม แต่ก็มีจุดที่เหมือนกันอยู่คือทุกประเทศให้ความสำคัญกับการจัดสรรพื้นที่ในเมืองสำหรับต้นไม้ในเมือง ไม่ว่าจะเป็นตั้งอยู่ในพื้นที่เอกชนหรือสาธารณะ รวมถึงกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่สำคัญสำหรับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองและพื้นที่สีเขียวต่าง ๆ และมีการบังคับใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นว่าประเทศไทยนั้นยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมออกมาบังคับใช้ในการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง ซึ่งปัญหาการตัดต้นไม้และการลดลงของพื้นที่สีเขียวเหล่านี้สามารถทำการแก้ไขได้โดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยโดยนำมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแบบอย่างในการแก้ไข และเมื่อประเทศไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงการขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม และจำนวนประชากร ประกอบกับพบว่าปัญหาที่แท้จริงนั้นเกิดขึ้นจากการจัดสรรจัดการพื้นที่ให้เหมาะสม ดังนั้น เพื่อทำการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ประเทศไทยจำต้องทำการแก้ปัญหาเรื่องการจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและสิ่งแวดล้อมในเมือง โดยทำการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 โดยยึดมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเป็นเกณฑ์

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิจัยในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และคุ้มครองต้นไม้ในเมืองทั้งในประเทศไทยและของต่างประเทศ ได้ค้นพบถึงปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตัดต้นไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต การปลูกต้นไม้ในที่ ๆ ไม่สมควรนำไปสู่การจำเป็นต้องตัดต้นไม้ทิ้ง การดูแลรักษาต้นไม้อย่างผิดวิธี เนื่องจากการขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ส่งผลให้ต้นไม้ไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่หรือถูกวิธีและเกิดความเสียหายต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งต่อชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน ฯลฯ ทั้งนี้ เมื่อทำการศึกษาถึงกฎหมายของประเทศไทยแล้ว ยังไม่

พบว่ามีความหมายใดสามารถนำมาบังคับใช้ต่อการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองได้อย่างครอบคลุม โดยกฎหมายที่พอจะเกี่ยวข้อง กล่าวคือ พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือโดยเฉพาะพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่มีการแก้ไขปรับปรุงล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 ก็ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากการแก้ไขปรับปรุงดังกล่าวของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีสาระสำคัญคือมุ่งเน้นไปที่การให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการทำไม้หรือเคลื่อนย้ายไม้ และส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้ โดยในมาตรา 7 ที่แก้ไขใหม่กำหนดให้ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินให้ไม้เป็นไม้หวงห้าม และสามารถทำไม้หรือเคลื่อนย้ายได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรการควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กล่าวคือต่อไปประชาชนจะสามารถตัดต้นไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินของตนเองได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ย่อมเป็นการยากแก่การควบคุมการตัดต้นไม้ เนื่องจากต้นไม้เหล่านั้นแม้จะขึ้นอยู่ในที่ของเอกชนแต่ก็จัดว่าเป็นต้นไม้ในเมืองซึ่งควรได้รับการดูแลและอนุรักษ์ ดังนั้น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในปีพ.ศ. 2562 นี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกันข้ามกับความต้องการในการอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองซึ่งอยู่ทั้งในที่ดินของเอกชนและสาธารณะ แตกต่างจากต่างประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับต้นไม้ในเมืองมากไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ของเอกชนหรือสาธารณะ โดยสังเกตได้จากการที่ต่างประเทศมีการบัญญัติกฎหมายที่นำมาบังคับใช้กับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะ โดยกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นนอกจากจะมีบทบัญญัติในการคุ้มครองดูแลต้นไม้ในเมือง โดยกำหนดข้อห้ามในการกระทำต่อต้นไม้ในเมืองอย่างละเอียดรวมไปถึงข้อยกเว้น วิธีดำเนินการต่าง ๆ ในการดูแลจัดการต้นไม้ในเมือง ยังมีการกำหนดถึงตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการดูแลอย่างถูกวิธี รวมถึงในบางประเทศยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสามารถขออนุญาตเข้าไปทำการตรวจต้นไม้ที่อยู่ในพื้นที่เอกชนได้ด้วยว่ามี การดูแลรักษาและอนุรักษ์อย่างถูกวิธีหรือไม่ ทั้งนี้ ทุกกฎหมายมีลักษณะสำคัญที่ชัดเจนคือเน้นไปที่การจัดสรรพื้นที่ (Zoning) ในการปลูกต้นไม้ พื้นที่ใดต้องมีต้นไม้ หรือไม่ควรมี อย่างไร เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ที่มีกฎหมายชื่อ Parks and Trees Act (Chapter 216) (Parks and Trees Act, 2005) ประเทศอินเดีย ในเมืองเดลี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมาย The Delhi Preservation of Trees Act, 1994 (Delhi Preservation of Trees Act, 1994) ออกมา ประเทศอังกฤษ คือ กฎหมาย The Town and Country Planning (Tree Preservation)(England) Regulations 2012 (Town and Country Planning, 2012) และประเทศแคนาดา ในเมืองโตรอนโต หรือเมือง

หลวงของรัฐออนแทรีโอ โดยได้มีการบัญญัติกฎหมาย Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees) (Toronto Municipal Code, 2015) เช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว จะพบข้อแตกต่างอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังขาดกฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองที่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนและมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องมีการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เมื่อวิเคราะห์จากปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ แล้วนั้น เห็นว่าประเทศไทยสามารถนำมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ในเมืองของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ จึงขอเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย กล่าวคือ ประการแรก ให้พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เป็นการจัดระบบให้พื้นที่พร้อม ๆ กับเพิ่มจำนวนต้นไม้ในเมือง โดยกำหนดสัดส่วน (Zoning) ที่ชัดเจนว่าในแต่ละพื้นที่หรือสถานที่ใด จำต้องมีการปลูกต้นไม้ หรือมีส่วนที่เป็นพื้นที่สีเขียว หรือมีพื้นที่เปิดสำหรับเป็นสวนสาธารณะเป็นสัดส่วนเท่าใด อาทิเช่น ในบริเวณอาคารหรือตึกสูง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่หรือสถานที่ของเอกชนหรือรัฐบาล เพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ในเมืองทั้งในแนวตั้งและแนวนอน นอกจากนี้ยังต้องกำหนดพื้นที่และหลักเกณฑ์ในการปลูกต้นไม้ที่จะดำเนินการต่อไปในพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการตัดหรือย้ายต้นไม้ที่ไม่จำเป็นในอนาคต ประการที่สอง ให้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้มีการจัดพื้นที่ไว้สำหรับรองรับและดูแลต้นไม้โดยเฉพาะ ในกรณีที่ต้องมีการย้ายต้นไม้ จากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง ไม่ว่าการย้ายนั้นจะเกิดจากการที่จำเป็นต้องมีการขยายเมือง อาทิเช่น กรณีต้องการขยายพื้นที่หรือขยายถนนเพื่อก่อสร้างไม่ว่าการก่อสร้างนั้นจะทำการปลูกอาคารสำหรับเอกชน อุตสาหกรรม หรือเพื่อประโยชน์ทางสาธารณะ หรือกรณีที่ต้องย้ายต้นไม้เนื่องจากมีการปลูกต้นไม้ไว้ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม อาทิเช่น ใต้เสาไฟฟ้า อันส่งผลให้ต้องมีการตัดต้นไม้อยู่ตลอดและต้นไม้ไม่อาจเจริญเติบโตได้เต็มที่ ประการที่สาม ให้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองดูแลต้นไม้ในเมืองทั้งที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่เอกชนและสาธารณะในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น อาทิเช่น กำหนดข้อห้ามในการตัดต้นไม้ เจียนไซต่าง ๆ และข้อยกเว้นอย่างละเอียดและชัดเจนรวมถึงกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตอย่างเป็นทางการไม่ว่าผู้กระทำการจะเป็นเอกชนหรือรัฐบาล และกำหนดให้มีการทำสำมะโนครัวต้นไม้ในพื้นที่เอกชนและพื้นที่ของรัฐ โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานตามกฎหมายสามารถทำการตรวจสอบได้ และประการสุดท้ายคือ ให้มีการกำหนดให้มี

เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานเฉพาะที่มีความรู้และความสามารถในการคัดเลือกเพื่อมาดูแลและบังคับใช้กฎหมายที่แก้ไขปรับปรุงใหม่โดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

- โสภณ พรโชคชัย. (2553). คัมภีร์ที่จะอนุรักษ์ต้นจามจุรี อายุ 100 ปี (ประเทศไทย). เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2564 จาก <https://prachatai.com/journal/2010/12/32163>
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง. (2562). แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ที่ ทส 0306/2367”. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.pcd.go.th/strategy/แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ-การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง/>
- ชลลดา บัวทรัพย์. (2561). กรณีศึกษาอิตาลีเปลี่ยนไทยตัดต้นนนทรีหน้า ม.เกษตรฯ 'ขาดแคลน' พัฒนาเมืองไม่ยั่งยืน (สำนักข่าวอิศรา). เรียกใช้เมื่อ 24 มิถุนายน 2564 จาก <https://www.isranews.org/isranews-scoop/64381-treeku-64381.html>
- นิรมล สุธรรมกิจ. (2561). การทบทวนแนวคิดป่าไม้ในเมือง (urban forest). เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2564 จาก <http://progreencenter.org/2018/01/22/การทบทวนแนวคิดป่าไม้ใน/>
- ปัทมน ปัญจวิณี. (2560). เดลิ... ซื่อนี้มีแต่สีเขียว ภูเข้่มๆ เบื้องหลังความเขียวข่มของดินแดนภารตะ. เรียกใช้เมื่อ 9 เมษายน 2564 จาก <https://readthecloud.co/masala-3/>
- ปิติเทพ อยู่ยืนยง. (2555). เกร็ดความรู้เกี่ยวกับอำนาจท้องถิ่นของอังกฤษในการอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่บริเวณพื้นที่ชุมชนเมือง. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1772>
- พิมพ์นารา อินตะประเสริฐ. (2564). ป่าในเมือง โครงสร้างพื้นฐานใหม่เพื่อสุขภาพของคนเมืองใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2564 จาก <https://www.sdgmove.com/2021/04/13/sdg-insights-urban-forest/>
- วรรณโชค ไชยสะอาด. (2559). ตัดต้นไม้ในเมืองผิดวิธี พอกันทีกับความอัปลักขณ์ (โพสต์ทูเดย์). เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/434154>
- สิทธิกันต์ ธีระวัฒนชัย. (2562). กฎหมายคุ้มครองต้นไม้ในเมือง; กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2563 จาก <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/กฎหมายคุ้มครองต้นไม้ใหญ่ในเมือง.pdf>

- Delhi Preservation of Trees Act. (1994). Delhi Preservation of Trees Act (1994). Retrieved December 25, 2020, from <http://www.compassionateliving.in/DelhiPreservationofTreesAct.pdf>
- iLaw. (2561). เรายังไม่มีกฎหมายคุ้มครองต้นไม้ใหญ่ในเมือง เสนอกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นดูแล. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2564 จาก <https://ilaw.or.th/node/4981>
- Ontario Heritage Act. (1990). Ontario Heritage Act 1990. Retrieved December 17, 2020, from <http://www.ontario.ca/laws/statute/90o18>
- Parks and Trees Act. (2005). PARKS AND TREES ACT 2005. Retrieved December 20, 2020, from <https://sso.agc.gov.sg/Act/PTA2005>
- Toronto Municipal Code. (2015). Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees). Retrieved December 17, 2020, from http://www.toronto.ca/legdocs/municode/1184_813.pdf
- Town and Country Planning. (2012). (Tree Preservation) Regulation (2012). Retrieved December 15, 2020, from <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2012/605/contents/made>
- Town and Country Planning Act. (1990). Town and Country Planning Act (1990). Retrieved December 15, 2020, from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1990/8/contents>

การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย*

THE DEVELOPMENT OF ACTIVITY PACKAGE BY USING BRAIN BASED LEARNING FOR DEVELOPING LIFE SKILLS OF YOUNG CHILDREN

อรัญญ์ เลออลงกรณ์

Orathai Lao-alongkron

วิไลวรรณ กลิ่นถาวร

Wilaiwan Klintavorn

สุธิษณา โตธนายานนท์

Sutisana Totanayanon

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang Rajabhat University, Thailand

E-mail: orat06@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย และเพื่อวิเคราะห์ผลการใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 และ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนเทศบาลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 60 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐาน จำนวน 32 แผน และแบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยซึ่งมีทั้งหมด 2 สถานการณ์ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 1 ด้านการรับผิดชอบและด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และสถานการณ์ที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์และด้านการแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในงานวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีผลการประเมินระหว่าง 0.8 -1.0 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ 2) ผลการใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานพบว่าทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 และหลังการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 ซึ่งสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม และ

* Received January 21, 2022; Revised January 24, 2022; Accepted February 3, 2022

เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่าหลังการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ 1.ด้านการคิดวิเคราะห์ 2.ด้านความรับผิดชอบ 3.ด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 4. ด้านการแก้ปัญหา

คำสำคัญ: พัฒนาชุดกิจกรรม, สมอเป็นฐาน, การส่งเสริมทักษะชีวิต, เด็กปฐมวัย, จังหวัดลำปาง

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop Brain Based Learning activity packages to encourage young children life skill 2) analyze effect of using Brain Based Learning activity packages of young children. This is experimental research, the sample used in the research was young children's boys and girls, with 5-6 years of age, of kindergarten 2/1 and 2/2 in first semester of 2016 academic year of Hang Chat district municipal school, Hang Chat sub-district, Lampang Province. The sample group contained 60 young students. Those groups were selected by using purposive sampling. The instrument used in the study were 32 Brain Based Learning activity packages. The evaluation form was divided into two situations life skills evaluation form, situations: 1) Students were evaluated the accountability skill and interpersonal relationship skill. 2) The students were evaluated critical thinking skill and problem skill. The research followed one group pretest-posttest design and the data were analyzed by using Arithmetic mean and Standard Deviation. The results of study revealed that 1) Brain-based activities package for promoting early childhoods' life skills is appropriate and applicable which was evaluated by 5 experts with an evaluation result between 0.8 -1.0. 2) The early childhood children have life skills before the activity with a mean score of 1.69 and after the activity with a mean score of 1.89, which was higher than before the use of the brain-based activity package. When analyzing each aspect, It was found that after the brain-based activity package of early childhood children has the higher life skills than before in all aspects of the activities, in the following order: 1. Critical thinking 2. Responsibility 3. Building relationships with others and 4. Problem solving.

Keywords: activity package development, brain-based learning, developing life skills, young children, Lampang province

บทนำ

ปัจจุบันเด็กปฐมวัยตกอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภัยคุกคามที่เป็นปัญหา การพัฒนาเด็กจึงมีความจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหารอบตัว และภูมิคุ้มกันเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในอนาคตได้ การส่งเสริมทักษะชีวิตจึงมีความสำคัญซึ่งเป็นทักษะที่ทำให้สามารถจัดการปัญหาด้านใดด้านหนึ่งของตัวเองได้เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้อย่างมีความสุขในสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นเด็กได้มีส่วนร่วมในการค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) ทักษะชีวิตจึงเป็นลักษณะและความสามารถพื้นฐานในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกและความรู้สึนึกคิดภายในของตนได้อย่างเหมาะสม จนทำให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างราบรื่น มีความสุข และสันติ ดังนั้นทักษะชีวิตจึงเป็นความสามารถ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่ส่งผลให้คนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัว สามารถควบคุมและจัดการสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) ซึ่งทักษะชีวิตที่จำเป็นต้องพัฒนาให้แก่เด็กปฐมวัยมี 17 ทักษะ ประกอบด้วย การช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางแผนในการทำงาน การแก้ปัญหาต่าง ๆ การสื่อสารความคิดของตนเองให้บุคคลอื่นเข้าใจ มารยาทในการรับประทานอาหาร การปฏิบัติให้เหมาะสมในที่สาธารณะ การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลตามวัย การบอกเวลา การดูแลสุขภาพของตนเอง การจัดการความเครียด การแต่งตัวได้ด้วยตนเอง การอ่านสัญลักษณ์ในชุมชน การใช้โทรศัพท์ การเดินทางด้วยยานพาหนะ การซื้อของ และการใช้เงิน (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2556) ดังนั้นการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นควรจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติได้ร่วมคิดอภิปรายแสดงความเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน ได้สะท้อนความรู้สึนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยงวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา, 2541)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ ลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบเปิดกว้าง จัดให้มีประสบการณ์ที่หลากหลายโดยให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจหรือให้เด็กได้แสดงออกในแนวทางที่เขาสนใจ เรียนรู้แบบปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสผกกระทำกับวัตถุด้วยความอยากรู้อยากเห็น ได้ทดลองสร้างสิ่งใหม่ ๆ เด็กเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เด็กได้การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

และเป็นรายบุคคล การให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นทำให้เด็กได้ตรวจสอบความคิดของตน แต่เมื่อมีปัญหาเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ ควรให้เด็กได้เรียนรู้แบบบูรณาการซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงเป็นตัวตั้ง มีการเชื่อมโยงหลากหลายสาขาวิชา บทบาทของครูเป็นผู้ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการและให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์และอุษา ชูชาติ, 2545)

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนควรจะมีความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการพัฒนาของสมองเพื่อจะได้วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่กระตุ้นให้สมองคิดและทำงานแบบท้าทายยิ่งยวดมากที่สุด ผู้เรียนได้คิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกด้าน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาระบวนการคิดและเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ เป็นรากฐานไปสู่การเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ในการดำรงชีวิตและเมื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นเยาวชนพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)

จากความสำคัญดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ ซึ่งชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถเป็นแนวทางให้แก่ครูปฐมวัยในการนำไปจัดการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการรับผิดชอบ ให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลำปางจากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ตัวอย่างคือเด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 และ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนเทศบาล ห้างฉัตร

อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และ กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน รวม 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นเอง ประกอบด้วยเครื่องมือทดลองและเครื่องมือวัดดังนี้

1. ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐาน
2. แบบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ตั้งแต่ เดือนสิงหาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2559 ทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ วันพฤหัสบดีและวันศุกร์ วันละ 30 นาที โดยดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์
3. หลังการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการทดสอบวัดทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นชุดเดิม
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐาน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) 2) การวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC: Index of Item-Operational Definition Congruence)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีผลการประเมินระหว่าง 0.8 -1.0 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้
2. ผลวิเคราะห์การใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยพบว่าทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบก่อนการจัด

กิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.71 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 ด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.85 ด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.8 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 ด้านการแก้ปัญหาก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 ซึ่งสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทุกด้าน

2.1 ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบในเรื่องของการปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม และการเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทุกด้าน

2.2 ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นในเรื่องการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และการช่วยเหลือผู้อื่นสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทุกด้าน

2.3 ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยด้านการคิดวิเคราะห์ในเรื่องการแยกแยะความเหมือนความต่างของสิ่งนั้น ๆ ด้านการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และด้านการคิดหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทุกด้าน

2.4 ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยด้านการแก้ปัญหาในเรื่องการแก้ปัญหาวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนคน การแก้ไขปัญหาการหาวัสดุมาทดแทน การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทุกด้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีผลการประเมินระหว่าง 0.8 -1.0 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐาน ได้ถูกคัดสรร พิจารณาจากเอกสารตำราต่าง ๆ ทำให้ได้ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบชัดเจน และในทุกขั้นตอนส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นการเรียนรู้ (S=Stimulate Learning) ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมทำกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจก่อนการทำกิจกรรม ตามที่ครูจัดให้ในรูปแบบของการร้องเพลง การใช้คำคล้องจอง

การใช้กล่องปริศนา การบริหารสมอง ฯลฯ ขั้นที่ 2 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (S = Sharing) ผู้เรียนมีบทบาทในการคิดวิเคราะห์และ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้ ตอบคำถามของครูตามความคิดเห็นของตนเอง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติร่วมกัน (I = Interaction) ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมที่ครูจัดให้ แก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่ครูกำหนด ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนคิด (R = Reflective Thinking) ผู้เรียนมีบทบาทในการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ซึ่งชุดกิจกรรมที่ดีจะต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจน ที่ได้กล่าว วรกิต วัดเข้าหลาม ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ 1) เป็นชุดสื่อประสมที่ผลิตได้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาบทเรียน 2) เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 3) ประกอบไปด้วยสื่อหลากหลายสร้างความสนใจของผู้เรียนได้ดี 4) มีคำชี้แจงและบอกวิธีการใช้อย่างละเอียดชัดเจน ง่ายต่อการนำไปใช้ 5) มีวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนในบทเรียน 6) ได้ดำเนินการผลิตอย่างเป็นระบบ ปรับปรุง และทดสอบให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยมีความคงทนถาวรต่อการใช้และสะดวกในการเก็บรักษา (วรกิต วัดเข้าหลาม, 2540) และมณี เกษพกาอุษา คงทอง และ สุรางค์ เมรานนท์ ที่ได้พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาสุขภาพผู้บริโภค โดยใช้สมองเป็นฐาน ของนักศึกษาศาสนาการพลศึกษาซึ่งขั้นตอนของรูปแบบการสอน มี 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นผ่อนคลาย(relaxation) 2) ขั้นกระตุ้นความรู้เดิม (activation prior knowledge) 3) ขั้นใช้ผังมโนทัศน์ (concept mapping) 4) ขั้นการถ่ายโยงการเรียนรู้ (transfer of learning) 5) ขั้นบริหารสมอง (operation to brain gym) 6) ขั้นคิดไตร่ตรอง (reflective thinking) (มณี เกษพกาอุษา คงทอง และสุรางค์ เมรานนท์, 2557)

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยมีทักษะชีวิตสูงขึ้นทุกด้าน โดยมีทักษะด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบ ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านการแก้ปัญหาตามลำดับ ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าการใช้ชุดกิจกรรมนั้นให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รวมไปถึงเพื่อน และครู เด็กเรียนรู้ในการสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม เด็กได้มีโอกาสนช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้ฟัง และตอบคำถาม จากข้อสงสัยที่ภายในกลุ่มช่วยกันค้นหานั้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กมีทักษะสำคัญจึงเป็นความท้าทายของครูประไพ ประดิษฐ์สุขถาวรได้กล่าวถึงทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะ

ทำให้เด็กได้เกิดทักษะชีวิตที่ดีเพราะเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์แล้วจะทำให้เกิดการเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ที่เด็กสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของเขาได้ (ประไพ ประดิษฐ์สุขาว, 2554) และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ 2) การวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้เกิดทักษะชีวิตที่ดีเพราะเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์แล้วจะทำให้เกิดการเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ที่เด็กสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของเขาได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับองค์การอนามัยโลกได้สรุปถึงองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตไว้และถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิต ดังนี้ 1) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ 2) ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางร่างกายและจิตใจ 3) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต 5) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็นความสามารถในการ

ใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสม 6 ทักษะการ
 สร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) เป็นความสามารถในการ
 จัดสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว 7) ทักษะการ
 ระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้
 ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง 8) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น
 (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล 9)
 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็น ความสามารถในการรับรู้อารมณ์
 ของตนเองและผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลต่อร่างกาย
 และจิตใจได้อย่างเหมาะสม 10) ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็น
 ความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด (ยงยุทธ วงศ์
 ภิรมย์ศานต์ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์, 2553) และ Maxwell (ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ
 ของทักษะชีวิตว่าควรมีทักษะที่จำเป็นใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) ทักษะด้านความรู้ในตนเอง และการ
 ตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Knowledge or Self Awareness Skills) ในด้านความรู้ในตนเอง
 และการรู้ในข้อจำกัดของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างมหาศาลโดยที่จะขาดเสีย
 มิได้ ตัวอย่างเช่น ทักษะการประเมินตนเอง หรือการค้นหาข้อดีข้อด้อยของตนเองในขอบเขต
 ของชีวิต ทักษะของการเข้าใจแรงจูงใจในตนเอง ความปรารถนาความชอบ และการกำหนด
 เป้าหมายในชีวิตของตนเองอย่างชัดเจน เป็นต้น 2. ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive
 Skills) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอยู่ร่วมกันและใช้ชีวิตร่วมกัน (Maxwell,
 R., 1981) ดังนั้นทักษะที่จำเป็นในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้แก่ ทักษะการแสดงออกทาง
 อารมณ์ของตน ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการเข้าใจอารมณ์บุคคลอื่น ทักษะ
 การตีความในแรงจูงใจของบุคคลอื่น ทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะการ
 ต่อต้านความกดดันจากสังคม และทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะการแก้ปัญหา
 (Problem-Solving Skills) ชีวิตมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยจะต้องเผชิญกับความซับซ้อนทางสังคม
 ที่เกิดขึ้น ดังนั้นทักษะการแก้ปัญหาจึงจำเป็นและมีความสำคัญในการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็น
 ทักษะการค้นหาข้อมูล ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการคิดหาทางเลือกที่เหมาะสม ทักษะการ
 วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งทักษะต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับการนำไปประยุกต์กับขอบข่าย
 ของชีวิตในแต่ละด้านของบุคคล เช่น ชีวิตการทำงาน ชีวิตการเรียน ชีวิตครอบครัว และ ชีวิต
 ส่วนตัวของการใช้เวลาว่าง เป็นต้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนา
 ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถนำไป

จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี โดยสามารถพัฒนาทักษะชีวิตในทักษะด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น มีส่วนต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสูงมากที่สุดแสดงให้เห็นว่าการใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองจากการวิจัยนี้เห็นว่าการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนจะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกสนานและชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐาน ได้ถูกคัดสรรพิจารณาจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ ทำให้ได้ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบชัดเจน และในทุกขั้นตอนส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นการเรียนรู้ (S=Stimulate Learning) ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมทำกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจก่อนการทำกิจกรรมตามที่ครูจัดให้ในรูปแบบของการร้องเพลง การใช้คำคล้องจอง การใช้กลองปรีตนา การบริหารสมอง ฯลฯ ขั้นที่ 2 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (S = Sharing) ผู้เรียนมีบทบาทในการคิดวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้ ตอบคำถามของครูตามความคิดเห็นของตนเอง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติร่วมกัน (I = Interaction) ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมที่ครูจัดให้ แก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่ครูกำหนด ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนคิด (R = Reflective Thinking) ผู้เรียนมีบทบาทในการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ดังนั้นครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จึงควรใส่ใจต่อการเรียนรู้ของเด็ก อาจกำหนดเป้าหมายแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ในการใช้ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานไปใช้กับเด็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระดับพัฒนาการใกล้เคียงกับเด็กปฐมวัยเช่น ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อเป็นพัฒนาทักษะชีวิตให้เกิดในเด็กและเยาวชนต่อไป และควรมีการนำชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐานไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กปฐมวัย เช่น ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น และควรมีการเปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้สมองเป็นฐาน กับเด็กปฐมวัยที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น ขนาดของโรงเรียน วัฒนธรรม ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยของครู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). แนวทางการจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรท้องถิ่น ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เบิร์น-เบส บัค.
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2556). การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร. (2554). สอนลูกให้มีทักษะชีวิต (Life Skill). กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- มณี เกษมกา, อุษา คงทอง และสุรางค์ เมรานนท์. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ วิชาสุขภาพผู้บริโภคร โดยใช้สมองเป็นฐานของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. 10(1), 149-167.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์. (2553). ทักษะชีวิต. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สร้างเสริมสุขภาวะวัยรุ่น โรงพยาบาลรามาธิบดี.
- วรกิต วัดเข้าหลาม. (2540). ชุดการสอน. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์และอุษา ชูชาติ. (2545). ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). ก้าวสู่มาตรฐานการเรียนรู้ทักษะชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา. (2541). การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Maxwell, R. (1981). Life After School: A Social Skills Curriculum. New York: Pergamon.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของ
ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร*
FACTORS INFLUENCING THE SOLID WASTE MANAGEMENT
OF STREET VENDORS IN RATCHATHEWI DISTRICT,
BANGKOK METROPOLIS

วิรุทธิ์ เอี่ยมสหเกียรติ

Wirut Iamsahakiat

วิราสิริ วสีวีรสิริ

Wirasiri Waseeweerasi

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ประเทศไทย

Western University, Thailand

E-mail: bb-ac119@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 341 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 30 เดือนกันยายน - 10 เดือนพฤศจิกายน 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ไคสแควร์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน และ สหสัมพันธ์อันดับ สเปียร์แมน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 33.1 และระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.2 ส่วนปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ อยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.7 ทักษะการจัดการขยะ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 83.0 และ แรงจูงใจต่อการจัดการขยะอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 56.0 การทำนายอิทธิพลด้วย สหสัมพันธ์อันดับ สเปียร์แมน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายพฤติกรรมการจัดการขยะ ร้อยละ 34 ได้แก่ แรงจูงใจ ($\text{Beta} = 0.586$) ผลการศึกษานี้เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ส่งเสริมนโยบายด้านการจัดการขยะให้ชัดเจน รวมถึงพัฒนาการใช้เครื่องมือ

* Received January 22, 2022; Revised January 24, 2022; Accepted February 19, 2022

ในสื่อออนไลน์ อาทิเช่น เพสบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และ ใช้แรงจูงใจของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในการสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรม 3Rs (ลดการใช้, ใช้ซ้ำ, รีไซเคิล)

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม, การจัดการขยะมูลฝอย, ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย, เขตราชเทวี, กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aimed to investigate the factors influencing solid waste management of street vendors in Ratchathewi district, Bangkok Metropolis. Totally, 341 street vendors in Ratchathewi district, Bangkok Metropolis were selected by using simple random sampling method. The questionnaires were used for data collection during 30th September to 10th November 2021. The data were then analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square test, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient statistics and multiple regression statistics. The results of the study revealed that factors influencing the solid waste management of the street vendors was found at moderate level accounted for 63.6%, follow by a high level accounted for 33.1% and finally at a low level accounted for 3.2% respectively. The statistically significant (p value <0.05) related factors to solid waste management of street vendors were knowledge high level, accounting for 50.7% ,attitude moderate accounted for 83.0% and motivation high level accounted for 56.0% . Factors Influencing knowledge, attitude and motivation about waste management were analyzed using multiple regression statistics, it showed that the aforementioned factors were Influencing to predict motivate waste management behavior in 34% ($Beta=0.586$). The results of this study suggest that the responsible agencies in the area promote waste management policies. Including the development of online media tools such as Facebook and Line to promote the street vendors access to information quickly and motivate the street vendors to follow the principles of 3Rs (reduce, reuse, and recycle).

Keywords: Factors influencing, Solid waste management, Street vendors, Ratchathewi district, Bangkok Metropolis

บทนำ

ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวในแต่ละชุมชนอย่างมากในขณะเดียวกัน ประชาชนก็มีการอพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานครจำนวนมากจึงทำให้เกิดปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัวส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมจำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงมากยิ่งขึ้นซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในด้านสุขอนามัยของประชาชนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยกฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลโดยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 (สุภัทชา พันเลิศพาณิชย์, 2555) ได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการระบบบริการสาธารณะการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นต่อวันมากที่สุดของประเทศ ไทย จากข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอย โดยสำนักสิ่งแวดล้อม ระบุว่าในปีงบประมาณ 2561 (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 - เดือนเมษายน 2561) จัดเก็บขยะมูลฝอย 2.23 ล้านตัน เฉลี่ยวันละ 10,525 ตัน นับว่าสูงที่สุดในรอบ 8 ปีเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งปริมาณขยะในกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องมาจากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเมืองในเขตชั้นนอกและชั้นใน โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้เส้นทางรถไฟฟ้า และการเพิ่มจำนวนของผู้คนที่เข้ามาทำงานไปจนถึงนักท่องเที่ยว รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการจัดการขยะ โดยประกาศให้การจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติ และประกาศโรดแมปการจัดการขยะและของเสียอันตราย ในแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ และมีแผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้วางแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร 20 ปี (ปี 2556 – 2575) ที่มาจากการระดมความคิดของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคม ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste Management) โดยนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือ (Residue) ด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ โดยตั้งเป้าหมายชัดเจนว่า ภายในปี 2575 ต้องลดขยะที่ต้องกำจัดลงให้ได้ 20% จากปีฐาน 2556 ที่มีปริมาณขยะเฉลี่ย 9,963 ตัน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2559)

จากมาตรการอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ (Work from home) การสั่งซื้อออนไลน์ รวมถึงการสั่งซื้ออาหาร Delivery ที่เพิ่มขึ้น และขยะที่นำไปรีไซเคิล มีสัดส่วนที่ลดลง จากปกติประมาณ 27 % สิ่งตามมา คือ ขยะพลาสติก ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว ขยะจากการส่งอาหารประกอบด้วยบรรจุภัณฑ์หีบห่อและอุปกรณ์ ได้ก่อให้เกิดขยะพลาสติกไม่น้อยกว่า 5 ชิ้นต่อการสั่งอาหารแต่ละครั้ง หรืออาหารบางประเภทอาจมากถึง 10 ชิ้น ได้แก่

ถุงพลาสติก กล่องพลาสติกใส่อาหาร กล่องพลาสติก/ช่องพลาสติกแยกชนิดอาหาร ของเครื่องปรุงรส แก้วพลาสติกใส่เครื่องดื่ม ตะเกียบไม้หรือพลาสติก ซ้อนและส้อมพลาสติก กระดาษทิชชู และแต่ละประเภทก็มีช่องพลาสติกใส่อีก เพราะฉะนั้นการรณรงค์การไม่ใช้พลาสติกใส่อาหารแล้วยังจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจาก ร้านค้าในการคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันให้ลดลงอีกด้วย การลดขยะ การคัดแยกขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณขยะ (วิจารณ์ สิมานายา, 2563) ประชาชนเข้ามาอยู่รวมกันในเขตราชเทวีจนเกิดเป็นชุมชน เป็นเมืองและมีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมจึงทำให้เกิด ขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งทุกคนในชุมชนจะต้องทิ้งในที่รองรับขยะและสิ่งปฏิกูลที่จัดขึ้นแล้ว และมีผู้ดำเนินการนำขยะไปเผา ไปกองรวมกันไว้หรือนำไปกำจัดด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ การดำเนินการ จัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูลมิใช่จะกระทำได้ง่าย เพราะเมื่อปริมาณขยะมีมากก็จำเป็นต้องใช้พาหนะในการขนย้ายสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ร้านค้าหาบเร่แผงลอยเขตราชเทวี ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเก็บขยะมูลฝอยใส่ถุงพลาสติกเรียบร้อยดีแต่ยังขาดการลดขยะ การคัดแยกขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ ตามแนวทางที่รัฐบาลได้กำหนด ด้วยมูลเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยในการศึกษานี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาขยะของขยะมูลฝอยของร้านค้าหาบเร่ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล, ความรู้, ทักษะ และแรงจูงใจต่อการจัดการขยะกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยใน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัย การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross Sectional Survey)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 775 คน ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เพศหญิง และเพศชาย ที่มีอาชีพค้าขาย

หาบเร่ไม่น้อยกว่า 3 เดือน สามารถอ่าน เขียนภาษาไทยได้ และยินดีที่จะตอบแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 30 เดือนกันยายน - 10 เดือนพฤศจิกายน 2564 และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ทั้งเพศ หญิง เพศชาย ที่มาขายของบริเวณ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวนประชากร 775 คน (สำนักงานสถิติ, 2560) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ในการคำนวณของ Daniel โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ ชั้นภูมิ (Stratified Radom Sampling) จำนวน 310 คน และบวกเพิ่มอีก 10% รวมเป็น 341 คน (Daniel,W.W., 2010)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaires) ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแรงจูงใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย จำนวน 15 ข้อ

เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) หรือ ความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ การหาความตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ค่า IOCรวมทั้งหมด 0.88 จากนั้น นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาใช้คำนวณเพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.934 (Cronbach, 1972)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล 2) จัดหาผู้ช่วยเก็บข้อมูล โดยเป็นอาสาสมัครในพื้นที่ บริเวณเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 คน และชี้แจงแบบสอบถามให้ทราบโดย ละเอียดเพื่อผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคนปฏิบัติได้ตามแนวทางเดียวกัน 3) ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูล เข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ หลังจากนั้นแนะนำตัวชี้แจง วัตถุประสงค์และขออนุญาตในการให้ตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ 4) เมื่อกลุ่มตัวอย่างอนุญาต ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง อธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและ อธิบายถึงวิธีการตอบคำถาม และเปิดโอกาสให้ ชักถาม หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และรวบรวมแบบสอบถามคืนทันที 5) ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูล

ตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของแบบสอบถามก่อนนำไป วิเคราะห์ 6) นำข้อมูลที่ได้มาคิดคะแนนและวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในการบรรยายลักษณะของข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบของตาราง

2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Analytical Statistics) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของผู้ค้า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในเขตพื้นที่เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product - moment correlation Coefficient) สถิติไคสแควร์ (Chi - Square test) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งในแต่ละด้านพบผลการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ และรายได้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย โดยวิเคราะห์ด้วยไคสแควร์และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไคสแควร์ พบว่า เพศ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ($p\text{-value} > 0.05$)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ ระหว่างอายุ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ และ รายได้ กับ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n = 341)

ตัวแปร	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P - value
ปัจจัยส่วนบุคคล		
อายุ	0.077	0.154
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ	0.016	0.774
รายได้	0.093	0.086

* ค่า p-value <0.05

จากตารางที่ 1 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ด้านระยะเวลาในการประกอบอาชีพ และด้านรายได้ต่อเนื่อง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (p - value >0.05)

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยวิเคราะห์ด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n = 341)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n = 341)

ตัวแปร	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P - value
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ	0.119	0.028*

* ค่า p-value <0.05

จากตารางที่ 2 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ (r = 0.620) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value <0.05)

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะการจัดการขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ($n = 341$)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะการจัดการขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ($n = 341$)

ตัวแปร	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P - value
ทักษะการจัดการขยะ	0.124	0.022*

* ค่า p -value < 0.05

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่า ทักษะการจัดการขยะ ($r = 0.124$) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value < 0.05)

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจต่อการจัดการขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ($n = 341$)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจต่อการจัดการขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ($n = 341$)

ตัวแปร	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P - value
แรงจูงใจต่อการจัดการขยะ	0.586	$< 0.001^*$

* ค่า p -value < 0.05

จากตารางที่ 4 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่า แรงจูงใจต่อการจัดการขยะ ($r = 0.586$) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value < 0.001)

ส่วนที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณ (n = 341)

ตารางที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย วิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณ (n = 341)

ปัจจัยทำนาย	B	Std. Error(B)	Beta	t	P - value
แรงจูงใจต่อการจัดการขยะ	0.511	0.038	0.586	13.305	< 0.001**

B (0) = 26.24 Std. Error B (0) = 2.294 R² = 0.343 Adj. R² = 0.341 Sig F < 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เมื่อวิเคราะห์พบว่ามีเพียงปัจจัยทางด้านแรงจูงใจต่อการจัดการขยะ เท่านั้นที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P - value < 0.001 โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 34 และ Beta = 0.586

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งในแต่ละด้านสามารถอภิปรายได้ว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาระยะเวลาในการประกอบอาชีพ และรายได้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

จากผลการศึกษา เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน และ ค่าไคสแควร์ พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (p-value > 0.05) แสดงว่า ไม่ว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมี เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาระยะเวลาในการประกอบอาชีพ และรายได้ แบบใดก็มีการจัดการขยะ ไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รัฐบาลมีการประชาสัมพันธ์ ประพฤติปฏิบัติ ตามกฎระเบียบการจัดการขยะได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีการตระหนักในการจัดการขยะเพื่อสังคมและชุมชน ให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดี ไร้มลภาวะ ลอย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐวดี สุขช่วย ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

ของประชาชนในเขตตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (ณัฐวดี สุขช่วย, 2558)

2. ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าร้านหาบเร่แผงลอย

จากผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ ($r = 0.119$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าร้านหาบเร่แผงลอย ($p - value = 0.028$) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีอยู่ในระดับมาก ทำให้เกิดผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะได้อย่างชัดเจน แต่ถึงอย่างไรก็ตามหากเรามีการพัฒนาส่งเสริมความรู้เรื่องของการจัดการขยะอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีความรู้การจัดการขยะมากขึ้นตามลำดับ การส่งเสริมความรู้เช่น การคัดแยกประเภทของขยะ, การนำของเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่, การรณรงค์ความรู้เรื่อง 3R ก็จะช่วยส่งผลให้พฤติกรรมการจัดการขยะของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยดีขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เสาวลักษณ์ กุ้เจริญประสิทธิ์ และสุมาลี พุ่มภิญโญ ศึกษาทัศนคติของครัวเรือนในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยาต่อการจัดการขยะแบบ 3Rs พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา (เสาวลักษณ์ กุ้เจริญประสิทธิ์ และสุมาลี พุ่มภิญโญ, 2560)

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อการคัดแยกขยะ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

จากผลการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ($r = 0.124$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าร้านหาบเร่แผงลอย ($p - value = 0.022$) ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้เกิดผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะ หากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการจัดการขยะ ย่อมทำให้ การจัดการขยะทำได้ดีขึ้น และไปในทิศทางเดียวกัน หากรัฐบาลสนับสนุนในเรื่องของการรณรงค์ขอความร่วมมือในการคัดแยกขยะ ปรับทัศนคติของผู้ค้าหาบเร่ในเรื่องของการคัดแยกขยะว่าเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยากเพียงแต่รู้หลักการ ก็จะช่วยส่งผลให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยคัดแยกขยะตามหลักการ ทำให้ส่งผลดีต่อทางรัฐบาลที่จะง่ายต่อการจัดเก็บแยกขยะได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังส่งผลดีต่อคนในชุมชนเขตราชเทวีอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ผกาพรรณ อุดร ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วพบว่าทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย (ผกาพรรณ อุดร, 2558)

4. ความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจต่อการคัดแยกขยะกับ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าร้านหาบเร่แผงลอย

จากผลการศึกษาแรงจูงใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ($r = 0.586$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าร้านหาบเร่แผงลอย ($p - value < 0.001$) แรงจูงใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีอยู่ในระดับมาก ทำให้เกิดผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะ หากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีแรงจูงใจต่อพฤติกรรมการจัดการขยะย่อมทำให้ การจัดการขยะทำได้ดีขึ้น หากรัฐบาลมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการลดขยะมูลฝอยในสื่อสังคมออนไลน์เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค ฯลฯ และทำให้มีความน่าสนใจมากขึ้น จะส่งเสริมทำให้ร้านค้าหาบเร่แผงลอยมีการคัดแยกขยะมากขึ้น อีกประการหนึ่งหากมีการส่งเสริมการนำวัสดุที่เหลือใช้ มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของเพื่อเพิ่มรายได้ก็จะทำให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีแรงจูงใจในการจัดการขยะมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา วันวิสาข์ คงพิรุณ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย (วันวิสาข์ คงพิรุณ, 2560)

5. ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

จากผลการศึกษาแรงจูงใจ สามารถคาดทำนายพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ได้ ร้อยละ 34 สามารถอธิบายได้ว่า แรงจูงใจมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนในด้านแรงจูงใจของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในการจัดการขยะ เช่นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการขยะในการแลกเปลี่ยนของ สาธิตการประดิษฐ์สิ่งของเหลือใช้เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ เกิดรายได้ ควรมีช่องทางสื่อ ออนไลน์ แนะนำวิธี 3R อย่างถูกวิธี ควรมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมให้เป็นไปอย่างราบรื่น ให้ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ หากเราสนับสนุนเรื่องแรงจูงใจต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างถูกวิธีก็จะสามารถทำให้สังคม ชุมชน การบริหารจัดการนโยบายเกี่ยวกับขยะ ภาวะโรคระบาด มลภาวะ ในเขตราชเทวีหมดลงไปได้ จากทฤษฎีแรงจูงใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยเกิดจากกระบวนการต่าง ๆ ทางร่างกายและจิตใจถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อที่จะบรรลุจุดหมายของเป้าหมายที่ต้องการในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นกระทำการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อประสบความสำเร็จจะรู้สึกภาคภูมิใจ และจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการขยะมูลฝอย จุดเด่นในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะของร้านค้าหาบเร่แผงลอยหากรัฐบาลมีการสนับสนุนเรื่องแรงจูงใจ อาทิเช่น การให้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการลดขยะมูลฝอยในสื่อสังคมออนไลน์เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค ฯลฯ ให้มีความน่าสนใจดึงดูดผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ก็จะทำให้ผู้ค้า

หาบเร่แผงลอย อยากนำมาปรับใช้กับร้านค้าหาบเร่ของตนเอง อีกประการหนึ่งหากสนับสนุนเรื่อง การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุที่เหลือใช้ในร้านค้าหาบเร่เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยอีกประการหนึ่งก็จะทำให้ลดขยะในเขตราชเทวีลงได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา วันวิสาข์ คงพิรุณ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าแรงจูงใจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (วันวิสาข์ คงพิรุณ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า หากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยทุกคน สามารถทำได้ครบทั้ง 3Rs ก็จะสามารถลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นได้ในทุกๆ วัน ลดการสร้างมลพิษแก่โลก อีกทั้งยังนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า แทนที่จะถูกทิ้งแล้วนำไปกำจัด นอกจากช่วยลดปริมาณขยะลงได้แล้ว ยังช่วยลดปริมาณการใช้ทรัพยากร การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจะช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ 1) หน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบ ควรกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริม ด้านแรงจูงใจต่อการจัดการขยะ ด้านความรู้ในการจัดการขยะ ด้านผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพ ด้านการแปรรูปขยะให้สามารถนำมาบูรณาการให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและเสริมสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น 2) หน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบ ควรส่งเสริม และปรับความรู้, ทักษะคิด ด้านการจัดการขยะ ตั้งแต่ผู้ค้าหาบเร่แรกเข้าไปจนถึงผู้ค้าหาบเร่ที่ประกอบอาชีพต่อจากเดิม อย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย พร้อมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะ เพื่อศึกษาหารูปแบบและกลวิธีที่เหมาะสมเพื่อนำมาพัฒนาการ จัดการขยะให้เหมาะสมและถูกต้อง 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เช่น การมีส่วนร่วมของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในการจัดการขยะ 3) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผู้ค้าหาบเร่แผงลอยให้ครอบคลุมไปถึงระดับเขต ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการ ดำเนินงานการจัดการขยะของผู้ค้าหาบเร่ แผงลอย ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนแม่บทการบริหารจัดการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ปี 2559 - 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ณัฐวดี สุขช่วย. (2558). พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านอำเภออรัญประเทศ. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ผกาวรรณ อุดร. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลเมือง อรัญญประเทศ อำเภอรัญญประเทศ. ใน วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธาณสุขศาสตร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันวิสาข์ คงพิรุณ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบล แก่งโสภา อำเภอวังทอง. ใน วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สาธาณสุขศาสตร. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ สิมายา. (2563). ขยะพุ่งในกว่า60%ในช่วงโควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2564 จาก http://www.tei.or.th/th/blog_detail.php?blog_id=51
- สำนักงานเทศกิจ. (2560). จัดระเบียบหาบเร่แผงลอย. เรียกใช้เมื่อ 9 เมษายน 2564 จาก <http://knowledgefarm.in.th/wp-content/uploads/2017/11/street-vending-in-thailand.pdf>
- สุภัชชา พันเลิศพานิชย์. (2555). บริการสาธาณะกับบทบาทองค์กรส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/422467>
- เสาวลักษณ์ กุ้เจริญประสิทธิ์ และสุมาลี พุ่มภิญโญ. (2560). ทศนคติของครัวเรือนในเขต เทศบาลพระนครศรีอยุธยาต่อการจัดการขยะแบบ 3Rs. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนา ชุมชน, 10(2), 163-173.
- Cronbach. (1972). The Dependability of Behavioral Measurement : Theory of Generasability for Scores and Profiles. New York: wikkey.
- Daniel, W.W. (2010). Biostatistics: a foundation for analysis in the health sciences. (9 thed.) New jersey: John Wiley & Sons.

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปียั่งยืน
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*
ECOTOURISM MANAGEMENT MODEL SUSTAINABLE TAPEE RIVER
BASIN WITH COMMUNITY PARTICIPATION

ภัชลดา สุวรรณวล

Patchlada Suwannual

พระอธิการวัชชัย แสงโสภณ

Phraathikan Thawatchai Saengsophon

อำพล ปุณญา

Amphon Poonya

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surat Thani Buddhist College, Thailand

E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ 2) นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประชาชนชาวบ้าน 2) นักวิชาการสังคมวิทยาและพัฒนาชุมชน 3) นักวิชาการด้านวัฒนธรรม และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 24 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัย พบว่า 1) แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว สภาพภูมิทัศน์ที่เป็นธรรมชาติ ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ อุดมสมบูรณ์ มีความเป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีศรีวิชัย ด้านสภาพแวดล้อมมีภูมิทัศน์พื้นที่เป็นพื้นที่ป่าสถานที่รวบรวมพันธุ์ไม้ต่างๆ มีป่าชายเลนที่สมบูรณ์ บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สภาพน้ำมีเกลือแร่เจือปน ดินป่าพุร้อนน้ำเค็ม บรรยากาศร่มรื่น เงียบสงบ เหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม ด้านความสะดวกในการเข้าถึงมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงชุมชน สภาพของเส้นทางสะดวก ถนนคอนกรีต ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีที่พัก ร้านอาหาร การคมนาคมขนส่ง ไฟฟ้า ประปา ป้ายบอกทาง และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งร่วมแรงร่วม

* Received January 21, 2022; Revised February 5, 2022; Accepted February 22, 2022

ใจกันสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และ 2) การเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป่อยั่งยืนโดยมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีชื่อว่า “SLOW LIVE MODEL” มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ชุมชนเข้มแข็ง 2) ประมงพื้นบ้าน 3) โดยธรรมชาติ 4) ทรัพยากรน้ำ 5) ผู้นำชุมชน 6) อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น 7) คุณธรรม คุณงามความดี และ 8) การเรียนรู้

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการ, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, ลุ่มแม่น้ำตาป่อย, ยั่งยืนการมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the potential of eco-tourism management and (2) to propose a model of eco-tourism in the Tapee River Basin. This is a qualitative research based on the study of documents. in-depth interview and group chat Choose a specific example The main informants were divided into 4 groups, namely 1) village scholars 2) academicians in sociology and community development 3) cultural scholars and 4) tourism experts, totaling 24 people. The results of the research found that (1) tourist attractions of the Tapee River Basin community Has the potential to manage tourism in terms of the value of tourist attractions Natural landscape, water resources, forests, fertile, are unique in history and archaeological Srivijaya. In terms of the environment, there is a landscape, the area is a forest floor where various plant species are gathered. There is a complete mangrove forest. natural hot spring local identity The water is contaminated with mineral salts. saline swamp forest soil The atmosphere is shady and quiet, suitable for meditation practice. In terms of accessibility, it is convenient to travel to the community. The condition of the route is convenient, concrete roads, facilities include accommodation, restaurants, transportation, electricity, water supply, signposts and community participation, with strong community leaders working together to build a learning center for the whole agency. public and private sectors, and (2) the proposal of sustainable tourism management in the Tapee River Basin with community participation named "SLOW LIVE MODEL", which has an important component, which is a strong community. Indigenous fisheries by

nature, water resources, community leaders, local identity, virtues, virtues and learning.

Keywords: Management model, ecotourism, tapee river Basin, Sustainable community participation

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ ร่วมคิด ดำเนินการได้ผลประโยชน์ และบำรุงรักษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (พจนา สวนศรี, 2546)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังคงดำรงไว้ ซึ่งสภาพดั้งเดิมของระบบนิเวศท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ 2) นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท 2.1) นักท่องเที่ยวเน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ 2.2) นักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปเที่ยวสถานที่ธรรมชาติโดยเฉพาะ เพื่อจะได้รู้เข้าใจในธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น 2.3) นักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่แปลกๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน 2.4) นักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตนเองเลือกไป 3) การตลาด นับเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวเป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยวในการให้ข้อมูลเพื่อเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้เหมาะสมกับความสนใจและตรงตามความต้องการของตนเองหรือไม่ 4) การบริการ ต้องเน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร และการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น บริการด้านสื่อความหมายธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น การจัดที่พักสวดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีคฤหาสน์ทางในการเดินป่า (ดรชนิ เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส, 2539)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

ความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน คนในชุมชนมีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน สร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากร สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สร้างความร่วมมือของหน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตรร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2564) หลักเกณฑ์การพิจารณา และการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต 2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัว เมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปาโทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย 4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆของแหล่งท่องเที่ยว 5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ข้อจำกัดทางด้านบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน คือ วิถีชีวิตที่แตกต่าง วัฒนธรรมดั้งเดิมและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ จุดดึงดูด คือ วิถีชีวิตที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรายได้เสริมที่สามารถนำรายได้นั้นไปดำรงชีพ โดยที่คนในชุมชนยังคงดำเนินวิถีดั้งเดิมหรือเป็นการสร้างทางเลือกเรื่องรายได้ให้กับบางครอบครัว ในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสร้างงานให้กับคนในชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและสาธารณประโยชน์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นสิ่งสะท้อนความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ดีที่นักท่องเที่ยวทุกคนต่างคิดที่จะคืนสิ่งดีๆให้กับโลกและธรรมชาติ โดยมีการทำผลสำรวจและพบว่าเหตุผลหลัก ๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 60 ประทับใจกับทิวทัศน์ธรรมชาติ การได้ออกไปเห็นความงามของธรรมชาติ ได้ทำให้คนตระหนักถึงความสำคัญ อีกทั้งการได้สัมผัสและเรียนรู้สภาพแวดล้อมโดยตรง เช่น การเดินป่า การศึกษาสถานที่โบราณคดี ประวัติศาสตร์ นับเป็นประสบการณ์ล้ำค่าที่มีประโยชน์ต่อชีวิตร้อยละ 54 เห็นผลกระทบจากการท่องเที่ยว เพราะทุกวันนี้สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆมากมาย ถูกทำลายจากความพึงพอใจ แต่กลับบ่งบอกถึงการไม่รับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันร้อยละ 47 ได้รับ

สิ่งดี ๆ จากการท่องเที่ยว นอกจากความสวยงามในเชิงทัศนียภาพ การได้เห็นวิถีชีวิตและร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดเป็นอีกเหตุผลที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวหันมาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กันเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีศักยภาพเป็นจำนวนมาก แต่ในรูปแบบการท่องเที่ยวจะมีเฉพาะจุดเท่านั้น ขาดการเชื่อมโยงกันในการเดินทางท่องเที่ยวแบบต่อเนื่องไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ มีน้อยและยังพบว่า การท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังมีปัญหาดังต่อไปนี้ 1) ระบบนิเวศน์ทางทะเลและชายฝั่งถูกใช้ประโยชน์เกินศักยภาพ และเกิดความขัดแย้งจากการ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเชิงเศรษฐกิจ 2) ขาดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งในเขตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวหลัก 3) ภาครัฐขาดประสิทธิภาพทำงานแก้ปัญหาระยะสั้นขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงการพัฒนาทุกระดับ 4) ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว 5) มีภาพลักษณ์ด้านลบด้านความปลอดภัย การเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยว สินค้าไม่มีคุณภาพ 6) ขาดแคลนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจใน ภาษาต่างประเทศ 7) องค์การปกครองท้องถิ่นและชุมชนขาดความรู้ด้านการจัดการภูมิทัศน์และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2564) หากมีการนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ดีจะก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาการท่องเที่ยวซ้ำอีก ซึ่งจะทำให้มีรายได้สู่ภาคธุรกิจท่องเที่ยวและชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดใกล้เคียงเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความเชื่อมโยงของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดและระหว่างจังหวัดได้ นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ก็จะได้อุรักษ์และสืบสานวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้จากชุมชนของตนเอง ขณะที่นักท่องเที่ยวจะได้รับประโยชน์จากรูปแบบการท่องเที่ยวเช่นเดียวกันจากแผนการพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวดังนี้ 1) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว 2) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ด้านภาษา ด้านแรงงานใช้และไม่ใช้ทักษะ 3) สร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น กระเช้าลอยฟ้าเชื่อมยอดเขาบริเวณเขื่อนรัชชประภา หรือน้ำตกขนาดใหญ่ 4) สร้างเส้นทางและรูปแบบการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวหลักสู่การท่องเที่ยวชุมชน 5) สร้างและพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ ระหว่างแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนนหนทางช่องทางจราจร (monorail) รอบเกาะสมุย สร้างท่าเรือที่ได้มาตรฐานบริเวณเกาะพะงัน และเขื่อนรัชชประภา 6) พัฒนาระบบความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 7) จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดทั้งในและต่างประเทศ 8) สร้างและขยายสนามบินที่ได้มาตรฐานสากล สามารถตรวจสอบการเข้าพัก (Check in Check-Through) ได้ทันที (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2564) จากสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลดิบสถิติผู้เข้าพักในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ.

2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวน 6,702,396 คน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2562 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 39,916,251 คน ลดลงจำนวน 33,213,855 คน ในปีพ.ศ. 2563 มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 1,172.06 ล้านบาท ในจากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในแหล่งท่องเที่ยว (สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2563)

จากสถานการณ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เห็นถึงศักยภาพในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การที่นักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนท้องถิ่น เป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และมีชีวิตชีวาในการนำเสนอข้อมูลความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน การมีพื้นที่ทางสังคม ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชุมชน ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง ช่วยให้ผู้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและกำหนดบทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการในการจัดการความรู้ภายในชุมชน เป็นการพัฒนาทักษะและเพิ่มเติมความรู้ใหม่ให้กับสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน” การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งหมดจำนวน 24 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อ

เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่อาศัยในชุมชนบ้านห้วยทรัพย์ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านธารน้ำร้อน กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนไข่เค็ม และกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเกาะเสร็จ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของลุ่มแม่น้ำตาปี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนละ 3 คน มี 4 ชุมชนรวมจำนวน 12 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านวัฒนธรรมจำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว 4 คน รวมทั้งหมด 24 คน ในการศึกษาผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ชุมชนเป้าหมายของประชาชนบริเวณลุ่มแม่น้ำตาปี้ วิถีชีวิตคนตามลุ่มแม่น้ำตาปี้เป็นตัวกำหนดกล่าวคือ การใช้เส้นทางน้ำสัญจรไปมา และการตั้งบ้านเรือนใกล้ริมแม่น้ำตาปี้ การอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติในการดำรงชีพ เช่น การประมงพื้นบ้าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาประกอบ ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี้จำนวน 24 คน โดยการขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยสัมภาษณ์แบบพูดคุยกันปกติเพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบบปลายเปิดหรือความคิดเห็นอย่างอิสระรวมทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยใช้กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสาร/และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ระยะที่ 2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้นำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปวิเคราะห์เอกสาร

ระยะที่ 3 นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อนำองค์ความรู้มาประกอบเพื่อวิเคราะห์กำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้เห็นถึงกระบวนการ กลไก และรูปแบบที่ชัดเจนเพื่อประกอบใช้เป็นข้อมูลในนำองค์ความรู้ และบทเรียนจากการวิเคราะห์เอกสาร

ระยะที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ระยะที่ 5 รับรองรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 6 การสรุปผลการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การจัดเรียงข้อมูลอุปนัยที่ตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ประเด็นที่ศึกษาที่กำหนดไว้ในแต่ละประเด็นที่ได้จากเอกสาร ตำราทางวิชาการและสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ และการสัมภาษณ์ เชิงลึกพร้อมทั้งกับอาศัยแนวคิด ทฤษฎีมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาประมวลผลวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลออกมาโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อค้นหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลนำเสนอผลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ สามารถสรุปเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่คงเป็นความธรรมชาติมากที่สุด แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สถานปฏิบัติธรรมชั้นแนวหน้าของเมืองไทย แหล่งบ่มเพาะความรู้ทางพระพุทธศาสนา โบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาของภาคใต้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“สภาพภูมิทัศน์ที่เป็นธรรมชาติ ประกอบด้วย ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ มีความอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ แหล่งน้ำ และสัตว์หลากหลายชนิด และมีทิวทัศน์สวยงาม หาดแหลมโพธิ์ บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนการทอผ้าไหม สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน” (เศรษฐพงศ์ โพธิ์โพ้น, 2561)

“มีความเป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีศรีวิชัย สวนโมกขพลาราม สถานปฏิบัติธรรม แหล่งบ่มเพาะความรู้ทางพระพุทธศาสนาตามแนวคำสอนของท่านพุทธทาส โบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาของภาคใต้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น วัฒนธรรมและประเพณีซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้” (สันติ คงเจริญ, 2561)

1.2 ด้านสภาพแวดล้อม มีศักยภาพด้านสภาพแวดล้อม ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ได้ชื่อว่าเป็น “ป้อมเขื่อนเมืองไทย” มีระบบนิเวศแบบ 2 น้ำ หรือเรียกว่าน้ำกร่อย มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งพรรณไม้และพันธุ์สัตว์น้ำ โดยเฉพาะมีป่าชายเลนที่สมบูรณ์ บริเวณชายทะเล มีทิวทัศน์สวยงาม

“มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งกำเนิดและที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์น้ำ มีป่าชายเลนที่สมบูรณ์ มีความร่มรื่นด้วยเงาของต้นลำแพน บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สภาพน้ำเป็นน้ำที่มิเกลือบแร่เจือปน เป็นดินป่าพรุน้ำเค็ม ป่าชายหาดและป่าดิบชื้น” (ไกรรงค์ ธรรมบำรุง, 2561)

“ภูมิทัศน์พื้นที่เป็นพื้นที่ป่าสถานที่รวบรวมพันธุ์ไม้ต่างๆ บรรยากาศร่มรื่น เงียบสงบเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม หุ่นมีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์” (กิตติพงษ์ บุญกันภัย, 2561)

“หาดแหลมโพธิ์ มีหาดทรายขาวสวยงาม และสวนสาธารณะแหลมโพธิ์ มีต้นโกงกาง ต้นลำพู ลำแพน เกาะเสร็จ และกลุ่มทอผ้าไหม” (สุทิน สิทธิเดช, 2561)

1.3 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงชุมชน การเดินทางสามารถใช้เส้นทางถนนสายพุนพิน-สุราษฎร์ธานี เป็นถนนคอนกรีตตลอดเส้นทาง สามารถเข้าถึงได้โดยรถยนต์ส่วนบุคคลหรือมอเตอร์ไซด์ หรือการบริการรถเช่าเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

“มีศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง กล่าวคือ ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงชุมชน สภาพของเส้นทางสะดวก ถนนคอนกรีตตลอดเส้นทาง ระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ใช้เส้นทางชนบทหมายเลข 4112 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 สามารถเดินทางได้ทุกช่วงฤดูกาล” (สมชาย รักเดช, 2561)

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับและบริการแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่พัก อาหาร สัญญาณโทรศัพท์ ห้องน้ำ การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

“มีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ 1) ที่พัก 2) ร้านอาหาร 3) การคมนาคมขนส่ง 4) กิจกรรมสันทนาการ 5) ไฟฟ้า 6) น้ำประปา 7) อื่น ๆ เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่ บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ป้ายประกาศเตือนข้อควรระวัง 8) ร้านค้าตลอดเส้นทาง และ 9) การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกิดขีดความสามารถในการรองรับ 10) ระบบการสื่อสารมีสัญญาณทุกเครือข่าย” (สิริพร แก้วมีศรี, 2561)

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม มีศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนร่วมกับโครงการ SMLสร้างศูนย์เรียนรู้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างทางเดินศึกษาธรรมชาติในป่าชายเลน โดยมีผู้ร่วมโครงการในองค์กรภาครัฐได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลลิเล็ด เครือข่ายชุมชนชายฝั่ง องค์กรเอกชน บริษัท เซฟรอนประเทศไทยสำรวจและผลิต จำกัด ได้ร่วมกับพันธมิตรดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

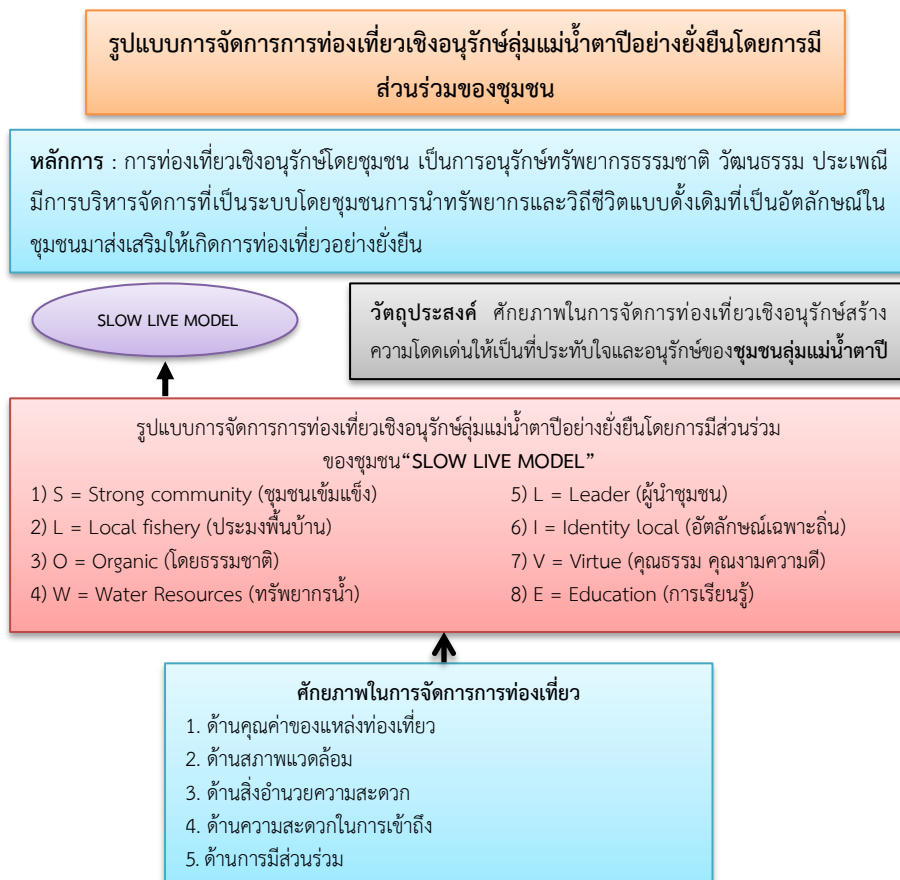
“มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจกันมาสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้ เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นำโดยพระครูสุกิตติธรรมคุณและผู้นำชุมชนชาวบ้านและผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป” (พระครูสุกิตติธรรมคุณ, 2561)

“ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนเป็นแกนหลักในการดำเนินการโดยใช้สถานที่วัดมูลเหล็กก่อสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดจัดทำโครงการป่าในเมือง เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่า เพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคราชการท้องถิ่น เอกชนและประชาชนในการสงวน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน” (สมชาย รักเดช, 2561)

2. เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) S = Strong community (ชุมชนเข้มแข็ง) หมายถึง ชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเฟื้อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้ามีส่วนร่วมและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก 2) L = Local fishery (ประมงพื้นบ้าน) หมายถึง ประมงพื้นบ้านเป็นการประมงที่ถือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน เพื่อดำรงชีพของชุมชนในพื้นที่ 3) O = Organic (โดยธรรมชาติ) หมายถึง สภาพแวดล้อมยังคงเป็นธรรมชาติ รูปแบบความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิตด้วย เช่น ห่วงโซ่อาหาร การพึ่งพาอาศัย การอ้างอิงอาศัย สัตว์กินเนื้อ สัตว์กินพืช การอาศัยได้ในพื้นที่เฉพาะ เช่น สัตว์น้ำ หรือสัตว์บก 4) W = Water Resources (ทรัพยากรน้ำ) หมายถึง มีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อชีวิตคนพืชและสัตว์มากที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย 5) L = Leader (ผู้นำชุมชน) หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทในการนำพาชุมชนสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนให้อยู่ดี มีสุขได้

6) I = Identity local (อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น) หมายถึง ลักษณะเฉพาะถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชุมชนในเรื่องของงาน ประเพณี วัฒนธรรม อาหารการกิน การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย วิถีชีวิตชุมชน การประกอบอาชีพ และภาษาถิ่นของชุมชนนั้น ๆ และชุมชนยังคงสามารถรักษา วัฒนธรรมวิธีแบบเดิม ๆ ไว้ จนเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ไข่เค็มไชยา บ่อน้ำพุร้อน 7) V = Virtue (คุณธรรม คุณงามความดี) หมายถึง มีสถานที่ปฏิบัติธรรมสวนโมกขพลาราม แหล่งบ่มเพาะความรู้ทางพระพุทธศาสนา ของท่านพุทธทาสภิกขุ โบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาของภาคใต้ 8) E = Education (การเรียนรู้) หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ประสบการณ์ และลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจใน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับ ผู้มาเยือนได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี บุคคล สำคัญในท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ใน ท้องถิ่น ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

อภิปรายผล

ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี

ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวคือ สภาพภูมิทัศน์ที่เป็นธรรมชาติ ประกอบด้วย ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ มีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ แหล่งน้ำ และสัตว์หลากหลายชนิด และมีทิวทัศน์สวยงาม บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนการทอ ผ้าไหม สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน มีความเป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีศรีวิชัย สวนโมกขพลารามสถานปฏิบัติธรรม แหล่งบ่มเพาะความรู้ทางพระพุทธศาสนาตามแนวคำสอนของท่านพุทธทาส โบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาของภาคใต้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น วัฒนธรรมและประเพณีซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิเชษฐ์ ภูมิพาณิชย์ และคณะ การวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ตำบลเนินเพิ่มเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่หลากหลาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป เริ่มมีบางส่วนเข้าสู่อาชีพให้บริการแก่นักท่องเที่ยว คนในชุมชนเริ่มต้นตัวกับการท่องเที่ยวและสนใจที่จะเข้าร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตน ซึ่งในจำนวน 19 หมู่บ้านมี 5 หมู่บ้าน ที่พื้นที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว และแสดงเจตจำนงที่จะร่วมทำงานพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่กับอุทยาน ด้วยทุนเดิมของพื้นที่และทุนใหม่คือแหล่งท่องเที่ยวที่ค้นพบใหม่ (พิเชษฐ์ ภูมิพาณิชย์ และคณะ, 2559) และสอดคล้องกับแนวคิดของพจนา สวนศรี การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี, 2546)

ด้านสภาพแวดล้อม มีศักยภาพด้านสภาพแวดล้อม คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งกำเนิดและที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์น้ำ มีป่าชายเลนที่สมบูรณ์ มีความร่มรื่นด้วยเงาของต้นลำแพน บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สภาพน้ำเป็นน้ำที่มีเกลือแร่เจือปน เป็นดินป่าพรุน้ำเค็ม ป่าชายหาดและป่าดิบชื้น ภูมิทัศน์พื้นที่เป็นพื้นที่ป่า สถานที่รวบรวมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ บรรายาสมุนไพร รื่นเริงสงบ เหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม สภาพแวดล้อมเป็นโบราณสถานทางประวัติศาสตร์แบบศรีวิชัยทุ่งนาที่มีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีหาดทรายขาวสวยงาม และสวนสาธารณะแหลมโพธิ์ มีต้นโกงกาง ต้นลำพู ลำแพน เกาะเสร็จ และกลุ่มทอผ้าไหม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิพนธ์ วุฒิชัยและคณะ ในการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาตำบลบางชัน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ศักยภาพด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบที่เอื้อต่อการประกอบการท่องเที่ยว มีตั้งสวยงาม เช่น แหล่งท่องเที่ยวสร้างอาชีพสร้างรายได้ มีดิน ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เอื้อต่อการดำรงชีพ ความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก มีระบบชลประทาน มีโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า (นิพนธ์ วุฒิชัยและคณะ, 2554) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพย์สุตา พุฒจรรยาว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของพื้นที่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติอันหลากหลายของชุมชน เป็นการเน้นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลักมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ (ทิพย์สุตา พุฒจรรยา, 2560)

ด้านความสะดวกในการเข้าถึง พบว่า มีศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง กล่าวคือ ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงชุมชน สภาพของเส้นทางสะดวก ถนนคอนกรีตตลอดเส้นทาง สามารถเข้าถึงได้โดยรถยนต์ส่วนบุคคลหรือมอเตอร์ไซด์ หรือการบริการรถเช่า เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ใช้เส้นทางชนบทหมายเลข 4112 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 สามารถเดินทางได้ทุกช่วงฤดูกาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิรญาณ วีระประพันธ์ การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ ในทิวเขาฟารี ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการเข้าถึงมีความสะดวกในการเดินทาง เป็นสิ่งที่เข้าถึงง่ายจากตัวเมืองมีถนนทางเรียบ 2 เส้นทางที่รถทุกชนิดสามารถวิ่งได้ ดังนั้นจึงไม่ใช่อุปสรรคในการมาเยี่ยมชม นอกจากจะนำรถส่วนตัวมาแล้ว นักท่องเที่ยวยังสามารถใช้บริการรถสองแถวและรถประจำทางได้ซึ่งเป็นที่สะดวกในการเดินทางมาสู่เชียงใหม่ในทิวเขาฟารีอีกทั้ง หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาแล้ว สามารถเดินทางต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ไม่ไกลจากเชียงใหม่ในทิวเขาฟารีมากนัก อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนผึ้ง สวนเฉลิมพระเกียรติฯราชพฤกษ์ (พืชสวนโลก) วัดพระธาตุดอยคำ (วชิรญาณ วีระประพันธ์, 2551) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัชชัย สุจริต การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ภูมิทัศน์ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ชัชชัย สุจริต, 2557)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า มีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับและบริการแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร การคมนาคมขนส่ง กิจกรรมสันทนาการ ไฟฟ้า น้ำประปา อื่น ๆ เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ป้ายประกาศเตือนข้อควรระวัง ร้านค้าตลอดเส้นทาง และการจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกิดขีดความสามารถในการรองรับ ระบบการสื่อสารมีสัญญาณทุกเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชาติ สินวรรณ ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก

และสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อเพิ่ม ศักยภาพการท่องเที่ยวทางน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เส้นทางสัญจร มีการขยายเส้นทางการเข้าสู่ตลาดน้ำตลิ่งชันให้มีขนาดกว้างมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มทางเท้าและทางลาดสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้พิการ สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบ สิ่งก่อสร้าง มีการสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและศาลาที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการ ส่วนสิ่งประกอบบริเวณ มีการเพิ่มเติมต้นไม้ ตู้ ATM ถังขยะ ป้อมยาม และห้องน้ำสาธารณะสะอาดและมีจำนวนพอเพียงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงป้ายบอกข้อมูล แผนที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มผู้สูงอายุ และผู้พิการ (สุรชาติ สินวรรณ, 2557) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัชชัย สุจริต ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอลำปูลา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ (ชัชชัย สุจริต, 2557)

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า มีศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม คือ มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจกันมาสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และผู้นำชุมชนชาวบ้านและผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนเป็นแกนหลักในการดำเนินการโดยใช้สถานที่วัดมูลเหล็กก่อสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดจัดทำโครงการป่าในเมือง เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่า เพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคราชการท้องถิ่น เอกชน และประชาชนในการสงวน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิพนธ์ วุฒิชัยและคณะ ในการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาตำบลบางชัน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง มีการประชุมปรึกษาหารือ/ประชาคมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีกิจกรรมการเคลื่อนไหว มีการประสานงานระหว่างเครือข่าย มีการรับรู้เรื่องราวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนมีศักยภาพในการจัดการตนเองสูง มีการเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั้งองค์กรของรัฐของเอกชนและประชาชน (นิพนธ์ วุฒิชัยและคณะ, 2554) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพย์สุตา พุฒจรรยาว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คนในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ด้วยการนำเอาทรัพยากรที่อยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนใน

การดำเนินการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของคนในชุมชน (ทิพย์สุดา พุฒจร, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สร้างขึ้นในครั้งนี้เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังเป็นที่นิยมในวงกว้างและในระดับสากล หน่วยงานต่างๆ ก็เริ่มออกมารณรงค์และให้ความรู้ในเรื่องนี้กันเป็นอย่างมาก จะต้องกระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นโดยไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเดินทางเข้าไปเยือนและให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเป็นมรดกตกทอดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้คงสภาพที่ดีต่อไปนาน ๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีชื่อว่า “SLOW LIVE MODEL” ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) S = Strong community (ชุมชนเข้มแข็ง) 2) L = Local fishery (ประมงพื้นบ้าน) 3) O = Organic (โดยธรรมชาติ) 4) W = Water Resources (ทรัพยากรน้ำ) 5) L = Leader (ผู้นำชุมชน) 6) I = Identity local (อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น) 7) V = Virtue (คุณธรรม คุณงามความดี) 8) E = Education (การเรียนรู้) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) จากผลการวิจัยที่ได้รูปแบบ “SLOW LIVE MODEL” ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินการรักษาฟื้นฟู พัฒนา และต่อยอดให้ภาคการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป จัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อถ่ายทอดผลักดันให้เกิดกระบวนการคิดและต่อยอดนำไปสู่การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและแผนปฏิบัติการในระดับพื้นที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทในปัจจุบันต่อไป 2) จากผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านธารน้ำร้อน ยังขาดการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินผล ควรมีประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมีป้ายบอกทาง และการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมให้การท่องเที่ยวเชิง

อนุรักษ์ขับเคลื่อนไปได้ ข้อเสนอแนะการนำวิจัยไปใช้ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านธารน้ำร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแต่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นควรเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านธารน้ำร้อน โดยการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของเทศบาล 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเกาะเสร็จ เป็นแหล่งธรรมชาติที่สวยงามแต่ไม่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้สะดวก ดังนั้นควรเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการเดินทางไปยังเกาะเสร็จ เรือที่ให้บริการนักท่องเที่ยวมีน้อย การเดินทางขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและคลื่นลมในทะเล 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรัพย์ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักไม่เพียงพอและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น แผนผัง ป้ายสื่อความหมาย สถานที่จอดรถ ดังนั้นควรเสริมสร้างศักยภาพด้านที่พักในกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรัพย์ให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว 4) ด้านสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่คงความเป็นธรรมชาติ เช่น กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรัพย์ ควรระมัดระวังนักท่องเที่ยวในเรื่องการให้อาหารลิงแสม 5) ด้านการมีส่วนร่วม ทุกกลุ่มท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร เพื่อให้ชุมชนมีอาชีพและมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มทอผ้าไหมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). รายงานประจำปี. เรียกใช้เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://www.mots.go.th/AnnualReport/AnnualReport2562compressed.pdf>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). รายงานประจำปี. เรียกใช้เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2565 จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114
- กิตติพงษ์ บุญกันภัย. (11 สิงหาคม 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปืออย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)
- ไกรรงค์ ธรรมบำรุง. (30 สิงหาคม 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปืออย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)
- ชัชชัย สุจริต. (2557). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- ดรธรณี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2539). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. เรียกใช้เมื่อ 31 มกราคม 2565 จาก <http://neung.kaengkhoei.ac.th/kks52/webm.3521/page2.html>
- ทิพย์สุดา พุฒจร. (2560). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิพนธ์ วุฒิชัยและคณะ. (2554). การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ตำบลบางชัน จังหวัดจันทบุรี. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พจนา สวนศรี. (2546). เอกสารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: กองทุนแคนาดาประจำประเทศไทย.
- พระครูสุกิตติธรรมคุณ. (11 สิงหาคม 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)
- พิเชษฐ์ ภูมิพาณิชย์ และคณะ. (2559). การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. ใน รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
- วชิรญาณ วีรประพันธ์. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ ในทชาฟารี. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เศรษฐพงศ์ โพธิ์พันธ์. (11 สิงหาคม 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)
- สมชาย รักเดช. (6 กันยายน 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)
- สันติ คงเจริญ. (30 สิงหาคม 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2564). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีระยะ 20 ปี (2560-2579). เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://123.242.172.6/yuttasat/document/plan20y.pdf>
- สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2563). รายงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี. เรียกใช้เมื่อ 29 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.oic.go.th/.PDF>
- สิริพร แก้วมีศรี. (18 สิงหาคม 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)

- สุทิน สติธิเดช. (30 สิงหาคม 2561). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปีอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. (นางภัชลดา สุวรรณวล, ผู้สัมภาษณ์)
- สุรชาติ สินวรรณ์. (2557). แนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2564). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://dasta.or.th/th/microsite>

การเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคมโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชน
: บทเรียนจากนานาชาติ
ENHANCING SOCIAL JUSTICE THROUGH COMMUNITY JUSTICE
: LESSONS FROM COUNTRIES

วิชา มหาคุณ

Viicha Mahakun

กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์

Krisda Saengcharoensap

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: krisda.s@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวทางรวมถึงตัวอย่างของประเทศสกอตแลนด์ และประเทศออสเตรเลียในการนำกระบวนการยุติธรรมชุมชนมาใช้ในการเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อใช้เป็นองค์ความรู้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชนของประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการวิจัยเอกสาร ตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบกระบวนการยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์และประเทศออสเตรเลีย ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์ได้รับการบัญญัติในรูปแบบของกฎหมายที่มีการกำหนดถึงแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมชุมชนขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการระบบงานยุติธรรมชุมชนโดยเฉพาะ สำหรับในประเทศออสเตรเลียก็มีการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของยุติธรรมชุมชนให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายเช่นกัน โดยมุ่งเน้นไปที่การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมยอมความ อันเป็นการกำหนดถึงวิธีในการระงับข้อพิพาทไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น ในการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศไทยจึงควรมีการวางรูปแบบในการดำเนินงาน การประสานความร่วมมือที่ชัดเจนดังเช่นรูปแบบของประเทศสกอตแลนด์ รวมถึงควรมีการระบุถึงแนวทางที่จะนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนอย่างชัดเจนดังเช่นรูปแบบของประเทศออสเตรเลียเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของรูปแบบและขั้นตอนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งยังเป็นการสร้างความตระหนักถึงการให้ความสำคัญต่อการจัดตั้งและยกระดับ

ของกระบวนการยุติธรรมชุมชนขึ้นเพื่อให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นกระบวนการยุติธรรมรูปแบบหนึ่งที่แยกออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

คำสำคัญ: ยุติธรรมชุมชน, ความเป็นธรรมทางสังคม, นานาประเทศ

Abstract

This article aims to examine the approaches and examples of Scotland and Australia in implementing community justice in order to enhance social justice. to use as a body of knowledge to improve and develop the community justice system in Thailand. This study is based on qualitative research based on document research as well as electronic media information relating to the community justice systems of Scotland and Australia. The results showed that Scotland's community justice system is enacted in the form of a law that provides guidelines for the establishment of agencies and organizations involved in the community justice system to function, in particular, administering the community justice system. In Australia, the practice of community justice has also been established as a form of law, focusing on dispute resolution through mediation and compromise, which clearly defines the method of dispute resolution in the law. Therefore, in the implementation of community justice in Thailand, there should be a pattern in operation. There is clear coordination, like the Scottish model. In addition, guidelines for community justice dispute resolution should be clearly stated, such as the Australian model, in order to provide clarity on the format and procedures for implementing community justice. It also raises awareness of the importance of establishing and upgrading the community justice process in order to be recognized and accepted as a form of justice that is separate from the mainstream justice system.

Keywords: Community justice, Social justice, Countries

บทนำ

“ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย” (*Ubi societas, ibi jus*) เป็นภาษิตทางกฎหมายภาษาละติน ที่ใช้ในการอธิบายถึงสาเหตุและความจำเป็นในการนำเอากฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม อันเนื่องมาจากธรรมชาติในด้านลบของมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัวและมีความชั่วร้ายในตนเอง (Rebllon, C. J. et al.,

2015) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการควบคุมและลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขและเป็นการคืนความยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหาย โดยอริสโตเติลนักปราชญ์ชาวกรีกได้อธิบายว่า ความยุติธรรมอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ (สมยศ เชื้อไทย, 2561) ได้แก่ ความยุติธรรมในแง่แบ่งปันส่วน (justitia distributa) กล่าวคือ การจัดสรรสิ่งที่ผู้คนควรให้กับเขาโดยให้ในสิ่งที่แต่ละคนควรได้โดยชอบธรรม และ ความยุติธรรมในแง่แลกเปลี่ยนทดแทน (justitia commutativa) กล่าวคือ เป็นการทดแทนส่วนที่ผู้อื่นต้องสูญเสียไปนั้นให้กลับคืนดังเดิม ซึ่งความยุติธรรมนี้ถือเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่สำคัญ ดังนั้นการที่กีดกันผู้หนึ่งผู้ใดให้ไม่ได้รับความยุติธรรมการกระทำเช่นนั้นก็ย่อมเปรียบเสมือนกับการกีดกันผู้นั้นออกจากความเป็นมนุษย์ของเขาไปด้วย (Obioha, P. U. , 2011)

แต่ถึงกระนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายจะสามารถเข้าถึงและได้รับความยุติธรรมได้โดยสะดวกและทั่วถึงทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญหลายประการ อาทิเช่น เพศ (คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลและมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ, 2555) สภาวะความสมบูรณ์ทางร่างกาย (อานนท์ ศรีบุญโรจน์ และหทัยกาญจน์ กำเหนิดเพชร, 2557) รวมถึงความยากจนและขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาโดยเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบท (วิชา มหาคุณ, 2530) ซึ่งจากรายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2563 แสดงให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอันเป็นสถานการณ์ที่บุคคลถูกเลือกปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาคจากกระบวนการยุติธรรม และการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดไม่อาจเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมรวมถึงการที่กระบวนการยุติธรรมไม่อาจอำนวยความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม, 2563) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้เกิดแนวความคิดในการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยการนำระบบชุมชนมาใช้ในการขับเคลื่อนความยุติธรรมและมุ่งหาข้อยุติในระหว่างคู่พิพาทโดยไม่สร้างความขัดแย้งอันเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับคู่กรณีทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (King, M. S. , 2008) ซึ่งหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบันก็คือ ระบบยุติธรรมชุมชน (community justice) ที่เป็นการมองปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างสมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาในเชิงสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขอาชญากรรมดังกล่าวโดยการใช้ชุมชนเป็นฐาน (Kurki, L., 2000) อันจะเป็นการช่วยประหยังบประมาณของรัฐบาลทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อีกทางหนึ่งด้วย (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2550)

โดยที่กระบวนการยุติธรรมชุมชนนั้น จะมุ่งเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับความปลอดภัยสาธารณะและคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกที่อยู่อาศัยร่วมกันในชุมชน โดยการออกแบบรูปแบบของการอำนวยความสะดวกให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในแต่ละชุมชน (Karp, D. R., & Clear, T. R., 2000) อันมีรากฐานสำคัญมาจากการมีส่วนร่วมกันของ 3 ภาคส่วนทางสังคมที่สำคัญ อันได้แก่ พลเมือง ชุมชน และ ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Karp, D. , 1999) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวทางการควบคุมปัญหาอาชญากรรมในสมัยใหม่โดยเฉพาะในอาชญากรรมที่ไม่ร้ายแรงมากนัก (Lanni, A., 2005) ที่สอดคล้องกับการป้องกันอาชญากรรมตามทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) ที่ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างความปลอดภัยให้แก่สาธารณะ (Fagan, J. & Malkin, V. , 2003) โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการป้องกันการกระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อที่จะลดอัตราการเกิดของอาชญากรรมที่มีความรุนแรงได้ (Ansfield, B., 2020); (Wilson, J. Q. & Kelling, G. L. , 1982) ซึ่งการจะช่วยให้ยุติธรรมชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องประกอบไปด้วยทัศนคติของชุมชนในการมีส่วนร่วมเชิงรุกเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนผ่านทางการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการที่เกิดขึ้นจากชุมชนเอง (Roman, C. G. et al., 2006) อันเป็นกระบวนการที่สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนทั้งหมดอย่างเป็นองค์รวม (Kohen, M., G., 2019) โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ อายุ เพศ ความสามารถ เพศสภาพ ศาสนา หรือ ความเชื่อ (Hage, S. M. , 2005) ภายใต้ยุทธศาสตร์การควบคุมสังคมโดยใช้วัฒนธรรม (Cultural Strategies) และ ยุทธศาสตร์การควบคุมสังคมโดยการมีส่วนร่วม (Coalitional Strategies) (Sites, P. , 1975)

สำหรับในประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดด้านยุติธรรมชุมชนมาใช้ในราวปี พ.ศ. 2549 – 2550 (สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ และคณะ, 2562) ซึ่งค่อนข้างจะเป็นความท้าทายประการหนึ่ง เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมไทยมีลักษณะเป็นรัฐราชการ (bureaucratic polity) ที่นโยบายต่าง ๆ จะได้รับการกำหนดจากกลุ่มชนชั้นนำในลักษณะกึ่งบังคับและใช้อำนาจนำ (อดินันท์ พรหมพันธุ์ใจ, 2559) นอกจากนั้นยังมีปัญหาในด้านการมีกฎหมายมารองรับการดำเนินการในเรื่องยุติธรรมชุมชนโดยเฉพาะ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2550) ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้เคยมีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติยุติธรรมชุมชน พ.ศ. ... ขึ้นแต่ร่างกฎหมายดังกล่าวก็ต้องเป็นอันตกไปเนื่องจากนายกรัฐมนตรีเห็นว่ามีความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 และ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตามที่ปรากฏในคำตอบกระทู้ถามที่ 008 (ร.) ซึ่งได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 118 ง ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2564 ในขณะที่ประเทศสกอตแลนด์ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าในเรื่องยุติธรรมชุมชนที่ได้มีการประกาศใช้กฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ

ยุติธรรมชุมชนโดยตรง ดังนั้น จึงเห็นสมควรทำการศึกษาเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมชุมชนของประเทศไทยให้สอดคล้องกับแนวทางสากล และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางรวมถึงตัวอย่างของประเทศสกอตแลนด์และประเทศออสเตรเลีย ในการนำกระบวนการยุติธรรมชุมชนมาใช้ในการระงับข้อพิพาท
2. เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมชุมชนของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการวิจัยเอกสารตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์ และ ประเทศออสเตรเลีย โดยนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ในลักษณะของการเขียนเชิงพรรณนาเพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนวทางในการพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชนให้มีความยั่งยืนและมีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถกล่าวถึงผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แนวทางการดำเนินงานยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์

ประเทศสกอตแลนด์ เป็นประเทศหนึ่งที่มีความโดดเด่นทางด้านของการบริหารกระบวนการยุติธรรม โดยมีการริเริ่มนำยุทธศาสตร์เพื่อความยุติธรรมมาใช้เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมในสกอตแลนด์มีความเหมาะสมและทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย นอกจากนี้ยังได้มีการประกาศใช้กฎหมาย Community Justice (Scotland) Act 2016 อันเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชนรวมถึงเป็นกฎหมายที่ใช้ในการจัดตั้งหน่วยงานระดับชาติขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนในสกอตแลนด์ ตลอดจนให้คำแนะนำข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการยุติธรรมระดับประเทศและระดับท้องถิ่นเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และผลสำเร็จในการดำเนินงานยุติธรรมชุมชน โดยกฎหมายดังกล่าวมีโครงสร้างและรูปแบบการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชน ดังนี้

1.1 ความหมายของยุติธรรมชุมชน

Community Justice (Scotland) Act 2016 ได้มีการให้ความหมายของคำว่า ยุติธรรมชุมชน ไว้ใน section 1 และ section 2 ว่าเป็นกระบวนการที่เป็นการเพิ่ม

ประสิทธิภาพให้แก่ขั้นตอนทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน 3 ขั้นตอน อันได้แก่ 1) เงื่อนไขในการให้ประกันตัว (bail condition) อันหมายถึง เงื่อนไขที่ได้รับการกำหนดโดยศาล ที่เกี่ยวกับการกำหนดจำนวนหลักประกันสำหรับการประกันตัวรวมถึงมาตรการในการควบคุมดูแลตามที่สหภาพยุโรปได้ให้การรับรอง 2) การจัดการโดยกระบวนการชุมชน (community disposal) หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับบุคคลภายใต้คำสั่งของศาลในคดีอาญา โดยอาศัยอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ชุมชนตามที่กำหนดใน section 227 A และ 227 M แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 1995 และ คำสั่งของศาลในการให้การกำกับดูแลรวมถึงให้การบำบัดตามที่กำหนดใน section 57(2)(d) แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 1995 และ 3) กระบวนการในการกำกับดูแลผู้ต้องขัง ภายหลังจากการได้รับการปล่อยตัวแล้ว อันหมายถึง ข้อกำหนดสำหรับบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัว จากการถูกจำคุกหรือกักขังในสถานที่คุมขังอื่นอันเนื่องมาจากต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลภายใต้กฎหมายอื่น หรือ ภายใต้คำสั่งของคณะรัฐมนตรีสกอตแลนด์ (Scottish Ministers)

1.2 ยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์ (Community Justice Scotland)

ใน section 3 แห่ง Community Justice (Scotland) Act 2016 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีชื่อว่า “ยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์” ขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบงานยุติธรรมชุมชนในประเทศสกอตแลนด์โดยตรง โดยมีหน้าที่หลักตามที่มีการบัญญัติไว้ใน section 4 ได้แก่ 1) มีหน้าที่ให้การสนับสนุนแก่ยุทธศาสตร์ชาติทางด้านยุติธรรมชุมชน 2) มีหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ รวมถึงให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีสกอตแลนด์ในการจัดหามาตรการที่จำเป็นต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น 3) มีหน้าที่ในการสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพพบปะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดหาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้ รวมถึงการจัดเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวให้แก่บุคคลที่ถูกศาลตัดสินให้ลงโทษจำคุกหรือถูกกักขังในสถานที่คุมขังอื่นด้วย และ 4) มีหน้าที่ในการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่สังคมทางด้านประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการที่นำตัวบุคคลผู้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมชุมชนมากกว่าการนำบุคคลดังกล่าวไปจำคุกหรือกักขัง ดังเช่นกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก รวมถึงมีหน้าที่ในการจัดการและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้เพื่อไม่ให้กลับไปกระทำความผิดหรือลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดย ยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์มีหน้าที่ในการกระทำการต่าง ๆ ที่จำเป็นหรือที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์หรือเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ข้างต้น

1.3 การดำเนินงานของยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์

โดยบทบัญญัติใน section 9 ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานของยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์ โดยกำหนดให้ยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์จะต้องบริหารกิจการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และได้สัดส่วน ทั้งยังจะต้องสอดคล้องกับหลักการบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาลและมีความรับผิดชอบ และเพื่อเป็นการช่วยให้บรรลุถึงภารกิจดังกล่าว ในบทบัญญัติ section 10 จึงได้มีการกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนความร่วมมือโดยยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์เป็นผู้มีหน้าที่ในการรับผิดชอบดำเนินการภายใต้การปรึกษาแนะนำ และยินยอมของคณะรัฐมนตรีแห่งสกอตแลนด์ ซึ่งในการจัดทำแผนดังกล่าว ยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์จำต้องคำนึงถึงแนวยุทธศาสตร์ชาติควบคู่ไปกับการปรึกษากับภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชน รวมถึงภาคประชาสังคมต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในภาคส่วนที่สาม (third sector bodies) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอื่นที่อาจเกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมถึงมีหน้าที่ในการจัดให้มีการทบทวนแผนความร่วมมือดังกล่าวตามระยะเวลาที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และต้องจัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีเป็นประจำทุกปีเพื่อรายงานถึงผลการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนให้แก่สาธารณชนเพื่อรับทราบด้วย ตามที่มีกำหนดไว้ใน section 11

1.4 ภาคีเครือข่ายยุติธรรมชุมชน (Community justice partners)

นอกจากจะมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า ยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินกิจการด้านยุติธรรมชุมชนดังที่กล่าวมาแล้วนั้น Community Justice (Scotland) Act 2016 ยังได้มีการกำหนดตัวผู้ที่จะมาร่วมเป็นภาคีเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่จะเป็นส่วนร่วมในการช่วยดำเนินการด้านยุติธรรมชุมชนในประเทศสกอตแลนด์ให้สำเร็จลุล่วง โดยใน section 13 ได้มีการกำหนดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะมาเข้าทำหน้าที่ร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชนอันประกอบไปด้วย เจ้าพนักงานท้องถิ่น (local authority) ที่ประจำอยู่ในแต่ละท้องถิ่น คณะกรรมการสาธารณสุข (health board) ที่ประจำอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งสกอตแลนด์ (the chief constable of the Police Service of Scotland) หน่วยงานดับเพลิงและกู้ภัยแห่งชาติสกอตแลนด์ (the Scottish Fire and Rescue Service) หน่วยงานพัฒนาทักษะแห่งสกอตแลนด์ (Skills Development Scotland) คณะกรรมการร่วม (an integration joint board) ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยผลของ section 9 แห่งกฎหมาย Public Bodies (Joint Working) (Scotland) Act 2014 หน่วยงานศาลและอนุญาโตตุลาการแห่งประเทศสกอตแลนด์ (the Scottish Courts and Tribunals Service) และ คณะรัฐมนตรีแห่งสกอตแลนด์ (the Scottish Ministers) โดยภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชนมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำร้องขอของยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์ ในการให้ข้อมูล คำแนะนำ รวมถึงให้

ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของ ยุติธรรมชุมชน

1.5 หน่วยงานภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน (Third sector bodies involved in community justice)

หน่วยงานภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน เป็นอีก หน่วยงานหนึ่งที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตาม section 14 แห่ง Community Justice (Scotland) Act 2016 เพื่อเสริมความเข้มแข็งให้แก่การดำเนินงานของยุติธรรมชุมชนในประเทศ สกอตแลนด์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นเพื่อมี หน้าที่ในการจัดให้มีบริการต่าง ๆ ในการช่วยดำเนินการหรือสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ที่ได้รับการ ปลดปล่อยตัวกลับคืนสู่ชุมชน รวมถึงบุคคลผู้อยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวไม่ หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังจากที่กลับคืนสู่ชุมชนแล้ว รวมถึงทำหน้าที่เป็นตัวแทน ในการรักษาผลประโยชน์ของคู่พิพาท ทั้งที่เป็นบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวและบุคคลผู้อยู่ใน ระหว่างการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และ บุคคลผู้อาจได้รับผลกระทบจากกระบวนการ ยุติธรรมชุมชน อันได้แก่ ครอบครัวของผู้กระทำความผิด ตลอดจนผู้เสียหายและครอบครัวของ ผู้เสียหาย อันเป็นการให้ความดูแล ช่วยเหลือ และเยียวยา กับทุกภาคส่วนอย่างเป็นองค์รวม

1.6 ยุทธศาสตร์ชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน (National strategy in relation to community justice)

ตาม section 15 แห่ง Community Justice (Scotland) Act 2016 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีแห่งสกอตแลนด์มีหน้าที่ในการจัดทำและเผยแพร่ยุทธศาสตร์ชาติใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชนในประเทศสกอตแลนด์ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีนับตั้งแต่วินาทีกฎหมายมีผลบังคับใช้ โดยเนื้อหาในยุทธศาสตร์จะต้องประกอบไปด้วยเป้าประสงค์ในการ จัดตั้งยุติธรรมชุมชน หน้าที่ที่คณะรัฐมนตรีแห่งสกอตแลนด์จะต้องเป็นผู้ดำเนินการ หรือ มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้ดำเนินการแทนเพื่อให้บรรลุและให้การสนับสนุนเพื่อไปสู่เป้าหมาย ความสำเร็จที่ได้ตั้งไว้ รวมถึงภารกิจที่คณะรัฐมนตรีแห่งสกอตแลนด์เห็นสมควรกำหนดให้ผู้หนึ่ง ผู้ใดเป็นผู้ดำเนินการเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลที่ถูกตัดสินให้ต้องรับโทษและ ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำหรือสถานที่คุมขังอื่นในการเข้าถึงการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับ ยุติธรรมชุมชน โดยในการจัดเตรียมยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจะต้องทำการ ปรีกษากับภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชน หน่วยงานภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ยุติธรรมชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นที่อาจเกี่ยวข้องอื่นที่อาจเกี่ยวข้องเสียก่อน รวมถึงต้อง จัดให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ดังกล่าวภายในระยะเวลา 5 ปีนับจากวันที่มีการเผยแพร่ต่อ สาธารณะ

1.7 กรอบการปฏิบัติแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน (National performance framework in relation to community justice)

ตาม section 17 แห่ง Community Justice (Scotland) Act 2016 ได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีแห่งสกอตแลนด์มีหน้าที่ในการเผยแพร่กรอบการปฏิบัติแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชนในประเทศสกอตแลนด์ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีนับตั้งแต่วันที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ อันได้แก่ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นที่ให้บริการบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเรียกว่าผลลัพธ์ระดับชาติ (nationally determined outcomes) และ การกำหนดตัวชี้วัดที่จะนำมาใช้ในการวัดและประเมินผลประสิทธิภาพของผลลัพธ์นั้น ซึ่งเรียกว่าตัวชี้วัดระดับชาติ (national indicators) โดยเนื้อหาที่ระบุลงในกรอบการปฏิบัตินั้นจะต้องประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดที่สามารถนำมาใช้ในการวัดและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงการเข้าถึงการรับบริการต่าง ๆ จากระบบยุติธรรมชุมชน รวมถึงต้องมีการให้คำแนะนำหรือแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาประสิทธิภาพของกรอบการทำงานและระบบยุติธรรมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

1.8 แผนพัฒนาผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานยุติธรรมชุมชน (Community justice outcomes improvement plan)

ใน section 19 แห่ง Community Justice (Scotland) Act 2016 ได้มีการกำหนดให้ภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชนที่อยู่ประจำท้องถิ่นต่าง ๆ มีหน้าที่ในการเผยแพร่แผนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชนในส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการปฏิบัติงานดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ระดับชาติโดยภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชนมีหน้าที่ในการจัดให้มีการประเมินผลลัพธ์ความสำเร็จที่เกิดขึ้น หรือหากว่าแผนดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จ ภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชนก็ต้องจัดให้มีการประเมินถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมารวมถึงระยะเวลาที่คาดว่าแผนดังกล่าวจะไปถึงผลลัพธ์ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ รวมถึงแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้แผนการดำเนินงานยุติธรรมชุมชนบรรลุผลตลอดจนแนวทางในการรักษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานยุติธรรมชุมชนนั้น โดยในการเตรียมจัดทำแผนพัฒนาผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานยุติธรรมชุมชนนั้น ตาม section 20 ได้กำหนดให้ภาคีเครือข่ายด้านยุติธรรมชุมชนจะต้องให้การคำนึงถึงแนวยุทธศาสตร์ชาติ กรอบการปฏิบัติแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน และ แผนการพัฒนาผลลัพธ์ด้านยุติธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องในแต่ละท้องถิ่น ทั้งยังต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมประกอบในการเตรียมจัดทำแผนด้วย

2. แนวทางการดำเนินงานยุติธรรมชุมชนของประเทศออสเตรเลีย

สำหรับการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศออสเตรเลียนั้นค่อนข้างมีความใกล้เคียงกับการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์ เนื่องจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน ค.ศ. 2005 (Community Justice Centre Act 2005) อันเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบงานยุติธรรมชุมชนขึ้น โดยเฉพาะและโดยผลของกฎหมายฉบับดังกล่าวจึงเป็นการก่อตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนแห่งรัฐ Northern Territory ขึ้น โดยมุ่งเน้นการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมยอมความโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เพื่อเป็นการสร้างความสมานฉันท์และความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นในระหว่างคู่กรณี ซึ่งลักษณะของข้อพิพาทที่สามารถเข้าสู่กระบวนการในการไกล่เกลี่ยได้นั้นโดยทั่วไปแล้วจะสามารถทำได้เฉพาะในการระงับข้อพิพาทในทางแพ่ง ในทางธุรกิจ หรือในการกระทำผิดอาญาที่มีความไม่ร้ายแรงมากนัก สำหรับการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมยอมความนี้สามารถที่จะกระทำในเวลาใดก็ได้โดยมีผู้ที่จะสามารถเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย ได้แก่ คู่กรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างกัน ผู้อำนวยการศูนย์ และ ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ไกล่เกลี่ยโดยผู้ไกล่เกลี่ยนี้อาจจะมีมากกว่า 1 คนก็ได้ และต้องทำการไกล่เกลี่ยตามแนวทางที่ได้รับการกำหนดโดยผู้อำนวยการศูนย์ โดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่กรณีจะไม่สามารถเข้าร่วมในขั้นตอนการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมนี้ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการศูนย์หรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ข้อจำกัดดังกล่าวไม่นำมาใช้กับบุคคลที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนคู่กรณีฝ่ายนั้นในระหว่างกระบวนการไกล่เกลี่ย โดยผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องปฏิบัติตามแนวทางการไกล่เกลี่ยที่มีการกำหนดไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานและจะไม่นำเอากฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานมาใช้ในกระบวนการไกล่เกลี่ย นอกจากนี้ผู้ไกล่เกลี่ยไม่จำเป็นต้องถูกผูกพันโดยผลของคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการแต่อย่างใด

ในกระบวนการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมยอมความนี้จะใช้รูปแบบการเจรจาอย่างเป็นทางการให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้และจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เสร็จเรียบร้อยโดยไม่ล่าช้า และการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความนี้จะต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและคู่กรณีอาจจะขอให้ระงับกระบวนการไกล่เกลี่ยนี้เมื่อใดก็ได้ นอกจากนี้ผลจากการเจรจาไกล่เกลี่ยไม่อาจกระทบต่อสิทธิต่าง ๆ ของคู่กรณีรวมถึงจะต้องไม่เป็นการสร้างข้อผูกมัดใด ๆ แก่คู่กรณีได้ เว้นแต่เป็นข้อตกลงที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอมพร้อมใจที่จะปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังจัดให้มีการกำกับติดตามผลภายหลังจากที่ได้มีการไกล่เกลี่ยเรียบร้อยแล้ว ทำให้ทราบได้ถึงปัญหาหรือข้อขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามข้อตกลงที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยเพื่อที่จะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในผลที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยให้แก่ประชาชนทั่วไป

รวมถึงยังมีการกำหนดแนวมาตรฐานแห่งชาติในการพิจารณาใกล้เคียงและระดับข้อพิพาท (National Mediator Accreditation Standard) เพื่อจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้ที่จะเข้ารับหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมโดยการใช้แนวทางของชุมชนอันเป็นการประหยัดเวลารวมถึงช่วยลดค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมปกติให้แก่คู่กรณี

อภิปรายผล

จากการศึกษาถึงแนวทางการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนโดยกฎหมายของประเทศสกอตแลนด์และประเทศออสเตรเลียจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของทั้งสองประเทศนั้น ถือได้ว่ามีความก้าวหน้า โดดเด่น และมีความชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการประกาศใช้กฎหมายมาเพื่อให้มีผลบังคับใช้กับการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนโดยตรง ส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีรูปธรรม

โดยรูปแบบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์นั้น อยู่ในลักษณะของการเป็นกฎหมายให้อำนาจในการจัดตั้งองค์กร โดยจัดให้มีองค์กรยุติธรรมชุมชนแห่งสกอตแลนด์ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับชาติภายใต้การกำกับดูแลของคณะรัฐมนตรีแห่งสกอตแลนด์ในการทำหน้าที่บริหารจัดการ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานทางด้านยุติธรรมชุมชน ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดโครงสร้างของหน่วยงานตลอดจนในเรื่องของอำนาจหน้าที่เอาไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีการกำหนดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชนทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น ตลอดจนกำหนดให้มีการทบทวน ประเมิน และปรับปรุงแผนดังกล่าวเป็นระยะตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการช่วยกำกับทิศทางให้การดำเนินงานยุติธรรมชุมชนให้มีความชัดเจนมากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดหน่วยงานอื่น อันได้แก่ ภาครัฐหรือข่ายยุติธรรมชุมชน และ หน่วยงานภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยุติธรรมชุมชน ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล คำแนะนำ รวมถึงให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ช่วยดำเนินการหรือสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่ชุมชน ตลอดจนบุคคลผู้อยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวไม่หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังจากที่กลับคืนสู่ชุมชนแล้ว อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการแบ่งส่วนหน้าที่รับผิดชอบแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการทำงานในลักษณะที่เป็นการประสานความร่วมมือในระหว่างหน่วยงานเพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งและทั่วถึงให้แก่ระบบงานยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์อันเป็นป้องกันอาชญากรรมโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับรูปแบบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศออสเตรเลียนั้น อยู่ในลักษณะของการกำหนดแนวทางในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในระหว่างชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนโดยระบบยุติธรรมชุมชนจะจัดให้อยู่ในรูปแบบของการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมยอมความโดยผู้อำนวยการศูนย์ยุติธรรมชุมชนจะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ที่มาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยซึ่งอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออาจจะเป็นบุคคลทั่วไปก็ได้ เพียงแต่ผู้ที่จะสามารถเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้นั้นจะต้องผ่านการฝึกอบรมและได้รับใบอนุญาตให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมได้เสียก่อน ซึ่งลักษณะของข้อพิพาทที่สามารถเข้าสู่กระบวนการในการไกล่เกลี่ยโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนของประเทศออสเตรเลียนั้น โดยทั่วไปแล้วจะสามารถทำได้ในการระงับข้อพิพาทในทางแพ่ง ในทางธุรกิจ รวมถึงในการกระทำผิดอาญาที่มีความไม่ร้ายแรงมากนัก นอกจากนี้ในการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศออสเตรเลียน ยังได้กำหนดให้มีการกำกับติดตามผลภายหลังจากที่ได้มีการไกล่เกลี่ยเรียบร้อยแล้ว ทำให้ทราบได้ถึงปัญหาหรือข้อขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามข้อตกลงที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยเพื่อที่จะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ทั้งที่ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในผลที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยให้แก่ประชาชนทั่วไปได้อีกทางหนึ่ง การที่มีการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการไกล่เกลี่ยไว้ในกฎหมาย ตลอดจนมีการกำหนดแนวทางในการไกล่เกลี่ยไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานเป็นการช่วยให้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยยุติธรรมชุมชนของประเทศออสเตรเลียนมีความชัดเจน ดังกล่าวมีความชัดเจนมากขึ้น สามารถสร้างแนวทางในการระงับข้อพิพาทด้วยความสมานฉันท์และเป็นการสร้างความรู้สึที่ดีให้แก่คู่กรณีผ่านการพูดคุยและเจรจาเพื่อหาทางออกในการยุติข้อพิพาทเป็นสำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศไทยในปัจจุบันยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ซึ่งแม้ว่าจะมีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในระหว่างประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นอันเป็นการช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนบางกลุ่มโดยเฉพาะในกลุ่มชายขอบ อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนของประเทศไทยยังขาดการออกกฎหมายมาเพื่อรองรับโครงสร้างหรือแนวทางในการดำเนินงานส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนในหลายด้าน ดังนั้น การที่จะดำเนินการทางด้านยุติธรรมชุมชนในประเทศไทยให้เกิดผลสำเร็จและเป็นรูปธรรมนั้น นอกจากที่จะต้องมีการอาศัยระยะเวลาในการทำความเข้าใจกับทุกภาคส่วนของสังคมแล้ว ยังควรที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านยุติธรรมชุมชนควบคู่กันไปด้วย โดยในเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวควรจะต้องมีการกำหนดถึง

โครงสร้างของหน่วยงานที่จะมาทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมชุมชน การบริหารจัดการ ตลอดจนกำหนดให้มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชนให้เกิดความชัดเจนโดยกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน เพื่อมิให้เกิดปัญหาการมีภาระหน้าที่ที่ซ้ำซ้อน โดยอาจนำรูปแบบการดำเนินงานยุติธรรมชุมชนของประเทศสกอตแลนด์มาใช้เป็นต้นแบบในการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนงานด้านยุติธรรมชุมชน นอกจากนี้ยังควรกำหนดให้มีแนวทางในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างชาวบ้านในท้องถิ่นโดยอาจจะนำแนวทางในการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมยอมความอันเป็นแนวทางระงับข้อพิพาทโดยยุติธรรมชุมชนของประเทศออสเตรเลียมาปรับใช้กับแนวทางของประเทศไทย ก็น่าจะเป็นการช่วยให้ยุติธรรมชุมชนสามารถแบ่งเบาภาระของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ทั้งยังเป็นการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายใต้หลักการของความสมานฉันท์ในสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกทุกคนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุกและมีความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม. (2563). รายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2550). ยุติธรรมชุมชน: บทบาทการอำนวยความยุติธรรมโดยชุมชนเพื่อชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลและมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ. (2555). การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง:สำรวจอุปสรรคและการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น ประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. สนับสนุนจากโครงการของคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลและมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ.
- วิชา มหาคุณ. (2530). การเผยแพร่ความรู้กฎหมายสู่ชนบท. วารสารดุลพาห, 34(4), 11-33.
- สมยศ เชื้อไทย. (2561). นิติปรัชญา (Philosophy of Law). (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน.
- สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ และคณะ. (2562). ยุติธรรมชุมชน: กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย. งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562 (หน้า 1458-1474). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต .
- อดิพันธ์ พรหมพันธุ์ใจ. (2559). ปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตยของรัฐบาลทหารไทยในระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ (2523-2531). วารสารการเมืองการปกครอง, 6(2), 287-308.

- อานนท์ ศรีบุญโรจน์ และหทัยกาญจน์ กำเหนิดเพชร. (2557). สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้พิการทางสติปัญญา. วารสารวิทยาลัยราชสุตา, 10(13), 107-125.
- Ansfield, B. (2020). The broken windows of the Bronx: Putting the theory in its place. *American Quarterly*, 72(1), 103-127.
- Fagan, J. & Malkin, V. . (2003). Theorizing community justice through community courts. *Fordham Urban Law Journal*, 3(3), 897-953.
- Hage, S. M. . (2005). Future considerations for fostering multicultural competence in mental health and educational settings: Social justice implications. Hoboken: Wiley.
- Karp, D. . (1999). Community justice: Six challenges. *Journal of Community Psychology*, 26(6), 751-769.
- Karp, D. R., & Clear, T. R. (2000). Community justice: A conceptual framework. In *Boundaries changes in criminal justice organizations*. Washington, DC: National Institute of Justice.
- King, M. S. . (2008). Restorative Justice, Therapeutic Jurisprudence and the Rise of Emotionally Intelligent Justice. *Melbourne University Law Review*, 32(3), 1096-1126.
- Kohen, M., G. (2019). Does general international law incorporate the concept of social justice? In Politakis, G. P., Kohiyama, T., & Lieby, T. (Eds.), *ILO 100 Law for social justice* (p 91-100). ใน International Labour Office.
- Kurki, L. (2000). Restorative and community justice in the United States. *Crime and Justice*, 27(2000), 235-303.
- Lanni, A. (2005). The future of community justice. *Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review*, 40(2005), 359-405.
- Obioha, P. U. . (2011). The Nature of justice. *Journal of Social Sciences*, 29(2), 183-192.
- Rebellon, C. J. et al. (2015). Gender differences in criminal intent: examining the mediating influence of anticipated shaming. *Deviant Behavior*, 36(1), 17-41.

- Roman, C. G. et al. (2006). Understanding community justice partnerships: Testing a conceptual framework and foundations for measurement. Washington, DC: National Institute of Justice.
- Sites, P. . (1975). Control and constraint: An introduction to sociology. London: Macmillan Publishing.
- Wilson, J. Q. & Kelling, G. L. . (1982). The police and neighborhood safety: Broken windows. The Atlantic Monthly, 1(3), 29-38.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน ทางวารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมี

รายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ ชื่อที่/ เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นมนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลูญในโภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมต่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์อาภากรและเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุจโน. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวิระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตวิมล หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล.
ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาควิน. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง
โหราศาสตร์. (นางณฐณัฐ แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ
15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป
ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้
เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก [http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-
ประกาศ/](http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/)

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง**เอกสารอ้างอิง**

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาวิมล หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุญ ดาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิขสิทธิ์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

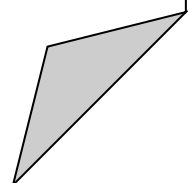
.....

.....

.....

.....

.....

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ส่งเคราะห์ออกมาใน
รูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

[illegible]

....(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

[illegible]

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

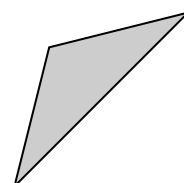
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

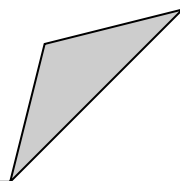
.....

Keywords: 3 – 5 words

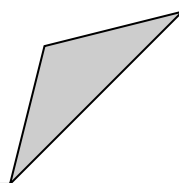

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

[illegible]

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

